

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till revidering av lagstiftningen om adoption samt till godkännande av den europeiska konventionen om adoption av barn och till lag om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i konventionen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att lagstiftningen om adoption revideras i sin helhet. Den gällande adoptionslagen föreslås bli upphävd och ersatt med en ny adoptionslag. Dessutom föreslås ändringar i äktenskapslagen och i vissa andra lagar.

Det allmänna och primära målet för revideringen är att främja barnets bästa vid adoption. Syftet är utöver detta att utveckla processen vid adoption inom landet genom att ta in exaktare bestämmelser om adoptionsrådgivning i lagen och genom att göra också adoptioner inom landet beroende av tillstånd på samma sätt som internationella adoptioner. Dessutom förbättras rättssäkerheten för de delaktiga under de olika faserna av adoptionsprocessen, vilket sker genom en utvidgad rätt att söka ändring i beslut som fattas under adoptionsprocessen.

Enligt den föreslagna adoptionslagen kan domstolen fastställa att ett adoptivbarn har rätt att hålla kontakt med en tidigare förälder efter adoptionen. När ett adoptionsärende avgörs finns det tack vare detta ett mångsidigare utbud av instrument till förfogande än tidigare när det gäller att främja barnets bästa på ett sätt som motsvarar förhållandena i varje enskilt fall.

Ett av reformens mål är att förebygga de risker som är förknippade med s.k. enskilda adoptioner. En åtgärd är bl.a. att införa krav på tillstånd för internationella adoptioner

som sker utan ett adoptionstjänstorgans medverkan.

De myndigheter som behandlar adoptionsärenden ska få en ändamålsenligare organisation än tidigare. Det föreslås att den nämnd som behandlar adoptionsärenden och de andra operativa uppgifter som gäller adoptionsärenden ska flyttas från social- och hälsovårdsministeriet till Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården.

I propositionen föreslås dessutom att riksdagen godkänner den i Strasbourg den 27 november 2008 ingångna konventionen om adoption av barn samt en lag om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i konventionen. Syftet med konventionen är att förenhetliga konventionsstaternas adoptionslagstiftning och adoptionsförfarande samt framför allt främja barnets bästa. Den föreslagna adoptionslagstiftningen överensstämmer innehållsmässigt med konventionen.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2012.

Den lag som gäller ikraftsättande av konventionen avses träda i kraft genom förordning av republikens president. De övriga lagarna avses träda i kraft den 1 juli 2012. Bestämmelser om ikraftträdandet av vissa bestämmelser i adoptionslagen ska dock utfärdas genom förordning av statsrådet.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLL	2
ALLMÅN MOTIVERING	5
1 INLEDNING.....	5
2 NULÄGE	5
2.1 Lagstiftning och praxis.....	5
2.1.1 Förutsättningarna för adoption	5
2.1.2 Adoptionens rättsverkningar	6
2.1.3 Processen vid adoption inom landet	6
2.1.4 Processen vid internationell adoption.....	7
2.1.5 Enskilda adoptioner	7
2.1.6 Myndigheter och organ som sköter internationella adoptionsärenden	8
2.1.7 Internationellt privaträttsliga bestämmelser	8
2.1.8 Statistik över antalet adoptioner	8
2.2 Den internationella utvecklingen samt lagstiftningen i utlandet och i EU	10
2.2.1 Lagstiftningen i utlandet.....	10
Sverige.....	10
Norge	12
Danmark	13
Island	14
Nederländerna	15
England och Wales.....	15
2.2.2 Internationella fördrag samt EU	16
Adoptioner inom Norden.....	16
Förenta Nationernas konvention om barnets rättigheter.....	16
Haagkonventionen.....	16
Konventionen om utövandet av barns rättigheter	17
Europarådets konvention om adoption av barn	17
EU.....	18
2.3 Bedömning av nuläget	18
Allmänt.....	18
Förutsättningar för adoption.....	18
Adoptionsrådgivning	18
Processen vid adoption inom landet.....	19
Rätt för adoptivbarnet att hålla kontakt med en tidigare förälder.....	19
Enskilda adoptioner från utlandet.....	20
Förvaltning av adoptionsärenden	21
3 MÅLSÄTTNING OCH DE VIKTIGASTE FÖRSLAGEN	21
Allmänt.....	21
Barnets bästa i främsta rummet	21
Stärkande av subsidiaritetsprincipen	21
Precisering av förutsättningarna i fråga om adoptionssökandens ålder.....	22
Äktenskap som förutsättning för gemensam adoption	22
Starkare ställning för den biologiske fadern vid adoptionsprocessen	23

	Utveckling av adoptionsrådgivningen.....	24
	Utveckling av processen vid adoption inom landet.....	25
	Rätt för adoptivbarnet att hålla kontakt med en tidigare förälder.....	25
	Förbättrande av rättssäkerheten.....	26
	Enskilda adoptioner.....	26
	Förvaltning av adoptionsärenden.....	27
	Hinder mot äktenskap och registrerat partnerskap.....	28
	Tidsenligare straffbestämmelser i fråga om adoption.....	28
4	PROPOSITIONENS KONSEKVENSER.....	29
4.1	Samhälleliga konsekvenser.....	29
	Konsekvenser för barn.....	29
	Konsekvenser för medborgarnas ställning och verksamheten i samhället.....	30
	Sociala och hälsomässiga konsekvenser.....	30
	Konsekvenser för jämlikheten.....	30
	Konsekvenser för jämställdheten mellan könen.....	31
	Konsekvenser för brottsbekämpning och säkerhet.....	31
4.2	Ekonomiska konsekvenser och konsekvenser för myndigheterna.....	32
	Konsekvenserna av att förvaltningen av adoptionsärenden reformeras.....	32
	Konsekvenser för personalen.....	32
	Konsekvenser för domstolarna.....	33
	Konsekvenser för socialväsendet.....	33
	Kostnader för ändringar i befolkningsdatasystemet.....	34
5	BEREDNINGEN AV ÄRENDET.....	34
5.1	Beredningen av Europarådskonventionen.....	34
5.2	Beredningen av propositionen.....	34
	DETALJMOTIVERING.....	36
1	INNEHÅLLET I EUROPARÅDSKONVENTIONEN OCH DESS FÖRHÅLLANDE TILL LAGSTIFTNINGEN I FINLAND.....	36
	Avdelning I Tillämpningsområde och tillämpning av principer.....	36
	Avdelning II Allmänna principer.....	36
	Avdelning III Slutbestämmelser.....	43
2	LAGFÖRSLAG.....	43
2.1	Lag om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i den europeiska konventionen om adoption av barn.....	43
2.2	Adoptionslag.....	43
	1 kap. Allmänna bestämmelser.....	43
	2 kap. Förutsättningar för adoption.....	44
	3 kap. Adoptionens rättsverkningar.....	52
	4 kap. Adoptionsrådgivning.....	52
	5 kap. Internationell adoptionstjänst.....	60
	6 kap. Tillståndsförfarande i adoptionsärenden.....	64
	7 kap. Fastställande av adoption.....	69
	8 kap. Rätt för adoptivbarnet att hålla kontakt med en tidigare förälder.....	70
	9 kap. Internationellt privaträttsliga bestämmelser.....	73
	10 kap. Förvaltning av adoptionsärenden.....	77
	11 kap. Särskilda bestämmelser.....	80
	12 kap. Ikraftträdande och övergångsbestämmelser.....	83

2.3	Äktenskapslagen	86
2.4	Lagen om registrerat partnerskap.....	86
2.5	Lagen om Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården	86
2.6	Lagen om förvaltningsdomstolarna.....	86
2.7	Straffregisterlagen	87
2.8	Strafflagen	87
	22 kap. Om kränkning av foster, embryo och genom	87
	25 kap. Om brott mot friheten	88
2.9	Lagen om befolkningsdatasystemet och Befolkningsregistercentralens certifikattjänster	90
3	IKRAFTTRÄDANDE	90
3.1	Konventionens ikraftträdande	90
3.2	Lagarnas ikraftträdande.....	90
4	BEHOVET AV RIKSDAGENS SAMTYCKE OCH BEHANDLINGSORDNING	91
4.1	Behovet av riksdagens samtycke	91
4.2	Behandlingsordning	92
	LAGFÖRSLAG	95
	1. Lag om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i den europeiska konventionen om adoption av barn	95
	2. Adoptionslag	95
	3. Lag om ändring av äktenskapslagen.....	116
	4. Lag om ändring av 2 § i lagen om registrerat partnerskap	116
	5. Lag om ändring av 2 och 3 § i lagen om Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården	117
	6. Lag om ändring av 7 och 8 § i lagen om förvaltningsdomstolarna	118
	7. Lag om ändring av 4 a och 6 § i straffregisterlagen	119
	8. Lag om ändring av strafflagen.....	120
	9. Lag om ändring av 13 § och 38 § i lagen om befolkningsdatasystemet och Befolkningsregistercentralens certifikattjänster	121
	BILAGA	123
	PARALLELLTEXT	123
	3. Lag om ändring av äktenskapslagen.....	123
	4. Lag om ändring av 2 § i lagen om registrerat partnerskap	124
	5. Lag om ändring av 2 och 3 § i lagen om Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården	125
	6. Lag om ändring av 7 och 8 § i lagen om förvaltningsdomstolarna	126
	7. Lag om ändring av 4 a och 6 § i straffregisterlagen	128
	8. Lag om ändring av strafflagen.....	129
	9. Lag om ändring av 13 § och 38 § i lagen om befolkningsdatasystemet och Befolkningsregistercentralens certifikattjänster	131
	FÖRDRAGSTEXT	133

ALLMÄN MOTIVERING

1 Inledning

Bestämmelser om adoption finns i adoptionslagen (153/1985), som trädde i kraft den 1 maj 1985. Lagen reviderades ingående genom en lagändring (175/1996) som trädde i kraft den 1 juli 1997. Det huvudsakliga syftet med de ändringar som gjordes då var att den konvention om skydd av barn och samarbete vid internationella adoptioner som hade ingåtts i Haag 1993 (FördrS 29/1997, nedan *Haagkonventionen*) skulle sättas i kraft i Finland. Finland har också anslutit sig till FN:s konvention om barnets rättigheter (FördrS 59—60/1991) där det finns vissa bestämmelser om adoption. Bestämmelser om adoption finns också i konventionen mellan Finland, Danmark, Island, Norge och Sverige innehållande internationellt privaträttsliga bestämmelser om äktenskap, adoption och förmynderskap (FördrS 20/1931).

Enligt adoptionslagen är syftet med adoption att främja barnets bästa genom att ett förälder-barnförhållande fastställs mellan den som ska adopteras och adoptanten. I lagen regleras förutsättningarna för adoption och adoptionens rättsverkningar, det förfarande som ska iaktas vid adoption samt adoptionsrådgivningen. Lagen innehåller också bestämmelser för situationer som hör till området för internationell privaträtt. Dessa bestämmelser handlar bl.a. om när en ansökan om adoption kan prövas i Finland, vilken stats lag som ska tillämpas i ärendet och när en adoption som har skett utomlands betraktas som giltig i Finland.

Finland är inte part i den tidigare Europarådskonventionen om adoption av barn från 1967. Konventionen gäller närmast den materiella adoptionsrätten. En revidering av konventionen blev aktuell när ett flertal länder såg över sin adoptionslagstiftning och bestämmelserna i 1967 års konvention till följd av detta inte längre motsvarade nutidens krav. Finland undertecknade den reviderade konventionen den 27 november 2008.

Enligt regeringsprogrammet för statsminister Jyrki Katainens regering utvecklas de tjänster som ansluter sig till olika adoptions-skeden som ett samarbete mellan social- och hälsovårdsministeriet och justitieministeriet.

2 Nuläge

2.1 Lagstiftning och praxis

2.1.1 Förutsättningarna för adoption

Adoption av ett minderårigt barn kan fastställas, om adoptionen prövas vara till barnets bästa och det har utretts att barnet kommer att få en god vård och uppfostran.

Adoption kan i regel inte fastställas utan samtycke av den som ska adopteras, om denne har fyllt 12 år. Adoption kan inte heller fastställas mot barnets vilja, om det är yngre än 12 år men så utvecklat att avseende kan fästas vid dess vilja.

Adoption av en minderårig kan inte fastställas, om inte barnets föräldrar har givit sitt samtycke till detta. Av synnerligen vägande skäl kan dock adoption fastställas utan föräldrarnas eller den andra föräldrarnas samtycke.

En adoptionssökande ska ha fyllt 25 år. Adoption kan dock fastställas, om adoptionssökanden har fyllt 18 år och den som ska adopteras är adoptionssökandens makes barn eller adoptionssökandens eget barn som tidigare har givits som adoptivbarn, eller om andra synnerligen vägande skäl för adoption föreligger.

I lagen föreskrivs inte om ålderskillnaden mellan barnet och adoptionssökanden. I motiveringen till den regeringsproposition som ledde till att lagen stiftades konstateras följande: Då ett föräldra- och barnförhållande grundas genom adoption följer av detta att man vid bedömningen av förutsättningarna för adoption bör fästa uppmärksamhet också vid ålderskillnaden mellan barnet och adoptanten. En synnerligen stor eller liten ålders-

skillnad kan sålunda utgöra grund för att adoption ej fastställs. (RP 147/1978 rd)

Vid adoption av främmande barn inom landet placeras de barn som ska adopteras i praktiken hos sökande som i regel är yngre än 40 år. När nämnden för internationella adoptionsärenden i Finland har beviljat tillstånd till internationella adoptioner har den iakttagit en praxis enligt vilken ålderskillnaden mellan adoptionssökanden och barnet inte får vara större än 45 år, om det inte finns särskilda skäl till att avvika från detta.

Andra än makar kan inte adoptera barn gemensamt. Å andra sidan kan makar med några i lagen angivna undantag adoptera barn endast gemensamt.

2.1.2 Adoptionens rättsverkningar

I och med att adoptionen fastställs grundas det i regel ett likadant rättsligt förhållande mellan adoptivbarnet och adoptivföräldrarna som barnet hade till sina biologiska föräldrar innan adoptionen fastställdes. I och med att adoptionen fastställs avbryts det rättsliga förhållandet mellan adoptivbarnet och dess biologiska föräldrar.

Enligt lagen kan ett adoptivförhållande inte hävas. Adoptionens rättsverkningar kan dock upphöra i två relativt exceptionella situationer. Adoptionens rättsverkningar upphör, om ett adoptivbarn och dess adoptivförälder ingår äktenskap med varandra med stöd av ett sådant tillstånd av justitieministeriet som avses i 8 § i äktenskapslagen (234/1929). Adoptionens rättsverkningar upphör också när ett adopterat barn blir adopterat på nytt.

I och med att adoptionen fastställs övergår omvårdnaden om och intressebevakningen för barnet samt ansvaret för barnets försörjning på adoptivföräldrarna. Också i fråga om arvsrätten blir adoptivbarnet en del av adoptivföräldrarnas släkt. Ett adoptivbarn jämställs i fråga om arvsrätt med en bröstärvinge, om adoptionen har skett den 1 januari 1980 eller senare. Om adoptionen har fastställts före nämnda tidpunkt, jämställs adoptivbarnet i fråga om arvsrätt med en bröstärvinge, om det på adoptivföräldrarnas ansökan med stöd av lagens 56 § har bestämts att adoptionslagen ska tillämpas på adoptivförhållandet.

En adoptivförälder och ett adoptivbarn får inte ingå äktenskap med varandra eller leva i ett registrerat partnerskap. Justitieministeriet kan dock av synnerligen vägande skäl bevilja tillstånd för äktenskap eller registrering av partnerskap. På flera år har det dock i praktiken inte ens lämnats in sådana tillståndsansökningar. I andra fall är släktskap baserat på adoption inte något hinder för äktenskap eller registrerat partnerskap.

Bestämmelser om adoptivbarns släktnamn finns i namnlagen (694/1985) och om adoptivbarns medborgarskap i medborgarskapslagen (359/2003).

2.1.3 Processen vid adoption inom landet

Den som önskar ett adoptivbarn ska ta kontakt med socialmyndigheterna i sin hemkommun eller med en adoptionsbyrå för att få adoptionsrådgivning. Adoptionsrådgivning ges adoptionssökandena, barnets biologiska föräldrar och barnet självt. Syftet med adoptionsrådgivningen är att bevaka barnets intresse i ärendet samt genom överläggningar och åtgärder hjälpa barnet, barnets föräldrar och adoptanterna innan adoptionen fastställs. Inom ramen för adoptionsrådgivningen utreds också om förutsättningar för adoption föreligger. Till adoptionsrådgivningen hör också att vid behov hjälpa de delaktiga också efter det att adoptionen fastställts.

Vid adoption inom landet kan ett adoptivbarn placeras i en familj efter att familjen förberetts för uppgiften och blivit bedömd i samband med adoptionsrådgivningen. Beslut om placering fattas av tillhandahållaren av adoptionsrådgivning och grunden för placeringen är alltid i första hand barnets bästa och barnets behov. Också de biologiska föräldrarnas och adoptivföräldrarnas önskemål beaktas dock. Under placeringen följer tillhandahållaren av adoptionsrådgivning hur placeringen utfaller samt stöder barnet och familjen för att de ska anpassa sig till varandra.

Efter det att barnet har placerats hos adoptivföräldrarna och tillhandahållaren av adoptionsrådgivning har försäkrat sig om att ett positivt förhållande håller på att växa fram mellan barnet och adoptivföräldrarna, utfärdar tillhandahållaren av adoptionsrådgivning

ett intyg för adoptivföräldrarna över att adoptionsrådgivning tillhandahållits. Fastställande av adoption söks hos tingsrätten.

2.1.4 Processen vid internationell adoption

En i Finland bosatt person som önskar adoptera ett barn från utlandet ska enligt lagen få adoptionsrådgivning, internationell adoptionstjänst och beviljas tillstånd till internationell adoption.

Vid den adoptionsrådgivning som ges med tanke på internationell adoption görs en s.k. hemutredning om sökandena. Den ligger till grund för beslutsfattandet när tillstånd till adoption söks. Med hemutredningens hjälp förmedlas å andra sidan uppgifter om familjen till myndigheterna i den stat där barnet är bosatt.

Sökanden ska också begära internationell adoptionstjänst av ett adoptionstjänstorgan. Till adoptionstjänstorganets uppgifter hör bl.a. att samarbeta med ett utländskt adoptionstjänstorgan för att finna lämpliga adoptivföräldrar för barnet, sända behövliga handlingar till utlandet och sända meddelanden om fastställande av adoption till olika instanser.

De som önskar adoptera från utlandet ska dessutom ansöka om tillstånd till internationell adoption. Ansökan om tillstånd behandlas av nämnden för internationella adoptionsärenden i Finland. Nämnden är ett organ under social- och hälsovårdsministeriet. Nämnden bedömer om sökanden uppfyller de förutsättningar för internationell adoption som anges i lagen. Tillstånd beviljas för högst två år i sänder. Tillståndets giltighetstid kan förlängas på ansökan. Erfarenheterna visar att sökandena ofta blir tvungna att ansöka om fortsatt tillstånd, eftersom väntetiderna för adoptivbarn blivit längre under de senaste åren.

Efter att tillstånd har beviljats kan den egentliga ansökan om adoption sändas till det aktuella landet. Kontakten med utlandet sker via det finska adoptionstjänstorganet.

De olika skedena vid behandlingen av ansökan och hur länge den varar varierar beroende på landet och det utländska adoptionstjänstorganet. När handlingarna har anlänt till

det utländska adoptionstjänstorganet, går adoptionsprocessen vidare enligt lagarna och praxis i det landet. Det finska adoptionstjänstorganet följer hur behandlingen av ansökan framskrider och informerar sökandena om frågor som gäller deras ansökan.

Adoptionen fastställs vanligen i barnets ursprungsland innan barnet anländer till Finland. I vissa fall fastställs adoptionen dock först efter en viss tid. Under den tiden är barnet placerat i sin nya familj. Praxis bland vissa ursprungsländer är då att myndigheterna där fastställer adoptionen utgående från rapporter om barnets placering. Om adoptionen inte har fastställts och inte kommer att fastställas i barnets ursprungsland, fastställs den i Finland.

2.1.5 Enskilda adoptioner

Den gällande regleringen bygger i fråga om internationella adoptioner mycket kraftigt på adoptionstjänstorgan och deras utländska samarbetsparter. En adoptant som bor i Finland ska få adoptionstjänst av ett finskt adoptionstjänstorgan. Adoptionstjänstorganet i sin tur får bedriva samarbete endast med en sådan myndighet, en sådan organisation eller ett sådant annat organ i motsvarande serviceuppgifter utomlands som nämnden för adoptionsärenden har godkänt.

Det ovan beskrivna systemet fungerar inte i situationer då en i Finland bosatt person önskar adoptera ett barn som bor i en sådan främmande stat där det finska adoptionstjänstorganet inte har någon samarbetspart. Behov av en sådan adoption kan dock uppkomma t.ex. i situationer då en i Finland bosatt person önskar adoptera ett föräldralöst släktingbarn som är bosatt i en främmande stat.

Enligt den gällande lagstiftningen återstår alternativet med s.k. enskild adoption, dvs. att adoptionsprocessen genomförs i den stat där barnet är bosatt utan att adoptanten får adoptionstjänst i Finland och utan att han eller hon ansöker om tillstånd till adoptionen hos nämnden för adoptionsärenden. En sådan adoptions giltighet kan i efterskott på vissa villkor fastställas genom beslut av Helsingfors hovrätt.

2.1.6 Myndigheter och organ som sköter internationella adoptionsärenden

Den allmänna planeringen, ledningen och övervakningen av den internationella adaptionstjänsten hör till social- och hälsovårdsministeriets uppgifter. Nämnden för internationella adoptionsärenden i Finland, vilken nämndes ovan, utgör en särskild sakkunnigmyndighet under ministeriet.

Nämnden ska bl.a. följa den internationella utvecklingen i internationella adoptionsärenden, förelägga social- och hälsovårdsministeriet initiativ och framställningar för att utveckla området samt förvara material om främmande staters adoptionslagstiftning och på begäran lämna myndigheter och adaptionstjänstorgan uppgifter om den. Nämnden ska också bevilja tillstånd till internationell adoption samt godkänna de utländska adaptionstjänstorgan med vilka finska adoptions-tjänstorgan får samarbeta. Nämnden avger också i vissa fall utlåtanden till domstolarna samt till social- och hälsovårdsministeriet. Dessutom är nämnden sådan centralmyndighet som avses i Haagkonventionen.

För de praktiska uppgifterna i samband med internationell adoption svarar adoptions-tjänstorgan för internationell adoption. Denna tjänst kan tillhandahållas endast av sådana kommunala socialvårdsorgan, samkommuner eller andra kommunala sammanslutningar samt i Finland registrerade föreningar som har beviljats tillstånd för detta av social- och hälsovårdsministeriet. För närvarande finns det tre adaptionstjänstorgan som har beviljats tillstånd av social- och hälsovårdsministeriet.

2.1.7 Internationellt privaträttsliga bestämmelser

Domstols behörighet. En ansökan om fastställande av adoption prövas i Finland, om adoptanten eller den som ska adopteras är bosatt här. Ansökan kan också prövas i Finland, om den som ska adopteras eller någondera adoptanten är finsk medborgare och

myndigheterna i den stat där adoptanterna eller den som skall adopteras är bosatta eller har hemvist inte är behöriga att behandla ärendet eller det finns något annat vägande skäl att pröva ansökan i Finland. Om den som ska adopteras och adoptanterna är finska, danska, isländska, norska eller svenska medborgare, prövas dock ansökan om fastställande av adoption i Finland endast om någondera adoptanten har hemvist i Finland.

Tillämplig lag. Förfarandet vid fastställande av adoption bestäms alltid enligt finsk lag. Förutsättningarna för adoption bestäms likaså enligt finsk lag.

Erkännande av utländsk adoption. En adoption som skett i en främmande stat är utan särskild åtgärd giltig i Finland, om vardera adoptanten vid tidpunkten för adoptionen var bosatta eller hade sitt hemvist i eller var medborgare i denna stat, eller om adoptionen är giltig i den stat där adoptanterna vid tidpunkten för adoptionen var bosatta eller hade sitt hemvist. En adoption som skett i en främmande stat och för vilken tillstånd enligt lag måste sökas, är utan särskild åtgärd giltig i Finland endast om tillstånd har beviljats.

En adoption, som skett i en främmande stat och som inte på det sätt som angivits ovan är giltig i Finland, är giltig här endast om Helsingfors hovrätt har fastställt den. Helsingfors hovrätt kan fastställa en adoption som har skett i en främmande stat, om någondera adoptanten eller den som ska adopteras vid tidpunkten för adoptionen har haft sådan anknytning till den stat där adoptionen skett på grund av att denne är bosatt eller har sitt hemvist där eller på grund av medborgarskap, att myndigheterna i denna stat kan anses ha haft tillräcklig anledning att uppta ärendet till prövning.

2.1.8 Statistik över antalet adoptioner

Antalet minderåriga i Finland födda barn som adopterats under de senaste åren är enligt Statistikcentralens uppgifter följande:

År	Adoptioner med två föräldrar	Adoptioner med en förälder	Adoptioner totalt
2005	57	51	108
2006	53	40	93
2007	44	42	86
2008	31	69	100
2009	46	64	110
2010	41	183	224

Kolumnen "Adoptioner med en förälder" omfattar både familjeinterna adoptioner och övriga adoptioner med en förälder, eftersom dessa uppgifter inte har specificerats i Statistikcentralens statistik. Erfarenheten visar att det vid adoptioner inom landet med en förälder oftast är fråga om familjeinterna adoptioner.

Det stora antalet adoptioner med en föräl-

der år 2010 förklaras med att det från ingången av september 2009 blev möjligt med familjeintern adoption för personer som lever i ett registrerat partnerskap. År 2010 fastställdes 122 sådana adoptioner.

Antalet minderåriga utomlands födda barn som adopterats under de senaste åren är enligt Statistikcentralens uppgifter följande:

År	Adoptioner med två föräldrar	Adoptioner med en förälder	Adoptioner totalt
2005	284	52	336
2006	196	28	224
2007	173	28	201
2008	156	33	189
2009	193	26	219
2010	164	20	184

Nämnden för internationella adoptionsärenden i Finland har under de senaste åren

behandlat ansökningar som gäller tillstånd till internationell adoption som följer:

År	Tillstånd beviljat	Tillståndets giltighetstid förlängts (fortsatt tillstånd)	Tillstånd inte beviljat	Annat avgörande	Sammanlagt
2005	212	50	6	7	275
2006	338	54	9	12	413
2007	314	76	5	9	404
2008	337	198	5	13	553
2009	202	165	1	13	381
2010	169	197	5	5	376

Kolumnen "Annat avgörande" innehåller bl.a. sådana avgöranden där adoptionstillstånd har beviljats delvis enligt ansökan. Detta är fallet t.ex. när sökanden ansöker om tillstånd för adoption av två barn, men beviljas tillstånd för adoption av endast ett barn.

Enligt Statistikcentralens uppgifter för de senaste åren har det årligen i genomsnitt adopterats ca 70 personer som uppnått myndighetsåldern. Merparten av dessa adoptioner har varit adoptioner med en förälder.

2.2 Den internationella utvecklingen samt lagstiftningen i utlandet och i EU

2.2.1 Lagstiftningen i utlandet

I det följande granskas adoptionslagstiftningen i de övriga nordiska länderna, Nederländerna samt i England och Wales.

I alla de nordiska länderna är adoptionslagstiftningen mycket likartad. I vart och ett av de nordiska länderna är grundtanken i lagstiftningen att trygga barnets bästa. Också adoptionsprocessen är i stor utsträckning likadan i alla nordiska länder.

Sverige

I Sverige finns de viktigaste bestämmelserna om adoption i 4 kap. i föräldrabalken. Be-

stämmelser finns dessutom i 5 och 6 kap. i socialtjänstlagen, i lagen om internationell adoptionsförmedling och i lagen om internationella rättsförhållanden rörande adoption. I den sistnämnda lagen finns bestämmelser om internationellt privaträttsliga frågor.

Enligt föräldrabalken får den som fyllt 25 ansöka om adoption. Också den som fyllt 18 år får adoptera, om adoptionen avser adoptionsökandens eget barn som tidigare givits för adoption, eller makens barn eller om synnerliga skäl annars föreligger. I lagen anges ingen övre åldergräns för att få adoptera, men i förarbetena till lagen konstateras att en riktpunkt bör vara att sökanden inte är äldre än 42 år vid ansökningstillfället. I förarbetena till lagen anges 45 år som absolut åldergräns för sökanden. Också en person som är äldre än 42 år har enligt förarbetena kunnat godkännas som sökande t.ex. i en situation då sökanden adopterar ett syskon till ett tidigare adoptivbarn eller adopterar ett släktingbarn.

Tillstånd till adoption kan beviljas makar gemensamt eller en ensamstående person. Den ena maken får dock ensam anta adoptivbarn, om den andre lider av en allvarlig psykisk störning eller vistas på okänd ort. I Sverige kan makar också vara av samma kön. Sambor kan inte adoptera gemensamt.

I Sverige får barn som fyllt 12 år i regel inte adopteras utan eget samtycke. Sådant

samtycke behövs dock inte, om den som skall adopteras är under 16 år och det skulle skada honom eller henne att bli tillfrågad eller om han eller hon är varaktigt förhindrad att lämna samtycke på grund av en psykisk störning eller på grund av något annat liknande förhållande. Rätten ska beakta barnets åsikter med hänsyn till barnets ålder och mognad, även om barnets samtycke till adoptionen enligt lag inte skulle behövas.

Den som inte har fyllt 18 år får inte adopteras utan föräldrarnas samtycke. Båda föräldrarnas samtycke behövs dock inte i situationer då den ena föräldern lider av en allvarlig psykisk störning, är utan del i vårdnaden eller befinner sig på okänd ort. Om detta gäller båda föräldrarna, ska samtycket inhämtas från en särskilt förordnad vårdnadshavare för barnet. Den förälder vars samtycke till adoptionen inte krävs, ska ändå höras, om det kan ske. Moderns samtycke får inte tas emot förrän hon har återhämtat sig tillräckligt efter nedkomsten.

Rätten beslutar om fastställande av adoptionen. Medgivande vid adoptioner lämnas av socialmyndigheten. Av 6 kap. 6 § i socialtjänstlagen följer att en person som inte är barnets förälder eller inte har vårdnaden om barnet inte får ta emot barnet för stadigvarande vård utan socialmyndighetens medgivande. Av detta följer att rätten ska höra socialmyndigheten innan adoptionen fastställs. I 12 § i samma kapitel finns kompletterande bestämmelser för situationer som gäller internationella adoptioner. Ett barn med hemvist utomlands får inte utan socialmyndighetens medgivande tas emot i syfte att adopteras. Medgivande ska inhämtas innan barnet lämnar det land där det har sitt hemvist. Medgivandet gäller i två år från det medgivandet lämnades. Medgivandet kan återkallas, om förutsättningarna för det inte längre finns. Den eller de som vill adoptera är skyldiga att anmäla om deras omständigheter ändras mer väsentligt under den tid medgivandet gäller.

I Sverige lämnas medgivande till adoption efter det att socialmyndigheterna har prövat adoptionssökandens lämplighet som adoptivförälder. Vid den hemutredning som görs om adoptionssökanden fästs uppmärksamhet bl.a. vid sökandens ålder och hälsotillstånd

samt förmåga i övrigt att axla ansvaret som adoptivförälder.

Vid internationell adoption ska socialmyndigheterna skyndsamt och senast inom två veckor från det att ett visst barn har föreslagits för adoptionssökandena, fatta beslut om huruvida adoptionsförfarandet för deras del får fortsätta. Beslutet får överklagas hos förvaltningsrätten.

Innan socialmyndigheten lämnar medgivande till internationell adoption ska sökanden delta i föräldrautbildning inför adoption. Föräldrautbildningen har sedan 2005 varit obligatorisk. Om sökanden har adopterat barn från utlandet tidigare, får medgivande lämnas även om han eller hon inte har deltagit i föräldrautbildning.

I Sverige fungerar Myndigheten för internationella adoptionsfrågor, MIA som tillsyns- och besvärmyndighet i internationella adoptionsärenden. Den är också sådan centralmyndighet som avses i Haagkonventionen, den auktoriserar adoptionsorganisationer och är tillståndmyndighet vid s.k. enskilda adoptioner då adoptionssökanden adopterar ett barn från utlandet utan medverkan av en adoptionsorganisation. Enskild adoption är enligt svensk lag möjlig när det är fråga om adoption av ett släktingbarn eller när det finns särskilda skäl för enskild adoption. Som särskilda skäl anses bl.a. att sökanden har någon slags anknytning till det land från vilket han eller hon vill adoptera. När det gäller enskilda adoptioner ska myndigheten pröva om förfarandet kan anses godtagbart. Innan myndigheten kan lämna medgivande, behövs dessutom enligt vad som sagts ovan socialmyndighetens samtycke till enskild adoption.

I Sverige har det lagts fram förslag om en ändring av adoptionslagstiftningen. I juli 2009 färdigställdes en omfattande utredning om en revidering av adoptionsbestämmelserna (*Modernare adoptionsregler, SOU 2009:61*). Syftet med revideringen av bestämmelserna om adoption är enligt utredningen att stärka barnperspektivet i lagen och ge de myndigheter som har hand om adoptionsärenden förutsättningar att tolka adoptionsbestämmelserna utifrån barnets bästa. I utredningen föreslås bl.a. att sambor ska få rätt att adoptera ett barn gemensamt, att en-

skilda adoptioner begränsas effektivare än för närvarande, att förutsättningarna för vuxenadoption preciseras och att bestämmelser om en övre åldersgräns för adoptionssökande tas in i lagen. Det föreslås också att grunderna för erkännande och fastställande av utländska adoptionsbeslut ska ses över. Förslaget har åtminstone inte tills vidare lett till lagstiftningsåtgärder.

Norge

I Norge finns bestämmelserna om adoption huvudsakligen i den adoptionslag som trädde i kraft den 1 januari 1987 och i flera förordningar samt i cirkulär och anvisningar som utfärdats för tolkning av lagen. Adoptionslagen har reviderats ett flertal gånger sedan den trädde i kraft. I 4 kap. 20 § i barnskyddslagen finns dessutom en bestämmelse om adoption av omhändertagna barn.

I Norge ska den som ansöker om adoption vara 25 år, men av ytterst vägande skäl får också en person som fyllt 20 år ansöka om adoption. I lagen finns ingen övre åldersgräns för adoptionssökande, men i praktiken har sökande över 45 år inte godkänts, om det inte funnits särskilda skäl till det.

I Norge kan adoption sökas av makar tillsammans samt av ensamstående personer. Om den ena maken t.ex. är psykiskt sjuk eller försvunnen, kan den andre maken dock adoptera ensam. Dessutom kan den ena maken med den andra makens samtycke adoptera dennes barn.

Enligt ny lagstiftning som trädde i kraft vid ingången av 2009 kan par av samma kön ingå äktenskap i Norge. Äkta par av samma kön har likadana adoptionsrättigheter som äkta par bestående av man och kvinna.

Barn som har fyllt 12 år kan i Norge inte adopteras utan eget samtycke. Också barn som är yngre än så ska ges tillfälle att yttra sig om adoptionen.

Den som är under 18 år kan inte adopteras utan samtycke av den eller dem som har föräldraansvaret. Föräldrarnas samtycke kan inte tas emot tidigare än två månader efter barnets födelse. Om föräldrarna inte har del i föräldraansvaret, ges samtycket till adoptionen av en särskild nämnd på länsnivå. En förälder som inte har del i föräldraansvaret

ska dock om möjligt ges tillfälle att yttra sig i ärendet innan ett beslut fattas. I 4 kap. 20 § i barnskyddslagen föreskrivs om de villkor under vilka ett omhändertaget barn kan ges för adoption utan föräldrarnas samtycke.

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet har det överordnade ansvaret för adoptionsärenden i Norge. Det ansvarar bl.a. för beredningen av lagstiftning som gäller barn. Adoptionsärenden administreras av barne-, ungdoms- och familiedirektoratet, som lyder under departementet. Direktoratet är bl.a. sådan centralmyndighet som avses i Haagkonventionen och besvärs- och tillsynsmyndighet i förhållande till de underlydande lokalbyråerna. Direktoratet svarar också för adoptionsförberedande kurser samt beviljar tillstånd till internationella adoptioner som sker utan ett adoptionstjänstorgans medverkan. Det förordnar också ledamöterna till en separat nämnd, som godkänner föräldrar för adoptivbarn med särskilda behov, för barn som överskridit en viss åldersgräns och för norskfödda barn som lämnas för adoption på föräldrarnas önskan.

Direktoratet har fem regionala kontor som behandlar adoptionsansökningar. De beviljar också tillstånd till internationella adoptioner. Ett beviljat adoptionstillstånd gäller i tre år. De kommunala barnskyddsmyndigheterna gör behövliga utredningar om adoptionssökandena för de regionala byråerna såväl vid nationella som vid internationella adoptioner.

Om en sökande adopterar ett barn från ett land där den auktoriserade adoptionsorganisationen inte har någon samarbetspart, med andra ord som enskild adoption, fungerar direktoratet som kontaktorgan till landet i fråga. Vid enskild adoption måste det finnas särskilda skäl för att adoptera utan ett adoptionstjänstorgans medverkan. Sökanden ska ha en särskild anknytning till landet i fråga t.ex. på grund av sitt medborgarskap eller arbete eller vistelse i landet. Vid enskilda adoptioner sköter direktoratet de uppgifter som normalt ankommer på adoptionstjänstorganet. För enskild adoption behövs alltid tillstånd av direktoratet.

Också i Norge har det lagts fram förslag om en ändring av adoptionslagstiftningen. I oktober 2009 färdigställdes en utredning (*Adopsjon — till barnets beste, NOU*

2009:21) som bl.a. tar upp en precisering av kraven på lämplighet i fråga om adoptions-sökande, en precisering av förutsättningarna för vuxenadoption och enskild adoption, ordnande av stödtjänster före och efter fastställandet av adoptionen, kompetenshöjande åtgärder hos de myndigheter som sköter adoptionsfrågor och en omorganisering av hela adoptionsprocessen. I utredningen föreslås bl.a. att den huvudsakliga åldersgränsen för att få adoptera, 42 år, skrivs in i lagen. Dessutom föreslås att hela tillståndsförfarandet delas upp i tre olika faser och att de myndigheter som svarar för adoptionsfrågor omorganiseras bl.a. så att ansökan behandlas av ett regionalt tillståndsråd, vars avgöranden får överklagas hos ett separat adoptionsråd. Vidare föreslås obligatoriska adoptionsförberedande kurser vid både nationella och internationella adoptioner av främmande barn.

I Norge har det också föreslagits ändringar i adoptionslagen och barnskyddslagen. Det föreslås att det ska vara möjligt att fastställa s.k. öppen adoption när ett barn adopteras med stöd av 4 kap. 20 § i barnskyddslagen mot föräldrarnas vilja. Med öppen adoption avses ett arrangemang där barnet officiellt adopteras av adoptivfamiljen medan de sociala kontakterna till barnets biologiska föräldrar kvarstår. Ett villkor för att rätt till kontakt ska fastställas är enligt det norska förslaget att det är till barnets bästa att rätten fastställs och att adoptionssökandena samtycker till detta. Ett beslut som gäller upprätthållande av kontakt kan tas till omprövning bl.a. om barnet motsätter sig kontakt. Beslutet får överklagas hos tingsrätten. Beslutet kan inte förenas med vite och barnet får inte hämtas.

Danmark

I Danmark finns bestämmelserna om adoption huvudsakligen i adoptionslagen och i ett flertal förordningar och beslut samt i anvisningar utfärdade av justitieministeriet.

Adoption kan sökas av makar tillsammans eller av ensamstående personer. Sedan juli 2010 får också personer som lever i ett registrerat partnerskap adoptera tillsammans. I den förordning som gäller villkoren för godkännande som adoptionssökande uppställs som ett ytterligare villkor för adoption att

makar som adopterar tillsammans har bott tillsammans i minst 2,5 år.

En adoptionssökande ska ha fyllt 25 år. Av särskilda skäl får också den som fyllt 18 år adoptera. Adoptionssökandens ålder vid ansökningstillfället får inte överstiga barnets ålder med mer än 40 år. Det är dock möjligt att avvika från kravet på högsta möjliga åldersskillnad bl.a. om sökanden redan tidigare har adopterat ett barn eller om det finns särskilda skäl till det. I praktiken har det krävts en åldersskillnad på minst 14 år mellan barnet och adoptivföräldern.

Barn som har fyllt 12 år kan i Danmark inte adopteras utan eget samtycke. Också yngre barns åsikter bör beaktas enligt barnets ålder och mognad.

För adoption av ett minderårigt barn behövs föräldrarnas samtycke. Föräldrarnas samtycke krävs dock inte om föräldern inte tar del i föräldraansvaret för barnet, är försvunnen eller på grund av sjukdom inte kan uttrycka sin vilja. Det räcker då med den andra föräldrarnas samtycke. Om ovan nämnda hinder gäller bägge föräldrarna, måste en för barnet särskilt förordnad vårdnadshavare ge sitt samtycke till adoptionen. Föräldern måste dock ges möjlighet att lämna en förklaring i saken. Enligt 9 § 2 mom. i adoptionslagen är adoption mot föräldrarnas vilja möjlig bl.a. om barnet varit placerat utanför hemmet i minst tre år, om barnet inte varit i sina föräldrars vård och en adoption med tanke på barnets situation är till barnets bästa. Samtycke till adoption ges då av en särskild myndighet.

Den biologiska moderns och faderns samtycke till adoption kan tas emot tidigast tre månader efter barnets födelse. Samtycke kan tas emot också tidigare, om det är fråga om en familjeintern adoption i en familj bestående av ett registrerat par och barnet har fötts som resultat av assisterad befruktning och paret bodde tillsammans under tiden för denna befruktning.

Behandlingen av adoptionsärenden i Danmark varierar beroende på ärendets karaktär, men allmänt kan kort konstateras följande. I Danmark behandlas adoptionsärenden av regionala adoptionsmyndigheter. De gör bl.a. de utredningar om och de intervjuer med adoptionssökandena som behövs samt godkänner adoptionssökandena i fråga om interna-

tionell adoption. I Danmark finns dessutom en separat oberoende nämnd för adoptionsärenden. Nämnden är närmast en besvär- och tillsynsmyndighet. Dessutom väljer den bl.a. föräldrar för barnet vid nationell adoption. Familjestyrelsen, som lyder under det danska justitieministeriet, sköter uppgifterna som sådan centralmyndighet som anges i Haagkonventionen, är besvärmyndighet i vissa ärenden som gäller adoption, auktoriserar adoptionstjänstorgan för internationell adoption, ordnar och utvecklar adoptionsförberedande kurser samt beviljar tillstånd till enskilda adoptioner.

Förfarandet för beviljande av tillstånd till adoption består i Danmark av tre faser. Under den första fasen kontrolleras om sökanden uppfyller de allmänna förutsättningarna för adoption. Om förutsättningarna uppfylls, får sökandena tillstånd att gå vidare till den andra fasen i förfarandet där de deltar i en adoptionsförberedande kurs. Kursen är dock inte obligatorisk, om adoptionssökanden har adopterat ett barn tidigare. Under den tredje fasen bedöms ingående sökandens individuella egenskaper och förmåga att fungera som adoptivförälder. Detta sker genom separata intervjuer och hembesök. Efter detta fattas beslut om huruvida adoptionssökanden kan beviljas tillstånd till adoption.

Genom en lagändring som trädde i kraft den 1 oktober 2009 blev det i Danmark möjligt att fastställa rätt till kontakt mellan barnet och barnets tidigare föräldrar, dvs. s.k. öppen adoption. Enligt 20 a § i föräldreansvarsloven kan det av särskilda skäl fastställas att ett adopterat barn ska ha rätt att träffa eller på annat sätt hålla kontakt med sina tidigare släktingar, om sammanträffanden eller annan slags kontakt har förekommit innan adoptionen fastställdes. Paragrafen gör det möjligt att fastställa rätt till kontakt med adoptivbarnets tidigare föräldrar, mor- eller farföräldrar eller syskon. Enligt förarbetena kan fastställande av rätt till kontakt komma i fråga närmast i sådana situationer då ett barn, som redan är litet äldre, har varit placerat utanför hemmet och barnet under denna tid har haft kontakt med sina föräldrar. Kontakten kan förenas med vite.

Familjestyrelsen har under åren 2007—2010 genomfört ett försöksprojekt om råd-

givning efter adoption. Syftet med projektet har varit att hjälpa familjen vid sådana problemsituationer som kan uppstå efter det att adoptionen fastställts. Rådgivningen har givits av sakkunniga i adoptionsfrågor, närmast psykologer. Rådgivningen har varit avgiftsfri och omfattat fem samtal. Enligt slutrapporten om projektet har adoptivfamiljerna funnit det nyttigt att delta i rådgivningen.

Island

De isländska bestämmelserna om adoption finns i en adoptionslag och i förordningar som utfärdats med stöd av den. Adoption kan sökas av makar, av partner som lever i ett registrerat partnerskap och av sambor som har bott tillsammans i minst fem år. Också ensamstående får adoptera, om det finns särskilda skäl till detta och om det anses att adoptionen klart är till barnets bästa. Den som ansöker om adoption ska vara 25 år, men av särskilda skäl får också en person som fyllt 20 år ansöka om adoption.

Barn som har fyllt 12 år kan på Island inte adopteras utan eget samtycke. Också om barnet är under 12 år ska dess åsikter beaktas utgående från hans eller hennes ålder och mognad.

För adoption behövs dessutom samtycke av barnets föräldrar, om de är barnets vårdnadshavare. Moderns samtycke kan inte tas emot tidigare än tre månader efter barnets födelse. Om den ena föräldern är försvunnen eller på grund av sitt psykiska tillstånd inte kan ge sitt samtycke, räcker det med den andra förälderns samtycke. Om båda föräldrarna är försvunna eller deras psykiska tillstånd är sådant att samtycke inte kan tas emot, ges samtycket av en vårdnadshavare som särskilt förordnas för barnet. Om föräldrarna inte är barnets vårdnadshavare, ska de dock höras om det är möjligt. Om barnet har omhändertagits och placerats hos fosterföräldrar, kan tillstånd till adoption beviljas trots att de tidigare föräldrarnas samtycke saknas, om adoptionen uttryckligen är till barnets bästa med hänsyn till barnets omständigheter.

På Island beviljas tillstånd till nationell och internationell adoption av en "länsman". Innan tillstånd beviljas ska länsmannen be om barnskyddsmyndigheternas utlåtande. Vid

behov kan också adoptionsnämndens utlå- tande begäras. Tillståndet kan återkallas bl.a. om det skett en väsentlig förändring i sökandens förhållanden. Ett beviljat tillstånd gäller i tre år. Det kan förlängas en gång för en tid av 12 månader.

Det isländska justitieministeriet beviljar tillstånd för internationella adoptionstjänst- organ. Justitieministeriet är också sådan cen- tralmyndighet som avses i Haagkonvention- en.

Nederländerna

I Nederländerna finns bestämmelserna om adoption till största delen i 12 kap. i civil- lagen. Bestämmelser om internationell adop- tion finns dessutom i en lag som gäller adop- tion av utländska barn och i en lag om lag- stiftning som ska tillämpas i adoptionsären- den.

Adoption kan sökas av äkta makar, sambor och ensamstående personer. Också samköna- de par kan adoptera ett barn tillsammans. Sambor får adoptera tillsammans, om de har bott tillsammans utan avbrott i minst tre år. Av sambor fordras vidare att de enligt lag också kan förlova sig med varandra.

I Nederländerna ska en adoptionssökande ha fyllt 18 år, och åldersskillnaden mellan barnet och föräldern får inte vara mindre än 18 år. När det är fråga om internationell adop- tion får åldersskillnaden mellan barnet och föräldern inte vara större än 40 år.

I Nederländerna krävs barnets samtycke till adoption, om barnet har fyllt 12 år. Också om barnet är yngre än så ska dess åsikt beaktas, om barnet bedöms vara kapabel att bilda sin egen åsikt i frågan med hänsyn till hans eller hennes ålder och mognad. Vid nationell adop- tion förutsätts också att barnet har varit i adoptionssökandens vård under en viss tid och att adoptionssökanden inte är barnets far- eller morförälder. Om barnets föräldrar mot- sätter sig adoption, kan adoptionen dock en- ligt lag fastställas bl.a. om det inte existerat något faktiskt familjeliv mellan föräldern och barnet eller om föräldern grovt försummat barnets omsorg och uppfostran.

Adoption fastställs av domstol, som också häver ett adoptivförhållande. Om det före- kommit kontakt mellan barnet och föräldern

vid tidpunkten för fastställandet av adoption- en, kan domstolen besluta att kontakten mellan adoptivbarnet och den tidigare föräl- dern får fortsätta efter det att adoptionen fast- ställts.

Tillstånd till internationell adoption bevil- jas av justitieministeriet. Tillståndet gäller i fyra år. Enligt lagen kan ett tillstånd dock inte gälla efter det att sökanden har fyllt 46 år, om det inte finns särskilda skäl till det. Innan tillstånd beviljas ska sökandena delta i rådgivning, som erbjuds av ett ämbetsverk som lyder under justitieministeriet. Ämbets- verket erbjuder familjen hjälp och råd också efter det att adoptionen fastställts och ordnar obligatoriska adoptionsförberedande kurser för sökandena. Sökandenas bakgrund och behörighet som adoptivföräldrar granskas för sin del av en barnskyddsnämnd. Ministeriet kan återkalla ett beviljat tillstånd till adop- tion, om det har kommit fram att adoptions- sökanden inte är lämpad att uppfostra barnet.

England och Wales

I England finns bestämmelserna om adop- tion till största delen i en lag om adoption och barn från 2002. Den trädde i kraft i de- cember 2005. Bestämmelser som gäller in- ternationell adoption finns dessutom i en ad- optionslag från 1999. Lagarna gäller i regel England och Wales, men till vissa delar ock- så Skottland och Nordirland.

Adoption kan sökas av ensamstående per- soner eller av makar eller sambor av samma eller olika kön. Ett par som ansöker om adop- tion ska ha ett stabilt förhållande. Som ett tecken på detta anses samlevnad i minst två år. En adoptionssökande ska i regel vara minst 21 år gammal. Om den ena parten öns- kar adoptera den andra partens barn, ska den ena ha fyllt 18 år och den andra 21 år. I lagen anges ingen övre åldersgräns för att få adop- tera.

I början av adoptionsprocessen görs en om- fattande utredning om sökandena. I den ingår bl.a. ingående intervjuer, som görs av soci- almyndigheterna, en hälsoundersökning och kontroll av straffregisteruppgifter. Utgående från utredningen ger adoptionsnämnden sin rekommendation om adoptionssökanden. Nämnderna finns i samband med adoptions-

byråerna. En av adoptionsbyråns anställda fattar beslut i adoptionsärendet utifrån nämndens rekommendation. Nämndens rekommendation ges stor vikt vid beslutsfattandet, även om den som fattar beslutet inte är bunden av den. Om ansökan avslås, kan förnyad behandling sökas. Vid nationella adoptioner gör byrån också en matchning av föräldrarna och barnet. Nämnden ger också sin rekommendation om detta till beslutsfattaren.

När sökanden har godkänts för att adoptera, placeras barnet tillfälligt hos honom eller henne. Enligt lagen ska den tillfälliga placeringen vara minst 10 veckor. Under den tiden bedömer socialarbetare hur placeringen utfallit. Innan barnet placeras hos de blivande adoptivföräldrarna behövs samtycke antingen av barnets biologiska föräldrar eller av vårdnadshavarna. Ett barn kan dock i vissa situationer placeras hos sökandena också genom ett domstolsbeslut utan föräldrarnas samtycke. Enligt lagen kan moderns samtycke till adoption inte tas emot tidigare än sex veckor efter barnets födelse. Barnets föräldrar kan återta sitt samtycke till adoptionen fram till dess att adoptionen har fastställts. I England beslutar domstolen om fastställande av adoption.

Sökande som bor i England beviljas tillstånd till internationell adoption av det ministerium som är behörigt.

I England utnyttjas adoption i hög grad som ett alternativ till långvarig placering. Fosterföräldrar har rätt att ansöka om adoption av barnet när det har varit placerat hos dem i minst 12 månader. I England tillåter lagen också öppen adoption. Den domstol som behandlar ärendet är skyldig att undersöka om det barn som ska adopteras har möjlighet att fortsätta hålla kontakt med sina biologiska föräldrar eller med andra nära släktingar efter att adoptionen fastställts.

2.2.2 Internationella fördrag samt EU

Adoptioner inom Norden

År 1931 ingick de nordiska länderna en konvention om äktenskap, adoption och förmynderskap. Eftersom samtliga nordiska länder har anslutit sig till Haagkonventionen,

iaktas dessutom Haagkonventionen vid adoptioner mellan dem.

Bestämmelserna i den nordiska konventionen gäller myndigheternas behörighet och tillämplig lag i ärenden som gäller ett adoptivförhållande samt erkännande av ett beslut som meddelats i ett annat nordiskt land. Konventionen tillämpas när såväl adoptanten som den som ska adopteras är nordiska medborgare och adoptanten har sitt hemvist i något nordiskt land. Ansökan prövas i den stat där adoptanten har sitt hemvist. På avgörandet av ärendet tillämpas lagen i domstolsstaten.

Om den som ska adopteras är yngre än 18 år, är medborgare i något nordiskt land och har sitt hemvist i den stat vars medborgare han eller hon är, ska domstolen enligt konventionen bereda barnavårdsmyndigheterna i barnets hemland möjlighet att yttra sig innan ärendet avgörs.

Enligt konventionen är ett beslut som meddelats i ett nordiskt land och som gäller fastställande eller hävning av ett adoptivförhållande, utan särskilt fastställande giltigt i de övriga nordiska länderna.

Förenta Nationernas konvention om barnets rättigheter

Konventionen om barnets rättigheter antogs vid Förenta Nationernas generalförsamling den 20 november 1989. Finland är part i konventionen sedan 1991.

Artikel 21 i konventionen innehåller bestämmelser om adoption. Enligt den ska konventionsstater som erkänner och/eller tillåter adoption säkerställa att barnets bästa beaktas i högsta grad. Dessutom föreskrivs i artikeln bl.a. att internationell adoption kan övervägas som en alternativ form av omvårdnad om barnet, om barnet inte kan placeras i fosterfamilj eller tas om hand på lämpligt sätt i sitt hemland.

Haagkonventionen

År 1993 antogs Haagkonventionen om skydd av barn och samarbete vid internatio-

nella adoptioner. Finland anslöt sig till konventionen 1997.

Ändamålet med Haagkonventionen är att säkerställa att internationella adoptioner genomförs med beaktande av barnets bästa och med hänsyn till dess grundläggande rättigheter. Till detta hörde att upprätta ett på centralmyndigheter baserat system för samarbete mellan de fördragsslutande staterna och att säkerställa att de adoptioner som genomförts i enlighet med konventionen erkänns av de övriga fördragsslutande staterna.

Haagkonventionen tillämpas då ett barn som är bosatt i en fördragsslutande stat, antingen efter att adoptionen fastställts eller i adoptionssyfte innan den fastställs, har överflyttats, överflyttas eller kommer att överflyttas till en annan fördragsslutande stat där barnets adoptivföräldrar är bosatta. Haagkonventionen omfattar endast adoptioner som leder till ett varaktigt föräldra-barnförhållande. Konventionen tillämpas om den som ska adopteras är yngre än 18 år.

Konventionen om utövandet av barns rättigheter

Europarådets ministerkommitté antog konventionen om utövandet av barns rättigheter den 16 november 1995. Finland ratificerade konventionen den 29 november 2010.

Syftet med konventionen är att främja barns rättigheter, tillförsäkra dem processuella rättigheter och säkerställa att barnen får behövlig information och tillåts delta i förfaranden inför en rättslig myndighet som berör dem. Konventionen har uppgjorts för att komplettera FN-konventionen om barnets rättigheter.

Varje stat ska vid tidpunkten för under-tecknandet eller när den deponerar sitt ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument, ange minst tre grupper av familjerättsliga mål och ärenden inför en rättslig myndighet på vilka konventionen ska tillämpas. Som sådana mål och ärenden har Finland angivit rättsliga förfaranden i samband med fastställande av faderskap, adoption och domstolsbehandling som gäller omhändertagande.

Europarådets konvention om adoption av barn

Europarådets reviderade konvention om adoption av barn antogs av Europarådets ministerkommitté den 7 maj 2008. Den tidigare Europarådskonventionen om samma ämnesområde var från 1967.

Syftet med den reviderade konventionen är att förenhetliga lagstiftningen om och förfarandet vid adoption i Europarådets medlemsstater och i de övriga länder som ansluter sig till konventionen. Dessutom är syftet med konventionen att få bestämmelserna i den tidigare konventionen att motsvara rättspraxis vid Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna.

Konventionen tillämpas på en adoption där barnet vid ansökningstillfället inte har fyllt 18 år eller är gift. Konventionen lämpar sig dessutom endast för sådana adoptioner var syfte är att skapa ett varaktigt förälder-barnförhållande mellan parterna.

Konventionen förutsätter mer heltäckande samtycken än den tidigare konventionen från 1967. Enligt den nya konventionen fordras faderns samtycke till adoption också när barnet har fötts utom äktenskapet. Faderskapet ska vara fastställt på det sätt som förutsätts i nationell lagstiftning. Dessutom fordras barnets eget samtycke, om det har uppnått tillräcklig mognad för att förstå vad saken gäller. Åldersgränsen i fråga om barnets samtycke får i nationell lagstiftning inte sättas högre än 14 år.

Enligt konventionen kan ett barn adopteras antingen av en person ensam eller gemensamt av två personer av olika kön som är gifta med varandra eller som har registrerat sitt partnerskap. Enligt konventionen får det på nationell nivå bestämmas om en utvidgning av tillämpningsområdet för konventionen till att också gälla par av samma kön som är gifta med varandra eller som har registrerat sitt partnerskap. Konventionens tillämpningsområde får nationellt utsträckas till att också gälla par av samma kön eller par av olika kön som lever tillsammans i en stabil relation utan att ha registrerat den.

Den lägsta åldern för att få adoptera har i den nya konventionen sänkts från 21 till 18 år, men nationellt får det bestämmas att

den lägsta åldern kan vara högst 30 år. I konventionen rekommenderas en åldersskillnad på minst 16 år mellan adoptionssökanden och det barn som ska adopteras. Med beaktande av barnets bästa är det dock möjligt att göra undantag från åldersgränserna.

I den nya konventionen tryggas ett adopterat barns rätt att få reda på sitt ursprung bättre än tidigare. Barnets rätt till information om sitt ursprung är dock inte heller enligt den reviderade konventionen obegränsad. Enligt konventionen ska en eventuell konflikt mellan barnets rätt till information och sekretessen när det gäller de tidigare föräldrarnas identitet avgöras i den nationella lagstiftningen.

Konventionen har ratificerats av tre stater (Norge, Spanien och Ukraina). Den trädde i kraft internationellt den 1 september 2011.

Finland undertecknade konventionen den 27 november 2008.

EU

Europeiska unionen saknar lagstiftning om adoption.

2.3 Bedömning av nuläget

Allmänt

Adoptionslagen stiftades 1985. Den baserar sig till stora delar på lagen om adoption, som stiftades 1979. De centrala delarna av adoptionslagstiftningen bereddes således för över 30 år sedan. Bestämmelserna om internationell adoption baserar sig delvis på det beredningsarbete som gjordes i början av 1980-talet och som ledde till stiftandet av 1985 års lag, och delvis på den beredning som ägde rum i början av 1990-talet och som resulterade i att bestämmelserna i Haagkonventionen sattes i kraft 1997.

Efter att adoptionslagen stiftades har utvecklingen i adoptionsfrågor varit snabb. Antalet adoptioner inom landet har minskat markant efter 1970-talet. Antalet internationella adoptioner ökade för sin del kraftigt från början av 1980-talet fram till 2005. Efter det har antalet klart sjunkit. Till följd av utvecklingen måste lagstiftningen om adoption till skillnad från tidigare tillämpas i en situa-

tion där antalet sökande som önskar ett adoptivbarn är betydligt fler än de barn som är i behov av adoptivföräldrar. Detta ställer regleringen inför nya slags utmaningar.

Bestämmelser om adoption finns förutom i adoptionslagen också i adoptionsförordningen (508/1997) och i förordningen om nämnden för internationella adoptionsärenden i Finland (509/1997). I förordningen regleras till vissa delar också sådant som det enligt grundlagen ska föreskrivas om i lag. Med beaktande av de krav grundlagen ställer behöver också de delaktigas rättssäkerhet vid adoptionsärenden till vissa delar förbättras.

Finland har undertecknat Europarådskonventionen om adoption och det föreslås att riksdagen godkänner den. För att konventionen ska kunna sättas i kraft i Finland måste det göras vissa ändringar i gällande bestämmelser.

Förutsättningar för adoption

Den gällande regleringen i fråga om förutsättningarna för adoption är till största delen som sig bör. Vissa utvecklingsbehov finns dock.

På grund av ikraftsättandet av Europarådskonventionen om adoption behövs det nya bestämmelser i lagen, bl.a. om åldersskillnaden mellan adoptionssökanden och barnet samt om de samtycken som behövs till adoption.

Erfarenheterna visar att frågor som hänför sig till sökandenas ålder är ett centralt praktiskt problem när tillstånd till adoption beviljas. Exempelvis de besvär som anförs över beslut som gäller adoptionstillstånd har ofta gällt frågor om sökandenas ålder. Detta ger anledning att precisera bestämmelserna om förutsättningarna för adoption till denna del.

Adoptionsrådgivning

Det finns behov att till vissa delar precisera och förtydliga bestämmelserna om adoptionsrådgivning. Detta gäller särskilt den adoptionsrådgivning som ges efter det att adoptionen fastställts, dvs. tjänster efter adoption. De nuvarande bestämmelserna om dessa tjänster är så vaga att det uppstått oklarhet om vad de omfattar och vem som är skyldig

att tillhandahålla dem. Enligt den gällande lagen förefaller tjänsten att ingå i såväl adoptionsrådgivning som internationell adoptions-tjänst.

Lagen medger ingen möjlighet för det organ som svarar för kommunens socialvård eller för en adoptionsbyrå att vägra ge adoptionsrådgivning till personer som önskar ett adoptivbarn. I praktiken har det dock förekommit enstaka fall då adoptionsrådgivning har vägrats av den orsaken att tillhandahållaren av adoptionsrådgivning har ansett det klart att förutsättningarna för adoption inte uppfylls.

Adoptionsrådgivning är faktisk verksamhet, där bl.a. just de omständigheter utreds som är avgörande för om förutsättningarna för adoption uppfylls. Att avgöra om förutsättningarna för adoption uppfylls är i regel en sak för tillståndsmyndigheten eller domstolen. Med tanke på en ändamålsenlig resursanvändning är det dock motiverat med en möjlighet att avbryta adoptionsrådgivningen, om det på basis av den utredning som dittills inhämtats vid rådgivningen är klart att förutsättningar för adoption inte föreligger. Eftersom avbrytandet av adoptionsrådgivningen innebär att adoptionsprocessen för sökandena avslutas, ska det föreskrivas om grunderna för avbrytande i lag.

När adoptionsrådgivningen avbryts måste det också sörjas för adoptionssökandenas rättssäkerhet. När adoptionsrådgivningen tillhandahålls av ett organ som svarar för kommunens socialvård, är dess beslut om att avbryta adoptionsrådgivningen enligt gällande bestämmelser ett överklagbart förvaltningsbeslut. Om adoptionsrådgivningen avbryts av en adoptionsbyrå, är det enligt de gällande bestämmelserna inte möjligt att söka ändring i beslutet genom besvär, även om adoptionsrådgivningen till sin karaktär är en offentlig förvaltningsuppgift. Situationen överensstämmer inte med kravet i 124 § i grundlagen om att offentliga förvaltningsuppgifter får anförtros andra än myndigheter bara om detta inte äventyrar rättssäkerheten.

Processen vid adoption inom landet

Vid adoption inom landet är bedömningen av förutsättningarna för adoption något som i

mycket hög grad sker inom ramen för adoptionsrådgivningen. Det är rådgivningens sak att undersöka om förutsättningar för adoption föreligger, sköta placeringen av barnet hos adoptanterna och följa hur placeringen utfaller. Först efter det kan adoptanterna lämna in en ansökan om fastställande av adoption till tingsrätten. Förutsättningarna för adoption bedöms alltså inte av någon annan än tillhandahållaren av adoptionsrådgivning innan barnet placeras hos sina blivande adoptivföräldrar. Tingsrätten, vars uppgift är att på grund av ansökan om fastställande av adoption bedöma huruvida förutsättningarna för adoption föreligger, ställs i praktiken inför fullbordat faktum.

Med tanke på barnets bästa är det viktigt att det redan innan barnet placeras hos adoptanterna råder tillräcklig säkerhet om att förutsättningar för adoption föreligger. Också med tanke på rättssäkerheten för dem som önskar ett adoptivbarn kan det nuvarande förfarandet vid adoptioner inom landet vara problematiskt. Om tillhandahållaren av adoptionsrådgivning anser att de personer som önskar ett adoptivbarn inte lämpar sig som adoptivföräldrar, leder detta till att tillhandahållaren av rådgivning inte placerar barnet hos dem. De har inte i något skede möjlighet att föra frågan om de är lämpliga som adoptivföräldrar till domstol för prövning.

Processen vid adoption inom landet bör utvecklas så att man redan innan barnet placeras noggrant försäkras sig om att den planerade adoptionen är till barnet bästa. Samtidigt kan sökandens rättssäkerhet stärkas.

Rätt för adoptivbarnet att hålla kontakt med en tidigare förälder

Lagen innehåller för närvarande inga bestämmelser om rätt för adoptivbarnet att hålla kontakt med en tidigare förälder efter fastställd adoption. I regel innebär adoptionen att all kontakt mellan adoptivbarnet och de tidigare föräldrarna bryts. I vissa fall har det i samband med adoptionsrådgivningen dock träffats inofficiella överenskommelser eller givits löften om att adoptivföräldrarna t.ex. sänder information om eller fotografier på barnet till en tidigare förälder eller att kon-

takten mellan barnet och en tidigare förälder annars upprätthålls i en eller annan form. Om adoptivföräldrarna inte håller sitt löfte, har den tidigare föräldern dock inga rättsliga medel att reagera på saken.

Internationellt sett har praxis med s.k. öppen adoption i olika former blivit allt vanligare i samband med adoptioner. Öppen adoption är inget enhetligt juridiskt begrepp, utan en övergripande beteckning för olika arrangemang som karaktäriseras av att barnet officiellt adopteras i en adoptivfamilj, men att de sociala relationerna till barnets biologiska föräldrar på ett eller annat sätt bibehålls.

Att fortsatt kontakt mellan adoptivbarnet och en tidigare förälder efter fastställd adoption skulle bli praxis vid alla adoptioner eller ens vid största delen av dem är varken realistiskt att anta eller något att särskilt sträva efter. I särskilda situationer ger dock möjligheten att fastställa rätt till kontakt genom domstolsbeslut fler alternativ att välja mellan när det prövas vilket arrangemang som är till barnets bästa. Det är därför motiverat att ta in bestämmelser om rätt till kontakt mellan adoptivbarnet och en tidigare förälder i lagen.

Enskilda adoptioner från utlandet

Enligt den gällande lagen kan s.k. enskilda adoptioner, dvs. då en internationell adoption genomförs utan ett adoptionstjänstorgans medverkan, fastställas som giltiga i Finland genom Helsingfors hovrätts beslut. I motiveringen till den regeringsproposition som ledde till stiftandet av lagen har visserligen konstaterats att sökande av hovrättens fastställande då adoptionen redan har skett inte ska få bli ett sätt att kringgå skyldigheten att ansöka om tillstånd av nämnden för adoptionsärenden innan adoptionen sker utomlands (RP 107/1984 rd). Lagen har dock tolkats så att den inte möjliggör avslag på en ansökan om fastställande, även om tillståndsförfarandet de facto skulle ha kringgåts.

Enskild adoption är ett ytterst riskabelt sätt att genomföra internationella adoptioner. Vid enskild adoption får de finska myndigheterna först i efterskott möjlighet att bedöma huruvida adoptanterna lämpar sig som adoptiv-

föräldrar och huruvida adoptionen i övrigt är förenlig med barnets bästa. Dessutom saknas helt adoptionstjänstorganets medverkan vid adoptionsprocessen och den tillsyn över att adoptionsprocessen är korrekt och till barnets bästa som anknyter till den. I och med detta ökar risken t.ex. för barnhandel i samband med adoptionen eller för att barnets biologiska föräldrar inte har givit sitt samtycke till adoptionen på ett korrekt sätt.

Å andra sidan erbjuder den gällande lagstiftningen inte något lämpligt handlingsalternativ i en situation då en i Finland bosatt person ämnar adoptera t.ex. ett föräldralöst släktingbarn från en stat som inget finskt adoptionstjänstorgan bedriver adoptionssamarbete med. Sökanden kan nämligen inte få tillstånd till internationell adoption om han eller hon inte får internationell adoptionstjänst. Internationell adoptionstjänst åter kan i praktiken fås endast för en adoption som sker med ett sådant utländskt adoptionstjänstorgans medverkan som har godkänts som samarbetsorgan för ett finskt adoptionstjänstorgan. T.ex. vid adoption av en släkting från en främmande stat är det enda handlingsalternativet för sökanden i många fall att genomföra adoptionen på egen hand och ansöka om fastställande av den i efterskott hos Helsingfors hovrätt.

Problemen med enskilda adoptioner har behandlats också i samband med den reviderade Europarådskonventionen om adoption. Av den förklarande rapporten till konventionen framgår att de flesta fall av missbruk vid adoption i praktiken gäller enskilda adoptioner. Enligt rapporten godkänner många länder ändå enskilda adoptioner när det är fråga om adoption av ett släktingbarn.

Av de skäl som anförts ovan finns det behov att utveckla lagstiftningen i fråga om enskilda adoptioner. Å ena sidan är det motiverat att i noggrant avgränsade fall möjliggöra adoption av barn som bor utomlands även i det fall att det finska adoptionstjänstorganet saknar ett godkänt samarbetsorgan i den stat där barnet är bosatt. På grund av de allvarliga risker som är förknippade med enskild adoption finns det å andra sidan skäl att effektivare än tidigare förhindra att tillståndsförfarandet kringgås.

Förvaltning av adoptionsärenden

Enligt de allmänna riktlinjerna för utveckling av förvaltningen är det motiverat att överföra de operativa uppgifter i anslutning till förvaltningen av adoptionsärenden som för närvarande sköts av social- och hälsovårdsministeriet till någon annan myndighet som lämpar sig för uppgiften. Sådana uppgifter är bl.a. beviljande av tillstånd för adoptionsbyråer och adoptionstjänstorgan för internationell adoption. Samtidigt är det ändamålsenligt att flytta nämnden för internationella adoptionsärenden i Finland från social- och hälsovårdsministeriet. Dessutom behöver bestämmelserna om nämndens uppgifter och sammansättning ses över.

3 Målsättning och de viktigaste förslagen

Allmänt

I propositionen föreslås att lagstiftningen om adoption revideras i sin helhet. Den gällande adoptionslagen föreslås bli upphävd och ersatt med en ny adoptionslag.

Det allmänna och primära målet för revideringen är att främja barnets bästa vid adoption. Utöver detta är syftet särskilt att förenhetliga adoptionsprocessen vid adoption inom landet och vid internationell adoption, förbättra rättssäkerheten för de delaktiga under de olika faserna av adoptionsprocessen, förebygga de risker som är förknippade med enskilda adoptioner samt ge de myndigheter som behandlar adoptionsärenden en ändamålsenligare organisation än tidigare.

I propositionen föreslås också att riksdagen godkänner Europarådets konvention om adoption av barn. Det föreslås att konventionen ska sättas i kraft på sedvanligt sätt genom en s.k. blankettlag. Förslaget till adoptionslag i propositionen överensstämmer till sitt innehåll i sak med bestämmelserna i konventionen.

Barnets bästa i främsta rummet

Principen om att barnets bästa ska komma i främsta rummet vid alla beslut och andra åtgärder

som gäller adoption av ett minderårigt barn föreslås bli inskriven i adoptionslagen. Samma princip har slagits fast bl.a. i artikel 3 och 21 i FN-konventionen om barnets rättigheter.

Att principen skrivs in i lagen är tänkt att styra domstolarna och tillståndsmyndigheterna vid adoption samt andra organ som deltar i skötseln av adoptionsärenden att bedöma saken framför allt ur barnets synvinkel samt att söka en sådan lösning eller ett sådant åtgärdsalternativ som i varje enskilt fall bäst tillvaratar barnets bästa.

Stärkande av subsidiaritetsprincipen

Enligt artikel 21 i FN-konventionen om barnets rättigheter och artikel 4 i Haagkonventionen ska den s.k. subsidiaritetsprincipen iakttagas vid internationella adoptioner. Detta innebär att internationell adoption kan övervägas, om det först i tillräcklig utsträckning har utretts om barnet kan adopteras eller placeras i fosterfamilj eller tas om hand på något annat lämpligt sätt i sitt hemland. I syfte att betona subsidiaritetsprincipens betydelse föreslås att det i adoptionslagen tas in nya bestämmelser där denna princip uttryckligen framgår.

Ett adoptionstjänstorgan för internationell adoption ska enligt den gällande bestämmelsen förmedla en adoptionssökande som är bosatt i Finland för ett barn som är bosatt i en främmande stat och som behöver adoptivföräldrar. I syfte att framhäva subsidiaritetsprincipen föreslås att bestämmelsen utökas med ett omnämnande om att det bör vara fråga om ett barn för vilket lämpliga adoptivföräldrar inte står att finna i den stat där barnet är bosatt.

Dessutom föreslås att subsidiaritetsprincipen ska beaktas då det prövas huruvida ett finskt adoptionstjänstorgan ska beviljas tillstånd till samarbete med ett utländskt adoptionstjänstorgan. För att tillstånd ska kunna beviljas förutsätts i framtiden bl.a. att samarbetet kan anses befogat särskilt med beaktande av behovet av internationell adoption i staten i fråga.

Precisering av förutsättningarna i fråga om adoptionssökandens ålder

I lagen föreslås nya bestämmelser om lägsta och högsta åldersskillnad mellan den som ska adopteras och adoptionssökanden samt om högsta ålder för att få adoptera. De ska iakttas endast vid adoption av minderåriga.

Enligt förslaget ska åldersskillnaden mellan barnet och sökanden vara minst 18 år och högst 45 år. Den föreslagna högsta åldersskillnaden innebär att nuvarande praxis skrivs in i lagen. När adoptionstillstånd har beviljats med stöd av den gällande lagen har man av hävd följt praxis enligt vilken åldersskillnaden mellan barnet och adoptivföräldern inte får vara större än 45 år, om det inte finns särskilda skäl för att avvika från denna huvudregel.

Dessutom föreslås att en adoptionssökande inte får vara äldre än 50 år. Den lägsta åldern för att få adoptera föreslås bli 25 år, såsom i den gällande lagen.

Undantag från de föreslagna kraven på åldersskillnad och ålder kan göras bl.a. när det är fråga om familjeintern adoption eller när det mellan barnet och sökanden annars från tidigare råder ett förhållande som är jämförbart med ett förälder-barnförhållande. Kraven ska således i praktiken tillämpas endast vid adoption av främmande barn. Inte heller då måste kraven tillämpas ovillkorligen. Det är möjligt att avvika från dem om det i enskilda fall med tanke på barnets bästa finns synnerligen vägande skäl för att adoptionen fastställs.

Det primära syftet med ålderskraven är att främja barnets bästa. Adoptivföräldrarna ska kunna säkerställa en tillräcklig omvårdnad om, uppfostran av och försörjning för barnet tills det blir självständigt. Det är viktigt att adoptivföräldrarna förmår ta hand om barnet tills det nått myndighetsåldern och vara barnet till stöd också då det står på tröskeln till vuxenlivet. Adoptivbarnet har förlorat sina föräldrar redan en gång och kan också ha upplevt andra separationer. Risken för att barnet ska uppleva nya separationer senare i livet bör därför minimeras.

Bakom de föreslagna bestämmelserna finns också ett behov att effektivisera resursanvändningen inom adoptionsrådgivningen. En vik-

tig utgångspunkt i propositionen är en strävan att utveckla adoptionsrådgivningen i kvalitativt hänseende. Ett mål är också att trygga så heltäckande adoptionsrådgivningstjänster som möjligt efter det att adoptionen fastställts. Att det i lagen tas in bestämmelser med klarare krav på sökandens ålder bidrar för sin del till att de begränsade resurserna för adoptionsrådgivningen inte behöver användas till att tillhandahålla sådana sökande rådgivning för vilka den på grund av deras ålder troligen ändå inte skulle leda till adoption.

Allt fler barn som adopteras internationellt har redan uppnått en högre ålder, de är t.ex. redan i skolåldern. Om det av en adoptionssökande endast krävdes en åldersskillnad på minst 45 år skulle också sökande som uppnått en betydande ålder kunna adoptera ett äldre barn. Detta kan inte anses önskvärt med tanke på barnets bästa, eftersom adoption av ett barn som redan uppnått skolåldern ofta ställer särskilda krav på föräldraskapet. Strävan med att sätta åldern för att få adoptera till högst 50 år är att säkerställa att alla adoptivbarn får adoptivföräldrar som så väl och så länge som möjligt orkar sörja för deras omvårdnad och uppfostran.

Under de senaste åren har det funnits gott om adoptionssökande i förhållande till antalet barn i behov av adoptivföräldrar både vid adoption inom landet och vid internationell adoption. De preciserade ålderskraven medför således ingen risk för att det i framtiden inte skulle finnas lämpliga adoptivföräldrar för alla barn som behöver sådana.

Äktenskap som förutsättning för gemensam adoption

Enligt den föreslagna adoptionslagen ska endast makar kunna adoptera gemensamt. Detta motsvarar den gällande lagen.

Vid beredningen av propositionen har det inte ansetts finnas tillräckliga grunder för att ändra lagen så att sambor skulle ges möjlighet att adoptera gemensamt. Detta beror på följande synpunkter.

När förutsättningarna för adoption regleras finns det framför allt skäl att överväga vilka slags lagstiftningsmässiga lösningar som bidrar till en adoption som är till barnets bästa

och till att barnet genom adoptionen får så stabila och trygga uppväxtvillkor som möjligt. När de som ansöker om adoption lever i en relation, måste regleringen således vara sådan att det före adoptionen i möjligaste mån kan säkerställas att deras relation är stabil.

En utomstående person har t.ex. vid adoptionsrådgivningen eller vid beviljande av adoptionstillstånd ohjälpligen ytterst svårt att bedöma arten och varaktigheten i fråga om sökandenas relation. När det görs en bedömning av huruvida förutsättningarna för adoption uppfylls, är det därför nödvändigt att kunna fästa uppmärksamhet också vid sådana objektiva omständigheter som klart kan konstateras och som kan anses beskriva relationens karaktär och väntade varaktighet. En sådan omständighet är ingående av äktenskap. Även om ingående av äktenskap i sig inte kan ses som en garanti för relationens varaktighet, kan det dock ses som ett tecken på parets önskan att leva i en stabil relation. När också gemensam adoption på motsvarande sätt förutsätter en fast föresats att förbinda sig att leva tillsammans som en familj, finns det skäl att också i framtiden fästa vikt vid ingående av äktenskap när förutsättningarna för adoption regleras.

När saken bedöms kan också de rättsverkningar som hänför sig till äktenskapet uppmärksammas. När makar skiljer sig blir bestämmelserna om samlevnadens upphörande tillämpliga. Med stöd av dem kan domstolen t.ex. besluta att den av makarna som har större behov av bostad ska få bo kvar i det gemensamma hemmet oberoende av ägandeförhållandena. Vid den ena makens död tryggas boendet för den efterlevande maken och de barn som bor med denne särskilt genom att den efterlevande maken i sin besittning får hålla den bostad som använts som makarnas gemensamma hem oskiftad samt sedvanligt bohag oskiftat.

Ovan nämnda bestämmelser om makarskapar indirekt grundtrygghet och stabilitet också för ett adoptivbarn när adoptivföräldrarna skiljer sig eller den ena av dem avlider. Detta är viktigt med beaktande av att ett barn som adopteras oftast redan har upplevt flera förluster och separationer och därför har ett

särskilt behov av en stabil och trygg uppväxtmiljö.

Då det dessutom både vid adoption inom landet och vid internationella adoptioner finns gott om adoptionssökande i förhållande till antalet barn som behöver adoptivföräldrar, kan det inte anses finnas ett på barnets bästa grundat behov att utvidga kretsen av adoptionssökande genom att göra det möjligt för sambor att adoptera gemensamt.

Starkare ställning för den biologiske fadern vid adoptionsprocessen

Ett av målen för propositionen är att stärka den biologiske faderns ställning vid adoptionsprocessen. Det föreslås därför att det i adoptionslagen tas in uttryckliga bestämmelser om förhållandet mellan adoption och fastställande av föräldraskap. Om föräldraskapet för en förälder till det barn som ska adopteras inte har fastställts, men det finns skäl att anta att föräldraskapet skulle kunna fastställas senare, kan adoption av en minderårig enligt förslaget fastställas endast av ytterst vägande skäl, om det prövas att adoptionen på ett uppenbart avgörande sätt är till barnets bästa. Det föreslås vidare att om ett ärende som gäller fastställande av föräldraskap har inletts vid domstol eller någon annan myndighet, får adoption av en minderårig i regel inte fastställas innan ärendet om fastställande av föräldraskap har avgjorts genom ett beslut som vunnit laga kraft.

I möjligaste mån ska den biologiske faderns identitet alltså utredas och hans faderskap fastställas före adoptionen. Detta är viktigt för att också faderns önskemål och beredskap att sörja för barnets omvårdnad och uppfostran ska kunna bedömas före adoptionen. Också i de fall då fadern varken önskar eller har möjlighet att sörja för barnet och det blir aktuellt med adoption, bidrar de föreslagna bestämmelserna till att barnet senare kan få reda på sin biologiska fars identitet.

I syfte att stärka den biologiske faderns ställning föreslås dessutom att den obligatoriska betänketid som hänger samman med lämnande av samtycke till adoption ska tillämpas också på fadern. I den gällande lagen föreskrivs om en betänketid på minst åtta

veckor som inleds vid barnets födelse och under vilken moderns samtycke till adoption inte får tas emot. Enligt den föreslagna lagen ska betänketiden också gälla mottagande av faderns samtycke.

Utveckling av adoptionsrådgivningen

Det föreslås att mer heltäckande och exaktare bestämmelser om adoptionsrådgivning tas in i adoptionslagen. Syftet med bestämmelserna är att skapa förutsättningar för en utveckling av adoptionsrådgivningens innehåll.

Det föreslås att barnets bästa ska beaktas i högre grad vid adoptionsprocessen. De som tillhandahåller adoptionsrådgivning, dvs. kommunens socialvårdsorgan eller en adoptionsbyrå, ska därför för det barn som adopteras utse en socialarbetare som ansvarar för adoptionsrådgivningen. Detta är ett sätt att se till att en viss för uppgiften utsedd socialarbetare sköter adoptionsärendet i praktiken och bevakar barnets intresse under hela adoptionsprocessen.

Ett av målen för reformen är att säkerställa att adoptionsrådgivningen inte kännetecknas av dröjsmål som är skadliga med tanke på barnets bästa. I lagen föreslås en ny bestämmelse enligt vilken tillhandahållande av adoptionsrådgivning ska inledas utan dröjsmål när en förälder som överväger att ge sitt barn som adoptivbarn har begärt adoptionsrådgivning. I syfte att påskynda adoptionsrådgivningen föreslås det dessutom en bestämmelse om att tillhandahållaren av adoptionsrådgivning utan dröjsmål efter det att barnet har placerats hos adoptionssökanden ska vidta åtgärder för att bidra till en lyckad placering och följa hur placeringen utfaller.

En ytterst viktig del av adoptionsprocessen är placeringen av barnet hos de blivande adoptivföräldrarna, dvs. i praktiken att välja ut den mest lämpade adoptivfamiljen bland sökande som önskar ett adoptivbarn. I lagen föreslås helt nya bestämmelser om de principer som ska iaktas när beslutet om placering fattas. För att valet av adoptivfamilj ska prövas så grundligt och mångsidigt som möjligt, föreslås att placeringen av barnet inte ska kun-

na avgöras av en enskild socialarbetare, utan alltid av två tillsammans.

Det föreslås att det i adoptionslagen tas in exaktare bestämmelser än för närvarande också om tjänster efter adoption, dvs. den adoptionsrådgivning som ges efter fastställd adoption. Det som särskilt eftersträvas med bestämmelserna är att de rådgivningstjänster som ges efter fastställd adoption utvecklas så att de blir mer heltäckande och mångsidigare än för närvarande och att de problem som eventuellt hänger samman med adoptionen åtgärdas i ett så tidigt skede som möjligt.

Genom reformen eftersträvas också klarare roller i fråga om tjänsterna efter adoption för tillhandahållarna av adoptionsrådgivning och de adoptionstjänstorgan som sörjer för internationell adoptionstjänst. Huvudansvaret för den rådgivning, den hjälp och det stöd som ges efter fastställd adoption ska enligt förslaget bäras av tillhandahållaren av adoptionsrådgivning. Adoptionstjänstorganets uppgifter när det gäller tjänsterna efter adoption består enligt förslaget närmast av att lämna uppgifter om adoptionshandlingar som förvaras av organet, att hjälpa till att skaffa fram ytterligare information om barnets ursprung från ursprungsstaten samt att vid behov ge stöd och handledning när uppgifter lämnas ut. Genom den föreslagna uppgiftsfördelningen klagörs och förbättras adoptivbarhets och adoptivfamiljernas ställning som användare av tjänsterna. Den adoptionsrådgivning som ges efter fastställd adoption utgör nämligen avgiftsfri socialservice som ordnas på kommunens ansvar, medan kostnaderna för åtgärder som hör till internationell adoptionstjänst närmast täcks med avgifter som adoptionstjänstorganet tar ut.

För att resursanvändningen vid adoptionsrådgivningen ska kunna riktas på ett så ändamålsenligt sätt som möjligt, föreslås att det i lagen tas in en bestämmelse om att tillhandahållaren av adoptionsrådgivning under vissa villkor kan avbryta adoptionsrådgivningen till adoptionssökanden. Beslut om att avbryta adoptionsrådgivningen kan fattas, om det på basis av omständigheter som framkommit vid rådgivningen är uppenbart att förutsättningar för adoption inte föreligger.

Utveckling av processen vid adoption inom landet

I propositionen föreslås ändringar i processen vid adoption inom landet. Ett mål är framför allt att se till att det på förhand innan det barn som ska adopteras placeras hos adoptionsökanden säkerställs att den planerade adoptionen är till barnets bästa. Målet är samtidigt en adoptionsprocess som är klarare och öppnare för adoptionsökandena än för närvarande.

För att dessa mål ska uppnås närmas processen för adoption inom landet till det förfarande som redan nu iakttas vid internationella adoptioner. Också vid adoption inom landet ska frågan om adoptionsökandenas lämplighet som adoptivföräldrar enligt lagförslaget i regel föras till en separat tillståndsmyndighet för behandling. Ett beviljat tillstånd krävs för att tillhandahållaren av adoptionsrådgivning ska få placera barnet hos adoptionsökandena. Också vid adoption inom landet ska det alltså tydligare än för närvarande göras åtskillnad mellan å ena sidan den utredning av förutsättningarna för adoption som sker vid adoptionsrådgivningen och å andra sidan den bedömning av sökandenas lämplighet som utförs av en separat tillståndsmyndighet utifrån utredningen.

Tillståndsmyndigheten ska enligt lagförslaget vara densamma oberoende av om sökanden önskar adoptera ett barn som bor i Finland eller ett barn som bor utomlands. På så sätt säkras att enhetliga principer och samma kravnivå iakttas vid adoptioner inom landet och internationellt.

Det är dock inte ändamålsenligt att utsträcka tillståndsförfarandet till sådana adoptioner inom landet där det är fråga om att rättsligt fastställa den faktiska familjesituationen. Tillstånd ska därför inte behöva sökas för familjeintern adoption. Tillstånd behövs inte heller om barnet annars på ett etablerat sätt har vårdats och uppfostrats av den blivande adoptivföräldern.

Det föreslagna tillståndsförfarande ersätter inte adoptionsrådgivning eller fastställande av adoption genom domstolsbeslut. Enligt förslaget ska tingsrätten fortfarande ha den slutliga rätten att besluta huruvida en adoption inom landet ska fastställas.

Rätt för adoptivbarnet att hålla kontakt med en tidigare förälder

I adoptionslagen föreslås helt nya bestämmelser om rätt för ett minderårigt adoptivbarn att hålla kontakt med en tidigare förälder. Domstolen ska enligt förslaget kunna fastställa en överenskommelse som träffats mellan en tidigare förälder och adoptivföräldrarna om att barnet har rätt att träffa den tidigare föräldern eller på annat sätt hålla kontakt med denne. Domstolen ska dock inte få fastställa rätt till kontakt om det finns anledning att anta att upprätthållande av kontakt är i strid med barnets bästa. Rätten till kontakt kan enligt förslaget fastställas i samband med fastställandet av adoptionen eller senare.

En av domstol fastställd rätt till kontakt ska enligt lagförslaget alltid basera sig på en överenskommelse mellan barnets tidigare förälder och adoptivföräldrarna. Med tanke på barnets bästa har det ansetts viktigt att rätt till kontakt inte fastställs, om inte parterna nått samförstånd i frågan och på så sätt visat sig beredda att se till att den överenskomna kontakten upprätthålls också i praktiken. Detta är ett sätt att minska risken för att det senare uppstår ur barnets synvinkel skadliga konflikter vid upprätthållandet av kontakten.

Om adoptivföräldrarna underlåter att iaktta domstolens beslut om rätt till kontakt, kan beslutet verkställas på samma sätt som ett beslut om umgängesrätt. Skillnaden jämfört med verkställigheten av ett beslut om umgängesrätt är dock att det vid verkställigheten av ett beslut om rätt till kontakt inte kan bestämmas att barnet ska hämtas. Orsaken till denna skillnad är att det vid rätt till kontakt som fastställts med stöd av den föreslagna adoptionslagen inte är fråga om att upprätthålla ett gällande föräldraförhållande. Det har därför inte ansetts nödvändigt att kunna tillgripa ett så kraftigt medel som att hämta barnet för att verkställa ett beslut om detta.

Den i lag angivna möjligheten att fastställa rätt till kontakt innebär att det vid avgörandet av ett adoptionsärende finns ett mångsidigare utbud av instrument till förfogande än tidigare när det gäller att främja barnets bästa på ett sätt som motsvarar förhållandena i varje enskilt fall.

Att rätt till kontakt fastställs kan i praktiken vara till barnets bästa t.ex. när fosterföräldrar adopterar ett barn som varit i vård utom hemmet och barnet under denna tid hållit kontakt med sina biologiska föräldrar enligt bestämmelserna i barnskyddslagen (417/2007). I sådana situationer blir fosterföräldrarna i och med adoptionen barnets juridiska föräldrar, medan barnet kan hålla kontakt med sina biologiska föräldrar på samma sätt som tidigare. På så sätt kan de för barnet viktiga relationerna i adoptivfamiljen få en varaktig karaktär samtidigt som kontakten till de biologiska föräldrarna bevaras. Vetskapen om att rätten till kontakt kan fastställas genom ett domstolsbeslut i samband med adoptionen och att den fastställda rätten till kontakt vid behov kan verkställas, kan vara till hjälp för de biologiska föräldrarna när de överväger att ge sitt samtycke till att fosterföräldrarna adopterar barnet.

Förbättrande av rättssäkerheten

Under de olika faserna av adoptionsprocessen fattas det beslut som ur adoptionssökandens synvinkel de facto kan innebära att adoptionsprocessen avbryts. Med tanke på sökandens rättssäkerhet är det viktigt att han eller hon kan söka ändring i sådana beslut oberoende av om beslutet fattas av en myndighet eller en privaträttslig sammanslutning som på basis av ett beviljat tillstånd tillhandahåller adoptionsrådgivning eller internationell adoptionstjänst. För att förbättra sökandens rättssäkerhet föreslås att sökanden ska ha rätt att söka ändring i ett beslut genom vilket tillhandahållaren av adoptionsrådgivning avbryter adoptionsrådgivningen eller genom vilket adoptionstjänstorganet vägrar tillhandahålla internationell adoptionstjänst eller avbryter tjänsten.

Det föreslås att bestämmelserna om ändringssökande utvecklas också så att en sakkunnigledamot som är förtrogen med barnskydd deltar i behandlingen av adoptionsärenden i förvaltningsdomstolen. Vid förvaltningsdomstolen är en central problemfråga vid avgörandet av besvär som anförts i ett adoptionsärende oftast huruvida sökanden är behörig och lämpad som adoptivförälder och huruvida det är förenligt med barnets bästa

att adoptionsprocessen fortsätts. Denna fråga bör kunna bedömas så tillförlitligt och mångsidigt som möjligt i förvaltningsdomstolen samt framför allt med barnets bästa för ögonen. Det är därför motiverat att en sakkunnigledamot deltar i behandlingen och avgörandet av ärendet i förvaltningsdomstolen.

Adoptionsnämnden ska enligt lagförslaget kunna söka ändring i förvaltningsdomstolens beslut bl.a. i ett ärende som gäller beviljande av adoptionstillstånd, om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd. Besvärstillstånd kan beviljas nämnden endast om besvär behöver anföras för att trygga en enhetlig tillämpningspraxis. Bestämmelsen gör det möjligt att föra ett ärende till högsta förvaltningsdomstolen för avgörande i sådana fall då ett avgörande av högsta förvaltningsdomstolen behövs för att trygga en enhetlig och förutsägbar avgörandep Praxis. Ett sådant behov kan uppstå inte minst i ärenden där de regionala förvaltningsdomstolarnas avgöranden avviker från varandra i likartade ärenden. Grundlagsutskottet har ansett att en myndighets besvärsmot inte är något problem med tanke på grundlagen, om den har begränsats till ambitionen att bevara en enhetlig rättspraxis (t.ex. GrUU 45/2006 rd, GrUU 4/2005 rd och GrUU 4/2004 rd).

I syfte att förbättra rättssäkerheten föreslås dessutom att ändring i Helsingfors hovrätts beslut i ett ärende som gäller erkännande av ett utländskt adoptionsbeslut i framtiden ska kunna sökas hos högsta domstolen.

Enskilda adoptioner

I propositionen föreslås ändringar i de bestämmelser som gäller adoptioner från utlandet utan ett adoptionstjänstorgans medverkan och erkännande av dem i Finland. Ett centralt syfte med förslagen är att motverka de risker som hänger samman med enskilda adoptioner, såsom barnhandel.

Enligt förslaget får adoptionsnämnden på vissa villkor bevilja tillstånd till adoption som sker utan adoptionstjänstorgan. Ett villkor för tillstånd är bl.a. att de allmänna förutsättningarna för adoption uppfylls, att sökanden har fått adoptionsrådgivning och att adoptionen inte kan genomföras genom ett adoptionstjänstorgans förmedling. Tillstånd kan

beviljas endast om det barn som ska adopteras är nära släkting till sökanden eller dennes make eller tidigare nära släkting till sökandens adoptivbarn (i praktiken närmast adoptivbarnets biologiska syskon) eller om barnet på ett etablerat sätt har vårdats och uppfostrats av sökanden. Det ska således inte vara möjligt att bevilja tillstånd till adoption av främmande barn utan adoptionstjänstorgan. En adoption som skett utan adoptionstjänstorgan på basis av ett tillstånd av adoptionsnämnden ska erkännas som giltig i Finland utan särskilt fastställande.

Strävan med lagförslaget är också att effektivare än för närvarande förhindra att tillståndsförfarandet kringgås. Det föreslås därför att om en i Finland bosatt person adopterar ett minderårigt barn från en främmande stat utan adoptionsnämndens tillstånd, ska en sådan adoption inte längre kunna erkännas som giltig i Finland ens genom Helsingfors hovrätts beslut.

För att förhindra att tillståndsbestämmelserna kringgås föreslås dessutom en begränsning av de grunder med stöd av vilka ett utländskt adoptionsbeslut kan erkännas som giltigt i Finland utan särskilt fastställande. För att ett utländskt adoptionsbeslut ska erkännas utan särskilt fastställande förutsätts att båda adoptionssökandena vid adoptionstidpunkten har varit bosatta i den stat där adoptionen har skett men dessutom att de har bott där utan avbrott under minst ett år omedelbart före adoptionen. Ärenden som gäller erkännande av adoption ska således mer heltäckande än för närvarande föras till Helsingfors hovrätt för behandling i sådana situationer då det inte är entydigt vilken stat sökandena har varit bosatta i vid tidpunkten för fastställandet av adoptionen.

Förvaltning av adoptionsärenden

Det föreslås en omorganisering av de myndigheter som behandlar adoptionsärenden. Det föreslås att nämnden för internationella adoptionsärenden i Finland, som finns vid social- och hälsovårdsministeriet, ska upplösas. I stället inrättas en ny adoptionsnämnd i samband med Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården (Valvira). Adoptionsnämnden föreslås få en mer omfattande

behörighet än den nuvarande nämnden eftersom den också ska behandla ärenden som gäller adoption inom landet.

Förslaget överensstämmer med de allmänna riktlinjerna för utveckling av förvaltningen enligt vilka ambitionen är att föra över skötseln av operativa uppgifter från ministerierna till andra myndigheter. Valvira lämpar sig väl som placeringsplats för adoptionsnämnden, eftersom ämbetsverkets behörighet bl.a. omfattar tillstånds- och tillsynsuppgifter inom socialvården, inklusive barnskydd. Vid ämbetsverket finns det redan nu andra liknande nämnder som sköter specialuppgifter som anförtrotts dem.

Det föreslås att adoptionsnämndens verksamhet organiseras på ett ändamålsenligare sätt än den nuvarande nämnden. Adoptionsnämnden ska indelas i sektioner behandla sådana ärenden gällande enskilda parter som hör till dess behörighet. Nämndens plenum ska följa utvecklingen i ärenden som gäller adoption inom landet och internationellt samt vid behov ta initiativ i frågor som gäller adoption.

Det föreslås att behandlingen av ärenden som gäller tillstånd för adoptionsbyråer och adoptionstjänstorgan för internationell adoption ska flyttas över från social- och hälsovårdsministeriet till Valvira och adoptionsnämnden.

Arvsrätt vid adoptioner som skett före 1.1.1980.

I propositionen föreslås väsentliga ändringar i den arvsrättsliga ställningen för personer som adopterats före 1.1.1980. En sådan person ska enligt lagförslaget få likadana arvsrättigheter i förhållande till sina adoptivföräldrars släkt som adoptivföräldrarnas biologiska barn. Om en person som adopterats före 1.1.1980 saknar bröstarvinge och make, ska arvet efter personen enligt bestämmelserna i ärvdabalken (40/1965) tillfalla släktingarna i arvsled i adoptivsläkten. Ett adoptivbarns biologiska släktingar ska alltså inte i framtiden längre kunna ärva adoptivbarnet, även om adoptionen har fastställts före 1.1.1980.

Ändringsförslagen är beroende av den numera allmänt rådande uppfattningen i samhället enligt vilken ett adoptivbarn i fråga om rättslig ställning bör jämföras med sina ad-

optivföräldrars biologiska barn. Många sådana personer som har adopterats före 1.1.1980 eller i vars släkt ett barn har adopterats före 1.1.1980 har således inte nödvändigtvis ens kommit att tänka på att en person som adopterats före 1.1.1980 enligt lag inte innehar samma ställning i arvsrättsliga frågor som adoptivföräldrarnas biologiska barn. Om slutresultatet av ett lagenligt arvskitte skiljer sig från det som den adopterade personen och medlemmarna i hans eller hennes nya släkt uppfattat som den adopterades arvsrättsliga ställning, kan det lagenliga slutresultatet ofta upplevas som diskriminerande och orättvist för den adopterade.

Det enda undantaget i fråga om den arvsrättsliga ställningen för personer som adopterats före 1.1.1980 är enligt förslaget att en sådan person fortfarande ska ärva sina biologiska släktingar på det sätt som föreskrivits i den lag som gällde före 1.1.1980. Det föreslås att detta undantag kvarstår, eftersom det inte ansetts föreligga tillräckliga grunder för att försvaga adoptivbarnets arvsrättsliga ställning från vad som gällde enligt lagen vid adoptionstidpunkten. Om den adopterade personen själv önskar bryta det arvsrättsliga bandet till sin biologiska släkt, kan han eller hon enligt lagförslaget lämna in en ansökan till tingsrätten genom vilken det bestäms att den gällande lagstiftningen ska tillämpas på adoptivförhållandet.

Hinder mot äktenskap och registrerat partnerskap

Det föreslås att möjligheten att bevilja tillstånd för ett adoptivbarn och en adoptivförälder att ingå äktenskap eller registrera sitt partnerskap ska strykas i lagen. När man beaktar den numera i samhället rådande uppfattningen om att ett adoptivbarns ställning helt bör jämföras med ett biologiskt barns, är det inte nödvändigt eller motiverat att möjliggöra äktenskap eller registrerat partnerskap mellan adoptivföräldern och adoptivbarnet ens med tillstånd av justitieministeriet.

Av samma skäl föreslås att släktskap som uppstått till följd av adoption även i andra fall ska jämföras med motsvarande biologiska släktskapsförhållande, när bestämmel-

serna om hinder mot äktenskap och registrerat partnerskap tillämpas.

Tidsenligare straffbestämmelser i fråga om adoption

Det föreslås att straffbestämmelserna i samband med adoption ska göras tidsenligare.

Underlåtelse att iaktta det som i lagen om assisterad befruktning (1237/2006) föreskrivs om utlämnande, överföring, deponering eller förvaring av uppgifter och handlingar på ett sådant sätt att gärningen är ägnad att äventyra barnets rätt att få reda på sitt ursprung, har i strafflagen (39/1998) straffbelagts som kränkning av ett barns identitet. I den gällande adoptionslagen och i den föreslagna adoptionslagen har det uppställts skyldigheter av motsvarande slag när det gäller att förvara eller överföra adoptionshandlingar och lämna uppgifter om dem. Underlåtelse att iaktta dessa skyldigheter har dock inte belagts med straff. Det är lika viktigt för ett adoptivbarn att kunna få reda på sitt ursprung som för ett barn som fötts till följd av assisterad befruktning. Det är därför motiverat att påföljden vid brott mot dessa skyldigheter i adoptionslagen är densamma som vid brott mot motsvarande bestämmelser i lagen om assisterad befruktning. Det föreslås således att en straffbestämmelse som gäller en sådan underlåtelse ska tas in i strafflagen.

En av de centrala förutsättningarna för adoption är att samtycke ges frivilligt och att det baserar sig på information. Det föreslås att en ny straffbestämmelse om olagligt framkallande av samtycke till adoption ska tas in i strafflagen. Att otillbörligt framkallande av samtycke kriminaliseras är nödvändigt också med tanke på ratificeringen av det fakultativa protokollet till FN:s konvention om barnets rättigheter om försäljning av barn, barnprostitution och barnpornografi.

Enligt artikel 3 stycke 1.a.ii i protokollet ska varje konventionsstat, även när det gäller försäljning av barn, föreskriva att det är straffbart att som mellanhand otillbörligt framkalla samtycke till adoption av ett barn i strid med tillämpliga internationella rättsliga instrument om adoption.

För att straff för människohandel ska kunna dömas enligt strafflagen krävs det att handlingen är förknippad med ett visst syfte (t.ex. sexuellt utnyttjande) och ett visst gärnings-sätt (t.ex. tagande av kontroll över någon). I gärningar enligt artikel 3 stycke 1.a.ii uppfylls dessa villkor nödvändigtvis inte alltid, och då kan gärningsmannen inte straffas för människohandel. En sådan gärning uppfyller inte heller brottsrekvisitet för olaga förmedling av adoptivbarn, som är en straffbar gärning enligt den gällande adoptionslagen eller rekvisitet för den bestämmelse om olaglig adoptionsförmedling som nu föreslås i strafflagen och som inte omfattar framkallande av samtycke till adoption. Att otillbörligt framkalla samtycke kan i vissa fall uppfylla rekvisitet för olaga tvång. Detta kräver dock att gärningssättet innefattar våld eller hot.

En gärning som avses i artikel 3 stycke 1.a.ii är således enligt finsk lag straffbar endast i vissa fall. Sålunda förutsätter en anslutning till protokollet att det särskilt ska beskrivas att otillbörligt framkallande av samtycke till adoption är straffbart. Detta gäller t.ex. fall där samtycke framkallas mot betalning. Den straffrättsliga legalitetsprincipen förutsätter att det i protokollet använda uttrycket "otillbörligt" preciseras med tanke på gärningssätten.

Avsikten är att den straffbestämmelse om olagligt framkallande av samtycke till adoption som föreslås i strafflagen ska täcka den kriminaliseringsskyldighet som ingår i nämnda bestämmelse i protokollet. Till skillnad från bestämmelsen i protokollet har den föreslagna straffbestämmelsen dock inte begränsats till att gälla otillbörligt framkallande av samtycke till adoption endast som mellanhand. Så kan t.ex. också den göra sig skyldig till olagligt framkallande av samtycke till adoption som handlar på det sätt som avses i paragrafen för att förmå barnets förälder att ge sitt samtycke till att han eller hon själv adopterar barnet.

Enligt artikel 3 stycke 3 i protokollet ska varje konventionsstat belägga sådana brott med lämpliga straff som beaktar deras allvarliga beskaffenhet. Straffet för olagligt framkallande av samtycke till adoption föreslås bli böter eller fängelse i högst två år.

Ett maximistraff på två år är motiverat med beaktande av gärningens karaktär och hur betydande följderna är. Genom gärningen påverkas på ett otillbörligt sätt viljebildningen hos den som ger sitt samtycke till adoption. Det skapas då en möjlighet att genomföra adoptionen, som leder till att förhållandet mellan barnet och föräldern upphör, med de slutgiltiga konsekvenser detta för med sig. Olagligt framkallande av samtycke till adoption är till svårighetsgraden jämförbart med t.ex. bedrägeri, olaga tvång och bortförande av barn, för vilka maximistraffet likaså är fängelse i två år.

Det föreslås att det i strafflagen också tas in en ny straffbestämmelse om olaglig adoptionsförmedling. Den ska ersätta den straffbestämmelse som för närvarande finns i den gällande adoptionslagen. Enligt straffbestämmelsen i den gällande adoptionslagen är maximistraffet böter. Det är motiverat att ta in hot om fängelsestraff i straffbestämmelsen, eftersom olaglig adoptionsförmedling är förknippad med betydande risker; barnet kan t.ex. har sålts eller kapats för att adopteras.

4 Propositionens konsekvenser

4.1 Samhälleliga konsekvenser

Konsekvenser för barn

I propositionen betonas att barnets bästa ska komma i främsta rummet i förhållande till andra synpunkter som ska beaktas vid adoption. Att denna princip skrivs in i lagen styr alla organ som deltar i skötseln av ett adoptionsärende att finna sådana lösningar och åtgärdsalternativ som i varje enskilt fall bäst motsvarar barnets intresse. Därför har så gott som alla förslag i sista hand konsekvenser när det gäller barnets bästa.

Ett centralt förslag med tanke på barnets bästa är att domstolen ska kunna fastställa att ett adopterat barn har rätt att hålla kontakt med sina tidigare föräldrar efter adoptionen. Detta arrangemang, som kallas öppen adoption, möjliggör kontakt med de biologiska föräldrarna i de enstaka fall då barnets bästa anses tala för det. Om det framkommer att den fastställda rätten till kontakt av en eller annan orsak inte utövas eller att den strider

mot barnets bästa, kan den ändras genom ett nytt domstolsbeslut.

Som en konsekvens för barnet kan ytterligare nämnas barnets förbättrade möjligheter till medinflytande i beslutsfattande som gäller honom eller henne. Barnet ska höras vid adoptionsprocessen utifrån sin ålder och mognad också när barnets samtycke till adoptionen inte är nödvändigt. Även t.ex. skyldigheten att försöka utreda hur barnet ställer sig till att hålla kontakt med en tidigare förälder efter adoptionen förbättrar barnets möjligheter till medinflytande i frågor som gäller honom eller henne.

Tillhandahållaren av adoptionsrådgivning är skyldig att för barnet utse en socialarbetare som ansvarar för adoptionsrådgivningen, vilket innebär att barnets bästa beaktas bättre vid adoptionsprocessen.

Konsekvenser för medborgarnas ställning och verksamheten i samhället

Adoptionssökandens rättssäkerhet förbättras genom att denne ges rätt att söka ändring i ett beslut genom vilket tillhandahållaren av adoptionsrådgivning avbryter adoptionsrådgivningen eller genom vilket adoptions-tjänstorganet vägrar tillhandahålla internationell adoptionstjänst eller avbryter tjänsten. I fortsättningen ska rätten att söka ändring inte längre vara beroende av om beslutet har fattats av en myndighet eller av en privaträttslig sammanslutning.

Förslaget om att en sakkunnigledamot som är förtrogen med barnskydd ska delta i behandlingen och avgörandet av adoptionsärenden i förvaltningsdomstolen förbättrar förutsättningarna för en sakkunnig behandling av adoptionsärendena. Att en sakkunnigledamot deltar i beslutsfattandet bidrar till att ärendet bedöms så tillförlitligt och mångsidigt som möjligt och med barnets bästa för ögonen.

Rättssäkerheten förbättras också genom att det blir möjligt att söka ändring i Helsingfors hovrätts beslut i ett ärende som gäller erkännande av ett utländskt adoptionsbeslut.

Vid adoption inom landet fordras det i fortsättningen i regel ett tillstånd beviljat av adoptionsnämnden för att barnet ska placeras i adoptivfamiljen. Detta är ett sätt att redan

före placeringen noggrant försäkra sig om att adoptionen är till barnets bästa. Genom att tillstånd börjar krävas både vid adoption inom landet och vid internationell adoption, blir förfarandet enhetligare och adoptionssökandena jämlikt behandlade. Detta gör också adoptionsprocessen klarare och öppnare ur adoptionssökandenas synvinkel. Också adoptionssökandenas rättssäkerhet förstärks tack vara rätten att söka ändring, om ansökan om tillstånd avslås.

Propositionen ingriper också i de problem som uppstått vid adoptioner från utlandet som skett utan adoptionstjänstorgan. De föreslagna nya bestämmelserna kan minska riskerna i anslutning till enskild adoption, såsom barnhandel. Å andra sidan blir det möjligt att ansöka om tillstånd på förhand för adoption som sker utan ett adoptionstjänstorgans medverkan t.ex. i sådana fall som gäller adoption av släktingbarn och där det inte finns någon risk för barnhandel. Detta underlättar och klargör adoptionsförfarandet för alla parter.

Sociala och hälsomässiga konsekvenser

Att tjänsterna efter adoption regleras exaktare än för närvarande medför förbättringar i både adoptionssökandenas och barnens ställning. Dessa tjänster blir mer heltäckande och mångsidigare och erbjuder en möjlighet att ingripa i eventuella problem i samband med adoptionen i ett så tidigt skede som möjligt. Ingripande i ett tidigt skede förbättrar familjernas möjligheter att klara problemsituationer utan att behöva ty sig t.ex. till barnskyddsåtgärder eller andra socialvårdsåtgärder.

Konsekvenser för jämlikheten

De föreslagna kraven på adoptionssökandens ålder kan anses bidra till en jämlik behandling av adoptionssökandena. Ålderskraven kan dock motiveras med utgångspunkt i barnets bästa. Tanken är att genom dem framför allt trygga en tillräcklig omsorg om barnet tills det blir självständigt. Att bestämmelser med preciserade ålderskrav tas in i lagen säkerställer å andra sidan att sökandena behandlas på samma sätt hos olika

myndigheter och domstolar i åldershänseende. Detta leder för sin del till att besluten blir mer förutsägbara och att adoptionssökandenas rättssäkerhet förbättras.

Undantag kan göras från ålderskraven om barnets bästa fordrar det. I praktiken inverkar de oftast bara på de adoptionssökandes ställning som planerar adoption av ett främmande barn.

I propositionen föreslås att barn som adopterats före 1980 ska jämföras med de biologiska barnen i adoptivfamiljen också ur arvsrättslig synvinkel. Denna lösning understryker adoptivbarnets jämförda ställning i förhållande till de biologiska barnen.

Å andra sidan kan lösningen i förslaget om bibehållen rätt för ett barn som adopterats före 1980 att arva sina biologiska föräldrar kritiserar ur jämfördhetsynvinkel, eftersom adoptivbarnets rätt att arva två släkter upprätthåller en viss obalans mellan adoptivbarnets och de biologiska barnens rättigheter. Att försvaga adoptivbarnets arvsrättsliga ställning i förhållande till bestämmelserna i den lag som gällde vid adoptionstidpunkten är dock inte motiverat. Adoptivbarnet kan också genom en ansökan omvandla adoptionen så att den överensstämmer med den nya lagen och hans eller hennes ställning kan då i fråga om rättsverkningarna fullständigt jämföras med ett biologiskt barns.

Konsekvenser för jämfördheten mellan könen

Enligt förslaget ska identiteten hos barnets biologiska förälder i möjligaste mån utredas och fastställas före adoptionen. Om föräldraskapet inte har fastställts och det finns skäl att anta att föräldraskapet skulle kunna fastställas senare, kan adoption av en minderårig enligt förslaget fastställas endast av ytterst vägande skäl, om det provas att adoptionen på ett uppenbart avgörande sätt är till barnets bästa. Förslaget förstärker särskilt den biologiske faderns ställning vid adoptionsprocessen och erbjuder bättre möjligheter än tidigare att bedöma också faderns vilja och beredskap att sörja för barnets vård och uppfostran innan barnet adopteras.

Strävan att fastställa föräldraskapet för barnets biologiska förälder före adoptionen är

viktigt också med tanke på barnets bästa. Om det ändå blir aktuellt med adoption, underlättar de föreslagna bestämmelserna för barnet att senare få information om sitt ursprung.

Den biologiske faderns ställning förbättras också av att den obligatoriska betänketiden på åtta veckor i fortsättningen också ska gälla faderns samtycke till adoption.

I de adoptioner med en förälder där det inte är fråga om familjeintern adoption har sökandena i praktiken nästan uteslutande varit kvinnor. Både i den gällande lagstiftningen och i lagförslaget behandlas en ensamstående man som adoptionssökande på samma sätt som en ensamstående kvinna. Att män betydligt mer sällan än kvinnor ansöker om adoption ensam har antagligen kulturella orsaker, som inte beror på lagstiftningens innehåll.

De föreslagna bestämmelserna om högsta ålder för att få adoptera och om högsta åldersskillnad mellan den som ska adopteras och sökanden är i sig könsneutrala. Med tanke på vilka faktiska konsekvenser de har finns det dock anledning att notera att medelåldern för män som ingår sitt första äktenskap enligt Statistikcentralens uppgifter under de senaste åren har varit drygt två år högre än för kvinnor. När makar ansöker om adoption är således mannen oftast något äldre än hustrun. Det är således i allmänhet främst mannens ålder som får betydelse för tillämpningen av bestämmelserna om högsta ålder och högsta åldersskillnad.

Konsekvenser för brottsbekämpning och säkerhet

Propositionen inverkar på brottsbekämpningen på flera olika sätt. Syftet med propositionen är för det första att begränsa s.k. enskilda adoptioner som sker från utlandet utan adoptionstjänstorgan. Detta kan förebygga de risker som ofta är förknippade med sådana, såsom barnhandel.

För det andra föreslås en ny straffbestämmelse i strafflagen om olagligt framkallande av samtycke till adoption. Att otillbörligt framkallande av samtycke till adoption kriminaliseras minskar riskerna för att barnet och även hans eller hennes biologiska föräld-

rar utsätts för t.ex. olika former av utnyttjande.

För det tredje föreslås att det i strafflagen också tas in en straffbestämmelse om olaglig adoptionsförmedling. En motsvarande bestämmelse finns för närvarande i den gällande adoptionslagen. I bestämmelsen där är maximistraffet dock böter. En strängare straffskala än för närvarande kan anses nödvändig med beaktande av att olaglig adoptionsförmedling är förknippad med betydande risker med tanke på barnets bästa. Barnet kan t.ex. ha sålts eller kidnappats för att adopteras bort.

Förslaget att kriminalisera underlåtenhet att iakttä de i adoptionslagen föreskrivna skyldigheterna att förvara eller överföra adoptionshandlingar eller lämna uppgifter om dem innebär för det fjärde att barnets möjligheter att få reda på sitt ursprung tryggas.

Alla föreslagna ändringar har till syfte att framhäva det fördömliga med missbruk i samband med adoption och på så sätt inverka på beteenden, värderingar och attityder i brottsförebyggande syfte.

4.2 Ekonomiska konsekvenser och konsekvenser för myndigheterna

Konsekvenserna av att förvaltningen av adoptionsärenden reformeras

Genom propositionen omorganiserar de myndigheter som behandlar adoptionsärenden i en ändamålsenligare riktning. Detta sker bl.a. så att operativa uppgifter flyttas över från social- och hälsovårdsministeriet till Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården (Valvira) eller till den adoptionsnämnd som inrättas i samband med verket. Samtidigt indras nämnden för internationella adoptionsärenden i Finland.

Det föreslås att också adoptionsnämndens verksamhet organiseras på ett ändamålsenligare sätt än den nuvarande nämnden. Genom att omorganisera adoptionsnämnden med utgångspunkt i mindre sektioner möjliggörs en ändamålsenlig resursanvändning bl.a. så att ärenden som gäller adoptionstillstånd kan behandlas i en mindre sammansättning.

I och med att adoptioner inom landet blir beroende av tillstånd utvidgas adoptions-

nämndens behörighet jämfört med den nuvarande nämnden för adoptionsärenden. Detta innebär också att antalet ärenden vid nämnden ökar. Enligt tillgängliga uppgifter bedöms nämnden få ca 80 nya ansökningar om adoptionstillstånd för behandling årligen. Antalet tillståndsärenden kommer således att öka med ca 50 procent jämfört med nuläget.

Också behandlingen av ärenden som gäller tillstånd för adoptionsbyråer och adoptions-tjänstorgan för internationell adoption ska flyttas över från social- och hälsovårdsministeriet till Valvira och adoptionsnämnden. Detta inverkar positivt på myndigheternas verksamhet, eftersom kompetensen när det gäller de operativa uppgifterna i anslutning till adoptionsärenden då i sin helhet omfattas av ett enda ämbetsverks behörighet.

Konsekvenser för personalen

I den nuvarande nämnden för adoptionsärenden finns en sekreterare med uppdraget som huvudsyssla. Dessutom ska den jurist vid social- och hälsovårdsministeriet som är nämndens ordförande använda 40 procent av arbetstiden för uppgifter i nämnden. De övriga medlemmarna i nämnden har uppdraget som bisyssla. Uppgifter i nämnden sköts också av en avdelningssekreterare, vars arbetstid till ca 20 procent reserverats för nämnden.

Också den nya adoptionsnämnden bör ha en sekreterare med uppdraget som huvudsyssla. För detta ändamål behövs inga nya resurser, eftersom avsikten är att en tjänst som överinspektör, som är sekreterare i nämnden för adoptionsärenden, ska flyttas från social- och hälsovårdsministeriet till Valvira.

Med hänsyn till adoptionsnämndens ökade uppgifter skulle det vara en fördel om uppdraget som ordförande i framtiden sköts som huvudsyssla. De övriga medlemmarna i nämnden kan fortfarande ha uppdraget som bisyssla. För en ändamålsenlig behandling av ansökningarna om adoptionstillstånd skulle det dock vara en fördel om åtminstone en medlem i sektionen för adoptionstillstånd utöver ordföranden är en tjänsteman vid Valvira. En del av tjänstemannens arbetstid ska uttryckligen vara inriktad på den uppgiften. För att adoptionsnämndens sekreterare ska kunna

koncentrera sig på sakkunniguppgifter behöver nämnden också en administrativ assistents arbetsinsats motsvarande ca ett halvt årsverke. Avsikten är att dessa resursbehov ska skötas genom interna arrangemang i Valvira. Social- och hälsovårdsministeriet och Valvira kommer i detalj överens om resursfördelningen och resultatmålen som en del av den administrativa styrningen och resultatavtalspraxis.

Det årliga anslaget för verksamheten i nämnden för adoptionsärenden är 25 000 euro. Adoptionsnämndens årliga anslag bör vara av minst samma storlek.

Konsekvenser för domstolarna

Den föreslagna regleringen av adoptivbarnets rätt att hålla kontakt med en tidigare förälder för med sig en ny typ av ansökningsärende för tingsrätterna att behandla. Oftast torde rätten till kontakt fastställs i samband med att adoptionen fastställs. Till denna del har förslaget inga konsekvenser för antalet ärenden vid tingsrätterna. Separata ansökningsärenden där det är fråga om att fastställa rätten till kontakt eller att ändra en fastställd rätt till kontakt torde relativt sällan komma till tingsrätterna för behandling. Möjligheten att få rätten till kontakt fastställd kan på lång sikt i mindre utsträckning öka antalet verkställighetstvister. I förhållande till antalet övriga familjerättsliga ansökningsärenden kan ökningen i antalet ärenden hos tingsrätterna på grund av de nya bestämmelserna sammanlagt bedömas bli liten.

De ansökningar om ändring i adoptionsärenden som respektive förvaltningsdomstol får för behandling uppskattas även efter reformen uppgå till endast några enstaka ärenden per år. Förslaget om att en sakkunnigledamot ska delta i behandlingen av ett adoptionsärende i förvaltningsdomstolen förutsätter inga nya organisatoriska arrangemang eller extra resurser, eftersom sakkunnigledamöter i barnskyddsfrågor kan anlitas vid behandlingen.

Propositionen väntas i någon mån minska de ärenden om fastställande av ett utländskt adoptionsbeslut som kommer till Helsingfors hovrätt för behandling. Detta beror på att en-

skilda adoptioner i framtiden ska genomföras på basis av ett tillstånd av adoptionsnämnden och att en adoption som skett enligt tillståndet ska erkännas som giltig i Finland utan särskilt fastställande. När det blir möjligt att söka ändring i Helsingfors hovrätts avgöranden, kan ärenden som gäller fastställande till skillnad från nuläget föras till högsta domstolen för behandling. I praktiken torde de endast sporadiskt föras till högsta domstolen för behandling.

Konsekvenser för socialväsendet

De föreslagna innehållsmässiga ändringarna i fråga om adoptionsrådgivningen har konsekvenser för verksamheten hos de organ som tillhandahåller adoptionsrådgivning. Eftersom adoptionsrådgivning med stöd av socialvårdslagen (710/1982) är socialservice som ordnas på kommunens ansvar, riktar sig de kostnader som eventuellt föranleds av utvecklandet av adoptionsrådgivningen i första hand till kommunernas socialväsen. Om adoptionsrådgivningen sätts i förhållande till den helhet av socialservice som kommunen är skyldig att ordna, är dess betydelse dock mycket liten.

De organ som tillhandahåller adoptionsrådgivning påverkas särskilt av de bestämmelser som gäller tjänster efter adoption, dvs. rådgivning, hjälp och stöd som ges efter fastställd adoption. Det hör i och för sig redan enligt den gällande lagen till kommunernas uppgift att sörja för dessa tjänster, men i den nya lagen kommer denna skyldighet att preciseras. Detta kan på kort sikt i någon mån medföra extra kostnader för kommunerna. Ett tidigt och effektivt ingripande i adoptivbarnets och adoptivfamiljens problem bidrar dock på lång sikt till att minska kostnaderna för ett eventuellt senare klientskap inom barnskyddet. Dessa kostnader kan, om de blir verklighet, bli betydande. Denna slutsats stöds också av de riksomfattande observationer som gjorts i anslutning till det nationella utvecklingsprogrammet för social- och hälsovården (Kaste). Enligt dem har samarbete över de sektoriella gränserna och stöd till barnet i ett tidigt skede minskat behovet av tunga barnskyddsåtgärder på projektorterna.

Bestämmelserna om tjänster efter adoption ska inte tillämpas på adoptioner som fastställts före den föreslagna lagens ikraftträdande.

De extra kostnader som kommunerna eventuellt får till följd av att adoptionsrådgivningen utvecklas kompenseras för sin del av att resursanvändningen i de organ som tillhandahåller adoptionsrådgivning samtidigt effektivteras. En faktor som minskar kostnaderna för adoptionsrådgivning är nämligen möjligheten att avbryta adoptionsrådgivningen, om det är uppenbart att förutsättningar för adoption inte föreligger. Dessutom kan de klara kraven på adoptionssökandenas ålder antas begränsa antalet sökande. Detta minskar direkt kostnaderna för adoptionsrådgivningen.

Något som minskar belastningen på adoptionsrådgivningen är för sin del att antalet internationella adoptioner i och med den internationella utvecklingen har minskat under de senaste åren.

Den föreslagna lagstiftningen kan också leda till inbesparingar i kostnaderna för kommunerna socialväsen. Bestämmelserna om kontakt kan ha den effekten att fosterföräldrar oftare än för närvarande adopterar barn i vård utom hemmet. Detta leder i så fall till att kommunernas kostnader för omhändertagande sjunker.

Med beaktande av de ovan anförda omständigheterna är bedömningen som helhet den att reformen inte kommer att medföra särskilt betydande extra kostnader för kommunernas socialväsen.

Information och utbildning som ges i samband med lagens ikraftträdande samt en uppdatering av handboken för tillhandahållarna av adoptionsrådgivning förorsakar i någon mån kostnader särskilt för social- och hälsovårdsministeriet.

Kostnader för ändringar i befolkningsdatasystemet

Begreppen kring adoption måste föras in i befolkningsdatasystemet för att motsvara den nya lagen. Enligt Befolkningsregistercentralens bedömning medför ändringarna direkta kostnader på ca 25 000 euro för centralen. På

grund av ändringarna behöver dessutom Befolkningsregistercentralens anställdas arbetstid utnyttjas motsvarande uppskattningsvis 50 dagsverken.

5 Beredningen av ärendet

5.1 Beredningen av Europarådskonventionen

Beredningen av konventionen inleddes i Strasbourg i maj 2002 genom ett beslut av Europarådets kommitté för rättsligt samarbete (*European Committee on Legal Cooperation, CDCJ*), där kommittén gav expertkommittén för familjerättsliga frågor (*Committee of Experts on Family Law CJ FA*) ansvaret för beredningen. Under 2003—2006 beredde ett arbetsutskott, som expertkommittén tillsatt för beredningen, ett preliminärt utkast till konvention. Den reviderade konventionen godkändes av ministerkommittén (*the Committee of Ministers*) den 7 maj 2008 och öppnades för undertecknande den 27 november 2008.

5.2 Beredningen av propositionen

Förslaget till regeringsproposition har beretts i en arbetsgrupp tillsatt av justitieministeriet. Företrädna i arbetsgruppen var förutom justitieministeriet social- och hälsovårdsministeriet, Helsingfors hovrätt, Valvira, Helsingfors stads socialverk, Rädda Barnen rf, Våra Gemensamma Barn rf och Adoptivfamiljer rf.

Arbetsgruppens betänkande överlämnades till justitieministeriet den 17 december 2010 (justitieministeriets betänkanden och utlåtanden 84/2010).

Justitieministeriet bad 73 myndigheter och sammanslutningar avge utlåtande om betänkandet. Sammanlagt inlämnades 61 utlåtanden, av dem sex från privatpersoner. Ett sammandrag av utlåtandena har sammanställts (justitieministeriets betänkanden och utlåtanden 34/2011). Efter att sammandraget blev klart avgav också föreningen Aikuiset adoptoidut ett utlåtande.

Reformen ansågs allmänt taget vara värd understöd och befogad. Remissinstanserna understödde förslaget om att skriva in barnets

bästa som en vägledande princip för alla beslut och åtgärder som gäller adoption av minderåriga barn. De understödde också allmänt taget de föreslagna bestämmelserna om adoptionsrådgivningen samt förslaget om att förenhetliga tillståndsförfarandet vid adoptioner inom landet och vid internationella adoptioner. Också förslagen om att förbättra adoptionssökandenas rättssäkerhet och stärka den biologiska faderns ställning fick ett brett understöd. Detsamma gällde också arbetsgruppens förslag om begränsning av s.k. enskilda adoptioner.

Många enskilda förslag delade dock remissinstansernas åsikter. Detta gällde t.ex. förslagen om förutsättningarna för adoption, såsom kraven på adoptionssökandens ålder och äktenskap som förutsättning för gemensam adoption.

Också förslaget om en möjlighet att fastställa en överenskommelse om kontakt mellan adoptivbarnet och en tidigare förälder gav upphov till divergerande kommentarer.

Regeringspropositionen motsvarar till största delen arbetsgruppens förslag. I det följande uppräknas de mest betydande ändringarna under den fortsatta beredningen jämfört med den reglering arbetsgruppen föreslog:

- i 7 § i lagförslaget har den högsta ålderskillnaden mellan den som ska adopteras och adoptionssökanden höjts från 42 till 45 år

- lagförslaget 8 §, enligt vilken makar under äktenskapet i regel inte kan adoptera annat än gemensamt, har begränsats till att endast gälla adoption av ett minderårigt barn

- till 27 §, som gäller placering av barn, har det fogats en ny bestämmelse, enligt vilken ett barn i regel ska placeras i en familj där det får två adoptivföräldrar. I arbetsgruppens betänkande hade denna utgångspunkt nämnts endast i motiveringen till paragrafen

- i 29 § i lagförslaget har sökande av ändring i ett beslut som gäller avbrytande av adoptionsrådgivning förenklats så att beslutet överklagas direkt hos förvaltningsdomstolen

- till kapitel 5 i lagförslaget har det fogats bestämmelser om sökande av ändring i ett

beslut om avgift och kostnadsersättning samt om dröjsmålsränta och om det faktum att fordringar är direkt utsökbara

- i propositionen har det gjorts ändringar i de förslag till bestämmelser (37 och 49 §) som gäller hur tillhandahållaren av adoptionstjänst, adoptionstjänstorganet och adoptionsnämnden ska gå till väga i en situation där det blir nödvändigt att överväga återkallelse eller undanröjande av ett beviljat adoptionstillstånd

- i 93 §, som gäller rätt att få uppgifter, har den ovillkorliga rätten att få uppgifter om en tidigare förälders identitet utvidgats i fråga om adoptivbarnet och dess vårdnadshavare samt adoptivbarnets avkomlingar och deras vårdnadshavare. Dessutom har förslaget om ändring av 38 § i lagen om befolkningsdatasystemet och Befolkningsregistercentralens certifikattjänster (661/2009) ändrats på motsvarande sätt

- till skillnad från arbetsgruppens betänkande innehåller propositionen inget förslag om att inrätta ett register över adoptionssökande

- i lagförslaget har det tagits in en paragraf (96 §) där det föreskrivs om tillämpningen av lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (812/2000) på ärenden som gäller adoption

- övergångsbestämmelserna har ändrats så, att bestämmelserna om krav på tillstånd vid adoption inom landet inte ska tillämpas på sökande som har börjat få adoptionsrådgivning före den föreslagna adoptionslagens ikraftträdande. Dessutom har övergångsbestämmelserna ändrats så att den föreslagna adoptionslagens bestämmelser om adoptionsrådgivning som ges efter fastställd adoption tillämpas endast om adoptionen fastställs efter lagens ikraftträdande

- rekvisiten i fråga om de straffbestämmelser som gäller olagligt framkallande av samtycke till adoption och olaglig adoptionsförmedling har setts över. Dessutom har maximistrafet för olagligt framkallande av samtycke till adoption höjts från fängelse i ett år till fängelse i två år.

DETALJMOTIVERING

1 Innehållet i Europarådskonventionen och dess förhållande till lagstiftningen i Finland

Avdelning I Tillämpningsområde och tillämpning av principer

Artikel 1. Tillämpningsområde. Enligt stycke 1 i artikeln tillämpas konventionen på adoption av barn, som när adoptanten ansöker om adoption inte har uppnått 18 års ålder, inte är eller har varit gift, inte är eller har varit registrerad partner och inte har uppnått myndighetsåldern.

Den finska adoptionslagstiftningen är till sitt tillämpningsområde mer omfattande än vad bestämmelsen i konventionen förutsätter, eftersom den också gäller adoption av personer som uppnått myndighetsåldern. De bestämmelser vars centrala syfte är att trygga barnets bästa gäller dock endast adoption av minderåriga barn. På en person som lever i äktenskap eller i ett registrerat partnerskap och inte har uppnått 18 års ålder tillämpas samma bestämmelser som på andra minderåriga som adopteras.

Enligt stycke 2 i artikeln gäller konventionen endast sådana rättsliga institutioner för adoption som leder till ett varaktigt förälder-barnförhållande. Enligt finsk adoptionslagstiftning är syftet med adoption att det fastställs ett förälder-barnförhållande mellan den som ska adopteras och adoptionssökanden.

Artikel 2. Tillämpning av principer. Enligt artikeln ska varje konventionsstat se till att dess lagstiftning överensstämmer med bestämmelserna i konventionen. Europarådets generalsekreterare ska underrättas om de åtgärder som vidtagits i detta syfte.

Avdelning II Allmänna principer

Artikel 3. Adoptioners giltighet. Enligt artikeln är en adoption giltig endast om den beviljas av en domstol eller av en administra-

tiv myndighet. I Finland fastställs adoption genom beslut av domstol. Detta gäller både för närvarande och enligt lagförslaget.

Artikel 4. Beviljande av adoption. Enligt artikeln får den behöriga myndigheten inte bevilja en adoption, om den inte är övertygad om att adoptionen kommer att vara till barnets bästa. I varje enskilt fall ska den behöriga myndigheten fästa särskild vikt vid att barnet genom adoptionen får ett stabilt och harmoniskt hem.

Artikeln motsvarar utgångspunkterna för adoptionslagstiftningen i Finland. En förutsättning för att adoption av ett minderårigt barn ska fastställas är både enligt den gällande lagen och den föreslagna adoptionslagen att adoptionen prövas vara till barnets bästa och att det har utretts att barnet kommer att få en god vård och uppfostran. För att understryka de principer som framgår av artikeln föreslås att det i adoptionslagen dessutom tas in en uttrycklig paragraf (2 §), där det framgår att barnets bästa ska komma i främsta rummet vid alla beslut och andra åtgärder som gäller adoption av ett minderårigt barn.

Artikel 5. Samtycke till adoption. I stycke 1 föreskrivs om de samtycken som åtminstone krävs till adoption. Enligt artikeln får en adoption inte beviljas om inte samtycke fås åtminstone av barnets moder och fader. Om varken fader eller moder finns som kan samtycka, ska samtycke fås av en person eller ett organ som har befogenhet att ge samtycke i deras ställe. Vidare fordras samtycke av det barn som ska adopteras, om barnet enligt lag anses ha uppnått tillräcklig mognad för att förstå vad saken gäller. Ett barn ska enligt artikeln anses ha uppnått tillräcklig mognad för att förstå vad saken gäller när han eller hon uppnår en i lag föreskriven ålder, som inte får vara högre än 14 år. Dessutom förutsätts samtycke av adoptionssökandens make eller av den person som lever i ett registrerat partnerskap med adoptionssökanden. I artikel 27 i konventionen tillåts att det görs en reser-

vation i fråga om bestämmelsen om samtycke av barnet. Frågan om verkningarna av att ett samtycke återtas ska enligt konventionen avgöras på nationell nivå.

Bestämmelserna i den gällande adoptionslagen i fråga om samtycke till adoption av barnets föräldrar och av barnet, överensstämmer i huvudsak med bestämmelserna i konventionen. Bestämmelser som motsvarar dem i sak finns också i 10 och 11 § i förslaget till adoptionslag.

I den gällande lagen regleras dock inte givande av samtycke för moderns eller faderns räkning när ingendera av dem kan ge sitt samtycke till adoption t.ex. på grund av att de inte är i livet. I lagen föreskrivs inte heller om samtycke av adoptionssökandens make eller av den person som lever i ett registrerat partnerskap med adoptionssökanden. För att lagstiftningen i Finland ska motsvara konventionen har det i 13 § i lagförslaget tagits in bestämmelser om behovet av samtycke i dessa situationer.

Möjligheten att återta ett samtycke till adoption framgår för närvarande inte av lagen annat än indirekt. För att skapa klarhet i rättsläget har det tagits in en uttrycklig bestämmelse om återtagande av samtycke (17 §) i lagförslaget.

Enligt stycke 2 ska de personer vars samtycke krävs ges den rådgivning de behöver samt adekvat information om verkningarna av samtycket. Information ska särskilt ges om huruvida en adoption leder till att det rättsliga förhållandet mellan barnet och dess ursprungliga släktingar upphör. Samtycket ska ges frivilligt, uppfylla lagliga formföreskrifter och vara skriftligt eller bestyrkt i skrift.

Adoptionslagstiftningen i Finland överensstämmer redan nu i huvuddrag med bestämmelserna i konventionen (10 § 2 mom. och 11 § i den gällande adoptionslagen samt 1 § i adoptionsförordningen). I lagförslaget föreslås att bestämmelserna om detta ytterligare preciseras i synnerhet i fråga om rådgivningen till ett barn som ska adopteras (14 § 2 mom., 16 §, 24 § 2 mom. 1 punkten och 26 § i lagförslaget).

Enligt stycke 3 får den behöriga myndigheten inte underlåta att inhämta samtycke eller bortse från att en person eller ett organ som

avses i stycke 1 vägrar lämna samtycke, om inte synnerliga i lag angivna skäl föreligger. Barnets samtycke behövs dock inte nödvändigtvis, om barnet på grund av funktionsnedsättning inte kan lämna samtycke på ett giltigt sätt.

De grunder i den gällande adoptionslagen enligt vilka kravet på samtycke kan frångås (8 § 1 mom. och 9 § 2 och 3 mom.) samt motsvarande grunder för undantag i lagförslaget (10 § 1 mom., 11 § 2 och 3 mom. samt 13 § 4 mom.) överensstämmer med bestämmelserna i konventionen.

I stycke 4 föreskrivs om situationer då barnets far eller mor inte har föräldransvar för barnet eller saknar rätt att samtycka till adoption. Det får då i lag föreskrivas att hans eller hennes samtycke inte behövs. Finsk lagstiftning känner inte till en sådan möjlighet.

I stycke 5 föreskrivs om den tidpunkt då barnets mor tidigast kan ge sitt samtycke till adoption. I lag får föreskrivas att samtycke kan ges tidigast sex veckor efter barnets födelse. Om någon tid inte föreskrivits, kan samtycket anses giltigt om det har givits vid en tidpunkt då modern enligt den behöriga myndighetens uppfattning kunnat återhämta sig tillräckligt efter nedkomsten. Enligt den gällande adoptionslagen och enligt lagförslaget är minsta möjliga betänketid åtta veckor efter barnets födelse.

I stycke 6 definieras termerna "fader" och "moder". Termerna avser i konventionen de personer som enligt lag är barnets föräldrar.

Artikel 6. Hörande av barnet. I artikeln föreskrivs om hörande av barnet i sådana fall då barnets samtycke inte behövs enligt artikel 5 stycke 1 och 3. Enligt artikeln ska barnet också då i möjligaste mån höras och barnets åsikt och önskemål beaktas utifrån hans eller hennes mognad. Enligt artikeln behöver barnet dock inte höras, om detta uppenbart skulle strida mot barnets bästa.

Om hörande av barnet föreskrivs för närvarande i 1 § i adoptionsförordningen. I lagen föreskrivs inte om beaktande av barnets åsikt i sådana situationer då barnets samtycke till adoption inte behövs. För att lagstiftningen ska motsvara bestämmelserna i konventionen har det i 3 § 2 mom. och 26 § i förslaget till adoptionslag tagits in mer omfattande be-

stämmelser än för närvarande om utredning och beaktande av barnets åsikt.

Artikel 7. Förutsättningar för adoption. Enligt stycke 1 ska det i lag föreskrivas att barn får adopteras av två personer av olika kön som är gifta med varandra eller som har registrerat sitt partnerskap, om rättsordningen medger en sådan möjlighet. Barn får enligt lag också adopteras av en person. Artikel 27 i konventionen ger en möjlighet att göra en reservation i fråga om adoptionsrätten för personer av olika kön som har registrerat sitt partnerskap och personer som ansöker om att få adoptera ensamman.

Enligt stycke 2 får konventionsstaterna utsträcka tillämpningsområdet för konventionen till att också gälla par av samma kön som är gifta med varandra eller som har registrerat sitt partnerskap. Staterna får också utsträcka tillämpningsområdet för konventionen till att gälla par av olika kön och par av samma kön som lever tillsammans i en stabil relation.

Enligt finsk lag får personer av olika kön inte registrera sitt partnerskap. Av lagen om registrerat partnerskap följer att personer av samma kön inte kan adoptera gemensamt. Den som lever i ett registrerat partnerskap får dock adoptera sin partners barn (familjeintern adoption). Andra än makar kan också adoptera ensamman. Adoptionslagstiftningen i Finland harmonierar således med bestämmelserna i konventionen, även om konventionen skulle tillåta också mer långtgående lösningar.

Artikel 8. Möjlighet till ny adoption. I artikeln anges när ett barn kan adopteras på nytt. Enligt artikeln får ett adopterat barn enligt lag adopteras på nytt endast i situationer som närmare definieras i artikeln. Enligt adoptionslagstiftningen i Finland upphör den förra adoption i och med en ny adoption. Detta motsvarar den förutsättning som nämns i punkt d. Lagstiftningen i Finland kan således till denna del anses överensstämma med bestämmelserna i konventionen.

Artikel 9. Lägsta ålder för att få adoptera. I artikeln anges lägsta ålder för en adoptionsökande. Denna minimiålder får inte vara mindre än 18 år eller högre än 30 år. Med beaktande av barnets bästa ska åldersskillna-

den mellan adoptionsökanden och barnet också vara lämplig, helst minst 16 år.

Enligt artikeln kan det dock i nationell lagstiftning medges undantag från kravet på minimiålder eller åldersskillnad, om det är till barnets bästa och adoptionsökanden är gift med eller lever i ett registrerat partnerskap med barnets far eller mor eller om synnerliga skäl föreligger. Enligt den förklarande rapporten till konventionen kan synnerliga skäl t.ex. vara att adoptivfamiljen redan har adopterat yngre syskon och att adoptivfamiljen dessutom önskar adoptera ett äldre syskon, men att åldersskillnaden mellan adoptanterna och barnet i det fallet inte skulle uppnås.

Såväl i den gällande adoptionslagen (5 §) som i förslaget till adoptionslag (6 §) är minimiåldern för adoptionsökande 25 år. För närvarande finns det inga bestämmelser i lag om minsta möjliga åldersskillnad mellan sökanden och barnet. För att lagstiftningen ska motsvara bestämmelserna i konventionen, föreslås att det i adoptionslagen tas in en ny bestämmelse om minimiåldersskillnaden, som föreslås vara 18 år (7 §). De föreslagna grunderna för att avvika från minimiåldern och minimiåldersskillnaden överensstämmer med bestämmelserna i konventionen.

Dessutom innehåller lagförslaget bestämmelser om högsta ålder för att få adoptera och om högsta möjliga åldersskillnad mellan sökanden och barnet samt om undantag från dem, även om konventionen inte innehåller motsvarande bestämmelser. Enligt artikel 18 i konventionen har varje konventionsstat dock möjlighet att anta bestämmelser som är gynnsammare för adoptivbarnet.

Artikel 10. Undersökningar före adoption. I artikeln anges vilka undersökningar som behövs om adoptionsökanden, barnet och hans eller hennes familj innan adoptionen kan beviljas.

Enligt stycke 1 får den behöriga myndigheten inte bevilja adoption förrän det har gjorts behövliga undersökningar om adoptanten, barnet och hans eller hennes familj. Dessutom föreskrivs att man under och efter sådana undersökningar får samla in, hantera och förmedla uppgifter endast i enlighet med de bestämmelser och föreskrifter som gäller för yrkessekretess och skydd för personuppgifter. I den förklarande rapporten till konven-

tionen hänvisas också till Europarådets konvention om skydd för enskilda vid automatisk databehandling av personuppgifter, som Finland har ratificerat (FördrS 36/1992).

På basis av 96 § i den föreslagna lagen tillämpas på hanteringen av personuppgifter som gäller ett adoptionsärende lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (812/2000) samt som komplettering den allmänna lagstiftningen om skydd för personuppgifter och sekretess.

I stycke 2 uppräknas de uppgifter som undersökningen bör omfatta. Förteckningen är inte avsedd av vara uttömmande. I adoptionslagstiftningen i Finland saknas för närvarande bestämmelser som lika noggrant skulle reglera undersökningens innehåll i fråga om adoptioner inom landet, men förteckningen i artikeln motsvarar i hög grad 5 § i adoptionsförordningen där det föreskrivs om innehållet i en rapport som uppgörs för internationell adoption. Det föreslås att det tas in en uttrycklig bestämmelse om innehållet i undersökningar i 30 § i adoptionslagen. Avsikten är att bestämmelsen ska preciseras genom förordning av statsrådet så att den nationella lagstiftningen motsvarar bestämmelserna i konventionen.

Enligt stycke 3 ska undersökningarna anförtros en person eller ett organ som för detta ändamål angetts i lag eller utsetts av den behöriga myndigheten. Undersökningarna ska om möjligt utföras av socialarbetare som har kompetens på området genom utbildning eller erfarenhet.

Både enligt den gällande lagen och enligt lagförslaget får adoptionsrådgivning tillhandahållas endast av kommunens socialvårdsorgan och av adoptionsbyråer som beviljats tillstånd. I den gällande adoptionslagen föreskrivs inte om krav på yrkesmässig behörighet för tjänsteinnehavare eller arbetstagare som sörjer för tillhandahållande av adoptionsrådgivning, men en bestämmelse om detta har tagits in i lagförslaget (22 § 2 mom.).

Stycke 4 innehåller en bestämmelse där det sägs att bestämmelserna i artikeln inte inverkar på den behöriga myndighetens befogenhet eller skyldighet att skaffa upplysningar eller bevis — vare sig dessa faller inom eller

utom ramen för undersökningarna — som anses kunna vara till nytta.

Både enligt den gällande adoptionslagen och enligt förslaget till adoptionslag ska domstolen självant förordna om inhämtande av all den utredning som behövs för att ett ärende som gäller fastställande av adoption ska kunna avgöras. Domstolen ska likaså vid behov höra alla de personer som kan lämna uppgifter i adoptionsärendet.

I stycke 5 föreskrivs att en undersökning om adoptantens lämplighet för att adoptera och hans eller hennes kvalifikationer, förhållandena hos de personer som berörs och deras motiv samt huruvida placeringen av barnet är lämplig ska göras innan barnet placeras hos adoptionssökanden i adoptionssyfte. I den förklarande rapporten till konventionen konstateras att undantagen består av situationer då barnet redan från tidigare bor hos adoptionssökanden.

Lagstiftningen i Finland överensstämmer i fråga om sina principer redan nu med bestämmelsen i konventionen. Den princip som motsvarar bestämmelsen ska framgå tydligare än tidigare i den föreslagna lagen (27 § 2 mom.).

Artikel 11. Verkningslag av adoption. Enligt stycke 1 blir barnet vid adoption fullvärdig medlem av adoptantens familj. Adoptivbarnet får samma rättigheter och skyldigheter i förhållande till adoptivföräldern och dennes släktingar som adoptivföräldrarnas eget barn, vars föräldraskap är lagligt fastställt. Adoptanten ska ha föräldrans ansvar för barnet. I och med adoptionen avbryts det rättsliga förhållandet mellan barnet och de biologiska föräldrarna och andra biologiska släktingar. Adoptionslagstiftningen i Finland överensstämmer med nämnda bestämmelser i konventionen.

I stycke 2 föreskrivs att adoptantens make eller den person som lever i ett registrerat eller oregistrerat partnerskap med adoptanten dock bibehåller sina rättigheter och skyldigheter i förhållande till det adopterade barnet, om barnet är hans eller hennes barn, om inte något annat föreskrivs i lag.

Sådan familjeintern adoption som avses i stycket är enligt finsk lagstiftning möjlig i en familj med makar eller personer som lever i ett registrerat partnerskap. Konventionen gör

det möjligt med familjeintern adoption också i sambofamiljer. Enligt den gällande adoptionslagen är detta inte möjligt. Det föreslås inte bli möjligt heller i den nya adoptionslagen.

I stycke 3 föreskrivs om en möjlighet för konventionsstaterna att göra undantag när det gäller att avsluta det rättsliga förhållande mellan barnet och dess biologiska släktingar, t.ex. i frågor kring barnets släktnamn eller hinder för äktenskap.

Enligt stycke 4 får konventionsstaterna föreskriva om en möjlighet till andra former av adoption vars rättsverkningar är mer begränsade än vad som anges i styckena 1—3 i artikeln. I adoptionslagstiftningen i Finland gäller ett sådant undantag endast adoptioner som skett före 1980 (56 och 57 § i den gällande adoptionslagen, 99 och 100 § i lagförslaget).

Artikel 12. Adoptivbarns medborgarskap. Enligt artikeln ska konventionsstaten underlätta för ett barn som har adopterats av dess medborgare att förvärva medborgarskap i staten. I artikeln uttrycks också en allmän princip om att undvika avsaknad av medborgarskap, om det bara är möjligt. Ingen får förlora sitt medborgarskap till följd av adoption, om han eller hon inte har eller förvärvar nytt medborgarskap.

Enligt 10 § i medborgarskapslagen (359/2003) förvärvar ett utländskt barn under 12 år som har adopterats och av vars adoptivföräldrar åtminstone den ena är finsk medborgare finskt medborgarskap på grundval av adoptionen räknat från den tidpunkt då adoptionen blev giltig i Finland. Enligt 27 § i samma lag förvärvar ett utländskt barn som har fyllt 12 år före adoptionen finskt medborgarskap efter anmälan, om åtminstone den ena av adoptivföräldrarna är finsk medborgare och adoptionen är giltig i Finland. Lagstiftningen överensstämmer således med bestämmelserna i artikeln.

Artikel 13. Förbud mot begränsningar. I artikeln föreskrivs att det antal adoptivbarn som kan adopteras av samma adoptivförälder inte får begränsas i lag. Möjligheten att adoptera får inte heller förbjudas i lag av den anledningen av personen redan har eller skulle kunna få ett barn. Sådana begränsningar som avses i artikeln finns inte i adoptionslagstiftningen i Finland.

Artikel 14. Hävning och ogiltigförklaring av ett adoptivförhållande. Enligt artikeln får ett adoptivförhållande inte hävas eller ogiltigförklaras annat än genom beslut av den behöriga myndigheten. Barnets bästa ska alltid komma i främsta rummet i sådana situationer. I artikeln föreskrivs dessutom att hävning av ett adoptivförhållande får ske endast av i lag angivna vägande skäl och endast så länge barnet inte har uppnått myndighetsåldern. Ogiltigförklaring av ett adoptivförhållande ska sökas inom en i lag angiven tid.

Enligt adoptionslagstiftningen i Finland kan en adoption inte hävas efter det att den har fastställts. Adoptionens rättsverkningar kan dock upphöra i två relativt exceptionella situationer. Detta är fallet om adoptivbarnet och adoptivföräldern med tillstånd av justitieministeriet ingår äktenskap med varandra eller om det adopterade barnet adopteras på nytt. Enligt det lagförslag som gäller ändring av äktenskapslagen kommer ett adoptivbarn och en adoptivförälder i framtiden inte längre att beviljas tillstånd att ingå äktenskap med varandra.

Artikel 15. Begäran om upplysningar från en annan konventionsstat. I artikeln åläggs konventionsstaterna att utse en nationell myndighet till vilken en annan konventionsstats begäran att få sådana upplysningar som anges i artiklarna 4 och 10 i konventionen kan riktas. Begäran om upplysningar kan gälla en person som bor eller har bott på en annan konventionsstats territorium. Den stat som tar emot begäran om upplysningar ska utan dröjsmål försöka se till att de begärda upplysningarna tillhandahålls.

För att sätta i kraft bestämmelserna i konventionen innehåller förslaget till adoptionslag bestämmelser om att adoptionsnämnden utses till sådan nationell myndighet som avses i konventionen (86 §) samt bestämmelser om behandling av en sådan begäran om upplysningar som anges i konventionen (94 §).

Artikel 16. Rättegång för fastställande av föräldraskapet. I artikeln föreskrivs om avbrytande av adoptionsförfarandet i sådana situationer då ett förfarande för att fastställa faderskapet eller, om ett sådant förfarande förekommer, för att fastställa moderskapet pågår och rättegången har anhängiggjorts av barnets förmodade far eller mor. De behöriga

myndigheterna ska handla utan dröjsmål vid sådana rättegångar.

I den gällande adoptionslagen finns inga bestämmelser om rättegång för fastställande av föräldraskapet. För att lagstiftningen i Finland ska motsvara bestämmelserna i konventionen har en bestämmelse om detta tagits in i förslaget till adoptionslag (12 § 2 mom.). I 46 § i lagen om faderskap (700/1975) föreskrivs redan för närvarande att faderskapsmål ska behandlas i brådskande ordning. Det behövs därför inga lagändringar till denna del.

Artikel 17. Förbud mot otillbörlig vinning. I artikeln föreskrivs att ingen får dra otillbörlig ekonomisk vinning eller annan nytta från adoptionsverksamhet. Adoptionslagstiftningen i Finland överensstämmer med denna bestämmelse (3 och 23 § samt 50 § 3 mom. i den gällande adoptionslagen, 13 och 14 § i adoptionsförordningen och 5 och 35 § samt 87 § 3 mom. i lagförslaget).

Artikel 18. Ytterligare skydd. I artikeln föreskrivs att varje konventionsstat har rätt att anta bestämmelser som är gynnsammare för adoptivbarnet.

Artikel 19. Prövotid. Artikeln ger en möjlighet att nationellt föreskriva om att barnet innan adoptionen beviljas ska ha varit i adoptionssökandens vård under så lång tid att den behöriga myndigheten kan bilda sig en rimlig uppfattning om förhållandet mellan barnet och föräldern med tanke på adoption. Enligt artikeln ska barnets bästa i detta sammanhang alltid komma i främsta rummet.

Enligt den gällande adoptionslagen ska det barn som adopteras i regel ha vårdats och uppfostrats av adoptionssökanden innan adoptionen fastställs (2 § 1 mom. och 18 § 1 mom.). Detsamma föreslås också i lagförslaget (24 § 2 mom. 8 punkten). Det föreslås dock att regleringen preciseras så att tillhandahållaren av adoptionsrådgivning utan dröjsmål efter placeringen av barnet ska vidta åtgärder för att bidra till en lyckad placering och följa hur placeringen utfaller med hänsyn till barnets bästa.

Artikel 20. Rådgivning samt tjänster efter adoptionen. I artikeln föreskrivs om myndigheternas skyldighet att se till att adoptionsrådgivning samt stöd- och rådgivningstjänster efter adoptionen främjas och tillhandahålls. Tjänsterna ska enligt artikeln ges adop-

tionssökande, adoptivföräldrar och adoptivbarn.

Enligt den gällande adoptionslagen ankommer den allmänna planeringen, ledningen och övervakningen av adoptionsrådgivningen på social- och hälsovårdsministeriet (17 §). Lagen innehåller endast mycket allmänna bestämmelser om tjänster efter adoptionen (16 §, 19 § 1 mom. 3 punkten och 49 a §). Det föreslås att det i 25 § i den nya adoptionslagen tas in mer detaljerade bestämmelser än för närvarande om adoptionsrådgivning efter fastställd adoption. Enligt lagförslaget ska också adoptionstjänstorganet till vissa delar fortfarande sköta tjänster efter adoptionen (33 § 2 mom. 3 och 4 punkten samt 92 och 93 §). Den allmänna planeringen, ledningen och övervakningen av adoptionsrådgivningen ska enligt 85 § i lagförslaget fortfarande höra till social- och hälsovårdsministeriets uppgifter.

Artikel 21. Utbildning. Enligt artikeln ska konventionsstaterna se till att de socialarbetare som behandlar adoptionsärenden har den utbildning som behövs i fråga om sociala och rättsliga synpunkter på adoption. För att sätta i kraft denna bestämmelse har det i 22 § 2 mom. i förslaget till adoptionslag tagits in en bestämmelse enligt vilken tjänsteinnehavare eller arbetstagare som sköter tillhandahållande av adoptionsrådgivning ska ha yrkesmässig behörighet som socialarbetare enligt 3 § i lagen om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården (272/2005). De ska dessutom vara förtrogna med adoptionsfrågor.

Artikel 22. Tillgång till och utlämnande av uppgifter. Stycke 1 i artikeln ger en möjlighet att föreskriva nationellt om att en adoption ska kunna slutföras utan att adoptantens identitet avslöjas för barnets ursprungliga släktingar. Enligt adoptionslagstiftningen i Finland kan samtycke till adoption ges som ett s.k. öppet samtycke. Adoptantens identitet behöver då inte röjas för barnets tidigare föräldrar.

Enligt stycke 2 ska det i lag föreskrivas att ett adoptionsförfarande måste eller får äga rum inom stängda dörrar. Lagstiftningen i Finland överensstämmer med bestämmelsen i konventionen. Enligt 15 § i lagen om offentlighet vid rättegång i allmänna domstolar

(370/2007) kan domstolen nämligen på begäran av den som har del i saken eller av andra särskilda skäl besluta att den muntliga förhandlingen i ett ärende helt eller till behövliga delar ska ske utan att allmänheten är närvarande, bl.a. om det läggs fram känsliga uppgifter om omständigheter som har samband med någons privatliv, hälsotillstånd eller handikapp eller med socialvård som personen erhållit.

Enligt stycke 3 har ett adoptivbarn rätt att av de behöriga myndigheterna få sådana uppgifter om sitt ursprung som de har kännedom om. Om barnets ursprungliga föräldrar har laglig rätt att vägra avslöja sin identitet, ska den behöriga myndigheten inom ramen för sin i lag angivna behörighet pröva om denna rätt ska åsidosättas och deras identitet avslöjas, med beaktande av de rådande förhållandena samt barnets och de ursprungliga föräldrarnas rättigheter. I artikeln föreskrivs vidare att ett barn som inte har uppnått myndighetsåldern kan ges lämplig rådgivning. Det är möjligt att göra en reservation i fråga om detta stycke i artikeln.

Finsk lagstiftning motsvarar inte helt bestämmelserna i stycke 3. I 49 a § 3 mom. i den gällande adoptionslagen sägs att en tillhandahållare av adoptionsrådgivning eller ett adoptionstjänstorgan inte behöver lämna ut uppgifter om barnets ursprung, om det kan leda till fara för adoptivbarnets hälsa eller utveckling att uppgifter lämnas ut, eller om det i övrigt strider mot adoptivbarnets bästa eller annans enskilda bästa att uppgifter lämnas ut. Dessutom föreskrivs i 38 § i lagen om befolkningsdatasystemet och Befolkningsregistercentralens certifikattjänster om begränsningar som gäller utlämnande av uppgifter om adoptivförhållanden. Enligt paragrafen får uppgifter i befolkningsdatasystemet som gäller ett adoptivförhållande och vem som är ett adoptivbarns biologiska förälder lämnas ut till adoptivbarnet endast om han eller hon är myndig. Dessutom kan dessa uppgifter lämnas ut bl.a. till adoptivbarnet och adoptivföräldrarna tillsammans, om adoptivbarnet har fyllt 15 år.

Finland föreslås göra en reservation i fråga om artikel 22 stycke 3 till den del det är fråga om att lämna ut uppgifter till barn under 15 år. Reservationen gör det möjligt att i ad-

optionslagen (93 § 3 mom. 1 punkten) föreskriva om en åldersgräns på 12 år och i lagen om befolkningsdatasystemet och Befolkningsregistercentralens certifikattjänster (38 § 1 punkten) föreskriva om en åldersgräns på 15 år. Ett adoptivbarn som är yngre än så har ingen absolut rätt att ensamt få upplysningar om vem som är hans eller hennes biologiska föräldrar.

I stycke 4 föreskrivs att en adoptant och ett adoptivbarn ur allmänna register ska kunna få utdrag med uppgift om tid och plats för adoptivbarnets födelse men utan angivande av adoptivförhållandet eller de ursprungliga föräldrarnas identitet.

Det är redan för närvarande möjligt att få ett sådant utdrag som avses i bestämmelsen i konventionen ur befolkningsdatasystemet i Finland. I 28 § i lagen om befolkningsdatasystemet och Befolkningsregistercentralens certifikattjänster föreskrivs bl.a. att de uppgifter som lämnas ut ur befolkningsdatasystemet ska vara nödvändiga för det ändamål för vilket de lämnas ut. Den som ber om uppgifter ska alltid uppge för vilket ändamål de är avsedda, och detta framgår också av utdraget. Uppgifter om adoption och de ursprungliga föräldrarnas identitet får alltså antecknas i utdraget ur befolkningsdatasystemet endast om dessa uppgifter är nödvändiga för det ändamål som angivits.

I stycke 5 föreskrivs om hur länge insamlade uppgifter ska förvaras. För att barnets rätt till upplysningar om sitt ursprung ska kunna tryggas på ett effektivt sätt, ska relevanta uppgifter om adoptionen förvaras i minst 50 år efter det att adoptionen genomförts.

Lagstiftningen i Finland överensstämmer med bestämmelsen. Adoptionshandlingar ska förvaras i minst 100 år räknat från det handlingarna uppgjordes (49 a § 1 mom. i den gällande adoptionslagen, 92 § 1 mom. i lagförslaget). Enligt 20 § i lagen om befolkningsdatasystemet och Befolkningsregistercentralens certifikattjänster ska dessutom personuppgifter som registrerats i befolkningsdatasystemet, inklusive uppgifter om adoption och ett adoptivbarns tidigare föräldrar, förvaras permanent.

Enligt stycke 6 ska allmänna handlingar förvaras och deras innehåll i vart fall återges

så, att den som inte har ett berättigat intresse av det inte får veta om en person är adopterad eller inte och, om denna information ges, de ursprungliga föräldrarnas identitet.

Den finska lagstiftningen om skydd för personuppgifter överensstämmer med bestämmelserna i konventionen. Nämnas kan särskilt 38 § i lagen om befolkningsdatasystemet och Befolkningsregistercentralens certifikattjänster, där det föreskrivs om begränsningar som gäller utlämnande av uppgifter om adoptivförhållanden.

Avdelning III Slutbestämmelser

Artikel 23—30. Artiklarna 23—30 innehåller bestämmelser som allmänt används i Europarådets konventioner, bl.a. om konventionens verkningar, undertecknande, ratificering och godkännande samt om anslutning till konventionen och deponering av handlingarna.

I artikel 27 uppräknas de reservationer som en stat kan göra med avseende på konventionen. Reservationer tillåts i fråga om artikel 5 stycke 1.b (samtycke av barnet), artikel 7 styckena 1.a.ii och 1.b (adoptionrätt för personer av olika kön som har registrerat sitt partnerskap och personer som ansöker om adoption ensamma) samt artikel 22 stycke 3 (ett adoptivbarns rätt att få uppgifter om sitt ursprung).

Enligt vad som redogjorts ovan i samband med artikel 22 föreslås i propositionen att Finland gör en reservation avseende stycke 3 i artikeln till den del det är fråga om att lämna ut uppgifter till ett barn under 15 år. Det föreslås inga andra reservationer i fråga om konventionen.

2 Lagförslag

2.1 Lag om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i den europeiska konventionen om adoption av barn

1 §. Paragrafen innehåller en sedvanlig blankettlagsbestämmelse genom vilken de

bestämmelser i konventionen som hör till området för lagstiftningen sätts i kraft.

2 §. Lagen föreslås träda i kraft vid en tidpunkt som fastställs genom förordning av republikens president samtidigt som konventionen träder i kraft för Finlands del.

2.2 Adoptionslag

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. *Syftet med adoption.* Med undantag för de terminologiska ändringarna motsvarar paragrafen 1 § 1 mom. i den gällande adoptionslagen.

2 §. *Barnets bästa.* I 1 mom. föreskrivs om den allmänna principen om att barnets bästa ska komma i främsta rummet vid alla beslut och andra åtgärder som gäller adoption av ett minderårigt barn. Principen motsvarar de bestämmelser som finns i artikel 3 stycke 1 och i artikel 21 i FN:s konvention om barnets rättigheter samt i artikel 4 stycke 1 i Europarådskonventionen om adoption.

De beslut som avses i momentet är t.ex. adoptionsnämndens beslut i ett ärende som gäller beviljande eller återkallelse av adoptionstillstånd, tingsrättens beslut i ett ärende som gäller fastställande av adoption samt Helsingfors hovrätts beslut i ett ärende som gäller erkännande av adoption som skett i en främmande stat. De andra åtgärder som avses i momentet är t.ex. placering av ett barn hos adoptionssökande i adoptionssyfte.

Genom bestämmelsen i 2 mom. preciseras den allmänna principen i 1 mom. Bestämmelsen motsvarar innehållsmässigt artikel 4 stycke 2 i Europarådskonventionen om adoption, enligt vilken den behöriga myndigheten i varje enskilt fall ska fästa särskild vikt vid att barnet genom adoptionen får ett stabilt och harmoniskt hem.

Ett barn som adopteras har vanligen upplevt flera förluster och separationer. Ofta har ett barn som adopteras varit tvunget att byta vistelseort flera gånger innan det placeras hos adoptionssökandena. Det kan också ha varit en räkka olika personer som vårdat barnet på en och samma vårdplats. När olika alternativa lösningar övervägs är det därför viktigt att fästa uppmärksamhet vid att barnet genom

adoptionen får så nära och fortgående mänskliga relationer som möjligt i sin nya familj och en fast och trygg uppväxtmiljö.

När det tas ställning till vad som i varje enskilt fall krävs för att trygga en balanserad utveckling och välfärd för barnet kan man i tillämpliga delar beakta vad som sägs om syftet med vårdnaden om barn i 1 § i lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt. Dessutom kan man i tillämpliga delar beakta vad som i 4 § 2 mom. i barnskyddslagen föreskrivs om de omständigheter som ska uppmärksammas vid bedömningen av barnets bästa.

Av momentet framgår också den centrala utgångspunkten att adoption ska övervägas endast i sådana fall då barnet inte kan växa upp i sin egen familj. Detta betyder t.ex. att barnets egna föräldrar i första hand bl.a. genom barnskyddsåtgärder bör stödjas i sitt föräldraskap för att de själva ska kunna sörja för barnets vård och uppfostran.

2 kap. Förutsättningar för adoption

3 §. Adoption av minderåriga. Enligt paragrafens 1 mom. kan adoption av ett minderårigt barn fastställas, om adoptionen prövas vara till barnets bästa och det har utretts att barnet kommer att få en god vård och uppfostran. Motsvarande förutsättningar ingår i 2 § 1 mom. i den gällande adoptionslagen.

Bedömningen av om förutsättningarna för adoption uppfylls baserar sig i varje enskilt fall på en helhetsprövning. Så är t.ex. den omständigheten att adoptionssökanden är handikappad i sig inget hinder för adoption. Sökandens handikapp och de verkningar detta eventuellt har på sökandens förmåga att sörja för en god vård och uppfostran av barnet är bara en omständighet som ska beaktas när beslutet fattas, vid sidan av andra förhållanden som inverkar på saken.

Då fastställande av adoption söks, ska domstolen enligt den motsvarande bestämmelsen i den gällande adoptionslagen föreläggas utredning om att barnet är i adoptantens vård eller att denne annars sörjer för barnets vård och uppfostran. I momentet ingår inget sådant krav. Det har inte ansetts nödvändigt att ta in en sådan bestämmelse i

paragrafen om de materiellrättsliga förutsättningarna för adoption. Av bestämmelserna om adoptionsrådgivning framgår att en ansökan som gäller fastställande av adoption när det gäller främmande barn uppgörs efter det att barnet har placerats hos adoptionssökandena och då åtgärder vidtagits för att bidra till en lyckad placering och utfallet av placeringen har följts upp.

I 2 mom. föreslås bli föreskrivet att barnets önskemål och åsikter ska beaktas i enlighet med barnets ålder och utvecklingsnivå när ett ärende som gäller fastställande av adoption av ett minderårigt barn avgörs. Enligt bestämmelsen ska också ett sådant barns önskemål och åsikter vars samtycke till adoption inte krävs enligt 10 § beaktas då fastställande av adoptionen prövas. I fråga om syfte motsvarar bestämmelsen artikel 6 i Europarådskonventionen om adoption.

Att barnets önskemål och åsikter beaktas innebär inte att barnet har beslutanderätt i ärendet. Det är alltid domstolens sak att avgöra ärendet. I praktiken innebär bestämmelsen dock en skyldighet att lägga fram motiveringar, om barnets önskemål och åsikter inte har kunnat iakttas när avgörandet görs.

Bestämmelser om utredning av ett minderårigt barns åsikt finns i 26 §.

4 §. Adoption av personer som uppnått myndighetsåldern. I paragrafen föreskrivs om förutsättningarna för adoption av personer som har uppnått myndighetsåldern. En sådan adoption kan för det första fastställas när det har utretts att den som ska adopteras som minderårig har vårdats och uppfostrats av adoptionssökanden. Denna förutsättning motsvarar bestämmelsen i 2 § 2 mom. i den gällande adoptionslagen.

Ibland kan det finnas vägande skäl att fastställa adoption av en person som har uppnått myndighetsåldern också då den som ska adopteras inte som minderårig har vårdats och uppfostrats av adoptionssökanden. Det föreslås därför att adoption av en person som har uppnått myndighetsåldern kan fastställas också om det mellan den som ska adopteras och sökanden medan minderårigheten varade annars har uppstått en fast relation som är jämförbar med ett förälder-barnförhållande. Ett sådant förhållande kan i vissa fall ha upp-

stått t.ex. mellan barnet och den nya maken till den förälder barnet inte bor med.

Huruvida den förutsättning som anges i paragrafen uppnås bedöms från fall till fall. Det väsentliga är att det har rått en nära och fortgående relation mellan den som ska adopteras och adoptionssökanden mellan minderårigheten varade och att denna relation i betydande grad har inbegripit sådan omtanke och omsorg som är kännetecknande för ett förälder-barnförhållande.

Av de föreslagna förutsättningarna följer att adoption av en person som har uppnått myndighetsåldern inte kan fastställas på den grunden att det uppstått en nära relation mellan den som ska adopteras och sökanden efter att den som ska adopteras har uppnått myndighetsåldern. Detsamma gäller också när förhållandet mellan dem till sin natur påminner om det mellan ett vuxet barn och en förälder.

Till stöd för en ansökan som gäller fastställande av adoption av en person som har uppnått myndighetsåldern behövs det enligt den föreslagna bestämmelsen, till skillnad från den gällande lagen, inte läggas fram en utredning om att adoption inte kunnat fastställas medan barnet var minderårigt. Det har i praktiken visat sig att orsakerna till att adoption inte sökts medan barnet var minderårigt är mycket mångfasetterade och att det ofta är svårt att i efterhand lägga fram en tillförlitlig utredning om dem.

Enligt 2 § 2 mom. i den gällande adoptionslagen kan adoption av en person som uppnått myndighetsåldern fastställas också om "andra därmed jämförbara synnerligen vägande skäl för adoption föreligger". Förutsättningen är relativt vid och tillämpningen av den har varit oenhetlig. Någon motsvarande förutsättning föreslås inte i den nya lagen.

5 §. Förbud att betala ersättning. Paragrafen motsvarar 3 § i den gällande adoptionslagen. Terminologin på finska har ändrats. Paragrafen är inget hinder för att ta ut avgift och kostnadsersättning enligt 35 § i samband med internationell adoptionstjänst.

6 §. Lägsta och högsta ålder för att få adoptera. I paragrafen föreskrivs om krav på lägsta och högsta ålder för att få adoptera

samt på vilka grunder det är möjligt att avvika från dem.

Om makar ansöker om adoption gemensamt, ska de förutsättningar som anges i paragrafen uppfyllas i fråga om båda sökandena.

Av 1 mom. framgår för det första att en sökande i regel ska ha fyllt minst 25 år. Bestämmelsen motsvarar till denna del 5 § 1 mom. i den gällande adoptionslagen. Om det behövs tillstånd till adoptionen, ska sökanden ha fyllt 25 års senast den dag då beslutet om adoptionstillstånd ges. Om det inte behövs något adoptionstillstånd, ska sökanden ha fyllt 25 års senast den dag då beslutet om fastställande av adoption ges.

Dessutom innehåller momentet en ny förutsättning enligt vilken sökanden i regel får vara högst 50 år, om den som ska adopteras är minderårig. Huruvida kravet på högsta ålder uppfylls bedöms i princip också vid tidpunkten för beslutsfattandet. Om det behövs tillstånd till adoptionen, får sökanden inte vara äldre än 50 år den dag då beslutet om tillstånd ges. Om sökanden fyller 50 år under de två år som följer efter att beslutet om tillstånd ges, ska tillståndets giltighetstid med stöd av 45 § begränsas så, att giltigheten upphör när sökanden fyller 50 år. Om det inte behövs något adoptionstillstånd, får sökanden inte vara äldre än 50 år den dag då beslutet om fastställande av adoption ges.

I 2 mom. föreskrivs om undantag från kraven i 1 mom. När de förutsättningar som anges i momentet uppfylls, får en person under 25 år adoptera ett barn eller en person över 50 år adoptera ett minderårigt barn. En person under 18 år ska dock enligt förslaget aldrig få adoptera barn.

En grund för undantag som motsvarar 1 punkten i momentet ingår i 5 § 2 mom. i den gällande adoptionslagen. Av 9 § 2 mom. i lagen om registrerat partnerskap följer att den grund för undantag som gäller adoption av makens barn också lämpar sig för fall där sökanden adopterar sin registrerade partners barn.

I 2 punkten anges som grund för undantag att det mellan den som ska adopteras och sökanden har uppstått en fast relation som är jämförbar med ett förälder-barnförhållande. Det kan t.ex. vara fråga om en situation då

det barn som ska adopteras under lång tid har varit placerat i adoptionssökandenas familj med stöd av barnskyddslagen och det mellan barnet och sökandena på grund av detta de facto råder ett förälder-barnförhållande.

Enligt 3 punkten kan undantag göras från kravet på lägsta eller högsta ålder också när det annars med tanke på barnets bästa finns synnerligen vägande skäl för att adoptionen fastställs. Huruvida det finns grund för undantag ska bedömas från fall till fall. Det är klart att även när grunden för undantag tillämpas ska de allmänna förutsättningarna för adoption alltid vara uppfyllda.

Grunden för undantag kan tillämpas t.ex. när ett biologiskt syskon till ett barn som adoptionssökanden adopterat tidigare behöver adoptivföräldrar. I ett sådant fall kan det ofta anses vara viktigt med tanke på barnets bästa att det kan bli adopterat i samma familj som sitt biologiska syskon, även om sökanden har hunnit fylla 50 efter den förra adoptionen.

Den föreslagna grunden för undantag kan bli tillämplig också t.ex. i en situation då den som ska adopteras och adoptionssökanden är nära släkt med varandra. Om t.ex. barnet blivit föräldralöst efter föräldrarnas död och ett syskon till någon av föräldrarna eller någon annan nära släkting till barnet önskar adoptera det, kan det med hänsyn till barnets bästa finnas synnerligen vägande skäl för att adoptionen fastställs. Adoptionen kan då fastställas fastän sökanden t.ex. är äldre än 50 år.

Huruvida synnerligen vägande skäl existerar bedöms uttryckligen med tanke på barnets bästa. Omständigheter som endast anknyter till sökanden själv eller hans eller hennes livssituation berättigar således inte att avvika från kravet på lägsta eller högsta ålder. Inte heller ålderskillnaden mellan makarna kan ses som ett synnerligen vägande skäl att avvika från ålderskravet.

Exempelvis en önskan att via adoption ge det barn som redan finns i familjen ett syskon kan inte heller med hänsyn till barnets bästa ses som ett synnerligen vägande skäl för att avvika från gränsen för högsta ålder.

I 3 mom. föreskrivs dessutom om ett undantag från kravet på högsta ålder genom vilket kontinuiteten i en pågående adoptionsprocess tryggas. Även om sökanden har fyllt 50 år, kan adoption av en minderårig faststäl-

las, om sökanden inte hade fyllt 50 år när barnet utsågs för att placeras hos sökanden i adoptionssyfte. Det val som avses i momentet görs vid adoptioner inom landet av tillhandahållaren av adoptionsrådgivning på det sätt som föreskrivs i 27 §. Vid internationella adoptioner görs valet i regel av ett utländskt adoptionstjänstorgan. Bestämmelsen om undantag har ansetts motiverad med tanke på barnets bästa för att en adoptionsprocess som gått så långt som till att barnet utsetts inte ska behöva avbrytas och en ny adoptivfamilj letas fram enbart av den anledningen att sökanden hinner fylla 50 år efter det att barnet utsetts, men innan adoptionen fastställs.

Den grund för undantag som anges i momentet gäller i praktiken endast adoptioner av främmande barn, eftersom det bara är då som barnet utses för att placeras hos adoptionssökanden. I fråga om adoptioner av andra än främmande barn lämpar sig ofta redan de grunder för undantag som anges i 2 mom.

7 §. *Åldersskillnad.* I paragrafen föreskrivs om krav på lägsta och högsta åldersskillnad mellan den som ska adopteras och adoptionssökanden samt på vilka grunder det är möjligt att avvika från dem. Paragrafen gäller endast adoption av minderåriga.

Om makar ansöker om adoption gemensamt, ska de förutsättningar som anges i paragrafen uppfyllas i fråga om båda sökandena.

Av 1 mom. framgår huvudregeln, enligt vilken åldersskillnaden mellan den som ska adopteras och adoptionssökanden ska vara minst 18 år och högst 45 år. Om det behövs ett adoptionstillstånd för adoptionen, ska de villkor som tas in i beslutet om tillstånd vara sådana att det barn som utses för sökanden är i en sådan ålder att kravet på åldersskillnad uppfylls.

Av 2 mom. framgår på vilka grunder det är möjligt att göra undantag från den lägsta och högsta åldersskillnad som anges i 1 mom. Grunderna motsvarar de grunder för undantag som ingår i 6 § 2 mom.

En sådan grund att avvika från kravet på åldersskillnad som avses i 3 punkten kan föreligga t.ex. i en situation då man söker lämpliga adoptivföräldrar för flera syskon som är svårplacerade på grund av deras be-

hov av särskilt stöd. Det kan då visa sig att adoptivföräldrar som i andra avseenden är lämpliga inte uppfyller kravet på åldersskillnad i fråga om alla syskon. I ett sådant fall kan det med tanke på barnets bästa finnas synnerligen vägande skäl för att avvika från kravet på åldersskillnad.

8 §. Förutsättningar som gäller makar. Paragrafen motsvarar till största delen 6 § i den gällande adoptionslagen.

Till skillnad från den gällande lagen ska paragrafen dock endast gälla adoption av minderåriga barn. En person som lever i äktenskap ska alltså i framtiden ensam kunna adoptera en person som uppnått myndighetsåldern. Den föreslagna ändringen behövs inte minst därför att det i och med att förutsättningarna för adoption av en person som uppnått myndighetsåldern justeras, oftare än tidigare kan uppstå situationer där förutsättningarna för adoption av en person som uppnått myndighetsåldern uppfylls endast för den ena makens del. Som exempel kan nämnas en situation där en fosterförälder önskar adoptera ett fosterbarn som nått myndighetsåldern och fosterföräldern när adoptionsärendet blir aktuellt lever i äktenskap med en person som inte har en sådan relation till den som ska adopteras som avses i 4 §. I sådana situationer är det motiverat att äktenskap inte utgör hinder för adoption.

Av 9 § 2 mom. i lagen om registrerat partnerskap följer att paragrafen inte tillämpas på partnerna i ett registrerat partnerskap. Paragrafen gäller inte heller sambor. En person som lever i ett registrerat partnerskap eller i ett samboförhållande kan således om de övriga förutsättningarna för adoption uppfylls adoptera ett minderårigt barn ensam, såsom för närvarande. Vid en bedömning av om förutsättningarna i 3 § uppfylls beaktas då också omständigheter som hänför sig till den andra partnern eller den andra sambons person och förhållanden. Enligt lagens 13 § 2 mom. behövs det för adoption av ett minderårigt barn dessutom i regel samtycke av den andra partnern eller av den andra sambon. Partnern eller sambon ska också ges adoptionsrådgivning på det sätt som föreskrivs i 24 §.

Enligt 3 mom. kan en make adoptera ensam bl.a. i en situation då den andra maken på

grund av sjukdom eller funktionsnedsättning inte kan uttrycka sin vilja på ett giltigt sätt. I första hand bör man dock med alla tillbudsstående medel försöka ta reda på vilken den andra makens vilja är i frågan. Dessa medel kan beroende på situationen innebära exempelvis möjlighet att anlita tolk för hörselskadade eller olika hjälpmedel för kommunikation.

Om det söks fastställande av adoption av ett minderårigt barn och sökandens make på grund av sjukdom eller skada inte kan uttrycka sin vilja på ett giltigt sätt, ska det vid en bedömning av om förutsättningarna i 3 § uppfylls prövas på vilket sätt sökandens makes sjukdom eller skada eventuellt har effekter på huruvida adoptionen är till barnets bästa och huruvida sökanden kan ge barnet en god vård och uppfostran.

9 §. Gemensam adoption. Paragrafen motsvarar 7 § i den gällande adoptionslagen. Terminologin på finska har ändrats.

Av 9 § 2 mom. i lagen om registrerat partnerskap följer att partnerna i ett registrerat partnerskap inte jämställs med makar vid tillämpningen av paragrafen. Partnerna i ett registrerat partnerskap kan alltså inte adoptera ett barn gemensamt. Inte heller sambor kan adoptera ett barn gemensamt.

10 §. Samtycke av den som ska adopteras. Paragrafen motsvarar 8 § i den gällande adoptionslagen. Terminologin på finska har ändrats.

När det gäller tolkningen av uttrycket "inte kan uttrycka sin vilja på grund av sjukdom eller funktionsnedsättning" hänvisas till motiveringen till 8 § 3 mom.

11 §. Samtycke av föräldrarna. Paragrafen motsvarar i sak 9 § i den gällande adoptionslagen. För att skapa klarhet i regleringen föreslås dock mindre ändringar i bestämmelserna.

Med förälder avses i denna paragraf, liksom i övrigt i lagförslaget, en person som juridiskt är barnets förälder före adoptionen. Denna utgångspunkt motsvarar artikel 5 stycke 6 i Europarådskonventionen om adoption. Med fader och moder avses i konventionen de som enligt lag är barnets föräldrar.

Det vanliga är att samtycke behövs av modern som fött barnet och av barnets far, vars faderskap har konstaterats på grund av äkten-

skap eller fastställts genom erkännande eller domstolsbeslut på det sätt som föreskrivs i lagen om faderskap. En person som modern sällskapar med och vars faderskap inte har fastställts på det sätt som avses i lagen om faderskap betraktas t.ex. inte som en i denna paragraf avsedd förälder, även om det på grund av omständigheterna är troligt att han är barnets biologiska far.

Det som sagts ovan avviker från hur högsta domstolen har tolkat den gällande lagen i sitt avgörande HD 2009:40. Högsta domstolen ansåg där att det med tanke på de allmänna syftena i adoptionslagen är motiverat att barnets biologiska föräldrar ända från barnets födelse behandlas som sådana föräldrar som avses i lagen, om inte något annat uttryckligen följer av lag eller beslut. De synpunkter som förts fram i högsta domstolens avgörande har i lagförslaget beaktats på så sätt att det i lagen föreslås en fristående 12 § med bestämmelser om fastställande av adoption i situationer då föräldraskapet för barnets biologiska förälder inte har fastställts eller då ett ärende som gäller fastställande av föräldraskapet har inletts vid domstol eller någon annan myndighet.

Om det är fråga om ett barn som har adopterats redan tidigare och som håller på att adopteras på nytt av en annan familj, betraktas barnets tidigare adoptivföräldrar som sådana föräldrar som avses i paragrafen.

I 1 mom. anges huvudregeln, enligt vilken adoption inte får fastställas utan föräldrarnas samtycke.

Om den ena av barnets föräldrar är död, ges samtycket till adoption av den efterlevande föräldern ensam. Om båda föräldrarna är döda, fordras det enligt 13 § 3 mom. att barnets vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare ger sitt samtycke till adoptionen.

Paragrafens 2 mom. gäller situationer då barnets föräldrar har givits möjlighet att ge sitt samtycke till adoption, men vägrat ge det eller återkallat ett tidigare givet samtycke. Då kan adoption av synnerligen vägande skäl fastställas, om det prövas att adoptionen på ett uppenbart avgörande sätt är till barnets bästa och att det inte finns tillräcklig anledning för föräldern att vägra ge sitt samtycke eller återta ett givet samtycke, med beaktande av barnets bästa, graden av umgänge mel-

lan barnet och föräldern samt arten av förhållandet mellan dem.

De grunder för undantag som anges i momentet tillämpas också när den ena föräldern har gett sitt samtycke till adoption, men den andra föräldern har vägrat ge det eller återtagit ett tidigare givet samtycke.

När man tar ställning till möjligheterna att fastställa adoptionen trots att föräldern motsätter sig den bör man ta hänsyn inte bara till den faktiska graden av umgänge mellan barnet och föräldern och den faktiska arten av förhållandet mellan dem utan också till hurvida föräldern försökt hålla kontakt med barnet och utveckla förhållandet mellan dem. Orsaken till att umgänge saknas eller förekommer sparsamt kan t.ex. vara att den förälder som bor tillsammans med barnet har hindrat det att hålla kontakt med den andra föräldern. Då kan bristen på umgänge eller litet umgänge i sig inte betraktas som en sådan omständighet som ger anledning att anse att föräldern vägrat ge samtycke utan tillräcklig orsak.

Eftersom 2 mom. i sak motsvarar gällande lag, kan det vid tillämpningen av momentet dessutom tas hänsyn till vad som i regeringens proposition RP 147/1978 rd sagts i motiveringen till 9 § i lagförslaget om tillämpningen av motsvarande tidigare bestämmelse.

Paragrafens 3 mom. gäller situationer då en förälder på grund av sjukdom eller skada inte kan uttrycka sin vilja på ett giltigt sätt eller då föräldrarnas vistelseort är okänd. När det gäller tolkningen av uttrycket "på grund av sjukdom eller funktionsnedsättning inte kan uttrycka sin vilja" hänvisas till motiveringen till 8 § 3 mom.

I de situationer som avses i momentet kan adoption av synnerligen vägande skäl fastställas, om det prövas att adoptionen på ett uppenbart avgörande sätt är till barnets bästa. Eftersom 3 mom. gäller situationer då det inte ens är möjligt att få föräldrarnas samtycke till adoptionen, behövs det i dessa situationer med avvikelse från 2 mom. inte särskilt tas ställning till om det finns tillräcklig anledning till att samtycke saknas.

De grunder för undantag som anges i momentet tillämpas också när den ena föräldern har gett sitt samtycke till adoption, men den andra föräldern inte har kunnat ge sitt sam-

tycke av det skäl som nämns i momentet. Om ingendera föräldern av de skäl som nämns i momentet har kunnat ge sitt samtycke till adoption, bör de särskilda förutsättningar som anges i momentet uppfyllas. Därtill krävs i enlighet med 13 § 3 mom. samtycke av barnets vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare för barnet.

Utöver de grunder för undantag som anges i 2 och 3 mom. ska också 67 § 2 mom. beaktas.

12 §. Förhållandet mellan adoption och fastställande av föräldraskap. Paragrafens 1 mom. gäller situationer då den biologiska föräldern till ett minderårigt barn som ska adopteras inte har fått sitt föräldraskap fastställt. Oftast blir momentet i praktiken tillämpligt när faderskapet för barnets biologiska far inte har fastställts enligt lagen om faderskap. Momentet lämpar sig dock också t.ex. för situationer då barnets biologiska mor inte är känd och moderskapet av denna anledning inte har kunnat antecknas i befolkningsdatasystemet.

I sådana situationer då föräldraskapet inte har fastställts, bestäms förutsättningarna för adoption på olika sätt beroende på hur sannolikt det kan anses att föräldraskapet fastställs senare. Hur sannolikt detta är ska bedömas från fall till fall på basis av de omständigheter som är kända när ärendet avgörs.

Om det finns skäl att anta att föräldraskapet skulle kunna fastställas senare, får adoption av en minderårig fastställas endast under de förutsättningar som anges i 11 § 3 mom. Adoption kan alltså fastställas av synnerligen vägande skäl, om det prövas att adoptionen på ett uppenbart avgörande sätt är till barnets bästa.

Som exempel på förhållanden som ger anledning att anta att föräldraskapet skulle kunna fastställas senare kan nämnas en situation då det vid faderskapsutredningen har kommit fram att den biologiska modern vet vem barnets biologiska far är, men tills vidare inte har velat avslöja hans identitet för barnatillsyningsmannen. Fastställande av adoption kommer då på fråga endast om de särskilda förutsättningar som anges i 11 § 3 mom. uppfylls.

Om det inte finns anledning att anta att föräldraskapet skulle kunna fastställas senare,

kan adoptionen fastställas utan prövning av om de särskilda förutsättningar som anges i 11 § 3 mom. uppfylls. De övriga förutsättningarna för adoption ska naturligtvis uppfyllas också då.

Att föräldraskapet fastställs kan hållas för osannolikt t.ex. när det är fråga om ett hittebarn och de eftersökningar och förfrågningar som gjorts efter barnets födelse inte har klargjort vem föräldrarna är. Att föräldraskapet fastställs kan hållas för osannolikt t.ex. också i en sådan situation då barnets biologiska far är känd, men som, då han hörs i samband med adoptionsrådgivningen, uppger att han inte vill få faderskapet fastställt utan i samförstånd med modern är beredd att lämna barnet för adoption.

Det barn som ska adopteras har kunnat komma till genom assisterad befruktning som har givits en kvinna som inte lever i äktenskap eller under äktenskapsliknande förhållanden. Tillämpningen av det föreslagna momentet beror då på huruvida faderskapet kan fastställas för den man som donerat könsceller. Om den som donerat könsceller inte har givit ett sådant samtycke till fastställande av faderskap som avses i 16 § 2 mom. i lagen om assisterad befruktning (1237/2006), är det utan vidare klart att adoptionen kan fastställas utan prövning av om de särskilda förutsättningar som anges i 11 § 3 mom. uppfylls. Om den som donerat könsceller däremot har givit sitt samtycke till fastställande av faderskap, måste det i varje enskilt fall bedömas om det är sannolikt att faderskapet kommer att fastställas på basis av samtycket.

Om fastställande av adoption med stöd av nämnda bestämmelse är möjligt endast om förutsättningarna i 11 § 3 mom. uppfylls, ska det i varje enskilt fall bedömas huruvida de uppfylls. Som en del av prövningen som helhet måste det särskilt beaktas hur sannolikt det i det aktuella enskilda fallet kan anses vara att föräldraskapet senare kommer att fastställas.

Av 24 § 2 mom. 4 punkten i lagförslaget följer att det i inledningsskedet är tillhandahållaren av adoptionsrådgivning som utifrån tillgängliga uppgifter utreder och bedömer om det finns anledning att anta att föräldraskapet skulle kunna fastställas senare och om de förutsättningar för fastställande av adop-

tion som anges i 11 § 3 mom. då uppfylls. Den slutliga prövningen och det slutliga beslutsfattandet är naturligtvis en sak för tingsrätten.

Paragrafens 2 mom. gäller en situation då ett ärende som gäller fastställande av föräldraskap har inletts vid domstol eller någon annan myndighet. Adoption får då inte fastställas innan ärendet om fastställande av föräldraskap har avgjorts genom ett beslut som vunnit laga kraft, om det inte finns sådana förutsättningar för fastställande som anges i 11 § 3 mom. I fråga om syfte motsvarar momentet artikel 16 i Europarådskonventionen om adoption.

Om fadern till det barn som ska adopteras inte har fått sitt faderskap fastställt, ska tingsrätten innan adoptionen fastställs på tjänstens vägnar kontrollera att ett ärende som gäller fastställande av faderskap inte har inletts vid en tingsrätt som är behörig i ett ärende som gäller fastställande av faderskap eller vid en magistrat som är behörig att behandla ett ärende som gäller godkännande av erkännande av faderskap.

Om det barn som ska adopteras är fött i en främmande stat, kan tingsrätten i praktiken inte på tjänstens vägnar förväntas utreda huruvida ett ärende som gäller fastställande av föräldraskap har inletts där. Om tingsrätten dock får veta att ett sådant ärende har inletts, får adoptionen i princip inte fastställas innan ärendet om fastställande av faderskap har avgjorts genom ett beslut som vunnit laga kraft i den främmande staten.

13 §. Annat samtycke. I paragrafen föreskrivs om vissa andra personers samtycke till adoption.

De personer som avses i paragrafen ska innan samtycke tas emot ges adoptionsrådgivning på det sätt som föreskrivs i 24 §.

Bestämmelsen i 1 mom. hänför sig till 8 § 2 mom., enligt vilket en make ensam kan adoptera sitt eget barn som tidigare har givits som adoptivbarn. Enligt den föreslagna bestämmelsen krävs det i en sådan situation i regel samtycke av den andra maken för adoption av ett minderårigt barn. Bestämmelsen behövs på grund av artikel 5 stycke 1.c i Europarådskonventionen om adoption. Det är motiverat att kräva den andra makens samtycke också därför att det i princip kan ses

som problematiskt ur det minderåriga barnets synvinkel om barnet adopteras i en familj där den andra maken motsätter sig adoptionen.

Enligt lagens 8 § 2 mom. kan en make med avvikelser från huvudregeln adoptera ensam också då han eller hon adopterar sin makes barn. Med tanke på sådana fall behövs det inte särskilt föreskrivas om den andra makens samtycke till adoption av ett minderårigt barn, eftersom det i varje fall krävs att han eller hon i egenskap av förälder till det barn som adopteras ger sitt samtycke till adoptionen.

Enligt lagens 8 § 3 mom. kan en make med avvikelser från huvudregeln adoptera ensam också när den andra maken på grund av sjukdom eller skada inte kan uttrycka sin vilja på ett giltigt sätt eller när den andra makens vistelseort är okänd. I dessa fall finns det självfallet ingen möjlighet att förutsätta att den andra maken ger sitt samtycke till adoptionen.

Så som konstaterats ovan tillämpas 8 § inte på partner i ett registrerat partnerskap. Det innebär att inte heller det aktuella momentet tillämpas på dem.

I 2 mom. föreskrivs om situationer där adoptionssökanden lever i ett registrerat partnerskap eller i ett samboförhållande. Med samboförhållande avses att adoptionssökanden lever i gemensamt hushåll med en annan person under äktenskapsliknande förhållanden eller i ett därmed jämförbart parförhållande. Sambor kan vara av samma eller olika kön.

Om adoptionssökanden lever i ett registrerat partnerskap eller i ett samboförhållande, krävs den andra partners eller sambons samtycke till adoption av ett minderårigt barn. Också denna bestämmelse behövs av de skäl som nämns ovan i fråga om 1 mom.

I 3 mom. föreskrivs om givande av samtycke i situationer där ingendera föräldern till ett minderårigt barn kan ge sitt samtycke till adoption. Orsaken kan vara att föräldrarna är döda, att föräldrarna till följd av sjukdom eller skada inte kan uttrycka sin vilja, att föräldrarnas vistelseort inte är känd eller att föräldraskapet inte har fastställts. Bestämmelsen behöver tas in i lagen på grund av artikel 5 stycke 1.a i Europarådskonventionen om adoption.

I de fall som avses i momentet ska barnets vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare för barnet ge sitt samtycke till adoption i stället för föräldrarna. En sådan laglig företrädare som avses i bestämmelsen kan t.ex. vara en för barnet förordnad intressebevakare.

I 4 mom. föreskrivs om undantag från förutsättningarna för samtycke i 1—3 mom. För det första kan adoption trots avsaknad av ett sådant samtycke som avses i 1—3 mom. fastställas när den som ska ge sitt samtycke på grund av sjukdom eller skada inte kan uttrycka sin vilja eller då personens vistelseort är okänd. När det gäller tolkningen av uttrycket "inte kan uttrycka sin vilja på grund av sjukdom eller funktionsnedsättning" hänvisas till motiveringen till 8 § 3 mom. En annan grund för undantag är att det med tanke på barnets bästa finns synnerligen vägande skäl för att adoptionen fastställs.

Utöver dessa grunder för undantag ska också 67 § 2 mom. beaktas.

14 §. Givande av samtycke. I paragrafen föreskrivs om sättet för givande av samtycke till adoption. Innehållsmässigt motsvarar den föreslagna regleringen 10 § 1 och 2 mom. i den gällande adoptionslagen. Skillnaden jämfört med nuläget är dock den att paragrafen förutom mottagande av en förälders samtycke också gäller mottagande av sådant annat samtycke som avses i 13 §.

15 §. Betänketid. I 1 mom. föreskrivs om betänketid för föräldrarna till det barn som ska adopteras. Under denna tid får deras samtycke till adoption inte tas emot. Till skillnad från nuläget gäller betänketiden mottagande av såväl moderns som faderns samtycke.

Enligt momentet får en förälders samtycke till adoption inte tas emot innan föräldern har haft möjlighet att noggrant överväga saken. Huruvida föräldern har haft tillräckligt med tid att överväga samtycke ska bedömas av den som enligt 14 § 1 mom. tar emot samtycket.

I momentet föreskrivs också om hur lång betänketiden åtminstone måste vara, dvs. åtta veckor efter barnets födelse. Detta motsvarar bestämmelsen i 10 § 3 mom. i den gällande adoptionslagen.

Åtta veckor är minsta möjliga betänketid. Föräldrarnas samtycke får inte tas emot om han

eller hon i ett enskilt fall anses behöva mer än åtta veckor för att kunna fatta ett noga övervägt beslut i saken. Föräldern får inte på något sätt pressas till ett beslut på den grunden att det redan förflutit åtta veckor efter barnets födelse.

I 2 mom. föreskrivs om undantag från bestämmelsen om betänketidens minimilängd. Enligt det får samtycke av barnets mor tas emot tidigare än åtta veckor efter barnets födelse, om samtycket gäller sådan familjeintern adoption där adoptionssökanden är moderns partner i ett registrerat partnerskap. Dessutom förutsätts att barnet har fötts till följd av assisterad befruktning under det registrerade partnerskapet.

Paragrafens 2 mom. innebär undantag endast från minimibetänketiden. Barnets mor ska alltså också i dessa fall ha haft möjlighet att noggrant överväga saken innan hennes samtycke kan tas emot. Den som tar emot samtycket ska i varje enskilt fall särskilt bedöma hur snart efter födelsen moderns samtycke kan tas emot.

16 §. Samtyckets form. Paragrafen motsvarar 11 § i den gällande adoptionslagen. Terminologin på finska har ändrats.

Bestämmelser om givande av samtycke i en främmande stat finns i 67 § 1 mom.

17 §. Återkallelse av samtycke. I lagen föreslås en ny paragraf om återkallelse av samtycke. Enligt förslaget ska samtycke kunna återkallas fram till dess adoptionen fastställs. Bestämmelsen motsvarar det nuvarande rättsläget. För tydlighetens skull är det motiverat att ta en in en uttrycklig bestämmelse om detta i lagen.

Den som givit samtycket kan återta det genom att informera tillhandahållaren av adoptionsrådgivning eller något annat i 14 § 1 mom. avsett organ som tagit emot samtycket om detta. Om ärendet om fastställande av adoption redan har inletts vid domstol, kan domstolen också direkt informeras om återtagandet. Om tillhandahållaren av adoptionsrådgivning informeras om ett återtagande när ärendet redan har inletts vid domstol, ska tillhandahållaren omedelbart underrätta domstolen om återtagandet.

Det föreslås ingen bestämmelse om formkrav för återtagande av samtycke. Också ett muntligt meddelat återtagande är således gil-

tigt. För att undvika oklarheter kan det dock i praktiken vara ändamålsenligt att be att det muntliga meddelandet bekräftas skriftligt.

3 kap. Adoptionens rättsverkningar

18 §. Överföring av föräldraskapet. Paragrafen motsvarar 12 § i den gällande adoptionslagen. Terminologin på finska har ändrats.

Om adoptivbarnet är minderårigt innebär en överföring av föräldraskapet från de tidigare föräldrarna till adoptivföräldrarna bl.a. att adoptivföräldrarna på basis av adoptionen omedelbart blir adoptivbarnets vårdnadshavare och att de tidigare föräldrarna samtidigt upphör att vara vårdnadshavare.

Paragrafens 2 mom. gäller s.k. familjeintern adoption. Av 9 § 2 mom. i lagen om registrerat partnerskap följer att momentet också lämpar sig för fall där en person som lever i ett registrerat partnerskap ensam adopterar den andra partners barn medan partnerskapet pågår eller efter att det upplösts på grund av den andra partners död.

Enligt artikel 11 stycke 2 i Europarådskonventionen om adoption bibehåller adoptantens make eller den person som lever i ett registrerat eller oregistrerat partnerskap med adoptanten trots adoptionen sina rättigheter och skyldigheter i förhållande till det adopterade barnet, om barnet är hans eller hennes barn, om inte något annat föreskrivs i lag. Det har dock inte ansetts motiverat att utsträcka det föreslagna 2 mom. till adoption av en sambos barn. Med andra ord kommer familjeintern adoption inte heller i framtiden att vara möjlig i en familj som har formen av ett samboförhållande.

19 §. Befrielse från underhållsskyldighet. Paragrafen motsvarar 14 § i den gällande adoptionslagen. Terminologin på finska har ändrats.

20 §. Adoptivbarns släktnamn och medborgarskap. I informationssyfte konstateras i paragrafen att bestämmelser om adoptivbarns släktnamn finns i namnlagen (694/1985) och bestämmelser om adoptivbarns medborgarskap i medborgarskapslagen (359/2003).

4 kap. Adoptionsrådgivning

21 §. Begäran om adoptionsrådgivning. I paragrafen föreskrivs om en skyldighet att begära adoptionsrådgivning. Med adoptionsrådgivning avses en i detta kapitel reglerad uppgiftshelhet. Dess syfte är att i ett ärende som gäller adoption av ett minderårigt barn bevaka barnets intresse, skaffa den utredning som behövs för att bevilja adoptionstillstånd och fastställa adoptionen samt genom överläggningar och åtgärder bistå och förbereda barnet, barnets föräldrar, adoptionssökandena och de övriga personer vars samtycke till adoption behövs enligt 13 §.

På samma sätt som enligt 28 § i den gällande adoptionslagen gäller skyldigheten att begära adoptionsrådgivning både en förälder som ämnar ge sitt minderåriga barn som adoptivbarn och den som ämnar adoptera ett minderårigt barn.

Barnets förälder och adoptionssökanden har rätt att få adoptionsrådgivning, som är avgiftsfri socialservice enligt socialvårdslagen. Det kan vara ändamålsenligt att t.ex. barnskyddsmyndigheterna vid behov hänvisar barnets förälder till adoptionsrådgivning.

22 §. Tillhandahållare av adoptionsrådgivning. Paragrafens 1 mom. motsvarar till största delen 17 § 2 mom. i den gällande adoptionslagen. Tillstånd för adoptionsbyrå ska dock enligt förslaget beviljas av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården och inte av social- och hälsovårdsministeriet som för närvarande. Närmare bestämmelser om beviljande av tillstånd finns i 87 §.

I 2 mom. föreskrivs om yrkesbehörigheten för tjänsteinnehavare eller arbetstagare som i praktiken sköter tillhandahållande av adoptionsrådgivning. Att föreskriva om behörighetsvillkoren är befogat bl.a. på grund av de bestämmelser som ingår i artikel 10 stycke 3 och artikel 21 i Europarådskonventionen om adoption.

Enligt den bestämmelse som det hänvisas till i momentet är behörighetsvillkor för uppgifterna som socialarbetare högre högskoleexamen, i vilken ingår eller utöver vilken fullgjorts huvudämnesstudier i socialt arbete eller universitetsstudier i socialt arbete motsvarande ett huvudämne.

Enligt den föreslagna bestämmelsen ska tjänsteinnehavare eller arbetstagare som tillhandahåller adoptionsrådgivning dessutom vara förtrogna med adoptionsfrågor. Sådan förtrogenhet med adoptionsfrågor kan skaffas bl.a. i samband med yrkesutbildning, genom att arbeta med adoptionsfrågor eller via introduktion på arbetsplatsen.

23 §. Inledande av adoptionsrådgivning. I paragrafen föreskrivs om en skyldighet för det kommunala socialvårdsorgan eller den adoptionsbyrå som ger adoptionsrådgivning att för barnet utse en socialarbetare som ansvarar för adoptionsrådgivningen.

En socialarbetare som ansvarar för adoptionsrådgivningen ska utses när en förälder som ämnar ge sitt minderåriga barn som adoptivbarn har begärt adoptionsrådgivning. Om föräldern begär adoptionsrådgivning före barnets födelse, kan en socialarbetare som ansvarar för adoptionsrådgivningen utses för barnet redan innan det föds.

Paragrafen gäller situationer då en i Finland bosatt förälder begär adoptionsrådgivning för att ge sitt barn som adoptivbarn. Paragrafen hindrar dock inte tillhandahållaren av adoptionsrådgivning att vid behov för barnet utse en socialarbetare som ansvarar för adoptionsrådgivningen också i andra situationer. Ett sådant förfarande kan bli aktuellt t.ex. när tillhandahållaren av adoptionsrådgivning vidtar åtgärder för att bidra till att placeringen av ett barn som kommit till Finland i adoptionssyfte utfaller väl och följs upp innan adoptionen fastställs.

Den tjänsteinnehavare eller arbetstagare som utsetts till socialarbetare med ansvar för adoptionsrådgivningen kan ge adoptionsrådgivning också till andra parter än barnet.

Att en socialarbetare som ansvarar för adoptionsrådgivningen utses förlorar inte sin betydelse i och med att adoptionen fastställs. Utgångspunkten är att samma socialarbetare också ska sörja för den adoptionsrådgivning efter fastställd adoption som avses i 25 §. Om det redan gått en tid sedan adoptionen fastställts och det inte längre i praktiken funnits något behov av rådgivning, hjälp och stöd, behöver dock tillhandahållaren av adoptionsrådgivning t.ex. när personalen byts inte se till att barnet fortlöpande har en för sig ut-

sedd socialarbetare som ansvarar för adoptionsrådgivningen.

Adoptionsrådgivningen för det barn som ges som adoptivbarn och för barnets föräldrar bör inledas utan dröjsmål. Denna princip som redan iaktas i praktiken ska nu skrivas in i lagen. Hur snabbt tillhandahållaren av adoptionsrådgivning i praktiken ska agera beror på omständigheterna. Ett speciellt snabbt agerande krävs i situationer då det primära med tanke på barnets bästa är att adoptionsrådgivning börjar ges och att barnet placeras i sin blivande adoptivfamilj. Så är fallet särskilt när ett nyfött barn ges som adoptivbarn till en ny familj.

Vid familjeinterna adoptioner är det inte nödvändigtvis lika bråttom att inleda adoptionsrådgivningen, eftersom barnet vanligen redan bor tillsammans med sin blivande adoptivförälder. Också i sådana situationer ska adoptionsrådgivning dock börja ges så snabbt som möjligt för att det sociala föräldraskapet ska bli fastställt också som rättsligt föräldraskap utan onödig fördröjning.

24 §. Adoptionsrådgivningens uppgifter. Paragrafens 1 mom. innehåller en allmän bestämmelse om adoptionsrådgivningens uppgifter. Innehållsmässigt motsvarar den i stora drag 16 § i den gällande adoptionslagen. Det nya är att de övriga av vilka samtycke till adoption krävs enligt 13 § nämns bland de personer som ska få adoptionsrådgivning.

I 2 mom. finns en mer detaljerad uppräkningslista av de uppgifter som tillhandahållaren av adoptionsrådgivning särskilt ska sköta.

En sådan skyldighet som i sak motsvarar 1 punkten när det gäller att informera föräldrarna till det barn som adopteras ingår för närvarande i 10 § 2 mom. i den gällande adoptionslagen. Det föreslås nu att tillhandahållaren av adoptionsrådgivning uttryckligen ska vara skyldig att ge information om syftet med, förutsättningarna för och rättsverkningarna av adoption också till barnet, adoptionsökande samt andra personer av vilka samtycke till adoption krävs enligt 13 §. Närmare bestämmelser om lämnande av information till barnet finns i 26 § 1 mom.

En sådan skyldighet som i sak motsvarar 2 punkten när det gäller att informera föräldrarna till det barn som adopteras om socialservice och ekonomiska stödåtgärder ingår

för närvarande i 10 § 2 mom. i den gällande adoptionslagen. Det föreslås nu att bestämmelsen kompletteras så att tillhandahållaren av adoptionsrådgivning ska hjälpa barnets föräldrar att fatta ett noga övervägt beslut i saken.

Genom bestämmelsen i 3 punkten framhävs för det första att adoptionsrådgivningen inte bara ska utreda och bedöma sökandenas lämplighet som adoptivföräldrar utan också uppmuntra dem att själva bedöma sina färdigheter. Det kan ses som ett av rådgivningens syften att man utifrån en gemensam bedömning kan komma fram till ett gemensamt slutresultat.

Av bestämmelsen framgår dessutom att det till adoptionsrådgivningens uppgifter hör att förbereda föräldrarna för uppgiften som adoptivföräldrar. Som ett kompletterande element till rådgivningen och som en del av förberedelserna inför uppgiften som adoptivföräldrar kan adoptionssökandena också delta i en särskild kurs för blivande adoptivföräldrar. Det ska dock inte vara obligatoriskt att delta i en sådan kurs.

För att sökande som planerar att adoptera ett främmande barn ska kunna bedöma sina färdigheter som adoptivföräldrar och förbereda sig för uppgiften på det sätt som avses i bestämmelsen, ska sökandena vid rådgivningen ges omfattande information om adoptivbarns utveckling och särdragen i den samt på vilket sätt de som föräldrar kan stödja barnets utveckling.

Momentets 4 punkt motsvarar i sak 18 § 1 mom. 1 punkten i den gällande adoptionslagen. Ordalydelsen har dock kompletterats så att tillhandahållaren av adoptionsrådgivning inte bara ska utreda om förutsättningar för adoption föreligger utan också bedöma om de uppfylls. Den ändrade ordalydelsen anger att tillhandahållaren av adoptionsrådgivning i den skriftliga utredning som avses i 30 § 1 mom. förutsätts ge sin egen yrkesmässiga synpunkt på huruvida förutsättningarna för adoption uppfylls i det aktuella enskilda fallet. Utredningen läggs fram för den myndighet som behandlar ärendet om adoptionstillstånd eller den domstol som behandlar ärendet om fastställande av adoption.

Tillhandahållaren av adoptionsrådgivning ska i samband med utredningen och bedöm-

ningen förutom adoptionssökandena också ta hänsyn till alla personer som bor i den blivande adoptivfamiljen, såsom sökandens registrerade partner eller sambo, familjens övriga barn och far- eller morföräldrar som bor i samma hushåll. Vid behov kan tillhandahållaren av adoptionsrådgivning be också dessa personer visa upp t.ex. ett läkarutlåtande om sitt hälsotillstånd eller någon annan utredning som är av betydelse för att man ska kunna bedöma om det är till barnets bästa att det adopteras av familjen.

I lagförslag 7 föreslås ändringar i straffregisterlagen (770/1993) för att det ska gå enklare att skaffa straffregisterutdrag med tanke på utredningen och bedömningen.

Bestämmelser om fastställande av sådan rätt till kontakt som avses i 5 punkten finns i 58 §.

Adoptionsrådgivningen bör i möjligaste mån på förhand försöka förhindra att det senare uppstår konflikter som är skadliga för adoptivbarnet i kontakten mellan barnet och den tidigare föräldern. Tillhandahållaren av adoptionsrådgivning ska därför noggrant bedöma om adoptionssökandena har tillräckliga färdigheter att medverka till att den kontakt man eventuellt kommer överens om förverkligas också i praktiken.

Tillhandahållaren av adoptionsrådgivning ska enligt 6 punkten vid behov hänvisa sökandena att begära internationell adoptionstjänst hos ett sådant adoptionstjänstorgan som avses i 32 § 1 mom. Sökande som önskar adoptivbarn från utlandet behöver få sådana instruktioner. En motsvarande bestämmelse finns för närvarande i 3 § i adoptionsförordningen.

Enligt 7 punkten ska tillhandahållaren av adoptionsrådgivning vid behov hänvisa sökandena att ansöka om adoptionstillstånd. Av lagens 39 § framgår när det behövs adoptionstillstånd.

Enligt 8 punkten ska tillhandahållaren av adoptionsrådgivning vid behov sköta placeringen av barnet hos sökandena. Att ha hand om placeringen är i praktiken en uppgift för tillhandahållaren av adoptionsrådgivning när det gäller adoption av främmande barn inom landet. Närmare bestämmelser om placering av barn finns i 27 §.

Momentets 9 punkt motsvarar i sak 18 § 1 mom. 3 punkten i den gällande adoptionslagen. Det föreslås dock att bestämmelsens ordalydelse ändras så, att tillhandahållaren av adoptionsrådgivning förutom att följa hur placeringen utfaller framför allt också ska bidra till att den utfaller väl.

Det ska också föreskrivas att tillhandahållaren av adoptionsrådgivning ska vidta åtgärder för att bidra till en lyckad placering och följa hur placeringen utfaller utan dröjsmål efter placeringen av barnet. Det är i allmänhet förenligt med barnets bästa att tiden mellan placering och fastställd adoption blir så kort som möjligt. Lämplig längd på uppföljningstiden måste dock bedömas från fall till fall med barnets bästa för ögonen. Under vissa förhållanden kan det krävas en förlängning av uppföljningstiden för att säkerställa att barnets bästa kommer i främsta rummet. Barnets bästa kan dock alltid anses kräva att stödet och uppföljningen inleds utan dröjsmål efter placeringen.

Att tillhandahållaren av adoptionsrådgivning är skyldig att arbeta för en lyckad placering och följa hur den utfaller innebär inte att ett barn kan placeras hos adoptionssökande i experimentsyfte. En placering förutsätter att sökandena har beviljats adoptionstillstånd (27 § 2 mom. och 39 §). Detta motsvarar bestämmelsen i artikel 10 stycke 5 i Europarådskonventionen om adoption, enligt vilken en undersökning om adoptantens lämplighet för att adoptera och adoptantens kvalifikationer, förhållandena hos de personer som berörs och deras motiv samt huruvida placeringen av barnet är lämplig ska göras innan barnet placeras hos adoptionssökanden i adoptionsyfte.

Den i bestämmelsen avsedda skyldigheten att vidta åtgärder för att bidra till en lyckad placering och följa hur placeringen utfaller gäller alla situationer då adoptionen ännu inte har fastställts. Skyldigheten gäller således också sådana internationella adoptioner där adoptionen inte har fastställts i barnets ursprungsstat innan barnet anländer till Finland.

Lagförslaget 28 § innehåller bestämmelser om åtgärder som tillhandahållaren av adoptionsrådgivning ska vidta om det visar sig att placeringen misslyckats.

Momentets 10 punkt motsvarar i sak 18 § 1 mom. 4 punkten i den gällande adoptionslagen. Den i bestämmelsen angivna skyldigheten för tillhandahållaren av adoptionsrådgivning att vid behov bistå vid uppgörandet av ansökan om fastställande av adoption, motsvarar i sak det som föreskrivs i 4 § 2 mom. i adoptionsförordningen.

Tillhandahållaren av adoptionsrådgivning ska också för egen del medverka till att sökandena i praktiken kan ansöka om fastställande av adoption utan dröjsmål. Detta innebär bl.a. att tillhandahållaren av adoptionsrådgivning, när den uppföljning som avses i 9 punkten har upphört, utan ogrundat dröjsmål ska ge den skriftliga utredning om att adoptionsrådgivning har tillhandahållits som behövs för att ansökan om fastställande av adoption ska kunna uppgöras.

Paragrafens 3 mom. motsvarar i sak 18 § 2 mom. i den gällande adoptionslagen.

Enligt 4 mom. kan närmare bestämmelser om adoptionsrådgivningens innehåll och genomförandet av den utfärdas genom förordning av statsrådet. Det kan genom förordning föreskrivas t.ex. om de omständigheter som för närvarande regleras i 9 § i adoptionsförordningen.

25 §. Adoptionsrådgivning efter fastställd adoption. Enligt paragrafen ska tillhandahållaren av adoptionsrådgivning vid behov ge adoptionsrådgivning även efter det att adoptionen har fastställts. Att paragrafen tas in i lagen är motiverat bl.a. på grund av bestämmelsen i artikel 20 i Europarådskonventionen om adoption, där det föreskrivs om tjänster efter adoptionen.

Syftet med de åtgärder som nämns i paragrafen är särskilt att stödja och främja en positiv utveckling hos adoptivbarnet, stärka adoptivföräldrarnas förmåga att uppfostra barnet och bidra till uppkomsten av ett förälderbarnförhållande med beaktande av adoptivbarnets särskilda behov.

Också vid adoptionsrådgivning som tillhandahålls efter fastställd adoption är det fråga om sådan socialservice som avses i socialvårdslagen och som kommunen ska sörja för.

Paragrafens 1 mom. innehåller för det första en allmän skyldighet att vid behov fortsätta ge rådgivning, hjälp och stöd enligt 24 §

1 mom. också efter det att adoptionen har fastställts. Behovet av rådgivning, hjälp och stöd kan gälla alla frågor med anknytning till adoptionen, inklusive sådan kontakt mellan adoptivbarnet och den tidigare föräldern som avses i 8 kap.

Dessutom ska tillhandahållaren av adoptionsrådgivning erbjuda adoptivföräldrarna möjlighet att i behövlig omfattning få adoptivbarnets och adoptivfamiljens behov av särskild hjälp och särskilt stöd utrett. Tillhandahållaren av adoptionsrådgivning förutsätts alltså, om adoptivföräldrarna så önskar, tillsammans med dem kartlägga vilka social- eller hälsovårdstjänster eller andra särskilda hjälp- eller stödåtgärder som adoptivbarnet och adoptivfamiljen eventuellt behöver. Där emot ska tillhandahållaren av adoptionsrådgivning t.ex. inte ordna sådan terapi som ett adoptivbarn eventuellt behöver.

Bestämmelser om vilka uppgifter tillhandahållaren av adoptionsrådgivning har efter fastställd adoption finns också i 92 och 93 §.

Sådan annan hjälp och sådant annat stöd som avses i 2 mom. kan adoptivbarnet och den övriga adoptivfamiljen samt de tidigare föräldrarna få t.ex. av en adoptionskurator eller som stöd från andra adopterade eller andra adoptivfamiljer. En viktig stödform kan vara stöd för växelverkan i ett tidigt skede.

Föräldrar som givit sitt barn för adoption kan behöva stöd att hantera sin situation och finna en ny roll inte minst när det i samband med adoptionen fastställs att barnet har rätt att hålla kontakt med sina tidigare föräldrar.

26 §. Utredning av ett minderårigt barns åsikt. Paragrafens 1 mom. motsvarar till största delen 1 § 1 mom. i adoptionsförordningen. Med samtal avses i bestämmelsen att en socialarbetare utgående från sin yrkesutbildning och yrkeserfarenhet arbetar med barnet på ett övergripande sätt.

Barnet ska informeras om syftet för, förutsättningarna för och rättsverkningarna av adoption. Dessutom ska barnet ges sådan information om det aktuella adoptionsärendet som kan antas vara av betydelse för barnet. Det ska t.ex. ingående förklaras för barnet varför en adoption är aktuell, hur adoptionsprocessen går vidare i olika faser och vad adoptionen i praktiken betyder för barnet. In-

formationen ska ges på ett lämpligt och begripligt sätt med beaktande av barnets ålder och utvecklingsnivå.

En bestämmelse som i sak motsvarar 2 mom. ingår för närvarande i 1 § 1 mom. i adoptionsförordningen. I momentet föreskrivs om en skyldighet för den socialarbetare som ansvarar för adoptionsrådgivningen att försöka ta reda på hur barnet ställer sig till adoptionen. Strävan är att ta reda på barnets genuina åsikt med beaktande av barnets ålder och utvecklingsnivå. När barnets åsikter utreds, bör det fästas särskild uppmärksamhet vid att åsikterna inte baserar sig på yttre omständigheter, såsom föräldrarnas eller andra personers försök att manipulera barnet.

Det nya är att det i momentet föreskrivs om en skyldighet att vid behov försöka utreda hur barnet ställer sig till att hålla kontakt med en tidigare förälder efter adoptionen. I momentet föreskrivs dessutom att barnets åsikt ska utredas finkänsligt och så att det inte onödigt medför skada.

Paragrafens 3 mom. motsvarar i sak 1 § 2 mom. i adoptionsförordningen. Barnets samtycke till adoption ska ges på det sätt som föreskrivs i 16 §.

27 §. Placering av barn. I lagen föreslås en paragraf om placering av barn. Paragrafen gäller i praktiken endast adoption av främmande barn inom landet, eftersom det endast är i sådana fall som barnet placeras hos adoptionssökandena på det sätt som avses i paragrafen. Paragrafen gäller således inte t.ex. familjeintern adoption.

Sådan placering av barn hos adoptionssökandena som avses i paragrafen utgör i rättslig mening faktisk förvaltningsverksamhet. Placeringen är en förberedande åtgärd inför fastställande av adoptionen och den innebär i sig inget ingrepp i någons rätt eller skyldighet. Avsikten är således inte att det fattas ett överklagbart förvaltningsbeslut om placeringen.

I 1 mom. uppräknas de principer som ska iaktas vid placeringen av barn. Även om paragrafen inte på det sätt som framgår ovan direkt gäller internationella adoptioner, kan de principer som framgår av momentet (särskilt dess 4 punkt) i tillämpliga delar iaktas också när tillstånd beviljas till internationell adoption. Likaså kan de principer som framgår av

momentet i tillämpliga delar iakttas i de sällsynta fall då ett finskt adoptionstjänstorgan bistår ett utländskt adoptionstjänstorgan i att finna en lämplig adoptivfamilj för ett utländskt adoptivbarn.

De principer som nämns i momentet ska iakttas "i möjligaste mån". Syftet med bestämmelsen är alltså att uttrycka de mål som ska beaktas när avgörandet om placeringen görs. Det är således inte fråga om stela bestämmelser som det aldrig kan göras avsteg från.

I 1 punkten anges huvudprincipen, enligt vilken barnet placeras hos sådana sökande som bedöms ha de bästa förutsättningarna att sörja för en god vård och uppfostran av barnet. Syftet med bestämmelsen är att framhäva att utgångspunkten vid valet av adoptionsökande bör vara barnets behov och inte t.ex. sökandenas önskemål eller hur lång tid sökandena har väntat på ett adoptivbarn.

Lagförslaget överläter på det organ som placerar barnet att bedöma hur stor grupp av adoptionssökande som behövs för att välja ut sökande med de bästa förutsättningarna i varje enskilt fall.

När sökandena väljs ut kan det tas hänsyn bl.a. till barnets språkliga, kulturella och religiösa bakgrund. Dessa faktorer motsvarar dem som nämns i 4 § 2 mom. 7 punkten i barnskyddslagen.

Ett adoptivbarn behöver ofta särskild omsorg och särskilt stöd. Adoptivföräldrarna måste därför ha tillräckliga resurser att sörja för en god vård och uppfostran av barnet. I detta avseende är det vanligen en fördel att det finns två föräldrar i adoptivfamiljen. I 2 punkten föreslås därför en bestämmelse om att barnet i regel placeras i en familj där barnet får två adoptivföräldrar.

Kravet på två föräldrar är dock inte absolut. Undantag kan göras om det i ett enskilt fall finns särskilda skäl att placera barnet i en familj med bara en adoptivförälder. Exempelvis släktskap eller en nära relation som uppstått på annat sätt mellan barnet och den blivande adoptivföräldern kan betraktas som ett sådant särskilt skäl.

Även principen i 2 punkten ska iakttas endast i möjligaste mån. Barnet kan således placeras i en familj med endast en adoptiv-

förälder också när en lämplig familj med två föräldrar inte kunnat hittas.

Enligt 3 punkten placeras syskon i samma familj, om det med beaktande av förhållandena inte står i strid med barnets bästa. Denna princip ska iakttas i synnerhet när barnen placeras samtidigt. I många fall kan det också vara förenligt med barnets bästa att ett barn som fötts senare eller av andra orsaker givits som adoptivbarn senare placeras i samma familj som ett tidigare adopterat biologiskt syskon.

Oberoende av om barn placeras i en viss familj vid samma tidpunkt eller vid olika tidpunkter ska dock de allmänna förutsättningarna för adoption vara uppfyllda. Huruvida syskon placeras hos samma sökande beror således alltid på sökandenas möjlighet att sörja för en god vård och uppfostran av barnen. Bestämmelsen får inte leda till att adoptionssökandena övertalas eller pressas till att adoptera fler barn än vad de har förutsättningar och resurser till.

I 4 punkten har det skrivits in en princip som iakttagits såväl vid placeringar inom landet som i beslutspraxis hos nämnden för internationella adoptionsärenden och som även tillämpats internationell. Enligt den ska det barn som adopteras i regel vara yngre än de barn som adoptionssökandena har från tidigare. Med tanke på barnets bästa är det i allmänhet motiverat att adoptivbarnet då det kommer till familjen får ställningen som familjens yngsta. Bestämmelsen är dock inget hinder för att ett äldre biologiskt syskon till adoptivbarnet placeras i samma familj, om syskonet ges som adoptivbarn senare.

Enligt 5 punkten ska valet av adoptionssökande ske också med beaktande av eventuella önskemål från barnets föräldrar i fråga om adoptivfamiljens egenskaper och förhållandena, om det inte står i strid med barnets bästa att de beaktas.

I 2 mom. föreskrivs om adoptionstillstånd som en förutsättning för placering av ett adoptivbarn i adoptionssyfte. Särskilda villkor eller begränsningar som eventuellt finns i adoptionstillståndet ska självfallet iakttas vid placeringen.

Av 3 mom. framgår att två personer tillsammans ska sörja för placeringen av barnet. Detta har ansetts befogat därför att valet av

lämpliga adoptionssökande för barnet i praktiken utgör en synnerligen viktig del av adoptionsprocessen. Vid behov är det möjligt att vid placeringen utnyttja sakkunskapen t.ex. hos en sådan multiprofessionell expertgrupp som avses i 14 § i barnskyddslagen.

28 §. Åtgärder när placeringen av ett barn misslyckas. Paragrafen motsvarar delvis 18 § 1 mom. 3 punkten i den gällande adoptionslagen och delvis 6 § i adoptionsförordningen.

Paragrafen gäller en situation då placeringen misslyckas och detta upptäcks innan adoptionen fastställs. Problemsituationer som eventuellt uppstår i adoptivfamiljen efter fastställd adoption löses t.ex. genom åtgärder som anges i barnskyddslagen.

Att tillhandahållaren av adoptionsrådgivning på det sätt som avses i paragrafen observerat att placeringen misslyckats kan också vara en följd av att adoptionstjänstorganet tagit kontakt. Adoptionstjänstorganet ska enligt 34 § 2 mom. ta kontakt med tillhandahållaren av adoptionsrådgivning om det märker att placeringen står i strid med barnets bästa.

De åtgärder som avses i paragrafen utgör i rättslig mening faktisk förvaltningsverksamhet. Åtgärderna innebär inget ingrepp i någons rätt eller skyldighet, eftersom placeringen av barnet hos adoptionssökandena bara varit en förberedande åtgärd innan adoptionen fastställs. Genom denna åtgärd upplåts inte rätt för sökandena att adoptera barnet. Avsikten är således inte att det fattas ett överklagbart förvaltningsbeslut om de åtgärder som avses i paragrafen.

Till skillnad från den gällande lagen föreslås det i 1 mom. ett omnämnande om att tillhandahållaren av adoptionsrådgivning ska samarbeta med barnskyddsmyndigheterna. Av den föreslagna bestämmelsen ska det också framgå att det primära handlingsalternativet när placeringen misslyckats är att ordna ny placering av barnet med sikte på adoption. Detta motsvarar artikel 21 stycke 1.b i Haagkonventionen.

Paragrafens 2 mom. gäller en situation då det innan adoptionen fastställs kommer fram att placeringen av ett barn som kommit från en främmande stat i adoptionssyfte har misslyckats. I så fall ska tillhandahållaren av adoptionsrådgivning och adoptionstjänstorganet tillsammans och i samarbete med barn-

skyddsmyndigheterna vidta åtgärder enligt 1 mom. och vid behov vidta åtgärder för att återlämna barnet till ursprungsstaten. Det ska av den föreslagna bestämmelsen framgå klarare än förut att den sista utvägen är att återlämna barnet till den stat från vilken det har anlänt. Detta motsvarar artikel 21 stycke 1.c i Haagkonventionen.

Om myndigheterna i ursprungsstaten inte går med på att barnet återlämnas, kan ett återlämnande anses strida mot barnets bästa. Då ska inga åtgärder för att återlämna barnet vidtas.

Artikel 21 stycke 1.b i Haagkonventionen förutsätter att centralmyndigheten i samråd med centralmyndigheten i ursprungsstaten utan dröjsmål ombesörjer en ny placering av barnet med sikte på adoption eller, om detta inte är lämpligt, ombesörjer en alternativ långsiktig vård. En adoption ska inte genomföras förrän centralmyndigheten i ursprungsstaten vederbörligen har informerats om de nya blivande adoptivföräldrarna. Enligt 10 § 1 mom. 6 punkten i adoptionsförordningen är skötseln av dessa uppgifter i Finland för närvarande en sak för adoptionstjänstorganet. Adoptionstjänstorganet ska alltså på det sätt som förutsätts i konventionen också förhandla om saken med centralmyndigheten i barnets ursprungsstat och informera denna om de nya adoptionssökandena. Avsikten är att till denna del även i fortsättningen föreskriva om saken genom förordning av statsrådet.

För de kostnader som försorsakas av att barnet återlämnas till ursprungsstaten svarar den kommun som enligt socialvårdslagen är ansvarig för att det ordnas adoptionsrådgivning för barnet.

I 3 mom. föreskrivs om en skyldighet att personligen samtala med barnet innan de åtgärder som anges i 1 och 2 vidtas, om det med beaktande av barnets ålder och utvecklingsnivå är möjligt. Dessutom ska det föreskrivas att barnets åsikt i saken ska utredas och beaktas, om barnet har fyllt 12 år eller är så utvecklat att avseende kan fästas vid dess vilja.

29 §. Avbrytande av adoptionsrådgivning. Det föreslås att en bestämmelse om avbrytande av adoptionsrådgivning tas in i lagen. Någon motsvarande bestämmelse finns inte i den gällande lagen. I praktiken har adop-

tionsrådgivningen dock i enskilda fall avbrutits, om tillhandahållaren av adoptionsrådgivning har ansett det uppenbart att förutsättningarna för adoption inte uppfylls.

Tillhandahållaren av adoptionsrådgivning kan inte helt vägra ge adoptionsrådgivning, utan en adoptionssökande ska alltid ges adoptionsrådgivning. Det är dock möjligt att avbryta adoptionsrådgivningen redan på basis av ett enda möte, om det där konstateras att de i paragrafen angivna förutsättningarna för att avbryta adoptionsrådgivningen föreligger.

Enligt 1 mom. får adoptionsrådgivningen avbrytas, om det på basis av omständigheter som framkommit vid rådgivningen är uppenbart att de förutsättningar för adoption som anges i 2 kap. inte föreligger. Med tanke på adoptionssökandens rättssäkerhet är det motiverat att det är fråga om uppenbara omständigheter. Om situationen kräver noggrannare prövning, ska adoptionsrådgivningen fortsättas.

Att förutsättningar för adoption inte föreligger kan anses uppenbart på det sätt som avses i bestämmelsen t.ex. i det fall att lagens krav på lägsta eller högsta ålder inte uppfylls för sökandens del och det är klart att det inte heller finns förutsättningarna att avvika från dem. T.ex. omständigheten att adoptionssökanden har dömts för ett allvarligt brott mot barn kan ses som att förutsättningar för adoption uppenbart saknas på det sätt som avses i bestämmelsen.

Tillhandahållaren av adoptionsrådgivning ska fatta ett skriftligt beslut om avbrytande av adoptionsrådgivning på det sätt som förutsätts i 43 § i förvaltningslagen (434/2003). I fråga om beslutets innehåll och motivering av beslut gäller vad som föreskrivs i 44 och 45 § i förvaltningslagen.

I 2 mom. föreslås en bestämmelse om sökande av ändring i ett beslut om avbrytande av adoptionsrådgivning.

För rätt att söka ändring i förvaltningsdomstolens beslut med anledning av besvär fordras att högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd. Grunden för detta förslag är samma omständigheter som de som anförs nedan i motiveringen till 50 § i fråga om 50 § 2 mom.

Endast en adoptionssökande ska ha rätt att överklaga förvaltningsdomstolens beslut. Det har inte ansetts nödvändigt att föreskriva om rätt för tillhandahållaren av adoptionsrådgivning att söka ändring i förvaltningsdomstolens beslut, med beaktande av att upphävande av ett beslut om avbrytande av adoptionsrådgivning i förvaltningsdomstolen endast innebär en skyldighet att fortsätta ge adoptionsrådgivning och inget slutgiltigt avgörande när det gäller huruvida förutsättningar för adoption föreligger.

30 §. Utredning om tillhandahållande av adoptionsrådgivning. Paragrafens 1 mom. innehåller bestämmelser om en skriftlig utredning om att adoptionsrådgivning har tillhandahållits.

Behövliga uppgifter om dem som har del i saken och deras förhållanden ska framgå av utredningen. Med dem som har del i saken avses beroende på situationen barnet, barnets tidigare föräldrar, adoptionssökandena samt andra personer vars samtycke till adoption krävs enligt 13 §. Om utredningen uppgörs t.ex. för familjeintern adoption, ska den innehålla behövliga uppgifter om barnet, barnets föräldrar och adoptionssökanden samt deras förhållanden. En utredning som uppgörs för ansökan om adoptionstillstånd för adoption av ett främmande barn innehåller i allmänhet uppgifter endast om adoptionssökandena och deras förhållanden.

En utredning ska beroende på situationen ges antingen för uppgörande av ansökan om adoptionstillstånd eller för uppgörande av ansökan om fastställande av adoption eller för vartdera fallet. Hur detaljerad utredningen ska vara beror på situationen.

Om det behövs adoptionstillstånd för adoptionen, ges utredningen för uppgörande av ansökan om adoptionstillstånd. Om det inte behövs adoptionstillstånd, ges utredningen för uppgörande av ansökan om fastställande av adoption.

Om det behövs adoptionstillstånd för adoptionen, måste tillhandahållaren av adoptionsrådgivning ge ytterligare en ny, kompletterande utredning för uppgörande av ansökan om fastställande av adoption, om adoptionen fastställs i Finland. Denna nya utredning kan i allmänhet innehållsmässigt vara mer begränsad än den ursprungliga utredning som

ges för ansökan om adoptionstillstånd. Det väsentliga är där att ge uppgifter om förändringar som eventuellt inträffat i de delaktigas förhållanden efter den tidigare utredningen samt redogöra för de observationer som tillhandahållaren av adoptionsrådgivning gjort när det gäller hur placeringen av barnet hos adoptionssökanden har utfallit.

Paragrafens 2 mom. motsvarar i sak 8 § 1 mom. i adoptionsförordningen.

Paragrafens 3 mom. innehåller ett bemyndigande att utfärda förordning. Genom förordning är det möjligt att närmare föreskriva t.ex. om de omständigheter som för närvarande regleras i 4 § 1 mom. samt i 5 och 8 § i adoptionsförordningen.

5 kap. Internationell adoptionstjänst

31 §. *Begäran om internationell adoptionstjänst.* Paragrafens 1 mom. motsvarar 24 § i den gällande adoptionslagen. Begreppet "att vara bosatt", som förekommer i bestämmelsen, har inte definierats i finsk lagstiftning. Det har dock definierats i juridisk litteratur och i rättspraxis (t.ex. HD 2008:98). Begreppet att vara bosatt i internationelltprivaträttslig mening behandlas också i motiveringarna till vissa regeringspropositioner (t.ex. RP 52/2006 rd och RP 60/1993 rd).

En ur adoptionslagstiftningens synvinkel ytterst relevant redogörelse för begreppet att vara bosatt eller boningsort ingår i regeringens proposition om ikraftträdandet av Haagkonventionen (RP 214/1995 rd). Det konstateras där att boningsorten (*habitual residence*) är en vanlig anknytning i de konventioner som utarbetats av Haagkonferensen om internationell privaträtt. Innehållet i begreppet har vanligen inte definierats i Haagkonventionerna. Kännetecknande för begreppet boningsort är att det är vagt. Det kan dock sägas att man vid strävan efter att definiera boningsorten försöker reda ut den stat där den enskilde har sin faktiska centrala livsmiljö.

När boningsorten definieras beaktas framförallt hur länge boendet har pågått och om boendet har varit kontinuerligt och övriga sådana omständigheter som gäller den enskilde och som uttrycker hans eller hennes faktiska band till en viss livsmiljö. Vistelse i en stat

av enbart tillfällig natur som t.ex. semester, utförande av enskilda arbetsuppdrag eller kortvariga studier räcker inte till för att grunda den enskildes boningsort där. Det förutsätts att boendet är etablerat. Fastän boendet i en viss stat är avsett för en viss tid, hindrar inte detta att den enskildes boningsort kan anses finnas i den staten, om boendet blir etablerat på så sätt att han eller hon har sin väsentligaste livsmiljö där.

När man tar ställning till frågan om var den enskilde kan anses ha sin boningsort måste man också beakta målen med reglerna om internationell adoption. Avsikten med regleringen är att trygga att samarbetssystemet för internationella adoptioner tillämpas när ett barn i samband med en adoption kommer att flytta från en stat till en annan. För att kunna uppnå detta mål och för att hindra att sådana situationer uppkommer där adoptionssökandena i avsikt att kringgå samarbetssystemet får och hämtar ett barn från den stat där barnet bor, bör man kunna utgå från att adoptionssökandens boningsort inte så lätt kan övergå till den stat där barnet bor. Om det viktigaste motivet för den enskilde när han eller hon flyttar till en annan stat är att där försöka få ett adoptivbarn och genast därefter återvända till Finland, kan man vanligen anse att adoptionssökanden ändå har sådana anknytningar till Finland att boningsorten förblivit i Finland.

Enligt 2 mom. behöver en sökande inte begära internationell adoptionstjänst, om han eller hon har beviljats tillstånd enligt 42 §, dvs. tillstånd till internationell adoption utan adoptionstjänstorgan.

32 §. *Adoptionstjänstorgan.* I 1 mom. föreskrivs om vilka som får tillhandahålla internationell adoptionstjänst i Finland. Paragrafen motsvarar i sak 21 § 1 mom. i den gällande adoptionslagen, med undantag för att tillstånd för adoptionstjänstorganet beviljas av adoptionsnämnden i stället för av social- och hälsovårdsministeriet som för närvarande. Närmare bestämmelser om beviljande av tillstånd finns i 87 §.

I 2 mom. föreskrivs om adoptionstjänstorganets samarbete med ett utländskt adoptionstjänstorgan. Momentet motsvarar den första meningen i 21 § 3 mom. i den gällande adoptionslagen. Bestämmelser om beviljande

av tillstånd till samarbete med ett utländskt adoptionstjänstorgan samt om återkallande av tillståndet finns i 90 §.

33 §. Adoptionstjänstorganens uppgifter. I 1 mom. föreslås en allmän bestämmelse om adoptionstjänstorganets uppgifter, av vilken de viktigaste syftena med internationell adoptionstjänst framgår.

Adoptionstjänstorganets uppgifter begränsar sig enligt den föreslagna bestämmelsen till fall där det är fråga om internationell adoption av ett minderårigt barn. Med internationell adoption avses en situation där barnet överförs från den stat där det är bosatt till den stat där adoptionssökanden är bosatt antingen med sikte på att fastställa adoptionen eller efter det att adoptionen har fastställts.

Enligt bestämmelsen hör det till adoptionstjänstorganets uppgifter att övervaka att en internationell adoption genomförs i enlighet med barnets bästa. Innebörden i uttrycket "barnets bästa" har behandlats i motiveringen till 2 §. I fråga om internationella adoptioner måste också subsidiaritetsprincipen i artikel 21.b i FN:s konvention om barnets rättigheter och i artikel 4.b i Haagkonventionen beaktas. Enligt den ska internationell adoption övervägas endast om barnet inte kan placeras i en fosterfamilj eller adopteras eller tas om hand på lämpligt sätt i sitt hemland.

Det är i princip myndigheterna i den stat där barnet är bosatt som bedömer barnets situation och fattar beslut om behovet av en utländsk adoptivfamilj. Om myndigheten i den stat där barnet är bosatt anser att det finns möjligheter att ordna placering eller adoption eller någon annan ändamålsenlig vård av barnet i den staten, kan internationell adoption inte anses motiverad på den grunden att man i den mottagande staten gör bedömningen att barnet där skulle kunna garanteras bättre livsvillkor. Adoptionstjänstorganet kan dock inte alltid utan vidare lita på att myndigheterna i den stat där barnet är bosatt har handlat på det sätt som subsidiaritetsprincipen förutsätter. Om det t.ex. på grund av barnets ringa ålder finns anledning att misstänka att man i den stat där barnet är bosatt inte har utrett möjligheten att ordna vård av barnet i den staten, är adoptionstjänstorganet skyldigt att i möjligaste mån försäkra sig om att subsidiaritetsprincipen genomförs.

I flera internationella fördrag, såsom i artikel 1 i Haagkonventionen hänvisas till barnets rättigheter såsom de erkänns i internationell rätt. I internationell rätt erkända rättigheter är t.ex. de som uppräknas i FN:s konvention om barnets rättigheter. Sådana är bl.a. barnets rätt att fritt uttrycka sina åsikter i frågor som rör barnet (artikel 12) samt barnets rätt till skydd mot alla former av våld, skada, övergrepp, vanvård, försumlig behandling, misshandel eller utnyttjande (artikel 19). Ett barn som inte kan leva med sin familj ska också ha rätt till särskilt skydd och bistånd från statens sida (artikel 20).

Som sådan obehörig ekonomisk nytta som avses i bestämmelsen betraktas inte avgifter som adoptionstjänstorganet tar ut enligt 35 §.

Paragrafens 2 mom. 1 punkt motsvarar i sak till största delen 19 § 1 mom. 1 punkten i den gällande adoptionslagen. Bestämmelsen har dock utökats med ett krav på att adoptionstjänstorganets förmedlingsuppgift endast kan gälla barn för vilket lämpliga adoptivföräldrar inte står att finna i den stat där barnet är bosatt. Detta motsvarar den subsidiaritetsprincip som framgår av FN:s konvention om barnets rättigheter och av Haagkonventionen. De krav som följer av den har granskats ovan.

En väsentlig del av skötseln av den förmedlingsuppgift som avses i bestämmelsen är att adoptionstjänstorganet, innan ansökan om adoption sänds till det utländska adoptionstjänstorganet, för egen del tar ställning till om sökanden uppfyller de förutsättningar som det utländska adoptionstjänstorganet uppställt för adoptionssökande. Om adoptionstjänstorganet finner att förutsättningarna inte uppfylls, ska det förhandla med sökanden om situationen och om andra alternativ som står till buds, t.ex. möjligheten att sända ansökan till någon annan stat som adoptionstjänstorganet bedriver adoptionssamarbete med. I sista hand kan adoptionstjänstorganet med stöd av 37 § 1 mom. 1 punkten avbryta den internationella adoptionstjänst som tillhandahållits sökanden.

Momentets 2 punkt motsvarar i sak 19 § 1 mom. 2 punkten i den gällande adoptionslagen.

I 3 punkten föreslås en bestämmelse enligt vilken adoptionstjänstorganet ska bistå adop-

tivbarnet och barnets vårdnadshavare samt, efter barnets död, dennes avkomlingar och deras vårdnadshavare att få uppgifter om barnet och dess ursprung från barnets ursprungsstat.

Om adoptionstjänstorganets medverkan är nödvändig t.ex. i samband med en resa till adoptivbarnets ursprungsland i syfte att skaffa ytterligare uppgifter om barnet eller dess ursprung, är adoptionstjänstorganet skyldigt att i möjligaste mån bistå de personer som nämns i punkten. Det kan bli aktuellt t.ex. med olika slags förfrågningar till ursprungsstaten med begäran om uppgifter eller att utfärda intyg som krävs av myndigheterna i ursprungsstaten.

Enligt 4 punkten ska adoptionstjänstorganet då det lämnar de uppgifter som avses i 3 punkten erbjuda mottagaren det stöd och den handledning som behövs.

Paragrafens 3 mom. motsvarar i sak 19 § 2 mom. i den gällande adoptionslagen och 4 mom. 21 § 2 mom. i den lagen.

34 §. Adoptionstjänstorganets övriga skyldigheter. Paragrafens 1 mom. motsvarar i sak 23 § 3 mom. i den gällande adoptionslagen.

Paragrafens 2 mom. motsvarar i sak till största delen 10 § 1 mom. 8 punkten i adoptionsförordningen. Den kontakt som avses i momentet mellan adoptionstjänstorganet och tillhandahållaren av adoptionsrådgivning innebär samtidigt att personuppgifter om det barn som ska adopteras och adoptionssökandena lämnas ut till tillhandahållaren av adoptionsrådgivning och det är därför motiverat att föreskriva om saken i lag.

Det föreslagna momentet gäller på samma sätt som 28 § i lagförslaget ett fall då placeringen misslyckas innan adoptionen har fastställts. Problemsituationer som eventuellt uppstår i adoptivfamiljen efter fastställd adoption löses t.ex. genom åtgärder som anges i barnskyddslagen.

35 §. Avgift och kostnadsersättning. Paragrafens 1 mom. motsvarar i sak 23 § 1 och 2 mom. i den gällande adoptionslagen. I momentet föreslås också en bestämmelse motsvarande den som för närvarande finns i 13 § i adoptionsförordningen. Enligt den får avgiften inte bestämmas så att den överstiger adoptionstjänstorganets verkliga kostnader för verksamheten. Närmare bestämmelser om

avgiften och kostnader som ersätts ska fortfarande utfärdas genom förordning av statsrådet.

När adoptionstjänstorganet bestämmer avgiftens storlek, bör det uppskatta kostnaderna för verksamheten och de intäkter som avgifterna genererar under en tillräckligt lång tidsperiod, t.ex. några år. Även om ett adoptionstjänstorgan inte får eftersträva ekonomisk vinst i sin verksamhet är det alltså tillåtet att via de intäkter avgifterna inbringar bygga upp en skäligen buffertfond. Detta är ett sätt att säkerställa adoptionstjänstorganets verksamhetsbetingelser på lång sikt samt se till att t.ex. tillfälliga fluktuationer i antalet kunder inte leder till plötsliga ändringar i avgiftens storlek.

På motsvarande sätt ska t.ex. större kostnader för etablerandet av ett nytt samarbetsförhållande eller andra kostnader för utvecklandet av verksamheten delas upp på en tillräckligt lång tidsperiod, så att de inte slumpmässigt påförs bara ett fåtal adoptionssökande.

Avgifterna ska också kunna användas för att täcka kostnader som förorsakas av skötseln av de uppgifter som anges i 33 § 2 mom. 3 och 4 punkten samt i 92 och 93 §. Det är på förhand inte känt hur stora dessa kostnader blir. Adoptionstjänstorganet kan uppskatta kostnaderna under en viss, tillräckligt lång tidsperiod och beakta de på så sätt uppskattade kostnaderna då det fastställer storleken på den avgift som tas ut hos alla sökande. Då blir en enskild kund inte tvungen att särskilt betala avgift för tjänster som denne utnyttjar efter fastställd adoption. Ersättningar för direkta kostnader kan dock tas ut.

Som allmänna kostnader för tillhandahållande av internationell adoptionstjänst som ska täckas med avgifter kan man bl.a. betrakta sådana kostnader för medicinska konsultationer som görs i enstaka fall för att utreda förutsättningarna för adoption, men som inte kan allokeras som kostnader som tas ut hos vissa sökande eftersom utredningen inte leder till adoption.

Endast kostnader för tillhandahållande av internationell adoptionstjänst kan täckas med avgifterna. Intäkterna av avgifterna får t.ex. inte användas för att stödja fadderbarnsverksamhet eller för att delta i utvecklingssamarbetsprojekt. Om en sammanslutning som

fungerar som adoptionstjänstorgan också har annan verksamhet än att tillhandahålla internationell adoptionstjänst, ska kostnaderna för adoptionstjänsten och intäkterna av avgifterna klart och tydligt hållas åtskilda från kostnaderna för och intäkterna av den övriga verksamheten.

Paragrafens 2 mom. motsvarar i sak 14 § 2 och 3 mom. i adoptionsförordningen. Den första meningen i det föreslagna momentet gäller adoptionstjänstorganets möjlighet att kräva att godtagbar säkerhet ställs. Exempelvis bankgaranti kan anses vara godtagbar säkerhet. Enligt den andra meningen ska adoptionstjänstorganet på begäran på förhand skriftligen ge en uppskattning av avgifterna och kostnaderna. Adoptionstjänstorganets uppskattning ska innehålla uppgifter om vad tjänsten innehåller och vilka poster avgiften består av. Adoptionstjänstorganet ska också öppet ge information om avgifterna och kostnaderna t.ex. muntligt och via Internet.

Att det råder klarhet kring avgifterna är ytterst viktigt för att säkerställa att ingen får obehörig ekonomisk nytta eller annan nytta från adoptionsverksamhet. Avgifterna ska därför specificeras och motiveras på ett transparent och begripligt sätt.

Paragrafens 3 mom. motsvarar allmänna avtalsrättsliga principer. För tydlighetens skull kan det konstateras att det med adoptionstjänstorgan i detta sammanhang endast avses finska adoptionstjänstorgan. Ett finskt adoptionstjänstorgan ansvarar alltså inte för ett utländskt adoptionstjänstorgans fel eller försummelser.

I 4 mom. föreskrivs om en skyldighet att återbetala avgifter som betalats på förhand. Genom bestämmelsen skapas klarhet i adoptionssökandens ställning. Adoptionstjänstorganet är skyldigt att återbetala avgifter och ersättningar som betalats på förhand till den del de hänför sig till åtgärder som inte vidtas på grund av avbrottet. Detta gäller såväl fall där adoptionssökanden själv avbryter adoptionsprocessen som fall där adoptionstjänstorganet avbryter adoptionstjänsten med stöd av 37 §.

36 §. Ändringssökande, dröjsmålsränta och utsökning. I 1 mom. föreskrivs om sökande av rättelse i ett beslut som gäller avgift eller kostnadsersättning och som har fattats av en

tjänsteinnehavare eller arbetstagare hos adoptionstjänstorganet. Ett sådant beslut får inte överklagas genom besvär, utan rättsmedlet är i första hand begäran om omprövning.

Begäran om omprövning riktas till adoptionstjänstorganet. Det beror på adoptionstjänstorganets interna organisation vilket organ eller vem av dem som hör till adoptionstjänstorganets ledning eller vilken tjänsteinnehavare eller arbetstagare som har behörighet att behandla omprövningsbegäran. Om adoptionstjänstorganet är en kommun, kan behörigheten att behandla omprövningsbegäran t.ex. ges kommunens socialvårdsorgan. Om adoptionstjänstorganet är en förening, kan behörigheten att behandla omprövningsbegäran inom föreningen t.ex. ges chefen för den enhet som tillhandahåller internationell adoptionstjänst.

I 3 mom. föreskrivs om en skyldighet att betala dröjsmålsränta vid dröjsmål med betalningen av avgiften eller kostnadsersättningen.

I 4 mom. sägs att avgiften och kostnadsersättningen samt dröjsmålsräntan på dem är direkt utsökbara. Det har ansetts tillbörligt med direkt utsökbarhet med beaktande av att adoptionstjänstorganen är sammanslutningar som är verksamma utifrån tillstånd, att de står under myndighetstillsyn och att deras anställda handlar under tjänsteansvar när de utför de uppgifter som anges i adoptionslagen.

37 §. Vägran att tillhandahålla internationell adoptionstjänst. Det föreslås att det i lagen tas in delvis nya bestämmelser som gör det möjligt att vägra tillhandahålla internationell adoptionstjänst och att avbryta tjänsten. Eftersom adoptionstjänstorganets uppgift till sin natur utgör en offentlig förvaltningsuppgift, är adoptionstjänstorganet i princip skyldigt att på begäran tillhandahålla tjänsten, om de grunder för vägran som anges i paragrafen inte föreligger.

En bestämmelse som motsvarar 1 mom. 1 punkten finns för närvarande i 10 § 2 mom. i adoptionsförordningen. Adoptionstjänstorganet ska i sitt beslut om avbrytande eller vägran specificera på vilka grunder sökanden inte uppfyller de förutsättningar som de utländska adoptionstjänstorgan som adoptionstjänstorganet samarbetar med har ställt. En sådan grund kan t.ex. vara skriftliga normer

eller etablerad praxis hos det utländska adoptionstjänstorganet.

I den föreslagna bestämmelsen finns inte längre den alternativa förutsättning som finns i den gällande bestämmelsen, enligt vilken adoptionstjänstorganet kan vägra tillhandahålla adoptionstjänst också om det annars är uppenbart att adoptionstjänsten inte kan leda till adoption. Denna grund för vägran har varit så vag och lämnat så stort rum för prövning att den kan anses problematisk med tanke på sökandenas rättssäkerhet. Dessutom har det inte ansetts ändamålsenligt att adoptionstjänstorganet kan börja bedöma huruvida förutsättningarna för adoption uppfylls. Detta är en sak för tillhandahållaren av adoptionsrådgivning och adoptionsnämnden.

Enligt 2 punkten kan ett adoptionstjänstorgan vägra tillhandahålla internationell adoptionstjänst eller avbryta tjänsten också om sökanden försummar sin betalningsskyldighet eller sin skyldighet att ställa säkerhet enligt 35 §. En förutsättning är dessutom att sökanden trots uppmaning inte har uppfyllt sin skyldighet inom en angiven skälig tid.

Adoptionstjänstorganet ska utfärda ett skriftligt beslut om avbrytande av internationell adoptionstjänst eller om vägran att tillhandahålla tjänsten på det sätt som förutsätts i förvaltningslagen.

I 2 mom. föreslås en helt ny bestämmelse som gäller adoptionssökandens rätt att söka ändring i ett beslut om vägran eller avbrott hos förvaltningsdomstolen i enlighet med bestämmelserna i förvaltningsprocesslagen.

För att ändring i förvaltningsdomstolens beslut med anledning av besvär ska kunna sökas måste högsta förvaltningsdomstolen bevilja besvärstillstånd. Såväl adoptionssökanden som adoptionstjänstorganet har rätt att söka ändring.

Om fullföljdsdomstolen upphäver adoptionstjänstorganets beslut, är adoptionstjänstorganet skyldigt att tillhandahålla sökanden internationell adoptionstjänst.

38 §. Bestämmelsernas tvingande natur. Internationell adoptionstjänst är samtidigt både en offentlig förvaltningsuppgift och ett uppdrag som baserar sig på ett avtal mellan adoptionstjänstorganet och den som anlitar adoptionstjänsten. I den föreslagna paragrafen föreskrivs för tydlighetens skull att ett

villkor i avtalet mellan adoptionstjänstorganet och den som anlitar adoptionstjänsten som avviker från bestämmelserna i 35—37 § till nackdel för klienten är ogiltigt. Om det i avtalet t.ex. tagits in ett villkor genom vilket klientens rätt till återbetalning enligt 35 § 4 mom. begränsas eller om det avtalas om en högre dröjsmålsränta än vad som föreskrivs i 4 § 1 mom. i räntelagen, är villkoret ogiltigt.

6 kap. Tillståndsförfarande i adoptionsärenden

39 §. Krav på tillstånd. I paragrafen föreskrivs om de fall då det behövs adoptionstillstånd för att adoptera.

Enligt huvudregeln i 1 mom. behövs det adoptionstillstånd för adoption av ett barn under 18 år, om adoptionssökanden eller barnet eller båda är bosatta i Finland. Den föreslagna bestämmelserna avviker från 25 § i den gällande adoptionslagen, enligt vilken adoptionstillstånd fordras endast vid internationella adoptioner.

I 2 mom. föreskrivs om undantag från kravet på tillstånd. Det är fråga om fall där barnet av en eller annan orsak redan bor hos adoptionssökanden och då det faktiska förhållandet mellan barnet och föräldern fastställs genom adoptionen. Bestämmelsen lämpar sig således inte för adoption av främmande barn.

En ytterligare förutsättning för att avvika från kravet på tillstånd är alltid att det är fråga om adoption inom landet, dvs., en situation där såväl sökanden som barnet är bosatta i Finland.

Enligt 1 punkten behövs inget adoptionstillstånd för s.k. familjeintern adoption. Av 9 § 2 mom. i lagen om registrerat partnerskap följer att denna punkt på motsvarande sätt gäller familjeintern adoption i ett registrerat partnerskap.

Enligt 2 punkten behövs adoptionstillstånd inte heller när det barn som ska adopteras på ett etablerat sätt har vårdats och uppfostrats av sökanden. I bestämmelsen avses det huvudsakliga faktiska ansvaret för barnets vård och uppfostran under en sammanhängande period, med på sin höjd mindre avbrott. Enbart ekonomiskt ansvar för barnet uppfyller således inte de förutsättningar som uttrycks i

bestämmelsen. För att man ska kunna anse att barnet vårdats och uppfostrats hos sökanden på ett sådant etablerat sätt som avses i bestämmelsen, måste det vara fråga om en situation som varat en längre period, i allmänhet minst ett år. I sista hand bedöms dock frågan om förutsättningen uppfylls från fall till fall.

För att det inte ska vara möjligt att kringgå kravet på tillstånd fordras i de fall som avses i 2 punkten dessutom att barnet ursprungligen kommit till sökanden för att vårdas av denne i annat syfte än adoptionssyfte, t.ex. i familjevård eller som fosterbarn som placerats i enskilt hem.

Om avsikten är att med stöd av 2 mom. ansöka om fastställande av adoption hos tingsrätten utan adoptionstillstånd, ska det inom ramen för adoptionsrådgivningen utredas om förutsättningarna enligt 2 mom. uppfylls. En redogörelse för detta ska också ingå i den utredning som avses i 30 § 1 mom.

I 3 mom. föreskrivs om tidpunkten då adoptionstillstånd ska sökas. Utgångspunkten är att adoptionstillstånd ska sökas innan sökanden tar barnet till sig i adoptionssyfte. Bestämmelsen är en slags anvisning. Adoptionsnämnden kan alltså pröva ansökan om tillstånd, även om den skulle ha uppgjorts senare än vad som föreskrivs i 3 mom.

Med stöd av 2 mom. fordras i regel inget adoptionstillstånd i sådana fall då barnet redan från tidigare bor hos sökanden. I sällsynta undantagsfall är det dock möjligt att tillstånd behövs också då. Som exempel kan nämnas en situation där barnet när ansökan om adoption blir aktuell har vårdats så pass kort tid hos sökanden att de förutsättningar som anges i 2 mom. 2 punkten inte uppfylls. I sådana fall ska sökanden ansöka om adoptionstillstånd innan han eller hon ansöker om fastställande av adoption.

Att ta emot och vara förälder för ett barn som adopterats från utlandet skiljer sig i många avseenden från att ta emot och vara förälder för ett barn som adopterats inom landet. Det är därför viktigt att sökanden redan under adoptionsrådgivningen överväger och beslutar om ansökan om adoption ska gälla ett barn i Finland eller ett utländskt barn. Det är också väsentligt att tillhandahållaren av adoptionsrådgivning och adoptions-

nämnden kan bedöma sökandens beredskap för just den adoption som planeras. Av det som konstaterats ovan följer att sökanden måste välja mellan att ansöka om tillstånd till adoption inom landet eller internationell adoption. Om adoptionssökandens planer förändras senare och han eller hon ändå i stället för adoption inom landet önskar ett adoptivbarn från utlandet, ska sökanden ansöka om ett nytt tillstånd som motsvarar de ändrade planerna.

40 §. Förutsättningar för tillstånd vid adoption inom landet. I paragrafen föreskrivs om förutsättningarna för beviljande av adoptionstillstånd i en situation då såväl adoptionssökanden som det barn som ska adopteras är bosatta i Finland. För att tillstånd ska beviljas måste förutsättningarna för adoption i 3 och 6—9 § samt 13 § 1, 2 och 4 mom. vara uppfyllda och sökanden ha fått adoptionsrådgivning.

41 §. Förutsättningar för tillstånd vid adoption från en främmande stat till Finland genom ett adoptionstjänstorgans förmedling. Paragrafen motsvarar i sak 27 § 1 mom. i den gällande adoptionslagen.

42 §. Förutsättningar för tillstånd vid adoption från en främmande stat till Finland utan adoptionstjänstorgan. I paragrafen föreskrivs om möjligheten att bevilja tillstånd till internationell adoption i en situation där adoptionen inte kan ske genom ett adoptionstjänstorgans förmedling. Tillstånd till en sådan adoption beviljas alltid så att det gäller ett visst barn som uppgivits i ansökan och specificerats i beslutet.

När adoptionstillstånd söks med stöd av denna paragraf, ska adoptionsnämnden i varje enskilt fall försäkra sig om att adoptionen inte kan ske genom ett adoptionstjänstorgans förmedling. Att denna förutsättning uppfylls är utan vidare klart, om det barn som ska adopteras bor i en sådan främmande stat som inget finskt adoptionstjänstorgan bedriver adoptionsarbete med. Om det barn som ska adopteras däremot bor i en sådan främmande stat som något finskt adoptionstjänstorgan har tillstånd att bedriva adoptionssamarbete med, ska man i ärendet innan tillstånd enligt denna paragraf beviljas reda ut att den adoption som avses i ansökan inte kan

genomföras genom det aktuella adoptions-tjänstorganets förmedling.

För att tillstånd ska beviljas till adoption med stöd av denna paragraf måste dessutom förutsättningarna för adoption i 3 och 6—9 § samt 13 § 1, 2 och 4 mom. vara uppfyllda och sökanden ha fått adoptionsrådgivning.

När tillståndsmyndigheten bedömer om den planerade adoptionen är till barnets bästa, ska den i enlighet med subsidiaritetsprincipen också undersöka huruvida barnet i stället för att ges till internationell adoption kan växa upp i ursprungsstaten, antingen i sin egen familj eller t.ex. hos andra nära släktingar som eventuellt finns där.

I 2 mom. föreskrivs om när tillstånd kan beviljas till adoption som sker utan ett adoptionstjänstorgans medverkan. Enligt 1 punkten kan tillstånd för det första beviljas till adoption av ett barn som är nära släkting till sökanden eller sökandens make. Det barn som ska adopteras kan också vara tidigare nära släkting till ett adoptivbarn som sökanden redan har, vanligen biologiskt syskon till adoptivbarnet.

Enligt 2 punkten kan tillstånd till adoption utan ett adoptionstjänstorgans medverkan beviljas också om det barn som ska adopteras på ett etablerat sätt har vårdats och uppfostrats av sökanden. I fråga om tolkningen av denna förutsättning hänvisas till det som sagts i motiveringen till 39 § 2 mom. 2 punkten.

I de fall som avses i 2 punkten fordras dessutom att barnet ursprungligen ska ha kommit till sökanden i annat syfte än adoptionssyfte. Som exempel kan nämnas en situation där en finsk medborgare som varit bosatt utomlands har tagit en där bosatt avliden väns föräldralösa barn i sin vård, till en början tillfälligt. Vårdförhållandet har med tiden stabiliserats till ett fosterföräldraskap och personen önskar senare omvandla det till adoptivföräldraskap.

Om man däremot på basis av omständigheterna kan sluta sig till att syftet med att ta barnet i sin vård redan från början varit att adoptera barnet, kan tillstånd till adoption inte beviljas med stöd av denna paragraf. Det kan t.ex. ses som ett tecken på adoptionssyfte att sökanden själv aktivt på ett lokalt barnhem sökt ett barn som han eller hon kunde ta

i sin vård. I vilket syfte barnet har kommit till sökanden måste i sista hand utredas och bedömas från fall till fall. Sökanden måste kunna lägga fram en tillförlitlig utredning om att han eller hon har tagit barnet i sin vård i annat syfte än adoptionssyfte.

När sökanden har för avsikt att ansöka om tillstånd till adoption utan ett adoptionstjänstorgans medverkan, ska det inom ramen för adoptionsrådgivningen utredas om förutsättningarna i 2 mom. uppfylls. En redogörelse för dettas ska också ingå i den utredning som avses i 30 § 1 mom.

Tillståndsmyndigheten kan kräva att den nära släktskap som förutsätts i 2 mom. 1 punkten vid behov utreds t.ex. med hjälp av DNA-analys.

43 §. Förutsättningar för tillstånd vid adoption från Finland till en främmande stat. Med undantag för mindre ändringar motsvarar paragrafen 27 § 2 mom. i den gällande adoptionslagen. Den mest betydande ändringen jämfört med nuläget är att förutsättningarna för beviljande av tillstånd utökas med kravet att barn som adopteras från Finland till utlandet ska ha fått adoptionsrådgivning.

Tillstånd med stöd av denna paragraf beviljas alltid för adoption av ett visst barn som har uppgivits i ansökan och specificerats i beslutet.

När tillståndsmyndigheten tar ställning till om den planerade adoptionen är till barnets bästa, ska den enligt subsidiaritetsprincipen också överväga det alternativet att barnet i stället för att ges till internationell adoption adopteras eller placeras i fosterfamilj eller på något annat lämpligt sätt vårdas i Finland.

44 §. Tillståndsmyndighet. Av paragrafen framgår att behörig myndighet i ärenden som gäller adoptionstillstånd är adoptionsnämnden, som finns vid Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården. Ett tillståndsärende inleds i adoptionsnämnden på ansökan av adoptionssökanden. Om makar ämnar adoptera ett barn gemensamt, ska de ansöka om adoptionstillstånd gemensamt.

45 §. Särskilt villkor eller särskild begränsning i tillståndet. Paragrafen motsvarar i sak 27 § 3 mom. i den gällande adoptionslagen. Den begränsning som nämns i paragrafen kan gälla t.ex. åldern på det barn som

adopterat. På samma sätt som i nuvarande praxis kan adoptionsnämnden vid behov på ansökan ändra det särskilda villkor eller den särskilda begränsning som nämns i tillståndet, om det finns grundad anledning till det.

46 §. Intyg över adoptionstillstånd. I 1 mom. föreskrivs om adoptionsnämndens skyldighet att utfärda ett intyg över beviljat adoptionstillstånd. Sökanden eller ett adoptionstjänstorgan som handlar för sökandens räkning kan använda intyget t.ex. vid kontakter med utländska myndigheter eller andra organ i ett adoptionsärende.

47 §. Tillståndets giltighet. Paragrafen motsvarar i sak 27 § 4 mom. i den gällande adoptionslagen.

Sådan förlängning av tillståndets giltighetstid som avses i 2 mom. ska sökas innan giltighetstiden utgår. I bestämmelsen sätts ingen övre gräns för hur många gånger adoptionsnämnden kan förlänga tillståndets giltighetstid.

För förlängning av tillståndets giltighetstid behövs ett utlåtande av tillhandahållaren av adoptionsrådgivning. När tillståndets giltighetstid förlängs för första gången kan utlåtandet i allmänhet vara förhållandevis kortfattat. Om giltighetstiden förlängs flera gånger, ska tillhandahållaren av adoptionsrådgivning i sitt utlåtande på ett mer ingående sätt utreda adoptionssökandens förhållanden och de förändringar som eventuellt inträffat i dem.

Om det är fråga om ett sådant tillstånd som avses i 41 §, behövs det dessutom ett utlåtande av adoptionstjänstorganet för att giltighetstiden ska kunna förlängas.

I 3 mom. sägs att om barnet har placerats hos adoptionssökanden i adoptionssyfte inom den tid som anges i tillståndet, fortsätter tillståndet att vara i kraft tills adoptionen har fastställts. Den placering som avses i momentet görs vid adoptioner inom landet av tillhandahållaren av adoptionsrådgivning på det sätt som föreskrivs i 27 §. Vid internationella adoptioner görs den i regel av det utländska adoptionstjänstorganet. Ett barn som adopteras från en främmande stat kan anses ha blivit placerat hos adoptionssökanden i adoptionssyfte från och med den tidpunkt då sökanden tog emot barnet utomlands.

Enligt 4 mom. upphör tillståndet att vara i kraft, om barnet till följd av att placeringen har misslyckats fräntas adoptionssökanden. Bestämmelser om åtgärder när placeringen av ett barn misslyckas finns i 28 § i lagförslaget.

48 §. Återkallelse av tillstånd. I paragrafen föreskrivs om återkallelse av ett beviljat tillstånd.

I 1 mom. föreskrivs om förutsättningarna för återkallelse av ett adoptionstillstånd. Ett tillstånd kan återkallas, om sökandens förhållanden efter det att tillståndet beviljades har ändrats väsentligt så, att en adoption i enlighet med tillståndet inte skulle vara förenlig med barnets bästa. Begreppet väsentlig förändring behandlas i motiveringen till 49 §.

Ett tillstånd kan inte återkallas efter det att adoptionen har fastställts. Ett domstolsbeslut om fastställande förhindrar en återkallelse av tillståndet, även om beslutet ännu inte skulle ha vunnit laga kraft.

Paragrafens 1 mom. tillämpas endast på sådana förändringar i förhållandena som har inträffat efter det att tillståndsbeslutet utfärdades. Paragrafens 2 mom. innehåller en bestämmelse med hänvisning till vad som föreskrivs i 8 kap. i förvaltningslagen om rättelse av fel i beslut. Om adoptionsnämnden t.ex. finner att tillståndsbeslutet har baserat sig på uppenbart felaktiga uppgifter som sökanden lämnat, kan nämnden med stöd av 50 § i förvaltningslagen undanröja ett oriktigt beslut som den har fattat och avgöra saken på nytt.

49 §. Anmälningsskyldighet. I 1 mom. föreskrivs om sökandens skyldighet att utan dröjsmål underrätta adoptionsnämnden om det sker en väsentlig förändring i sökandens förhållanden. Anmälningsskyldigheten gäller under den tid tillståndet är giltigt och upphör när adoptionen fastställs.

Exempel på en sådan väsentlig förändring i sökandens förhållanden som avses i bestämmelsen är dödsfall i sökandens familj, skilsmässa, graviditet, allvarlig sjukdom, brottmålsdom, arbetslöshet samt flyttning till annan ort. Även det att en ny familjemedlem, t.ex. sökandens partner eller ett i familjen placerat barn, flyttar in i samma hushåll som sökanden ska betraktas som en väsentlig förändring. Det är inte möjligt att definiera begreppet väsentlig förändring på ett uttöm-

mande sätt. Också andra slag av förändringar i sökandens förhållanden kan således ge upphov till anmälningsskyldighet.

Att t.ex. sökanden byter arbetsplats utan att det inverkar negativt på familjens vardag eller ekonomiska ställning kan betraktas som en mindre förändring i förhållandena som inte förutsätter anmälan till adoptionsnämnden. Anmälan krävs inte heller t.ex. om sökanden flyttar på samma ort till motsvarande förhållanden som de tidigare.

I samband med att adoptionstillståndet beviljas ska adoptionsnämnden på ett klart och begripligt sätt informera sökanden om den anmälningsskyldighet som anges i denna paragraf.

I paragrafens 2 mom. föreskrivs om en skyldighet för tillhandahållaren av adoptionsrådgivning och adoptionstjänstorganet att underrätta adoptionsnämnden om en sådan förändring i sökandens förhållanden som de har fått kännedom om och som kan leda till att adoptionstillståndet återkallas och om en sådan omständighet som kan leda till att tillståndsbeslutet undanröjs. Också denna anmälningsskyldighet upphör när adoptionen fastställs.

Anmälan ska göras t.ex. när tillhandahållaren av adoptionsrådgivning eller adoptionstjänstorganet upptäcker att adoptionssökanden har givit felaktiga eller missvisande uppgifter om sig eller sina förhållanden vid adoptionsrådgivningen eller till adoptionstjänstorganet.

I momentet föreskrivs också om adoptionsnämndens skyldighet att informera adoptionstjänstorganet om anmälan, om sökanden får internationell adoptionstjänst.

I 3 mom. föreskrivs om en skyldighet för tillhandahållaren av adoptionsrådgivning och adoptionstjänstorganet att tillfälligt avbryta tillhandahållandet av adoptionsrådgivning eller internationell adoptionstjänst. Denna skyldighet uppstår när tillhandahållaren av adoptionsrådgivning eller adoptionstjänstorganet själva gör en anmälan enligt 2 mom. eller får kännedom om en anmälan enligt 1 eller 2 mom. som har gjorts av någon annan.

Avbrytande enligt bestämmelsen innebär att aktiva åtgärder för att föra adoptionsprocessen vidare inte ska vidtas förrän nämnden

har fattat beslut med anledning av anmälan. Tillhandahållaren av adoptionsrådgivning får t.ex. inte placera barnet hos adoptionssökanden och adoptionstjänstorganet får inte sända sökandens ansökan om adoption till ett utländskt adoptionstjänstorgan förrän nämnden fattat sitt beslut. Sökanden kan fortfarande vara klient hos tillhandahållaren av adoptionsrådgivning eller adoptionstjänstorganet trots avbrottet.

50 §. Ändringssökande. I 1 mom. föreskrivs om adoptionssökandens rätt att söka ändring i adoptionsnämndens beslut i ett ärende som avses i 6 kap. I praktiken innebär detta närmast beslut om beviljande av adoptionstillstånd, om fortsatt giltighet för tillståndet samt om återkallelse av beviljat tillstånd. Besvär anförs hos förvaltningsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen.

I 2 mom. föreskrivs om sökande av ändring i förvaltningsdomstolens beslut. Enligt bestämmelsen får en adoptionssökande eller adoptionsnämnden söka ändring i förvaltningsdomstolens beslut, om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd. Det nya jämfört med gällande reglering är att adoptionsnämnden har rätt att söka ändring i förvaltningsdomstolens beslut och att besvärstillstånd krävs för detta.

Det har ansetts nödvändigt att ge adoptionsnämnden rätt att söka ändring i förvaltningsdomstolens beslut eftersom det väsentliga med tanke på barnets bästa är att säkerställa att besluten om adoptionstillstånd är korrekta. Också grundlagsutskottet har ansett att myndigheters besvär rätt i barnskyddsärenden kan anses acceptabel med hänsyn till ärendenas karaktär (GrUU 58/2006 rd).

Förslaget om att besvärstillstånd ska fordras för sökande av ändring baserar sig främst på att det i ärenden som gäller adoptionstillstånd i regel är fråga om att bedöma enskilda sökandes egenskaper och förhållanden med tanke på barnets bästa och inte om att avgöra rättsliga frågor. Grunderna för beviljande av besvärstillstånd i 13 § i förvaltningsprocesslagen är tillräckliga för att säkerställa att ett ärende som gäller adoptionstillstånd även i fortsättningen kan föras till högsta förvaltningsdomstolen för prövning, om det finns ett verkligt behov av det.

7 kap. **Fastställande av adoption**

51 §. Fastställande av adoption. Paragrafens 1 mom. motsvarar i sak 1 § 2 mom. i den gällande adoptionslagen.

Paragrafens 2 mom. motsvarar i sak 29 § 2 mom. i den gällande adoptionslagen. Om makar önskar adoptera ett barn gemensamt, ska de ansöka om fastställande av adoption gemensamt.

Paragrafens 3 mom. motsvarar i sak 29 § 1 mom. i den gällande adoptionslagen. Med stöd av 10 kap. 16 § i rättegångsbalken prövas ett ärende som gäller fastställande av adoption i regel av den tingsrätt inom vars domkrets adoptionssökanden har sitt hemvist eller sin vanliga vistelseort.

52 §. Utredning som ges in till domstol. I 1 mom. föreslås en allmän bestämmelse om sökandens skyldighet att till ansökan foga en behövlig utredning om att de i lag angivna förutsättningarna för fastställande av adoption föreligger.

Om det är fråga om adoption av ett minderårigt barn, ska sökanden till domstolen ge in en utredning bl.a. om att de delaktiga har fått adoptionsrådgivning. Sökanden kan i allmänhet lägga fram en utredning om detta genom att till ansökan foga en sådan skriftlig utredning om tillhandahållande av adoptionsrådgivning som avses i 30 § 1 mom.

Om t.ex. den ena föräldern till det barn som ska adopteras bor utomlands, har han eller hon inte nödvändigtvis fått adoptionsrådgivning enligt 4 kap. I stället för en utredning enligt 30 § 1 mom. är det i sådana fall möjligt att till ansökan foga t.ex. ett intyg utfärdat av den behöriga myndigheten eller något annat behörigt organ i staten i fråga över att adoptionsrådgivning eller motsvarande handledning har tillhandahållits.

Vid ansökan om adoption av ett minderårigt barn ska sökanden till domstolen också ge in en utredning om att han eller hon vid behov har ett gällande adoptionstillstånd. Av lagens 39 § framgår när det behövs adoptionstillstånd. Om adoptionstillstånd inte behövs enligt lagen, ska den utredning som fogats till ansökan presentera de omständigheter på basis av vilket tillstånd i detta fall inte behövs.

53 §. Inhämtande av utredning. Paragrafen motsvarar 30 § i den gällande adoptionslagen. Terminologin på finska har ändrats.

54 §. Hörande. Paragrafens 1 och 2 mom. motsvarar med undantag för de terminologiska ändringarna 31 § i den gällande adoptionslagen.

I 3 mom. föreslås en bestämmelse med tanke på en situation där barnets förälder i samband med sitt samtycke till adoption har meddelat att han eller hon inte önskar bli hörd i domstol. Föräldern ska då inte ges tillfälle att bli hörd, om inte särskilda skäl föreligger.

Redan i motiveringen till den regeringsproposition som ledde till stiftandet av den gällande adoptionslagen sades det att en förälder som givit sitt samtycke till adoption som ett s.k. öppet samtycke (dvs. ett samtycke där adoptanten inte specificeras) i regel inte borde höras i ett adoptionsärende, utan endast i det fall att det framkommit särskilt skäl till hörande (RP 147/1978 rd). I vissa fall har dock tingsrätterna givit också föräldrar som lämnat ett öppet samtycke tillfälle att bli hörda, även om något särskilt skäl till detta inte funnits. I syfte att förenhetliga rättspraxis föreslås att procedurregler uttryckligen skrivs in i lagen.

55 §. Förordnande av intressebevakare. Paragrafens 1 mom. motsvarar i sak 17 § i adoptionsförordningen. Eftersom det vid förordnande av intressebevakare är fråga om en garanti för barnets rättssäkerhet, är det befogat att föreskriva om saken i lag.

Det minderåriga barn som ska adopteras och barnets vårdnadshavare kan ha motstridiga intressen t.ex. i en situation då fosterföräldrarna ansöker om adoption av ett barn i vård utom hemmet som har fyllt 12 år och barnet har givit sitt samtycke till adoption, men vårdnadshavaren motsätter sig adoptionen. I sådana fall ska domstolen förordna en intressebevakare för att bevaka barnets intresse i ärendet.

Enligt 2 mom. betalas arvode och kostnadsersättning till intressebevakaren av statens medel. Detta har ansetts befogat med beaktande av att det är fråga om att på tjänstens vägnar förordna intressebevakare för ett minderårigt barn i ett ärende som rör barnets person.

Av informativa skäl föreslås det dessutom att det i bestämmelsen tas in en hänvisning till lagen om förmyndarverksamhet.

56 §. Rätt att söka ändring. Paragrafen motsvarar i sak 32 § i den gällande adoptionslagen.

57 §. Skyndsam behandling. Paragrafen motsvarar i sak 33 § i den gällande adoptionslagen.

8 kap. **Rätt för adoptivbarnet att hålla kontakt med en tidigare förälder**

58 §. Fastställande av rätt till kontakt. Paragrafen innehåller bestämmelser om en möjlighet att genom ett domstolsbeslut fastställa att ett minderårigt adoptivbarn ska ha rätt att hålla kontakt med en tidigare förälder.

Sådan kontakt som avses i paragrafen kan t.ex. vara brevväxling eller telefonsamtal mellan barnet och den tidigare föräldern, kortare möten mellan dem eller en längre vistelse hos den tidigare föräldern. Vad kontakten innebär rent konkret ska definieras separat i varje enskilt fall.

Att sända uppgifter som beskriver adoptivbarnets utveckling eller fotografier av barnet till barnets tidigare föräldrar utgör inte sådan kontakt som avses i denna paragraf. Även i framtiden kan parterna sinsemellan komma överens om att sända uppgifter eller fotografier. Eftersom ett sådant ensidigt sändande av uppgifter eller fotografier dock inte i första hand sker med tanke på barnets bästa, har det inte ansetts nödvändigt att kunna fastställa ett avtal om detta genom domstolsbeslut, med en möjlighet till tvångsverkställighet i samband med det.

Med ett adoptivbarns tidigare förälder avses i denna paragraf, liksom i övrigt i lagförslaget, en person som i juridisk mening var barnets förälder före adoptionen. Det kan således inte fastställas att barnet ska ha rätt att hålla kontakt t.ex. med sin biologiska far, vars faderskap inte har konstaterats eller fastställts enligt lagen om faderskap innan adoptionen fastställdes.

Av 1 mom. framgår att fastställande av rätt till kontakt alltid ska basera sig på en överenskommelse mellan barnets tidigare förälder och adoptivföräldrarna. I den allmänna moti-

veringen presenteras varför en sådan överenskommelse fordras.

En förälder som ger sitt barn som adoptivbarn kan vid adoptionsrådgivningen ställa som villkor för sitt samtycke att barnet efter adoptionen får hålla kontakt med honom eller henne. Tillhandahållaren av adoptionsrådgivning ska då försöka hitta sådana adoptivföräldrar för barnet som kan godta de önskemål om kontakt som barnets tidigare förälder lagt fram och som bedöms ha förutsättningar att sköta kontakterna också i praktiken.

En överenskommelse om kontakt ska fastställas genom domstolsbeslut för att det ska vara verkställbart. Det ska naturligtvis inte vara obligatoriskt att låta fastställa överenskommelsen i domstol.

Enligt förslaget kan domstolen fastställa rätt till kontakt enligt överenskommelsen endast om det inte finns anledning av anta att upprätthållande av kontakt är i strid med barnets bästa. I regel kan domstolen utgå ifrån att i synnerhet en överenskommelse som tillhandahållaren av adoptionsrådgivning medverkat till är förenlig med barnets bästa. Rätt till kontakt får dock inte fastställas, om det i ärendet framkommer omständigheter på grund av vilka det inte skulle vara förenligt med barnets bästa att kontakt enligt överenskommelsen upprätthålls. Ju längre tid som förflutit från det att överenskommelsen träffades till det att ett beslut om fastställande av rätt till kontakt söks hos domstol, desto mer ingående måste domstolen utreda om det är förenligt med barnets bästa att rätten till kontakt fastställs enligt överenskommelsen.

Avsikten är att en överenskommelse om kontakt som regel ska träffas innan adoptionen fastställs och att ansökan om fastställande av rätt till kontakt lämnas in i samband med fastställandet av adoptionen. Tillhandahållaren av adoptionsrådgivning och domstolen har då redan vid den tidpunkt då adoptionen fastställs möjlighet att bedöma om det helhetsarrangemang som adoptionen och den överenskomna kontakten bildar är till barnets bästa.

För att regleringen ska vara tillräckligt smidig föreslås det dock för undantagssituationer att fastställande av rätt till kontakt kan sökas också som ett separat ärende efter det att adoptionen fastställts. I praktiken kan det

t.ex. vara fråga om en situation där den tidigare föräldrarnas livssituation efter det att adoptionen fastställdes har förändrats i en sådan riktning att han eller hon är villig och kapabel att ha kontakt med barnet och att också adoptivföräldrarna samtycker till att kontakt etableras. Tillhandahållaren av adoptionsrådgivning ska med stöd av 25 § 1 mom. ge rådgivning, hjälp och stöd till de delaktiga också när de överväger att träffa en överenskommelse om kontakt först efter fastställd adoption.

När överenskommelsen träffas är det svårt att exakt förutse hur kontakten kommer att fungera på lång sikt med tanke på barnets bästa. I samband med att överenskommelsen träffas kan man därför t.ex. enas om att ta överenskommelsen till förnyad granskning efter en viss tid.

I 2 mom. föreslås bli föreskrivet att domstolen när den fattar sitt beslut om rätt till kontakt kan göra ändringar eller preciseringar i de villkor för kontakt som en tidigare förälder och adoptivföräldrarna kommit överens om. Domstolen kan dock inte med stöd av den föreslagna bestämmelsen ändra villkoren för kontakt mer än i ringa omfattning. Det ska med stöd av bestämmelsen t.ex. inte vara möjligt att förlänga eller förkorta längden på sammanträffandena mellan adoptivbarnet och den tidigare föräldern mer än i ringa omfattning eller att organisera sammanträffandena på ett helt nytt sätt.

Domstolen ska kunna ändra eller precisera de överenskomna villkoren för kontakt endast på begäran av de delaktiga. Ändringar i överenskommelsen ska inte kunna göras på tjänstens vägnar. Motparten till den som framfört begäran ska ges möjlighet att yttra sig i saken.

En förutsättning för att villkoren för kontakt ska kunna ändras eller preciseras är att detta främjar möjligheterna att upprätthålla kontakten. Med stöd av bestämmelsen är det möjligt att ändra eller precisera t.ex. de exakta procedurregler som gäller hämtning och återlämning av barnet. Orsaken till en ändring kan bl.a. vara att den tidigare föräldern fått ändrade arbetstider eller bytt boningsort.

Också i det fall att villkoren för kontakt i överenskommelsen förblivit oklara på ett sätt

som förorsakar konflikter kan domstolen precisera dem.

En ytterligare förutsättning för att villkoren för kontakt ska kunna ändras eller preciseras med stöd av denna bestämmelse är att de allmänna principerna i adoptionslagen om barnets bästa uppfylls.

59 §. Ändring i fastställd rätt till kontakt. I paragrafen föreskrivs om ändring i en av domstol fastställd rätt till kontakt. Detta förutsätter att barnets tidigare förälder och adoptivföräldrarna har kommit överens om att ändra den fastställda rätten till kontakt, att förhållandena efter det att beslutet om fastställande av rätt till kontakt har ändrats eller att det annars finns anledning att ändra det tidigare beslutet.

En ändring i förhållandena som förutsätter att den fastställda rätten till kontakt ändras kan t.ex. vara att barnet flyttar till en annan ort långt från den tidigare föräldrarnas boningsort och att sammanträffandena därför måste ordnas på ett sätt som avviker från vad som överenskommit tidigare. Det kan finnas anledning att ändra rätten till kontakt också t.ex. när det i praktiken visar sig att barnets tidigare förälder inte är kapabel att svara för barnets säkerhet och välfärd under de överenskomna sammanträffandena.

Den fastställda rätten till kontakt kan för det första ändras så, att parterna träffar en ny överenskommelse om kontakt, för vilken fastställande söks hos domstol. På ett domstolsbeslut, genom vilken rätten till kontakt enligt den nya överenskommelsen fastställs, tillämpas 58 §. Med andra ord är en förutsättning för att rätt till kontakt ska fastställas också enligt den nya överenskommelsen att kontakten inte står i strid med barnets bästa. Också när den nya överenskommelsen fastställs kan de villkor för kontakt som parterna kommit överens om i ringa omfattning ändras eller preciseras på det sätt som föreskrivs i 58 § 2 mom.

Den fastställda rätten till kontakt kan dock ändras genom domstolens beslut, även om parterna inte skulle nå samförstånd om ändring av den tidigare överenskommelsen. När domstolen fattar ett sådant beslut kan den i princip slå fast villkoren för kontakt oberoende av villkoren i den ursprungliga överenskommelsen. Kontakten kan alltså i beslu-

tet definieras så att den t.ex. är av ett helt annat slag eller upprätthålls antingen oftare eller mer sällan än i vad som slogs fast i den ursprungliga överenskommelsen.

När ett ärende som gäller kontakt bedöms utifrån barnets bästa måste man dock så långt det är möjligt försöka undvika plötsliga och överraskande ändringar i barnets livssituation. I syfte att trygga fortsatt kontakt måste man också försöka undvika att domstolens beslut blir anledning till onödiga konflikter mellan barnets tidigare förälder och adoptivföräldrarna. Med tanke på barnets bästa måste det därför finnas ytterst vägande skäl för att i strid med adoptivföräldrarnas vilja utvidga kontakten väsentligt jämfört med vad som ursprungligen överenskommit.

60 §. Beaktande av barnets åsikt. I paragrafen föreskrivs om domstolens skyldighet att vid avgörande av ett ärende som gäller kontakt beakta barnets önskemål och åsikter utifrån barnets ålder och utvecklingsnivå. Skyldigheten gäller både när fastställande av rätt till kontakt prövas och när ändring i fastställd rätt till kontakt prövas.

Om fastställande av rätt till kontakt söks i samband med fastställande av adoption, har barnets önskemål och åsikter också i fråga om kontakten i regel utretts redan inom ramen för adoptionsrådgivningen. Om fastställande av rätt till kontakt söks först efter det att adoptionen fastställts eller om ändringar söks i fastställd rätt till kontakt, ska barnets önskemål och åsikter utredas på det sätt som föreskrivs i 63 §.

61 §. Hur ett ärende inleds. Enligt 1 mom. inleds ett ärende som gäller kontakt genom en skriftlig ansökan hos tingsrätten. Ansökan kan uppgöras av barnets tidigare föräldrar eller den ena av dem, adoptivföräldrarna eller den ena av dem, barnets vårdnadshavare eller kommunens socialvårdsorgan.

Uttrycket "ett ärende som gäller kontakt" täcker såväl fastställande av rätt till kontakt som ändring i fastställd rätt till kontakt. Fastställande av rätt till kontakt kan sökas antingen i samband med fastställande av adoption eller senare som ett separat ansökningsärende. Ändring i fastställd rätt till kontakt är alltid ett separat ansökningsärende.

En tidigare förälder har alltså rätt att också ensam inleda ett ärende som gäller kontakt.

Domstolen kan dock enligt 58 § 1 mom. fastställa rätten till kontakt endast om den tidigare föräldern och adoptivföräldrarna har kommit överens om kontakt. En ansökan från en tidigare förälder kan således inte leda till att rätt till kontakt fastställs, om en sådan överenskommelse inte har träffats.

I 2 mom. föreskrivs om forum i ett separat ärende som gäller kontakt. Ett sådant ärende behandlas av den domstol som enligt bestämmelserna i 10 kap. i rättegångsbalken är behörig i ett ärende som gäller umgängesrätt. Enligt 13 § i det kapitlet prövas ärendet i regel av den tingsrätt inom vars domkrets barnet har sitt hemvist eller sin vanliga vistelseort.

62 §. Hörande. I 1 mom. föreskrivs om domstolens skyldighet att ge andra delaktiga tillfälle att bli hörda med anledning av en ansökan om kontakt.

I 2 mom. föreskrivs om undantag från skyldigheten att höra i 1 mom. Grunderna för att låta bli att höra en delaktig är desamma som i 54 § 2 mom.

När ändringar söks i den av domstolen fastställda rätten till kontakt behöver domstolen i allmänhet endast höra den av barnets tidigare föräldrar för vilken den fastställda rätten till kontakt gäller. Också den andra tidigare föräldern bör dock höras med anledning av ansökan, om det i ett enskilt fall behövs för att ärendet ska kunna avgöras. Som exempel kan nämnas en situation då det genom två separata beslut har fastställts att barnet har rätt att hålla kontakt med sina båda tidigare föräldrar. I ett sådant fall kan ändring av det ena beslutet nämligen indirekt inverka också på barnets möjligheter att hålla kontakt med den andra föräldern.

63 §. Inhämtande av utredning, hörande av barnet och interimistiska förordnanden. I 1 mom. föreskrivs om domstolens skyldighet att vid behov inhämta en utredning som behövs för att avgöra ett ärende som gäller kontakt. Den utredning som avses i momentet gäller barnets önskemål och åsikter samt övriga förhållanden som inverkar på avgörandet av ärendet. Den jämföras i praktiken i stor utsträckning med en utredning som domstolen med stöd av 16 § i lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt kan inhämta i ett ärende som gäller umgängesrätt.

En utredning enligt detta moment behöver i allmänhet inte inhämtas hos kommunens socialvårdsorgan, om förutsättningarna för fastställande av rätt till kontakt har behandlats i samband med adoptionsrådgivningen och tillhandahållaren av adoptionsrådgivning har medverkat till överenskommelsen.

Av 2 mom. framgår att det i ett ärende som gäller kontakt iaktas vad som i 15 § 2 mom. i lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt föreskrivs om personligt hörande av barn i domstol, vad som i 16 § 3 mom. i samma lag föreskrivs om rövande av sekretessbelagda uppgifter vid utredningen och vad som i 17 § i samma lag föreskrivs om meddelande av interimistiska förordnanden.

64 §. Verkställighet av beslut. Enligt paragrafen verkställs ett beslut om rätt till kontakt med iakttagande av vad som i lagen om verkställighet av beslut beträffande vårdnad om barn och umgängesrätt (619/1996, nedan *verkställighetslagen*) föreskrivs om verkställighet av beslut om umgängesrätt.

Enligt 2 § i verkställighetslagen får verkställighet av ett beslut om rätt till kontakt inte ske mot barnets vilja om barnet har fyllt 12 år. Om ett barn är yngre än 12 år får verkställighet inte heller ske mot dess vilja, om barnet är så utvecklat att avseende kan fästas vid dess vilja.

Verkställighet av ett beslut om rätt till kontakt söks hos tingsrätten (4 § i verkställighetslagen). Tingsrätten ska i allmänhet förordna en medlare som anordnar medlingen i saken på det sätt som föreskrivs i 2 kap. i verkställighetslagen. Bestämmelser om behandlingen av ärenden i domstol finns i 3 kap. i verkställighetslagen och om domstolens beslut i 4 kap. i samma lag.

En skillnad jämfört med verkställigheten av ett beslut som gäller umgängesrätt är enligt förslaget dock att det vid verkställigheten av ett beslut om rätt till kontakt enligt den föreslagna adoptionslagen inte kan bestämmas att barnet ska hämtas på det sätt som föreskrivs i 16 § 3 mom. i verkställighetslagen.

9 kap. **Internationellt privaträttsliga bestämmelser**

65 §. Domstols behörighet. Paragrafen innehåller bestämmelser om en finsk domstols

internationella behörighet i ärenden som gäller fastställande av adoption. Vid regleringen av domstolens internationella behörighet, dvs. allmänna behörighet, är det fråga om när ett ärende ska anses ha sådan anknytning till Finland att det finns skäl att pröva det här.

Paragrafens 1 mom. innehåller de huvudsakliga grunderna för hur en finsk domstols internationella behörighet bestäms. Som tillräcklig anknytning till Finland anses enligt den föreslagna bestämmelsen att den som ska adopteras eller adoptionssökanden är bosatt här. Begreppet "att vara bosatt" har behandlats i motiveringen till 31 §.

Den föreslagna bestämmelsen motsvarar till största delen 34 § 1 mom. i den gällande adoptionslagen. När makar ansöker om adoption gemensamt är skillnaden dock den att det som grund för en finsk domstols internationella behörighet i framtiden är tillräckligt att endast den ena av dem är bosatt i Finland. I och för sig är det antagligen sällsynt att makar som ansöker om adoption gemensamt är bosatta i olika stater. Inte minst när det gäller vuxenadoption kan en sådan situation dock vara möjlig. Om makar som ansöker om adoption av ett minderårigt barn är bosatta i olika stater, ska domstolen beakta denna omständighet vid prövningen av om förutsättningarna för adoption enligt 3 § uppfylls.

Paragrafens 2 mom. innehåller en bestämmelse med stöd av vilken en finsk domstol undantagsvis har internationell behörighet att pröva en ansökan om fastställande av adoption, trots att både den som ska adopteras och vardera sökanden är bosatta på annat håll än i Finland. Den föreslagna bestämmelsen bygger på 34 § 2 mom. i den gällande adoptionslagen, men det föreslås att dess tillämpningsområde preciseras.

En förutsättning för att den behörighetsgrund som anges i momentet ska föreligga är enligt 1 punkten för det första att den som ska adopteras eller någondera sökanden är finsk medborgare. Förutsättningen motsvarar den gällande lagen. Att en person samtidigt är medborgare också i någon annan stat än Finland är inget hinder för att tillämpa den.

En förutsättning för att behörighetsgrunden ska föreligga är enligt 2 punkten dessutom att ärendet inte kan prövas i den stat där den

som ska adopteras eller sökanden är bosatt eller har hemvist, eller att det skulle medföra oskäliga svårigheter att inleda ärendet i den staten. Om staterna där den som ska adopteras och sökandena är bosatta och staterna där de har hemvist är olika måste förutsättningen uppfyllas i förhållande till alla dessa stater.

Möjligheterna att pröva ärendet i den främmande staten kan t.ex. förhindras av att lagstifningen där överhuvudtaget inte känner till adoption. Möjligheterna att pröva ärendet i den främmande staten kan också förhindras av att domstolarna i den staten saknar behörighet i ärendet.

Att inleda ärendet i den främmande staten kan anses försäkra sökanden oskäliga svårigheter t.ex. när krigstillstånd eller därmed jämförbara instabila förhållanden avsevärt skulle försvåra skötseln av ärendet där. Också exceptionellt höga kostnader för att behandla ärendet i den främmande staten, betydande svårigheter att där uppvisa bevis till stöd för ansökan eller andra motsvarande omständigheter kan beaktas då möjligheterna att pröva ärendet i Finland övervägs.

Paragrafens 3 mom. motsvarar 34 § 3 mom. i den gällande adoptionslagen.

66 §. Tillämplig lag. Paragrafen motsvarar i sak 35 § 1 och 2 mom. i den gällande adoptionslagen.

Enligt 35 § 3 mom. i den gällande adoptionslagen ska adoptionen inte fastställas, om den som ska adopteras är yngre än 18 år och det är uppenbart att han kommer att bosätta sig i en främmande stat, i vilken adoption som fastställts i Finland inte är giltig, och att han åsamkas väsentlig olägenhet av ogiltigheten. Det föreslås ingen motsvarande bestämmelse i den nya adoptionslagen. Man känner inte till fall där bestämmelsen i den gällande lagen skulle ha tillämpats i praktiken. Om det i framtiden i ett enskilt fall är känt att ett barn som håller på att flytta till en främmande stat kommer att försäkas väsentlig olägenhet där på grund av att den adoption som fastställts i Finland inte är giltig, kan detta beaktas när det med stöd av 3 § prövas om fastställande av adoptionen är till barnets bästa.

67 §. Samtycke till adoption i en främmande stat. Paragrafens 1 mom. motsvarar i sak 36 § 1 mom. i den gällande adoptionslagen.

Till skillnad från nuläget ska bestämmelsen dock förutom föräldrarnas samtycke gälla också annat samtycke till adoption. En sådan utvidgning av bestämmelsens tillämpningsområde behövs på grund av den föreslagna 13 §.

Bestämmelsen gäller bara den form och det förfarande som ska iaktas när samtycke till adoption ges. Den gäller inte vilka personers samtycke som krävs för adoptionen. Sistnämnda fråga avgörs med stöd av 66 § enligt finsk lag.

Paragrafens 2 mom. motsvarar i sak 36 § 2 mom. i den gällande adoptionslagen. Till skillnad från nuläget lämpar sig bestämmelsen dock förutom för situationer där föräldrarnas samtycke till adoption saknas också för situationer där samtycke av någon annan givare av samtycke saknas. En sådan utvidgning av bestämmelsens tillämpningsområde behövs på grund av den föreslagna 13 §.

68 §. Erkännande av utländsk adoption och av hävning av utländsk adoption. Paragrafen motsvarar i sak 37 § i den gällande adoptionslagen.

69 §. Erkännande av utländsk adoption utan särskilt fastställande. I paragrafen föreskrivs om de grunder som ska vara uppfyllda för att en adoption som skett i en främmande stat ska vara giltig i Finland utan särskild åtgärd. Om de förutsättningar som föreskrivs i paragrafen inte uppfylls, kan en utländsk adoption fastställas genom hovrättens beslut, om de förutsättningar för fastställande som anges i 74 § föreligger.

I 1 mom. föreslås en bestämmelse enligt vilken en adoption som har skett i en främmande stat i enlighet med ett sådant adoptionstillstånd som avses i 6 kap. är giltig i Finland utan särskilt fastställande. Bestämmelsen motsvarar det nuvarande rättsläget, eftersom en adoption som skett på basis av ett adoptionstillstånd för närvarande erkänns utan särskild åtgärd med stöd av 38 § 2 mom. i den gällande adoptionslagen. För att skapa klarhet i regleringen föreslås att det tas in en separat bestämmelse om denna grund för erkännande i lagen. Eftersom det är fråga om den i praktiken vanligaste grunden för erkännande av en utländsk adoption, föreslås att den placeras i paragrafens 1 mom.

En adoption anses ha skett i enlighet med adoptionstillståndet när sökandena vid tidpunkten för fastställandet av adoptionen har ett gällande adoptionstillstånd som har beviljats enligt 6 kap. och när adoptionen har skett inom ramen för de särskilda villkor och begränsningar som adoptionsnämnden eventuellt uppställt med stöd av 45 §.

Paragrafens 2 mom. motsvarar till största delen 38 § 1 mom. i den gällande adoptionslagen. Skillnaden är dock den att anknytningar som gäller hemvist och medborgarskap nu har strukits. En adoption som har skett i en främmande stat erkänns således utan särskilt fastställande i Finland endast om båda sökandena vid tidpunkten för fastställandet av adoptionen var bosatta i staten i fråga (1 punkten) eller om adoptionen är giltig i den stat där sökandena var bosatta (2 punkten).

Det är i praktiken ofta svårt att tolka och avgränsa definitionen av "att vara bosatt", som har behandlats ovan i motiveringen till 31 §. För att tillämpningen av 2 mom. ska vara enklare och enhetligare, föreslås att det i momentets 1 och 2 punkt tas in ett ytterligare krav, enligt vilket adoptionssökandena ska ha bott i staten i fråga utan avbrott under minst ett år omedelbart före fastställandet av adoptionen. Syftet med bestämmelsen är att säkerställa att sökandens boningsort inte anses ha överflyttats till barnets ursprungsstat i en situation då sökanden har flyttat till staten uteslutande för adoptionens skull.

Kravet att sökandena ska ha varit bosatta i staten och kravet på hur länge boendet minst ska ha pågått tillämpas samtidigt och oberoende av varandra. Med andra ord kan 2 mom. tillämpas endast om personens viktigaste livsmiljö vid tidpunkten för fastställandet av adoptionen de facto har funnits i den stat som avses i momentet och personen dessutom utan avbrott har bott i staten under minst ett år omedelbart före fastställandet av adoptionen. Av det föreslagna 2 mom. följer alltså inte att boende under ett års tid i en viss stat alltid ska anses betyda att personen är bosatt i staten i fråga.

Paragrafens 3 mom. motsvarar i sak 38 § 2 mom. i den gällande adoptionslagen. Momentet gäller sådana i praktiken sällsynta situationer för erkännande, där adoptionen har

skett eller är giltig i en främmande stat till vilken sökandena har haft en sådan anknytning som avses i 2 mom., men barnet har varit bosatt i Finland. Adoptionen kan då inte erkännas i Finland om tillstånd inte har beviljats enligt 43 §.

70 §. Erkännande av hävning av utländsk adoption utan särskilt fastställande. Paragrafen motsvarar till största delen 39 § 1 mom. i den gällande adoptionslagen. Skillnaden är dock den att hävning av en adoption som har skett i en främmande stat inte längre kan erkännas utan fastställande på den grunden att de delaktiga är medborgare i den främmande staten i fråga. Bestämmelsen skiljer sig från den gällande bestämmelsen också såtillvida att det faktum att de delaktiga är bosatta i den främmande staten ses som tillräcklig anknytning till denna i stället för hemvist. Det föreslås också att det i paragrafen tas in ett krav motsvarande det som föreslagits i 69 § 2 mom. om att sökandena ska ha bott i staten i fråga utan avbrott under minst ett år. Detta ytterligare krav och dess förhållande till anknytning i form av boningsort har behandlats i motiveringen till 69 § 2 mom.

71 §. Klarläggande fastställelsebeslut av hovrätten. Paragrafen motsvarar i sak 41 a § i den gällande adoptionslagen.

72 §. Erkännande av beslut som meddelats i ett annat nordiskt land. Paragrafen motsvarar i sak 40 § i den gällande adoptionslagen.

73 §. Erkännande av adoption som intygats vara förenlig med Haagkonventionen och rättsverkningarna av adoptionen. I 1 mom. föreskrivs att en adoption som har fastställts i en främmande stat som är part i Haagkonventionen och som där intygats vara konventionsenlig alltid ska anses giltig i Finland utan särskilt fastställande. Momentet baserar sig på artikel 23 stycke 1 i Haagkonventionen och motsvarar i sak 38 § 3 mom. i den gällande adoptionslagen.

I 2 mom. föreskrivs om rättsverkningarna av en adoption som intygats vara förenlig med Haagkonventionen. Paragrafen motsvarar i sak 42 a § i den gällande adoptionslagen.

Erkännande av en adoption innefattar enligt artikel 26 stycke 1 i Haagkonventionen erkännande av det rättsliga föräldra-barnförhållandet mellan barnet och dess adoptivför-

äldrar, adoptivföräldrarnas föräldransvar för barnet samt att det tidigare rättsliga förhållandet mellan barnet och dess mor och far upphör, om adoptionen har denna verkan i den fördragsslutande stat där den ägde rum.

Om en adoption har fastställts som en s.k. svag adoption i en främmande stat som är part i Haagkonventionen, kan den genom paragrafens 3 mom. i Finland omvandlas till en s.k. stark adoption, dvs. till en adoption som medför att det rättsliga förhållandet mellan barnet och dess tidigare föräldrar upphör. Momentet baserar sig på artikel 27 i Haagkonventionen och motsvarar i sak 42 b § i den gällande adoptionslagen.

74 §. Fastställande av utländsk adoption genom beslut av hovrätten. I paragrafen föreskrivs om när utländska adoptioner som inte erkänns med stöd av 69, 72 eller 73 § kan fastställas genom Helsingfors hovrätts beslut.

Paragrafens 1 mom. motsvarar i sak 38 § 4 mom., paragrafens 2 mom. motsvarar i sak 41 § 1 mom. och paragrafens 3 mom. motsvarar i sak 41 § 3 mom. i den gällande adoptionslagen.

I 4 mom. föreslås en bestämmelse enligt vilken hovrätten inte får fastställa att en adoption är giltig enligt denna paragraf, om tillstånd enligt 6 kap. borde ha sökts för adoptionen. Syftet med bestämmelsen är att förhindra att tillståndsförfarandet kringgås. Exempelvis adoptioner av personer som uppnått myndighetsåldern omfattas inte av kravet på tillstånd i 39 §, vilket innebär att bestämmelsen inte inverkar på möjligheten att fastställa dem som giltiga.

75 §. Fastställande av hävning av utländsk adoption genom beslut av hovrätten. I paragrafen föreskrivs om när hävning av en utländsk adoption kan fastställas genom Helsingfors hovrätts beslut i sådana fall då hävning av adoptionen inte erkänns med stöd av 70 eller 72 §.

Paragrafens 1 mom. motsvarar i sak 39 § 2 mom., paragrafens 2 mom. motsvarar i sak 41 § 2 mom. och paragrafens 3 mom. motsvarar i sak 41 § 3 mom. i den gällande adoptionslagen.

76 §. Resultat som strider mot grunderna för Finlands rättsordning. Paragrafen motsvarar i sak 43 § i den gällande adoptionsla-

gen. I den föreslagna bestämmelsen ska det dock föreskrivas exaktare än för närvarande att barnets bästa måste komma i främsta rummet när man tar ställning till huruvida giltigförklaring av adoption eller hävning av adoption i Finland leder till ett resultat som strider mot grunderna för Finlands rättsordning.

En domstol eller en myndighet som behandlar ett ärende som avses i 69—71 eller 73—75 ska på tjänstens vägnar försäkra sig om att erkännande av en utländsk adoption eller av hävning av en sådan i Finland inte leder till ett resultat som strider med grunderna för Finlands rättsordning.

Ett erkännande av adoption kan anses strida mot grunderna för Finlands rättsordning t.ex. när syftet med erkännandet av adoptionen i verkligheten inte har varit att grunda ett förälder-barnförhållande. Ett tecken på detta kan t.ex. vara att ålderskillnaden mellan adoptivbarnet och adoptivföräldern är så liten att det de facto inte kan vara fråga om att fastställa ett förälder-barnförhållande.

Ett erkännande av adoption kan leda till ett resultat som strider mot grunderna för Finlands rättsordning också t.ex. när ett barn som fyllt 12 år inte alls har tillfrågats om sin åsikt i saken eller när adoptionen utan några särskilda grunder har fastställts trots att barnet motsätter sig den.

Det kan däremot inte anses strida mot grunderna för Finlands rättsordning att t.ex. endast den ena av makarna har adopterat barnet ensam eller att sambor eller partner av samma kön har adopterat barnet tillsammans. Det att adoptivföräldern är yngre än 25 år eller att ålderskillnaden mellan adoptivbarnet och adoptivföräldern är större än vad finsk lag tillåter, kan i sig inte anses strida mot grunderna för Finlands rättsordning.

77 §. Intygande av att en i Finland fastställd adoption är förenlig med Haagkonventionen. Paragrafen gäller en situation då en finsk domstol — i praktiken i allmänhet tingsrätten — har fastställt en adoption som har skett enligt Haagkonventionen. Samma domstol kan då på ansökan intyga att adoptionen är förenlig med Haagkonventionen. Paragrafen motsvarar 47 a § 1 mom. i den gällande adoptionslagen.

Intygande kan inte sökas när Helsingfors hovrätt har fastställt ett utländskt adoptionsbeslut med stöd av 71 eller 74 §.

I 79 § 2 mom. i lagförslaget föreskrivs att domstolen kan begära ett utlåtande av adoptionsnämnden i ett ärende som gäller intygande.

78 §. Utredning om innehållet i en främmande stats lag. Paragrafen motsvarar i sak 44 § i den gällande adoptionslagen.

79 §. Utlåtande av adoptionsnämnden. Paragrafens 1 mom. motsvarar i sak 45 § i den gällande adoptionslagen. Skillnaden är dock den att adoptionsnämnden inte behöver ges tillfälle att avge utlåtande, om detta är uppenbart onödigt. Utlåtande behöver inte begäras t.ex. när det redan på basis av en preliminär prövning av ansökan är klart att ansökan ska förkastas eller lämnas utan prövning.

Paragrafens 2 mom. motsvarar i sak 46 § och 47 a § 2 mom. i den gällande adoptionslagen.

80 §. Utlåtande av socialvårdsorganet. Enligt paragrafen kan domstolen eller någon annan myndighet vid behandlingen av ett ärende som gäller erkännande av utländsk adoption eller av hävning av utländsk adoption i fråga om ett barn under 18 år vid behov begära ett utlåtande om förhållandena i fråga om den som har del i saken av socialvårdsorganet i dennes hemkommun. Genom paragrafen skrivs rådande praxis in i lagen.

81 §. Utlåtande av en nordisk barnavårdsmyndighet. Paragrafen motsvarar 47 § i den gällande adoptionslagen.

82 §. Kontroll av utländska handlingars tillförlitlighet. I paragrafen föreskrivs om kontroll av tillförlitligheten i en utländsk handling som har visats upp för Helsingfors hovrätt för behandlingen av ett ärende som avses i 71, 74 eller 75 §. I fråga om syfte och innehåll motsvarar paragrafen i tillämpliga delar 19 § i lagen om befolkningsdatasystemet och Befolkningsregistercentralens certifikattjänster.

83 §. Skyndsamt behandling. I paragrafen föreskrivs om en skyldighet för domstolar och andra myndigheter som behandlar ärenden som gäller erkännande av utländsk adoption och av hävning av utländsk adoption att behandla dessa ärenden skyndsamt. Skyldigheten i paragrafen gäller också adoptions-

nämnden i det fall att en domstol eller någon annan myndighet har bett nämnden avge ett utlåtande i ett ärende om erkännande i enlighet med 79 §.

Att ärenden som gäller erkännande behandlas skyndsamt är befogat, eftersom rätten till inresa för en person som har adopterats i en främmande stat kan vara beroende av erkännandet.

84 §. Ändringssökande. Paragrafen innehåller en informativ bestämmelse med hänvisning till bestämmelserna i 30 kap. i rättegångsbalken, vilka gäller sökande av ändring i hovrättens avgöranden. Till skillnad från den gällande lagen ska ändring i hovrättens avgörande i ett ärende som avses i 71, 74 eller 75 § få sökas hos högsta domstolen. Eftersom det är fråga om sökande av ändring i ett ärende som behandlas av hovrätten som första rättsinstans, behövs inte besvärstillstånd för ändringssökandet. Besvärstiden är 30 dagar från den dag då hovrättens avgörande avkunnades eller meddelades.

10 kap. Förvaltning av adoptionsärenden

85 §. Allmän planering, ledning och tillsyn. Paragrafen motsvarar i sak 17 § 1 mom. och 20 § 1 mom. i den gällande adoptionslagen. Styrningen och övervakningen av tillhandahållarna av adoptionsrådgivning ankommer enligt 3 § 2 och 3 mom. i socialvårdslagen på regionförvaltningsverket och Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården.

86 §. Adoptionsnämnden. Paragrafen innehåller grundläggande bestämmelser om adoptionsnämnden, som blir en ny myndighet för behandling av adoptionsärenden. Den kommer att ersätta den nuvarande nämnden för internationella adoptionsärenden i Finland. Den nya nämnden kommer att finnas i samband med Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården.

I 1 mom. föreskrivs allmänt om adoptionsnämndens uppgifter. Av momentet framgår att adoptionsnämnden är en sakkunnig-, tillstånds- och tillsynsmyndighet för adoptionsärenden. Adoptionsnämndens behörighet ska omfatta uppgifter som hänför sig både till adoptioner inom landet och till internationella adoptioner. Ansvarsområdet är således

större än för den nuvarande nämnden för internationella adoptionsärenden i Finland.

Närmare bestämmelser om nämndens uppgifter ska utfärdas genom förordning av statsrådet.

Av 2 mom. framgår att adoptionsnämnden ska vara sådan centralmyndighet som avses i Haagkonventionen, på samma sätt som nämnden för internationella adoptionsärenden i Finland för närvarande. Adoptionsnämnden ska också vara sådan nationell myndighet som avses i artikel 15 i Europarådskonventionen om adoption.

Paragrafens 3 mom. innehåller allmänna bestämmelser om hur det är tänkt att nämndens verksamhet ska organiseras. Utgångspunkten är att nämnden behandlar de ärenden som ingår i dess behörighet uppdelad i sektioner. Deras antal, uppgifter och vilken sammansättning som är ändamålsenlig med tanke på skötseln av uppgifterna i varje sektion anges närmare genom förordning av statsrådet.

Förutom sektioner sammanträder nämnden också i plenum, vars uppgift är att följa utvecklingen i ärenden som gäller adoption inom landet och internationell adoption. Plenum kan också vid behov lägga fram initiativ i adoptionsfrågor t.ex. för berörda ministerier.

87 §. Tillstånd att driva adoptionsbyrå och att tillhandahålla internationell adoptionstjänst. Paragrafens 1 och 2 mom. motsvarar i sak till största delen 50 § 1 och 2 mom. i den gällande adoptionslagen. Tillstånd att upprätthålla adoptionsbyrå beviljas dock av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården i stället för av social- och hälsovårdsministeriet. Tillstånd att tillhandahålla internationell adoptionstjänst beviljas av adoptionsnämnden i stället för av social- och hälsovårdsministeriet.

De föreslagna bestämmelserna skiljer sig från den gällande lagen också såtillvida att tillstånd ska kunna beviljas inte bara en i Finland registrerad förening, utan också en förening eller någon annan motsvarande sammanslutning som är registrerad i någon annan stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

I 3 mom. föreskrivs om förutsättningarna för att bevilja de tillstånd som avses i 1 och

2 mom. Momentet motsvarar till största delen 50 § 3 mom. i den gällande adoptionslagen. Det föreslås dock att det krav på yrkesskicklighet som ingår redan i den gällande bestämmelsen ska kompletteras så, att den som ansöker om tillstånd förutsätts ha kapacitet att tillhandahålla adoptionsrådgivning eller internationell adoptionstjänst också på ett långsiktigt och tillförlitligt sätt.

Den yrkesskicklighet som nämns i bestämmelsen omfattar bl.a. ett krav på att adoptionsbyråer eller adoptionstjänstorgan som tillhandahåller internationell adoptionstjänst ska besitta tillräcklig multiprofessionell kompetens för att t.ex. kunna ge sådant stöd och sådan handledning som avses i 33 § 2 mom. 4 punkten och i 93 § 1 mom.

88 §. Tillståndsvillkor. Paragrafen motsvarar i sak 51 § 1 och 2 mom. i den gällande adoptionslagen. En ändring som följer av den föreslagna 87 § är att hänvisningen till social- och hälsovårdsministeriet nu har strukits.

När giltighetstiden för ett beviljat tillstånd håller på att utgå, kan adoptionsbyrån eller adoptionstjänstorganet på ansökan beviljas ett nytt tillstånd för en bestämd tid. Ett sådant fortsatt tillstånd beviljas på samma villkor som det ursprungliga tillståndet.

89 §. Återkallelse av tillstånd. Paragrafen motsvarar i sak 52 § i den gällande adoptionslagen. Rätt att återkalla tillstånd har dock i stället för social- och hälsovårdsministeriet antingen Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården eller adoptionsnämnden beroende på vem som har beviljat det tillstånd som återkallas.

90 §. Tillstånd till internationellt samarbete. Av det som sägs i 32 § 2 mom. framgår att ett finskt adoptionstjänstorgan behöver tillstånd för att kunna samarbeta med ett utländskt adoptionstjänstorgan. I den föreslagna paragrafen föreskrivs om förutsättningarna för beviljande och återkallelse av tillstånd samt om tillståndets giltighetstid. Tillstånd beviljas av adoptionsnämnden på ansökan av ett finskt adoptionstjänstorgan.

I 1 mom. uppräknas förutsättningarna för beviljande av tillstånd. Enligt 1 punkten i momentet förutsätts att det utländska adoptionstjänstorganet i den stat där det är beläget har behörighet att sköta uppgifter som gäller internationell adoption. En motsvarande för-

utsättning gäller för närvarande i tillståndspraxis vid nämnden för internationella adoptionsärenden i Finland.

En förutsättning för att tillstånd ska beviljas är enligt 2 punkten att det ges en tillräcklig utredning om att det utländska adoptions-tjänstorganet sköter de uppgifter som gäller internationell adoption på ett adekvat sätt. Också denna förutsättning baserar sig på tillståndspraxis vid nämnden för internationella adoptionsärenden i Finland.

Enligt 3 punkten är en förutsättning för att tillstånd ska beviljas dessutom att ett samarbete kan anses befogat särskilt med beaktande av behovet av internationell adoption i staten i fråga. Utgångspunkten när ett utländskt adoptionstjänstorgan godkänns är således de förhållanden som råder i staten i fråga och vilket behov det till följd av dem finns att bedriva internationellt adoptionssamarbete med ett finskt adoptionstjänstorgan. Något som kan tala emot att ett utländskt adoptionstjänstorgan godkänns är t.ex. att det i staten i fråga redan från tidigare finns ett stort antal adoptionstjänstorgan från stater som tar emot barn i förhållande till det antal barn som adopteras till utlandet från denna stat.

Frågan om samarbetet kan anses befogat ska dock bedömas ur en vid synvinkel. Enbart ovan nämnda kvantitativa kriterier är inte nödvändigtvis avgörande, om det finska adoptionstjänstorganet t.ex. kan förmedla familjer till barn som behöver särskilt stöd eller om det finns någon annan särskild grund för samarbete med det finska adoptionstjänstorganet.

Utgångspunkten är att ett finskt adoptions-tjänstorgan som ansöker om tillstånd ska lägga fram en utredning för adoptionsnämnden om att de förutsättningar för beviljande av tillstånd som anges i 1 mom. föreligger. Nämnden ska dock i behövlig omfattning också på tjänstens vägnar utreda huruvida förutsättningarna uppfylls. En utredning kan inhämtas t.ex. genom utbyte av information med andra centralmyndigheter enligt Haagkonventionen, genom en begäran om uppgifter hos den finska beskickningen i den stat där det utländska adoptionstjänstorganet är beläget eller genom en kontrollresa till det utländska adoptionstjänstorganet.

I 2 mom. föreskrivs för hur lång tid ett tillstånd för internationellt samarbete beviljas.

När giltighetstiden för ett beviljat tillstånd håller på att utgå, kan adoptionstjänstorganet på ansökan beviljas ett nytt tillstånd för en bestämd tid. Ett sådant fortsatt tillstånd beviljas på samma villkor som det ursprungliga tillståndet.

I 3 mom. föreskrivs om de grunder med stöd av vilka adoptionsnämnden kan återkalla ett tillstånd till internationellt samarbete.

91 §. Lämnande av uppgifter. I 1 mom. föreskrivs om en skyldighet för tillhandahållarna av adoptionsrådgivning och adoptions-tjänstorganen att lämna social- och hälsovårdsministeriet, Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården och adoptionsnämnden de uppgifter och utredningar som dessa begär och som behövs för övervakningen eller skötseln av de övriga uppgifter som anges i den föreslagna lagen. Uppgifterna ska utlämnas trots sekretessbestämmelserna och avgiftsfritt.

Skyldigheten att lämna uppgifter täcker också personuppgifter för dem som är delaktiga i adoptionsprocessen, om utlämnande av sådana på det sätt som förutsätts i bestämmelsen behövs för övervakningen eller skötseln av någon annan myndighetsuppgift. Som exempel kan nämnas en situation då tillsynsmyndigheten behöver få tillgång till uppgifter och utredningar som inhämtats i ett enskilt ärende för att kunna avgöra en förvaltningsklagan.

I 2 mom. föreskrivs om en skyldighet för ett finskt adoptionstjänstorgan att lämna adoptionsnämnden de uppgifter och utredningar som nämnden begär och som behövs för övervakningen i fråga om ett utländskt adoptionstjänstorgan som det finska adoptions-tjänstorganet samarbetar med. Adoptions-tjänstorganet ska dessutom självant informera nämnden om en omständighet som det har fått kännedom om och som kan förorsaka återkallelse av ett tillstånd till samarbete med ett utländskt adoptionstjänstorgan med stöd av 90 § 3 mom.

I 3 mom. föreskrivs om utbyte av information mellan social- och hälsovårdsministeriet, Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården och adoptionsnämnden.

11 kap. Särskilda bestämmelser

92 §. *Bevarande och överlämnande av handlingar.* I 1 mom. föreskrivs om en skyldighet för tillhandahållarna av adoptionsrådgivning och adoptionstjänstorganen att förvara handlingar som gäller adoptivbarnet och barnets tidigare föräldrar och som uppgjorts eller mottagits i samband med adoptionsrådgivning eller internationell adoptionstjänst. Handlingarna ska förvaras i minst 100 år räknat från det de uppgjordes. Det huvudsakliga syftet med förvaringsskyldigheten är göra det möjligt för barnet och barnets avkomlingar att få reda på sitt ursprung.

Momentet motsvarar till största delen 49 a § 1 mom. i den gällande adoptionslagen. Skillnaden är dock den att uppgifter om adoptivföräldrarna inte behöver förvaras. Avsikten är att känsliga personuppgifter inte samlas in eller förvaras i större utsträckning än vad som behövs för att adoptivbarnet och barnets avkomlingar senare så uttömmande som möjligt ska få upplysningar om sitt ursprung. Att uppgifter som gäller adoptivföräldrarna förvaras saknar betydelse med tanke på barnets möjligheter att få reda på sitt ursprung.

Förvaringstiden ska vara minst 100 år såsom för närvarande. Om tillhandahållaren av adoptionsrådgivning eller adoptionstjänstorganet i praktiken har möjlighet att förvara handlingarna längre än i 100 år, ska det alltså vara tillåtet.

Paragrafens 2 mom. motsvarar i sak den första meningen i 49 a § 2 mom. i den gällande adoptionslagen. Adoptionstjänstorganet kan med stöd av bestämmelsen överföra de handlingar som avses i 1 mom. för förvaring till den tillhandahållare av adoptionsrådgivning som har givit adoptionsrådgivning i ärendet. En förutsättning är att tillhandahållaren av adoptionsrådgivning samtycker till att ta emot handlingarna. När handlingar överförs ska adoptionstjänstorganet föra förteckning över vart de har överförts. En motsvarande skyldighet finns för närvarande inskriven i 16 § i adoptionsförordningen.

Paragrafens 3 mom. motsvarar i sak den andra meningen i 49 a § 2 mom. i den gällande adoptionslagen. Behörigheten att bestämma vilket kommunalt socialvårdsorgan

som för förvaring ska ta emot handlingar efter en adoptionsbyrå eller ett adoptionstjänstorgan som lägger ner sin verksamhet föreslås dock bli överförd från social- och hälsovårdsministeriet till Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården.

93 §. *Rätt att få uppgifter.* I paragrafen föreskrivs om rätten för ett adoptivbarn och barnets vårdnadshavare samt för barnets avkomlingar och deras vårdnadshavare att få uppgifter ur de adoptionshandlingar som avses i 92 § av den som förvarar dem.

Paragrafen är en specialbestämmelse som åsidosätter bestämmelserna i 11 och 12 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) om en parts rätt att ta del av en handling och rätt att ta del av en handling som gäller en själv. Paragrafen inverkar inte på rätten för en där nämnd person att på det sätt som föreskrivs i 26—28 § i personuppgiftslagen (523/1999) kontrollera vilka uppgifter om honom eller henne som har registrerats i ett personregister.

Paragrafens 1 mom. motsvarar till största delen den första meningen i 49 a § 3 mom. i den gällande adoptionslagen. Till skillnad från nuläget föreslås dock en bestämmelse om att inte bara adoptivbarnets avkomlingar utan också avkomlingarnas vårdnadshavare ska ha rätt att få uppgifter efter det att adoptivbarnet avlidit.

Det föreslås att rätten för en avkomling till ett adoptivbarn att få uppgifter ur adoptionshandlingarna ska begränsas så att den gäller först efter adoptivbarnets död. Detsamma ska gälla rätten till uppgifter för en vårdnadshavare för adoptivbarnets avkomlingar. Avsikten är att se till att adoptivbarnet under sin livstid självt kan bestämma i vilken omfattning avkomlingarna får uppgifter om adoptivbarnets bakgrund. Detta har ansetts befogat med beaktande av adoptivbarnets integritetsskydd och adoptionshandlingarnas känsliga karaktär.

Den som enligt 92 § förvarar adoptionshandlingar är när uppgifter lämnas ut ur handlingarna skyldig att erbjuda mottagaren det stöd och den handledning som behövs. Rätten att få uppgifter ur handlingar förutsätter dock inte att den som begär dem tar emot det stöd och den handledning som erbjuds.

Uppgifterna ska enligt den föreslagna paragrafen lämnas ut avgiftsfritt. Detta hindrar dock inte att de kostnader som adoptions-tjänstorganet allmänt har för att lämna ut uppgifter täcks med avgifter som enligt 35 § tas ut hos adoptionssökandena. Adoptions-tjänstorganet kan alltså då det fastställer avgifternas storlek på förhand också bereda sig på de kostnader som behandlingen av begäran om uppgifter förorsakar.

Paragrafens 2 mom. motsvarar till största delen den senare meningen i 49 a § 3 mom. i den gällande adoptionslagen. Det föreslås dock att grunderna för att vägra lämna uppgifter ska skärpas i någon mån. I princip ska uppgifter alltid lämnas ut. I fråga om personer som nått myndighetsåldern kan t.ex. en allvarlig psykisk sjukdom dock i enskilda fall vara ett hinder för att lämna ut uppgifter. Om uppgiften begärs av en minderårig, ska den fara för barnets hälsa eller utveckling som eventuellt hänger samman med att uppgifterna lämnas ut bedömas enligt barnets ålder och utvecklingsnivå.

Frågan om uppgifter kan vägras ska i första hand bedömas med utgångspunkt i huruvida den fara som eventuellt förorsakas mottagaren av att de lämnas kan undvikas genom att mottagaren ges stöd. Uppgifter kan vägras endast om lämnandet av dem bedöms förorsaka sådan fara som avses i bestämmelsen trots att stöd givits.

Möjligheten att vägra lämna uppgifter gäller endast situationen vid den tidpunkt då uppgifterna begärs. När uppgifter senare begärs på nytt kan förutsättningarna för att lämna dem omprövas.

I 3 mom. föreslås en bestämmelse om undantag från den möjlighet att vägra lämna uppgifter som anges i 2 mom. Om en tidigare förälders identitet framgår av adoptionshandlingarna, ska uppgift om detta alltid lämnas på de villkor som anges i momentet.

I 1 punkten föreslås en bestämmelse som förpliktar att alltid lämna uppgift om en tidigare förälders identitet, om denna är känd, till ett adoptivbarn som har fyllt 12 år och, efter adoptivbarnets död, till en avkomling som har fyllt 12 år. Bestämmelsen behöver tas in i lagen på grund av artikel 22 stycke 3 i Europarådskonventionen om adoption. Rätten till personlig identitet anknyter dessutom

till skyddet för privatlivet som tryggas i 10 § i grundlagen. Ur den synpunkten skulle det vara problematiskt om en tillhandahållare av adoptionsrådgivning eller ett adoptionstjänstorgan enligt prövning kunde vägra lämna uppgifter om en tidigare förälders identitet till ett adoptivbarn som uppnått tillräcklig mognad eller, efter adoptivbarnets död, till en avkomling.

Den åldersgräns som föreslås i bestämmelsen är lägre än den som föreslås i 38 § 2 punkten i lagförslag 9. Det har här ansetts möjligt med en lägre åldersgräns med beaktande av att mottagaren av information i enlighet med 1 mom. i denna paragraf ska erbjudas det stöd och den handledning som behövs när uppgifter lämnas ut med stöd av adoptionslagen.

Enligt 2 punkten ska uppgift om en tidigare förälders identitet alltid lämnas ut också till ett minderårigt adoptivbarns vårdnadshavare och, efter adoptivbarnets död, till en minderårig avkomlings vårdnadshavare.

Enligt 4 mom. får ett beslut som gäller rätt att få uppgifter överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen. En bestämmelse om sökande av ändring behövs för att säkerställa att ändring kan sökas också i ett beslut om vägran som fattats av en privaträttslig förening som är verksam som tillhandahållare av adoptionsrådgivning eller adoptionstjänstorgan.

Grundlagsutskottet har förutsatt att ändring ska kunna sökas också i ett beslut om att lämna ut en handling (GrUU 43/1998 rd). I enlighet med detta föreslås att sökande av ändring ska kunna gälla beslut om att vägra lämna uppgifter men också beslut om att lämna ut uppgifter. Det sistnämnda kan bli aktuellt närmast när någon anser att det klart strider mot hans eller hennes enskilda bästa på det sätt som avses i 2 mom. att uppgifter lämnas ut.

Ändring i förvaltningsdomstolens beslut får sökas endast om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd. Den som förvarar adoptionshandlingarna och som har fattat beslut om att lämna uppgifter eller att vägra lämna dem ska inte ha rätt att överklaga förvaltningsdomstolens beslut.

94 §. *Behandlingen av en begäran om upplysningar.* I paragrafens 1 mom. föreskrivs om behandlingen av en sådan begäran om upplysningar som avses i artikel 15 i Europarådskonventionen om adoption och som sänts till adoptionsnämnden av en myndighet i en främmande stat. Nämnden ska då begära utlåtande i ärendet av det kommunala socialvårdsorganet som enligt nämndens bedömning bäst förmår skaffa de begärda upplysningarna. Socialvårdsorganet i den senaste hemkommunen för den person som avses i begäran om upplysningar har oftast de bästa förutsättningarna att skaffa dessa upplysningar.

Med stöd av 96 § iakttas vid utlämnande av uppgifter vad som i lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården föreskrivs om sekretess, tystnadsplikt och utlämnande av sekretessbelagda uppgifter. Tillämplig blir närmast lagens 18 § 1 mom., som bl.a. gäller utlämnande av sekretessbelagda uppgifter oberoende av klientens samtycke till en myndighet i ett ärende där socialvårdsmyndigheten har lagstadgad rätt eller skyldighet att anhängiggöra ärendet eller att delta i behandlingen eller verkställandet av ett anhängigt ärende genom att avge ett utlåtande eller en utredning eller på något annat motsvarande sätt. Enligt lagens 27 § 2 mom. gäller detta i tillämpliga delar också samarbetet med sådana utländska instanser som sköter uppgifter av motsvarande slag.

95 §. *Företrädande av barn som ska adopteras.* Syftet med paragrafen är att skapa klarhet i adoptionssökandens ställning som barnets företrädare efter det att barnet har placerats hos adoptionssökanden i adoptionsyfte. Eftersom omsorgen om barnet de facto sköts av adoptionssökanden redan under placeringen och eftersom placeringen i princip kan anses leda till adoption, är det motiverat att adoptionssökanden, om situationen fordrar det, redan innan adoptionen fastställs kan fatta beslut i ärenden som gäller adoptivbarnets person utan medverkan av barnets tidigare föräldrar eller någon annan vårdnadshavare.

Enligt 1 mom. ska adoptionssökanden under placeringen ha rätt att i vårdnadshavarens ställe besluta om barnets vistelseort, vård, uppfostran, övervakning och omsorg i övrigt

samt om nödvändig undervisning och hälsovård för barnet.

Dessutom ska sökanden i vårdnadshavarens ställe ha rätt att företräda barnet även i andra brådskande ärenden som gäller barnets person. Med brådskande ärenden avses ärenden i vilka det är nödvändigt att fatta beslut redan under placeringen. Som exempel på brådskande ärenden som avses i paragrafen kan nämnas ansökan om uppehållstillstånd för ett barn som kommer till Finland från en främmande stat.

I andra ärenden än sådana som avses i paragrafen kan adoptionssökanden inte företräda barnet förrän adoptionen har fastställts. Adoptionssökanden kan således inte förrän adoptionen har fastställts fatta beslut t.ex. om att byta barnets förnamn eller att ansluta barnet till ett religiöst samfund.

Adoptionssökanden kan i allmänhet inte heller ansöka om pass för barnet. Undantag från detta kan göras, om särskilda förhållanden som hänför sig till det aktuella enskilda fallet ger anledning att betrakta ansökan om pass som ett brådskande ärende. På denna grund kan adoptionssökanden t.ex. ansöka om främlingspass för ett statslöst barn som kommer från utlandet i adoptionsyfte.

Om placeringen misslyckas och barnet därför tas från adoptionssökanden, upphör samtidigt också sökandens behörighet enligt denna paragraf att fatta beslut som gäller barnet i vårdnadshavarens ställe.

Med stöd av paragrafens 2 mom. tillämpas på en adoptionssökande som utnyttjar sin rätt att företräda enligt 1 mom. vad som i 4 § 2 mom. och 5 § i lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt föreskrivs om vårdnadshavare.

Av hänvisningen till 4 § 2 mom. följer att adoptionssökanden innan han eller hon fattar ett beslut enligt 1 mom. ska samtala om saken med barnet, om det med beaktande av barnets ålder och utveckling samt ärendets natur är möjligt. När adoptionssökanden fattar beslutet ska han eller hon ta hänsyn till barnets åsikt och önskemål.

Om makar ansöker om adoption gemensamt, ska de i regel fatta de beslut som avses i 1 mom. gemensamt på det sätt som föreskrivs om vårdnadshavare i 5 § i lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt.

96 §. Tillämpning av lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården. I paragrafen föreskrivs om tillämpningen av lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården på adoptionsärenden. På en klient i adoptionsrådgivning och internationell adoptionstjänst tillämpas enligt förslaget vad som föreskrivs i lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården, om inte något annat följer av den föreslagna adoptionslagen.

Lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården ska med stöd av dess bestämmelser om tillämpningsområde och definitioner tillämpas på adoptionsrådgivning även utan någon uttrycklig bestämmelse. Till denna del är den föreslagna paragrafen endast av informativ natur. I fråga om internationell adoptionstjänst behövs det däremot en uttrycklig hänvisningsbestämmelse för att lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården ska bli tillämplig.

Lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården tillämpas dock endast om inte något annat följer av adoptionslagen. Detta betyder t.ex. att barnets bästa alltid ska komma i främsta rummet enligt 2 § i adoptionslagen när adoptionsrådgivning och internationella adoptionstjänst tillhandahålls, medan den skyldighet att i första hand beakta klientens önskemål och åsikt som anges i 8 § i lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården kan iaktas bara i andra hand. När adoptionsrådgivning och internationell adoptionstjänst tillhandahålls kan klientens önskemål och åsikt således beaktas endast i den utsträckning som detta inte strider med 2 § i adoptionslagen.

När adoptionsnämnden behandlar sådana ärenden som avses i 6 kap. samt i 94 § tillämpas bestämmelserna om socialvårdsmyndighet i lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården. De viktigaste bland dem är bestämmelserna om socialvårdsmyndighetens rätt att få sekretessbelagda uppgifter och handräckning, vilka finns i 4 kap. i den lagen.

97 §. Tjänsteansvar. I paragrafen föreskrivs om straffrättsligt tjänsteansvar för anställda vid en adoptionsbyrå och ett adoptionstjänstorgan.

12 kap. **Ikraftträdande och övergångsbestämmelser**

98 §. Ikraftträdande och bestämmelser som upphävs. Bestämmelserna i 86 § 2 mom. 2 punkten och 94 § i den föreslagna lagen hänför sig direkt till bestämmelserna i Europarådskonventionen om adoption. Till skillnad från lagens övriga bestämmelser kan de därför inte träda i kraft förrän konventionen träder i kraft för Finlands del. Det föreslås därför i 1 mom. att det genom förordning av statsrådet bestäms om ikraftträdandet av nämnda bestämmelser.

99 §. Adoptioner som skett före 1980. Paragrafens 1 och 2 mom. motsvarar i sak 56 § 1 och 2 mom. i den gällande adoptionslagen.

Paragrafens 3 mom. handlar om att omvandla rättsverkningarna av en adoption som skett före 1980 till att motsvara de rättsverkningar som den föreslagna adoptionslagen medför. Bestämmelsen motsvarar delvis 56 § 3 mom. i den gällande adoptionslagen. Skillnaden är dock den att endast adoptivbarnet i framtiden kan göra en sådan ansökan som avses i momentet. På grund av vad som föreslås i 100 § 3 mom. begränsar sig den praktiska betydelsen av det beslut som avses i detta moment till att adoptivbarn förlorar rätten att ärva sina biologiska släktingar. Med beaktande av detta är det inte längre befogat att adoptivföräldrarna till en person som adopterats före 1980 ska ha rätt att ansöka om ändring av adoptionens rättsverkningar.

100 §. Arvsrätt vid adoptioner som skett före 1980. Paragrafens 1 mom. motsvarar i sak 57 § 1 mom. i den gällande adoptionslagen. För tydlighets skull har ordalydelsen i momentet dock kompletterats. Enligt den gäller i princip också om ett adoptivbarns avkomlingars arvsrätt och om rätten att ärva ett adoptivbarns avkomlingar vad som föreskrivs i den tidigare lagen.

Paragrafens 2 mom. motsvarar i sak 57 § 2 mom. i den gällande adoptionslagen. På grund av vad som föreslås i 3 mom. har den senare meningen i 2 mom. dock kompletterats med ett omnämnande om att den tidigare lagen tillämpas i den avsedda situationen endast om inte något annat följer av 3 mom.

Paragrafens 3 mom. är nytt och innehåller en ändring jämfört med rådande rättsläge.

Huvudregeln i 1 mom. enligt vilken det i fråga om adoptioner som skett före 1980 ska tillämpas den lag som gällde vid adoptions-tidpunkten i fråga om kvarlåtenskapsrättsliga frågor, ska efter det att den föreslagna adoptionslagen trätt i kraft inte längre tillämpas vid avgörande av vem som har rätt till kvarlåtenskap efter adoptivbarnet eller dennes avkomling, eller på ett adoptivbarns och dennes avkomlingars rätt att ärva adoptivföräldrarna och deras släktingar. Med andra ord ska också en person som adopterats före 1980 i dessa avseenden helt jämföras med sina adoptivföräldrars biologiska barn. Ett villkor är dock att arvlåtaren har avlidit efter att den nya lagen trätt i kraft. Om arvlåtaren har avlidit före den nya adoptionslagens ikraftträdande och adoptionen inte på det sätt som avses i 2 mom hade omvandlats i enlighet med den tidigare adoptionslagen, tillämpas den lag som gällde vid adoptionstidpunkten.

Om adoptionen har skett före 1980 tillämpas på adoptivbarnets och dennes avkomlingars rätt att ärva adoptivbarnets tidigare föräldrar och deras släktingar fortfarande enligt huvudregeln i 1 mom. den lag som gällde vid adoptionstidpunkten, om inte ett beslut enligt 2 mom. om att omvandla adoptionen i enlighet med den nya lagstiftningen har gjorts.

101 §. Övergångsbestämmelser. Kontinuiteten i de adoptionsprocesser som är anhängiga när lagen träder i kraft föreslås bli tryggad genom en övergångsbestämmelse som tas in i 1 mom. Om barnet har placerats hos adoptanten i adoptionssyfte före den föreslagna lagens ikraftträdande, tillämpas den tidigare adoptionslagen i stället för den föreslagna adoptionslagen på adoptionen. Den tidigare lagen tillämpas också när ett ärende som gäller adoption har inletts vid nämnden för internationella adoptionsärenden i Finland eller vid domstol före den föreslagna lagens ikraftträdande.

Vid adoptioner inom landet är det tillhandahållaren av adoptionsrådgivning som sköter placeringen av ett sådant barn som avses i bestämmelsen hos adoptanten. Vid internationella adoptioner sköts placeringen i regel av ett utländskt adoptionstjänstorgan.

Övergångsbestämmelsen täcker såväl de materiellrättsliga förutsättningarna för adoption som procedurbestämmelserna i fråga om adoption. Av övergångsbestämmelsen följer också att bestämmelserna i 8 kap. om rätten för adoptivbarnet att hålla kontakt med sina tidigare föräldrar inte tillämpas, om barnet har placerats hos adoptionssökandena eller om ett ärende som gäller adoption har inletts vid nämnden för adoptionsärenden eller vid domstol före den nya lagens ikraftträdande.

Ett tillstånd till internationell adoption beviljat av nämnden för adoptionsärenden gäller en bestämd tid, högst två år. Om adoptionen inte har verkställts under tillståndets giltighetstid, men sökanden önskar fortsätta adoptionsprocessen, ska sökanden ansöka om förlängd giltighetstid. I syfte att trygga kontinuiteten i de adoptionsprocesser som är anhängiga när lagen träder i kraft föreslås i 2 mom. att giltighetstiden för ett tillstånd som beviljats med stöd av 25 § i den tidigare adoptionslagen på ansökan kan förlängas en gång efter den föreslagna lagens ikraftträdande. På en sådan ansökan och på adoption som skett i enlighet med ett tillstånd som beviljats med anledning av ansökan tillämpas den tidigare lagen.

Giltighetstiden för ett tillstånd som beviljats med stöd av 25 § i den tidigare adoptionslagen kan förlängas endast en gång efter den föreslagna adoptionslagens ikraftträdande. Den föreslagna begränsningen har ansetts nödvändig för att den tidigare adoptionslagen och den föreslagna adoptionslagen inte ska tillämpas parallellt under flera år efter det att den nya lagen trätt i kraft. Om adoptionen inte verkställs ens under den förlängda giltighetstiden för ett tillstånd som beviljats med stöd av den tidigare adoptionslagen och sökanden fortfarande önskar fortsätta adoptionsprocessen, kan sökanden ansöka om ett helt nytt tillstånd. På denna ansökan och på adoption som sker i enlighet med ett tillstånd som beviljats med anledning av ansökan tillämpas den föreslagna adoptionslagen.

I 3 mom. föreskrivs att bestämmelserna i 33 § om adoptionstjänstorganets skyldighet att bistå vid insamling av uppgifter om barnet och skyldighet att vid lämnandet av uppgifterna erbjuda mottagaren det stöd och den handledning som behövs samt bestämmel-

serna i 93 § om rätt att få uppgifter ska tillämpas trots 1 och 2 mom. alltid efter den föreslagna lagens ikraftträdande. Tidpunkten då adoptionen fastställs inverkar således inte på tillämpningen av dessa bestämmelser, utan de tillämpas såväl på adoptioner som är anhängiga när lagen träder i kraft som på redan fastställda adoptioner.

Av momentet följer också att bestämmelserna i 25 § om adoptionsrådgivning efter fastställd adoption tillämpas på alla adoptioner som fastställs efter den föreslagna adoptionslagens ikraftträdande. Detta gäller också när den tidigare lagen med stöd av 1 eller 2 mom. tillämpas på adoptionen i andra avseenden.

Av praktiska orsaker och särskilt för att undvika överbelastning i den nya adoptionsnämnden föreskrivs i 4 mom. om en övergångstid när det gäller kravet på tillstånd till adoption inom landet. Om adoptionssökanden har börjat få adoptionsrådgivning före den föreslagna lagens ikraftträdande, görs adoptionsplaceringen och fastställs adoptionen inom landet alltid utan adoptionsnämndens tillstånd. På sådana sökande tillämpas med andra ord inte alls lagförslagets bestämmelser om tillståndsförfarande. De kan alltså inte ens om de så önskar ansöka om tillstånd till adoption inom landet.

Om det tillståndsförfarande som anges i lagförslaget inte tillämpas på sökandena, tillämpas på det intyg som utfärdas för dem vad som föreskrivs i den tidigare adoptionslagen i fråga om intyg över adoptionsrådgivning. För att underlätta tillämpningen av övergångsbestämmelserna är det motiverat att tillhandahållaren av adoptionsrådgivning antecknar tidpunkten då adoptionsrådgivningen inlett på intyget över adoptionsrådgivning.

På de sökande som har börjat få adoptionsrådgivning först efter lagens ikraftträdande tillämpas tillståndsbestämmelserna i fråga om adoption inom landet genast från ikraftträdandet.

I de fall som avses i det aktuella momentet tillämpas den föreslagna lagens materiellrättsliga bestämmelser på adoption, om inte något annat följer av paragrafens 1 mom.

Övergångsbestämmelsen i 5 mom. hänger samman med att uppgifterna för nämnden för internationella adoptionsärenden i Finland

omorganiserar. Ärenden som är anhängiga vid nämnden när den nya lagen träder i kraft överförs efter lagens ikraftträdande till adoptionsnämnden för behandling. Ärendena överförs på tjänstens vägnar till den nya nämnden. Parterna behöver inte vidta några åtgärder av denna anledning.

För klarhets skull kan konstateras att adoptionsnämnden på grund av övergångsbestämmelsen i 1 mom. behandlar de tillståndsärenden som överförts till den och som inlett medan den tidigare lagen var i kraft med tillämpande av bestämmelserna i den tidigare adoptionslagen.

När adoptionsnämnden utfärdar ett tillståndsbeslut efter den föreslagna adoptionslagens ikraftträdande tillämpas dock trots vad som sägs i 1 och 2 mom. bestämmelserna i 48 § om återkallelse av tillstånd, bestämmelserna i 49 § om anmälningsskyldighet samt bestämmelserna i 50 § om ändringssökande.

De bestämmelser i den föreslagna adoptionslagen som gäller erkännande av utländsk adoption och av hävning av utländsk adoption uppställer i vissa avseenden strängare villkor för erkännande än motsvarande bestämmelser i den tidigare adoptionslagen. Av rättsskyddsskäl är det motiverat att bestämmelserna om erkännande i den nya lagen inte gäller retroaktivt. Detta säkerställs med en övergångsbestämmelse som tas in i 6 mom. I ett beslut av Helsingfors hovrätt i ett ärende som gäller erkännande får ändring dock sökas hos högsta domstolen alltid när avgörandet meddelas efter den föreslagna lagens ikraftträdande.

I 7 mom. föreskrivs om behandlingen av ärenden som är anhängiga vid social- och hälsovårdsministeriet när lagen träder i kraft.

Paragrafens 8 mom. handlar om hur de tillstånd som social- och hälsovårdsministeriet beviljat med stöd av den tidigare lagen hålls i kraft efter den nya lagens ikraftträdande.

Med stöd av 9 mom. jämställs godkännande av ett utländskt adoptionstjänstorgan som gjorts av nämnden för adoptionsärenden med stöd av den tidigare lagen med ett sådant tillstånd till samarbete enligt 90 § i den nya adoptionslagen när den trätt i kraft.

102 §. Hänvisningar till tidigare lag. Paragrafen innehåller rättsnormer för de fall då det i en lag eller i en förordning har hänvisats

till en bestämmelse som har ersatts med en bestämmelse i den föreslagna lagen eller till nämnden för internationella adoptionsärenden i Finland.

103 §. *Bemyndigande att vidta verkställighetsåtgärder.* Paragrafen gör det möjligt att vidta åtgärder som krävs för verkställigheten av lagen redan innan lagen träder i kraft. En sådan åtgärd är t.ex. att tillsätta adoptionsnämnden.

2.3 Äktenskapslagen

8 §. Paragrafen föreslås bli upphävd. Av detta följer att justitieministeriet inte längre kan bevilja tillstånd till äktenskap mellan en adoptivförälder och ett adoptivbarn.

9 a §. Enligt paragrafen gäller vad som föreskrivs i 7 och 9 § om hinder mot äktenskap också när släktskapsförhållandet har uppstått till följd av adoption. Ett adoptivbarn får således inte ingå äktenskap t.ex. med sin adoptivförälder eller dennes förälder. Ett adoptivbarn får inte heller ingå äktenskap t.ex. med sin adoptivförälders biologiska barn eller med ett annat adoptivbarn som har samma adoptivförälder.

Av den föreslagna paragrafen och av 9 § följer att ett adoptivbarn inte får ingå äktenskap t.ex. med sin adoptivförälders bror eller syster. Justitieministeriet kan dock av särskilda skäl ge tillstånd till ett sådant äktenskap.

Den föreslagna paragrafen inverkar inte på den adopterades möjlighet att ingå äktenskap med en biologisk släkting. För en adopterad person gäller de hinder mot äktenskap som baserar sig på släktskap alltså såväl personens biologiska släktingar som släktingar som adoptionen fört med sig.

Ikraftträdandebestämmelse. Ikraftträdandebestämmelsens 2 mom. innehåller en övergångsbestämmelse, enligt vilken den tidigare lagen tillämpas på hinder mot äktenskap, om vigsel till äktenskap förrättas på basis av ett intyg över hindersprövning som har utfärdats före den föreslagna lagens ikraftträdande. Övergångsbestämmelsen har ansetts befogad för att hindersprövning inte ska behöva göras på nytt i sådana fall då prövning men inte vigsel har förrättats före lagens ikraftträdande.

2.4 Lagen om registrerat partnerskap

2 §. I paragrafen föreslås ändringar till följd av upphävandet av 8 § och stiftandet av 9 a § i äktenskapslagen.

Ikraftträdandebestämmelse. Ikraftträdandebestämmelsens 2 mom. innehåller en övergångsbestämmelse motsvarande den som finns i förslaget till ändring av äktenskapslagen.

2.5 Lagen om Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården

2 §. *Uppgifter.* Till 1 mom. 2 punkten fogas ett omnämnande om att verket ska sköta de uppgifter som ankommer på verket enligt bestämmelser i lagstiftningen om adoption.

3 §. *Nämnder.* Till paragrafen fogas ett nytt 2 mom., som innehåller en informativ bestämmelse om att det i den föreslagna adoptionslagen föreskrivs om den adoptionsnämnd som finns vid verket.

2.6 Lagen om förvaltningsdomstolarna

7 §. *Sakkunnigledamöter.* I 1 mom. föreslås en ny 1 a-punkt, där det föreskrivs att sakkunnigledamöter deltar i behandlingen och avgörandet av adoptionsärenden vid förvaltningsdomstolen. Sakkunnigledamöter ska enligt förslaget finnas med vid ärenden som gäller avbrytande av adoptionsrådgivning, vägran att tillhandahålla internationell adoptionstjänst eller avbrytande av tjänsten, adoptionstillstånd eller rätt att få uppgifter ur adoptionshandlingar. Med ett ärende som gäller adoptionstillstånd avses i bestämmelsen förutom ett beslut av nämnden med anledning av en tillståndsansökan också t.ex. återkallelse av ett beviljat tillstånd.

När sådana besvär som avses i 36 § 2 mom. i den föreslagna adoptionslagen behandlas, ska sakkunnigledamöten inte delta i behandlingen och avgörandet av ärendet. Detsamma gäller besvär som anförs i sådana tillståndsärenden som avses i 87, 89, och 90 § i den föreslagna adoptionslagen.

8 §. *Behörighetsvillkor för och utnämning av sakkunnigledamöter.* Till följd av den föreslagna ändringen av lagens 7 § föreslås att

det till 8 § 2 mom. 1 punkten fogas en hänvisning till 7 § 1 mom. 1 a-punkten. De sakkunnigledamöter som deltar i behandlingen och avgörandet av adoptionsärenden och deras suppleanter ska således ha avlagt för uppgiften lämplig högre högskoleexamen och vara förtrogna med barnskydd.

Ikraftträdandebestämmelse. Med stöd av 2 mom. i ikraftträdandebestämmelsen ska ärenden som har anhängiggjorts innan lagen har trätt i kraft behandlas i förvaltningsdomstolen med iakttagande av de bestämmelser om sammansättningen som gällde vid ikraftträdandet. Adoptionsärenden som blir anhängiga efter lagens ikraftträdande ska behandlas i den sammansättning som anges i denna lag oberoende av om man på avgörandet av ärendet i materiellrättsligt avseende tillämpar bestämmelserna i adoptionslagen eller, med stöd av övergångsbestämmelserna där, bestämmelserna i den tidigare adoptionslagen.

2.7 Straffregisterlagen

4 a §. Det föreslås att 1 mom. 5 punkten ändras så att det också i ett ärende som gäller adoption av barn blir möjligt att lämna ut uppgifter om personer ur straffregistret till finska myndigheter. Detta är nödvändigt för att t.ex. den domstol som behandlar adoptionsansökan vid behov kan försäkra sig om att adoptionen är till barnets bästa.

Gällande bestämmelse gäller utlämnande av uppgifter endast till myndigheter. Adoptionsrådgivning kan dock på basis av ett särskilt tillstånd tillhandahållas också av adoptionsbyråer som avses i adoptionslagen. Dessa byråer är privaträttsliga föreningar som sköter en offentlig förvaltningsuppgift. Av denna anledning föreslås att det till paragrafen fogas ett nytt 4 mom. där paragrafens tillämpningsområde utvidgas så att den utöver myndigheter också gäller adoptionsbyråer.

Straffregisteruppgifter behöver lämnas ut till en tillhandahållare av adoptionsrådgivning för att denna på det sätt som avses i 24 § 2 mom. 4 punkten ska kunna utreda och bedöma om förutsättningar för adoption föreligger. Med stöd av den föreslagna bestämmelsen kan straffregisteruppgifter lämnas ut

inte bara om adoptionssökandena utan också om personer som nått myndighetsåldern och som bor i samma hushåll som adoptionssökandena. Exempel på sådana personer är en person som lever i ett registrerat partnerskap med adoptionssökanden eller en person som är sambo med sökanden, familjens barn som nått myndighetsåldern eller far- eller morföräldrar.

Straffregisteruppgifter kan lämnas ut oberoende av om adoptionssökanden avser att adoptera ett barn i Finland eller utanför landet.

6 §. I paragrafens 1 mom. föreslås en bestämmelse enligt vilken en enskild person har rätt att få ett straffregisterutdrag beträffande sig själv för att visa upp det för en myndighet eller något annat organ i en främmande stat med tanke på adoption.

2.8 Strafflagen

22 kap. Om kränkning av foster, embryo och genom

6 §. *Kränkning av ett barns identitet.* Det föreslås att paragrafen ändras så att den får en ny 4 punkt, som gäller underlåtelse att iaktta skyldigheterna i 92 och 93 § i den föreslagna adoptionslagen i fråga om bevarande eller överlämnande av adoptionshandlingar eller utlämnande av uppgifter ur dem.

För att det förfarande som avses i den föreslagna 4 punkten ska vara straffbart måste gärningen vara ägnad att äventyra barnets rätt att få reda på sitt ursprung. Straffbarheten förutsätter s.k. abstrakt fara, dvs. gärningen ska enligt prövning i det enskilda fallet typiskt ha äventyrat barnets sagda rätt.

De handlingar och uppgifter som avses i 92 och 93 § i den föreslagna adoptionslagen kan omfatta en stor mängd olika handlingar och uppgifter om adoption. En förutsättning för straffbarhet när det gäller att underlåta att bevara eller överlämna handlingar eller lämna ut uppgifter är dock att handlingen eller uppgiften är väsentlig med tanke på rätten att få uppgifter om barnets härkomst.

Det förfarande som avses i den föreslagna 4 punkten ska vara straffbart endast om gärningen begås uppsåtligt. Straffbestämmel-

sen riktar sig närmast mot personer som är anställda hos en tillhandahållare av adoptionsrådgivning eller hos ett adoptionstjänstorgan för internationell adoption. För att ingripa mot brott mot bestämmelserna i 92 och 93 § i den föreslagna adoptionslagen då gärningen begås på annat sätt än uppsåtliga utnyttjas i första hand administrativ tillsyn.

I den föreslagna bestämmelsen saknas en hänvisning till 33 § 2 mom. 3 punkten i den föreslagna adoptionslagen där det föreskrivs om adoptionstjänstorganets skyldighet att hjälpa till att skaffa uppgifter om ett barn som adopterats från utlandet och uppgifter om barnets ursprung från den stat från vilket barnet anlant. Det finns inte anledning att straffbelägga underlåtenhet att fullgöra denna skyldighet, eftersom uppgifter som gäller barnet och dess ursprung i allmänhet kan skaffas från barnets ursprungsstat också utan adoptionstjänstorganets medverkan. Dessutom är det möjligt att ingripa i adoptionstjänstorganets underlåtelser genom administrativa åtgärder, i sista hand genom att återkalla adoptionstjänstorganets tillstånd.

25 kap. Om brott mot friheten

3 b §. *Olagligt framkallande av samtycke till adoption.* Det föreslås att det i 25 kap. i strafflagen tas in en ny 3 b §, som gäller olagligt framkallande av samtycke till adoption.

Enligt 1 mom. blir det straffbart att få någon annan att lämna sitt samtycke till adoption genom att utlova eller ge ersättning eller genom att vilseleda eller utnyttja misstag.

Med samtycke till adoption avses i bestämmelsen ett sådant samtycke som enligt lag ska ges för att adoptionen ska kunna fastställas. Samtycket kan ges av den som ska adopteras, om denna persons samtycke krävs enligt 10 § i den föreslagna adoptionslagen, av barnets förälder eller av någon annan som avses i 13 § i samma lag.

Den ersättning som avses i 1 punkten kan i de flesta fall vara pengar. Den föreslagna bestämmelsen förutsätter dock inte att ersättningen uttryckligen betalas i pengar, utan också andra ersättningar är möjliga. Det kan

t.ex. vara fråga om att ge ett föremål eller bekosta någon tjänst eller betala en skuld för den som ger samtycket. Ersättningen behöver inte ha något direkt ekonomiskt värde.

Ersättningen ska utlovas eller ges. För att ersättning ska utgöra en förutsättning för givande av samtycke till adoption, måste den åtminstone utlovas innan samtycket ges. Ersättningen kan ges också senare. Bestämmelsen förutsätter inte att ersättning uttryckligen utlovas eller ges som vederlag för samtycke till adoption. Även ett outtalat löfte eller en faktisk betalning av ersättning så att kopplingen till samtycket till adoption är tydlig, kan vara tillräckligt.

Sådant vilseledande som avses i 2 punkten är det fråga om t.ex. när barnets förälder lockas att ge sitt samtycke till adoption genom att få honom eller henne att tro att samtycket endast gäller tillfällig placering av barnet utanför hemmet och att barnet senare kommer att återvända till föräldern.

Den kriminaliseringsskyldighet som ingår i artikel 3 stycke 1.a.ii i det fakultativa protokollet om försäljning av barn, barnprostitution och barnpornografi gäller endast sådant otillbörligt framkallande av samtycke till adoption som sker i samband med försäljning av barn. Enligt förslaget ska framkallande av samtycke till adoption genom att vilseleda eller utnyttja misstag dock vara straffbart också då det inte hänför sig till försäljning av barn.

Gärningen är straffbar endast om den begås uppsåtligt. Som straff kan utdömas böter eller fängelse i högst två år.

Genom straffbestämmelsen om olagligt framkallande av samtycke till adoption skyddas den fria viljebildningen för den som ger samtycket. I den straffbestämmelse om människohandel som finns i 25 kap. 3 § i strafflagen är det däremot offret för människohandel som skyddas. Om gärningsmannens förfarande uppfyller både rekvisitet för olagligt framkallande av samtycke till adoption och rekvisitet för människohandel ska han eller hon dömas för båda.

I den föreslagna paragrafen regleras inte på ett uttömmande sätt de situationer där otillbörligt framkallande av samtycke till adoption är straffbart. Om samtycke till adoption framkallas genom våld eller hot, är det fråga om sådant olaga tvång som avses i 25 § kap.

8 § i strafflagen. Så som konstateras i motiveringen i den regeringsproposition RP 94/1993 rd som ledde till stiftandet av nämnda bestämmelse behöver våldet inte vara straffbart som ett våldsbrott och hotet behöver inte avse våld mot person för att det ska vara fråga om olaga tvång. Om en kommunal tjänsteinnehavare vid mottagande av ett samtycke till adoption bryter mot bestämmelserna i 15 § eller 24 § 2 mom. 2 punkten i den föreslagna adoptionslagen eller andra bestämmelser eller föreskrifter som gäller saken, kan förfarandet bli straffbart med stöd av bestämmelserna i 40 kap. i strafflagen t.ex. som brott mot tjänsteplikt. Bestämmelserna i 40 kap. i strafflagen tillämpas med stöd av 97 § i den föreslagna adoptionslagen på motsvarande sätt på arbetstagare vid en adoptionsbyrå.

I 2 mom. föreskrivs om straffbeläggning av försök. Gärningen har avancerat till försök t.ex. när gärningsmannen har betalt ersättning till barnets förälder för att denna ska ge sitt samtycke till adoption, men samtycke ännu inte har givits.

3 c §. Olaglig adoptionsförmedling. Det föreslås att det i 25 kap. i strafflagen tas in en ny 3 c §, som ska ersätta straffbestämmelsen i 53 § i den gällande adoptionslagen.

Enligt 1 mom. är det straffbart att någon annan än barnets vårdnadshavare olovligen i adoptionssyfte placerar barnet i ett privathem för att uppfostras där eller på något annat sätt ger någon annan en möjlighet att adoptera barnet.

Enligt den föreslagna adoptionslagen får endast sådana tillhandahållare av adoptionsrådgivning som avses i 22 § och sådana adoptionstjänstorgan som avses i 32 § i den lagen fungera som förmedlare vid adoptioner. Det är enligt den föreslagna bestämmelsen straffbart för andra att fungera som adoptionsförmedlare.

Straffbestämmelsen täcker t.ex. också en situation då adoptionstjänstorganet förmedlar ett adoptivbarn till Finland från en sådan stat för vilken det inte har beviljats ett sådant tillstånd till adoptionssamarbete som avses i 90 i den föreslagna adoptionslagen.

Gärningen är straffbar endast om den begås uppsåtligen. Som straff kan utdömas böter eller fängelse i högst ett år. Enligt 53 § i den

gällande adoptionslagen kan endast bötesstraff dömas ut för motsvarande brott. En strängare straffskala än för närvarande kan anses nödvändig med beaktande av att olaglig adoptionsförmedling är förknippad med betydande risker med tanke på barnets bästa. Barnet kan t.ex. ha sålts eller kidnappats för att adopteras bort.

Enligt 2 mom. är det för det första straffbart att någon offentligt eller annars bland allmänheten bjuder ut ett barn för adoption. Att bjuda ut barnet offentligt kan ske t.ex. genom en tidningsannons eller på ett för alla öppet diskussionsforum på Internet. Med annat utbudande bland allmänheten avses i bestämmelsen att barnet bjuds ut för adoption till en vidare, om än på förhand begränsad mottagargrupp, t.ex. till medlemmar i en förening eller deltagare i ett diskussionsforum som förutsätter registrering.

I bestämmelsen avses situationer där ett enskilt barn eller enskilda barn bjuds ut för adoption. Straffbarheten förutsätter dock inte att barnets identitet framgår av de givna uppgifterna eller att han eller hon annars kan identifieras på basis av deras innehåll.

Bestämmelsen gäller också barnets föräldrar. Att offentligt bjuda ut sitt eget barn för adoption är alltså enligt bestämmelsen en straffbar handling.

Enligt momentet är det också straffbart att någon offentligt eller annars bland allmänheten erbjuder sig att ta ett barn till sig i adoptionssyfte. Den som önskar adoptera ett barn får alltså inte offentligt eller annars genom att sprida information bland allmänheten leta efter en person som är villig att lämna sitt barn för adoption.

Det är enligt den föreslagna bestämmelsen inte straffbart att barnets förälder privat hör sig för direkt hos en annan person om möjligheterna att få adoptera barnet. Detsamma gäller en situation då någon privat hör sig för direkt hos barnets förälder om föräldern är villig att överlåta barnet i personens vård i adoptionssyfte. Det är inte heller straffbart att en sådan tillhandahållare av adoptionsrådgivning eller ett sådant adoptionstjänstorgan som avses i den föreslagna adoptionslagen på ett allmänt plan offentligt informerar om sin adoptionsförmedling.

2.9 Lagen om befolkningsdatasystemet och Befolkningsregistercentralens certifikattjänster

13 §. *Personuppgifter som registreras i systemet.* Terminologiska ändringar föreslås i 1 mom. 10 punkten.

38 §. *Begränsningar som gäller utlämnande av uppgifter om adoption.* Terminologiska ändringar föreslås i rubriken för paragrafen och i det inledande stycket. I stället för uttrycket "biologisk förälder" föreslås uttrycket "tidigare förälder", eftersom de uppgifter som lämnas ut med stöd av paragrafen kan gälla också de tidigare adoptivföräldrarna för en person som har adopterats på nytt.

Innehållsmässiga ändringar föreslås i 1—3 punkten i den gällande paragrafen. Syftet med dessa ändringar är framför allt att bestämmelserna om utlämnande av uppgifter om adoption som lagrats i befolkningsdatasystemet i så stor utsträckning som möjligt innehållsmässigt ska sammanfalla med bestämmelserna i den föreslagna adoptionslagen i fråga om utlämnande av uppgifter ur adoptionshandlingar som förvaras hos tillhandahållaren av adoptionsrådgivning eller hos adoptionsstjänstorganet.

I 1 punkten föreslås bli föreskrivet att de uppgifter som avses i paragrafen får lämnas ut till ett adoptivbarn som har fyllt 15 år och, efter adoptivbarnets död, till en avkomling som har fyllt 15 år. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar 93 § 3 mom. 1 punkten i den föreslagna adoptionslagen, med undantag av att barnet ska ha rätt att få uppgifter ur befolkningsdatasystemet först när det har fyllt 15 år. Grunden för den högre åldersgränsen är att det inte är möjligt att erbjuda mottagaren stöd och handledning av en socialarbetare när uppgifter ur befolkningsdatasystemet lämnas ut.

I 2 punkten föreslås bli föreskrivet att de uppgifter som avses i paragrafen alltid får lämnas ut till ett minderårigt adoptivbarns vårdnadshavare och, efter adoptivbarnets död, till en minderårig avkomlings vårdnadshavare. Det är fråga om väsentliga uppgifter om barnets identitet som barnets vårdnadshavare alltid ska ha rätt att få oavsett vilken omständighet uppgiftsbehovet baserar sig på.

Paragrafens 3—5 punkt motsvarar 4—6 punkten i den gällande paragrafen.

Paragrafens 6 punkt motsvarar den gällande paragrafens 7 punkt. Terminologin på finska har ändrats.

3 Ikraftträdande

3.1 Konventionens ikraftträdande

Europarådskonventionen om adoption trädde i kraft internationellt den 1 september 2011. För de stater som ratificerar, godtar eller godkänner Europarådskonventionen senare träder den i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om tre månader efter den dag då staten i fråga har deponerat ratifikations-, godtagande- eller godkännandeinstrumentet. Avsikten är att konventionen ska träda i kraft för Finlands del tidigast den 1 juli 2012.

3.2 Lagarnas ikraftträdande

Lagen om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i den europeiska konventionen om adoption av barn föreslås träda i kraft genom förordning av republikens president. Den föreslagna adoptionslagens 86 § 2 mom. 2 punkt om en sådan nationell myndighet som avses i konventionen och adoptionslagens 94 § om behandling av begäran om upplysningar enligt konventionen ska sättas i kraft samtidigt genom förordning av statsrådet.

Med undantag för de bestämmelser i den föreslagna adoptionslagen som nämns ovan är adoptionslagen och de ändringar i andra lagar som hänför sig till den inte direkt knutna till bestämmelserna i konventionen. De kan således träda i kraft antingen tidigare än eller samtidigt med konventionen.

I propositionen föreslås att lagarna ska träda i kraft den 1 juli 2012. På så sätt reserveras tid för de åtgärder som krävs för verkställigheten av lagarna. Dessa åtgärder handlar bl.a. om att ordna utbildning, tillsätta den nya adoptionsnämnden och organisera dess verksamhet samt göra ändringar i befolkningsdatasystemet.

4 Behovet av riksdagens samtycke och behandlingsordning

4.1 Behovet av riksdagens samtycke

Enligt 94 § 1 mom. i grundlagen krävs riksdagens godkännande bl.a. för fördrag och andra internationella förpliktelser som innehåller sådana bestämmelser som hör till området för lagstiftningen. Enligt grundlagsutskottets tolkningspraxis ska en bestämmelse anses höra till området för lagstiftningen om bestämmelsen gäller utövande eller inskränkning av en grundläggande rättighet som är tryggad i grundlagen, om bestämmelsen i övrigt gäller grunderna för individens rättigheter eller skyldigheter, om det enligt grundlagen ska föreskrivas i lag om den sak som bestämmelsen avser eller om det finns gällande bestämmelser i lag om den sak som bestämmelsen avser eller om det enligt rådande uppfattning i Finland ska föreskrivas om den i lag. En bestämmelse i en internationell förpliktelse hör till området för lagstiftningen oberoende av om den står i strid med eller harmonierar med en bestämmelse som utfärdats genom lag i Finland (GrUU 11/2000 rd, GrUU 12/2000 rd och GrUU 45/2000 rd).

Nästan alla materiella bestämmelser i Europarådskonventionen om adoption (artiklarna 1—22) innehåller bestämmelser som hör till området för lagstiftningen och som fordrar riksdagens godkännande. Detta framgår också av det avsnitt där det redogörs för innehållet i konventionen och dess förhållande till lagstiftningen i Finland.

I avdelning I i konventionen föreskrivs om varje konventionsstats skyldighet att vidta de lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder som behövs för att se till att dess lagstiftning stämmer överens med bestämmelserna i konventionen. Avdelning II i konventionen innehåller bestämmelser om de allmänna principer som ska iaktas vid adoption, såsom adoptionens giltighet, förutsättningarna för fastställande av adoption, samtycke till adoption, villkor som gäller adoptionssökandens civilstånd, möjlighet till ny adoption av ett barn, lägsta ålder för att få adoptera, undersökningar före adoption, rättsverkningar av adoption, adoptivbarns medborgarskap, för-

bud mot begränsningar, hävning och ogiltigförklaring av ett adoptivförhållande, förbud mot otillbörlig vinning, prøvotid, adoptionsrådgivning samt tjänster efter adoptionen samt tillgång till och utlämnande av uppgifter. Bestämmelserna hör till området för lagstiftningen, eftersom det finns bestämmelser i lag om de frågor som avses i bestämmelserna.

I artikel 15 i konventionen föreskrivs om en skyldighet för varje konventionsstat att utse en nationell myndighet till vilken den begäran om upplysningar som avses i artikeln kan riktas. Det har i allmänhet varit sed att i lag föreskriva vilken instans som ska fungera som nationell myndighet. I artikeln finns också bestämmelser om utbyte av information mellan de nationella myndigheterna. Bestämmelserna hör till området för lagstiftningen eftersom bestämmelser om informationsutbyte mellan myndigheterna och om sekretess finns bl.a. i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet, i lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården och i personuppgiftslagen.

I konventionen finns det dessutom några bestämmelser om vilka det inte tidigare föreskrivits i lag, men som kan anses höra till området för lagstiftningen. Exempel på sådana är åtminstone artiklarna 6 och 16 i konventionen. Artikel 6 i konventionen innehåller en bestämmelse om hörande av barnet i de fall då barnets samtycke till adoption inte krävs. Denna bestämmelse kan anses gälla utövande av den grundläggande rättighet som tryggats i 6 § 3 mom. i grundlagen, vilket innebär att bestämmelsen redan på denna grund hör till området för lagstiftningen. Artikel 16 i konventionen gäller en skyldighet att avbryta adoptionsprocessen på grund av en pågående rättegång för fastställande av föräldraskapet. Enligt rådande uppfattning i Finland är också denna skyldighet en sak om vilken det ska föreskrivas i lag.

I artikel 21 i konventionen föreskrivs om konventionsstaternas skyldighet att se till att de socialarbetare som behandlar adoptionsärenden har den utbildning som behövs. Skyldigheten i denna artikel kan fullgöras genom faktiska åtgärder i konventionsstaten. Till denna del är det alltså inte fråga om en bestämmelse som hör till lagstiftningen.

4.2 Behandlingsordning

I 6 § i grundlagen sägs att alla är lika inför lagen och att ingen utan godtagbart skäl får särbehandlas på grund av kön, ålder, ursprung, språk, religion, övertygelse, åsikt, hälsotillstånd eller handikapp eller av någon annan orsak som gäller hans eller hennes person.

De ålderskrav som ställts på adoptionssökandena i lagförslaget har effekter på likabehandlingen. Barnets bästa kan dock anses vara ett sådant godtagbart skäl som avses i 6 § i grundlagen och som gör det berättigat att särbehandla sökandena på grund av deras ålder. Genom att ålderskraven preciseras i lagen främjas en jämlik behandling av sökandena hos olika myndigheter och domstolar. Frågan har behandlats närmare i den allmänna motiveringen.

Också Europeiska människorättsdomstolen har nyligen tagit ställning till ett fall där en person på grund av sin ålder förvägrats rätt att adoptera. Människorättsdomstolen ansåg i sin dom 10.6.2010 (*Schwizgebel v. Schweiz*) att en 47-årig kvinna, som från tidigare hade en 3-årig adoptivdotter, inte hade diskriminerats då hon inte hade beviljats tillstånd att adoptera ett barn till på grund av den stora ålderskillnaden mellan henne och det tilltänkta adoptivbarnet.

I 6 § 3 mom. i grundlagen sägs att barn skall bemötas som jämlika individer och att de ska ha rätt till medinflytande enligt sin utvecklingsnivå i frågor som gäller dem själva. Lagförslaget innehåller mer omfattande bestämmelser än tidigare när det gäller att ta reda på och beakta barnets åsikter också i sådana fall då barnets samtycke till adoption inte behövs. Den skyldighet som anges i 26 § i lagförslaget om att vid behov utreda hur barnet ställer sig till att hålla kontakt med en tidigare förälder efter adoptionen förbättrar också barnets möjligheter till medinflytande i frågor som gäller honom eller henne på det sätt som avses i grundlagen.

Enligt 11 § 2 mom. i lagförslaget kan adoption av ett minderårigt barn på vissa villkor fastställas, även om föräldern har vägrat ge sitt samtycke till adoption eller återtagit ett tidigare givet samtycke. Bestämmelsen är av betydelse med tanke på skyddet för familjelivet,

som ska räknas till skyddet för privatlivet i 10 § i grundlagen, samt med tanke på bestämmelsen om skyddet för familjelivet i artikel 8 § i Europarådets människorättskonvention. Med tanke på skyddet för familjelivet kan det i princip anses problematiskt att ett minderårigt barn adopteras utan föräldrarnas samtycke. Ingreppet i skyddet för familjelivet sker dock enligt förslaget på grund av barnets bästa, dvs. av ett godtagbart skäl med tanke på systemet för de grundläggande fri- och rättigheterna. Den föreslagna bestämmelsen överensstämmer också med proportionalitetsprincipen, eftersom tröskeln för adoption utan föräldrarnas samtycke är hög. En sådan adoption kommer på fråga endast om domstolen finner att adoptionen på ett uppenbart avgörande sätt är till barnets bästa och det inte finns tillräcklig anledning för föräldern att vägra ge sitt samtycke eller att återta ett tidigare givet samtycke. Lagförslaget kan därför till denna del inte anses strida mot 10 § i grundlagen eller artikel 8 i Europarådets människorättskonvention.

Europeiska människorättsdomstolen har behandlat ett fall av adoption utan föräldrarnas samtycke, t.ex. i sin dom 26.5.1994 (*Keegan v. Irland*). Domen gällde ett fall där modern i adoptionssyfte hade placerat ett barn som fötts efter det att äktenskapet upphört hos de tilltänkta adoptivföräldrarna, utan att fadern givit sitt samtycke till eller varit medveten om saken. Detta hade lett till att det skapats ett band mellan barnet och de tilltänkta adoptivföräldrarna, vilket senare hade lett till att adoptionen fastställdes. Människorättsdomstolen ansåg att Irland hade brutit mot artikel 8 i människorättskonventionen.

Adoption utan föräldrarnas samtycke var det fråga om också t.ex. i Europeiska människorättsdomstolens dom 28.10.2010 (*Aune v. Norge*). Med hänvisning till sin tidigare dom (*Johansen v. Norge*, 7.8.1996) konstaterade människorättsdomstolen i domen att adoption av ett barn utan den biologiska föräldrarnas samtycke bör tillåtas endast under exceptionella förhållanden och att sådana åtgärder kan anses berättigade endast om de baseras på ytterst viktiga krav som beror på barnets bästa. I det aktuella fallet ansågs det dock ha funnits adekvata grunder för adoption utan föräldrarnas samtycke. Norge ansågs

därför inte ha brutit mot artikel 8 i mänskörättskonventionen.

Grundlagsutskottet har ansett att också rätten till personlig identitet omfattas av skyddet för privatlivet i 10 § i grundlagen och funnit det nödvändigt att personen har rätt att få information om sitt ursprung (GrUU 59/2002 rd och GrUU 16/2006 rd). Lagförslagens 93 §, som bl.a. gäller adoptivbarnets rätt att få uppgifter om sitt ursprung, överensstämmer med grundlagsutskottets tolkningspraxis.

I 15 § i grundlagen föreskrivs om egendomsskydd. De övergångsbestämmelser i lagförslaget som gäller arvsrätt kan å ena sidan anses försvaga egendomsskyddet för adoptivföräldrars biologiska arvtagare och å andra sidan förstärka rätten till egendom för personer som adopterats före 1980. Detta beror på att en person som adopterats före 1980 enligt lagförslaget jämställs med adoptivföräldrarnas biologiska arvtagare. Å andra sidan kvarstår adoptivbarnets arvsrättsliga ställning i förhållande till sina biologiska släktingar oförändrad. De biologiska släktingarna till ett adoptivbarn kommer dock inte längre i framtiden att kunna ärva adoptivbarnet. De föreslagna nya bestämmelserna ska dock inte gälla situationer där arvlåtaren har avlidit före lagens ikraftträdande. Ändringarna kan därför inte anses inverka på egendomsskyddet på ett sätt som innebär problem ur grundlagens synvinkel.

I 21 § i grundlagen föreskrivs om rättsskydd. I lagförslaget stärks adoptionssökandenas rättsskydd genom att möjligheterna till ändringssökande förbättras bl.a. så att en adoptionsbyrås beslut om att avbryta adoptionsrådgivningen kan överklagas. I den allmänna motiveringen ges en närmare redogörelse för hur rättsskyddet förbättras.

I 124 § i grundlagen föreskrivs om överföring av offentliga förvaltningsuppgifter på andra än myndigheter. Offentliga förvaltningsuppgifter kan anförtros andra än myndigheter endast genom lag eller med stöd av lag, om det behövs för en ändamålsenlig skötsel av uppgifterna och det inte äventyrar de grundläggande fri- och rättigheterna, rättssäkerheten eller andra krav på god förvaltning. Uppgifter som innebär betydande utöv-

ning av offentlig makt får dock ges endast myndigheter.

Tillhandahållande av adoptionsrådgivning och internationell adoptionstjänst kan till sin karaktär betraktas som offentliga förvaltningsuppgifter. Inom ramen för adoptionsrådgivningen utreds och bedöms adoptionssökandenas förhållanden och deras lämplighet som adoptivföräldrar och vid behov sköts placeringen av barnet hos dem. Enligt riksdagens justitieombudsmans avgörande 1044/4/2006 sköter den som tillhandahåller internationell adoptionstjänst en offentlig uppgift och lyder således under justitieombudsmannens tillsyn.

Den gällande adoptionslagen gör det möjligt att överföra skötseln av dessa uppgifter till någon annan än en myndighet, om det är ändamålsenligt. Denna utgångspunkt finns kvar också i lagförslaget.

Det krävs tillstånd för att tillhandahålla adoptionsrådgivning och internationell adoptionstjänst. Enligt lagförslaget kan tillstånd att upprätthålla adoptionsbyrå eller att tillhandahålla internationell adoptionstjänst beviljas sökande som i sin verksamhet inte eftersträvar ekonomisk vinst och som bedöms ha kapacitet att sköta adoptionsrådgivning eller internationell adoptionstjänst på ett yrkesskickligt, långsiktigt och tillförlitligt sätt.

När offentliga förvaltningsuppgifter anförtros någon annan än myndigheter är det viktigt att det finns garantier för att den personal som sköter uppgiften är sakkunnig. I lagförslaget garanteras sakkunskapen så att den som ansöker om tillstånd för adoptionsbyrå eller för tillhandahållande av internationell adoptionstjänst förutsätts ha kapacitet att tillhandahålla adoptionsrådgivning eller internationell adoptionstjänst på ett yrkesskickligt sätt. I lagförslaget föreskrivs dessutom separat att den som tillhandahåller adoptionsrådgivning ska ha yrkesmässig behörighet och vara förtrogen med adoptionsfrågor.

I praktiken är det vissa registrerade föreningar med bred erfarenhet av adoption och rådgivningsarbete kring adoption som har skött tillhandahållandet av adoptionsrådgivning och internationell adoptionstjänst. Sådan erfarenhet kan inte alltid uppbringas t.ex. i små kommuner. Det kan anses vara ändamålsenligt att uppgiften att tillhandahålla ad-

optionsrådgivning och internationell adoptionstjänst anförtros andra än myndigheter också i framtiden.

Tillhandahållande av adoptionsrådgivning och internationell adoptionstjänst i enlighet med lagförslaget innehåller ingen betydande utövning av offentlig makt på det sätt som avses i grundlagen. Den som tillhandahåller adoptionsrådgivning och internationell adoptionstjänst kan t.ex. inte placera ett barn hos adoptionssökandena utan ett tillstånd beviljat av en särskild tillståndsmyndighet. Förutsättningarna för adoption undersöks också och adoptionen fastställs separat av domstol.

Enligt grundlagsutskottets tolkningspraxis innebär tryggande av kraven på rättssäkerhet och god förvaltning i den bemärkelse som avses i 124 § i grundlagen att de som handlägger ärenden handlar under tjänsteansvar (GrUU 46/2002 rd, GrUU 33/2004 rd, GrUU 11/2006 rd). I 97 § i adoptionslagen föreslås en bestämmelse om straffrättsligt tjänsteansvar för personer anställda hos byråer och organ som sköter offentliga förvaltningsuppgifter.

Europarådskonventionen om adoption innehåller inte bestämmelser som gäller grundlagen på det sätt som avses i 94 § 2 mom. eller 95 § 2 mom. i den lagen. Konventionen kan godkännas med enkel majoritet och förslaget till lag om ikraftsättande av konventionen kan godkännas i vanlig lagstiftningsordning. Med stöd av vad som anförts ovan och i enlighet med 94 § i grundlagen föreslås

att Riksdagen godkänner den i Strasbourg den 27 november 2008 ingångna europeiska konventionen om adoption av barn,

och att Riksdagen godkänner att det görs en reservation enligt artikel 27 stycke 1 i konventionen, enligt vilken Finland inte tillämpar artikel 22 stycke 3 i konventionen till den del det är fråga om att lämna ut uppgifter till barn under 15 år.

Samtidigt föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

*Lagförslag***1.****Lag****om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i den europeiska konventionen om adoption av barn**

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §
De bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i den i Strasbourg den 27 november 2008 ingångna europeiska konventionen om adoption av barn gäller som lag

sådana Finland har förbundit sig till dem.

2 §
Om ikraftträdandet av denna lag bestäms genom förordning av republikens president.

2.**Adoptionslag**

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 kap.
Allmänna bestämmelser

1 §
Syftet med adoption

Syftet med adoption är att främja barnets bästa genom att ett förälder—barn-förhå-

lande fastställs mellan den som ska adopteras och adoptionssökanden.

2 §
Barnets bästa

Vid alla beslut och andra åtgärder som gäller adoption av ett minderårigt barn ska barnets bästa komma i främsta rummet.

När barnets bästa bedöms ska särskild uppmärksamhet fästas vid hur barnet bäst kan garanteras en varaktig familj samt en harmonisk utveckling och välfärd, om barnet inte kan växa upp i sin egen familj.

2 kap.

Förutsättningar för adoption

3 §

Adoption av minderåriga

Adoption av ett minderårigt barn kan fastställas, om adoptionen prövas vara till barnets bästa och det har utretts att barnet kommer att få en god vård och uppfostran.

När ärendet avgörs ska barnets önskemål och åsikter beaktas i enlighet med barnets ålder och utvecklingsnivå.

4 §

Adoption av personer som uppnått myndighetsåldern

Adoption av en person som har uppnått myndighetsåldern kan fastställas, om det har utretts att personen som minderårig har vårdats och uppfostrats av adoptionssökanden eller att det mellan personen och sökanden annars när personen var minderårig uppstod en fast relation som är jämförbar med ett förälder—barn-förhållande.

5 §

Förbud att betala ersättning

Adoption kan inte fastställas, om någon har gett eller utlovat en ersättning med anledning av adoptionen eller om någon annan än adoptionssökanden med tanke på fastställande av adoption har betalat eller förbundit sig att betala ersättning för barnets underhåll.

En överenskommelse eller förbindelse att betala sådan ersättning som avses i 1 mom. är ogiltig.

6 §

Lägsta och högsta ålder för att få adoptera

En adoptionssökande ska ha fyllt 25 år. Om den som ska adopteras är minderårig, får sökanden inte vara äldre än 50 år.

En adoption kan trots vad som föreskrivs i 1 mom. fastställas, om sökanden har fyllt 18 år och

1) den som ska adopteras är sökandens makes barn eller sökandens eget barn som tidigare har lämnats för adoption,

2) det mellan den som ska adopteras och sökanden har uppstått en fast relation som är jämförbar med ett förälder—barn-förhållande, eller

3) det annars med tanke på barnets bästa finns synnerligen vägande skäl för att fastställa adoptionen.

Dessutom kan en adoption av en minderårig fastställas trots att sökanden är äldre än 50 år, om sökanden inte hade fyllt 50 år när barnet utsågs för att placeras hos sökanden i adoptionssyfte.

7 §

Åldersskillnad

Om den som ska adopteras är minderårig, ska åldersskillnaden mellan barnet och adoptionssökanden vara minst 18 år och högst 45 år.

En adoption kan fastställas även om åldersskillnaden är mindre eller större än vad som anges i 1 mom., om

1) barnet är sökandens makes barn eller sökandens eget barn som tidigare har lämnats för adoption,

2) det mellan barnet och sökanden har uppstått en fast relation som är jämförbar med ett förälder—barn-förhållande, eller

3) det annars med tanke på barnets bästa finns synnerligen vägande skäl för att fastställa adoptionen.

8 §

Förutsättningar som gäller makar

Makar får under äktenskapet inte adoptera ett minderårigt barn annat än gemensamt.

En make får dock ensam adoptera sin makes barn eller sitt eget barn som tidigare lämnats för adoption.

En make får dessutom adoptera ensam, om den andra maken på grund av sjukdom eller funktionsnedsättning inte kan uttrycka sin vilja på ett giltigt sätt eller om den andra maken vistas på okänd ort.

9 §

Gemensam adoption

Andra än makar får inte adoptera gemensamt.

10 §

Samtycke av den som ska adopteras

Adoption kan inte fastställas utan samtycke av den som ska adopteras, om denne har fyllt 12 år. Samtycke behövs dock inte, om den som ska adopteras inte kan uttrycka sin vilja på grund av sjukdom eller funktionsnedsättning.

Adoption kan inte heller fastställas mot barnets vilja, om det är yngre än 12 år men så utvecklat att avseende kan fästas vid dess vilja.

11 §

Samtycke av föräldrarna

Adoption av en minderårig kan inte fastställas, om inte barnets föräldrar har givit sitt samtycke till detta.

Adoption kan dock av synnerligen vägande skäl fastställas, även om en förälder har vägrat ge sitt samtycke till adoptionen eller återkallat ett tidigare givet samtycke, om det prövas att adoptionen på ett uppenbart avgörande sätt är till barnets bästa. En förutsättning är ytterligare att det med beaktande av barnets bästa, graden av umgänge mellan

barnet och föräldern samt arten av förhållandet mellan dem inte finns tillräcklig anledning för föräldern att vägra ge sitt samtycke eller återkalla ett givet samtycke.

Kan en förälder på grund av sjukdom eller funktionsnedsättning inte uttrycka sin vilja på ett giltigt sätt eller vistas föräldern på okänd ort, kan adoption av synnerligen vägande skäl fastställas, om det prövas att adoptionen på ett uppenbart avgörande sätt är till barnets bästa.

12 §

Förhållandet mellan adoption och fastställande av föräldraskap

Om föräldraskapet inte har fastställts, men det finns skäl att anta att det skulle kunna fastställas senare, kan adoption av en minderårig fastställas endast under de förutsättningar som anges i 11 § 3 mom.

Har ett ärende som gäller fastställande av föräldraskap inletts vid domstol eller någon annan myndighet, får adoption av en minderårig inte fastställas innan ärendet om fastställande av föräldraskap har avgjorts genom ett beslut som vunnit laga kraft, om det inte finns sådana förutsättningar för fastställande som anges i 11 § 3 mom.

13 §

Annat samtycke

Om en make ensam vill adoptera sitt minderåriga barn, som tidigare har lämnats för adoption, får adoptionen inte fastställas utan den andra makens samtycke.

Om en person som lever i registrerat partnerskap eller i samboförhållande vill adoptera ett minderårigt barn, får adoptionen inte fastställas utan samtycke av den andra parten i parförhållandet.

Om samtycke till adoption inte kan fås av någondera föräldern till ett minderårigt barn på grund av att föräldrarna är döda eller av skäl som nämns i 11 § 3 mom. eller 12 § 1 mom., får adoptionen inte fastställas, om inte barnets vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare för barnet har givit sitt samtycke.

Adoption kan fastställas, även om ett samtycke enligt 1—3 mom. inte har givits, om

1) den av vilken samtycke till adoptionen krävs inte kan uttrycka sin vilja på ett giltigt sätt på grund av sjukdom eller funktionsnedsättning, eller vistas på okänd ort, eller

2) det med tanke på barnets bästa finns synnerligen vägande skäl för att fastställa adoptionen.

14 §

Givande av samtycke

Föräldrarnas och en i 13 § nämnd persons samtycke till adoption ska lämnas till det organ enligt 6 § i socialvårdslagen (710/1982) som utses av kommunen (*kommunens socialvårdsorgan*) eller till den adoptionsbyrå som avses i 22 § 1 mom. i denna lag. Utomlands ska samtycket lämnas till den som enligt 33 § i lagen om konsulerä tjänster (498/1999) kan fullgöra uppgifter som ankommer på notarius publicus eller på det sätt som anges i 67 § 1 mom. i denna lag.

Om den som ska ge samtycke inte har fått sådan adoptionsrådgivning som avses i 4 kap., ska det innan samtycket tas emot ordnas en överläggning där han eller hon får de uppgifter som avses i 24 § 2 mom. 1 och 2 punkten.

Närmare bestämmelser om mottagande av samtycke får utfärdas genom förordning av statsrådet.

15 §

Betänketid

En förälders samtycke till adoption får inte tas emot innan föräldern har haft möjlighet att noggrant överväga saken, och aldrig tidigare än åtta veckor från barnets födelse.

Samtycke av barnets mor får dock tas emot tidigare än åtta veckor från barnets födelse, om adoptionssökanden lever i registrerat partnerskap med modern och barnet har fötts till följd av sådan assisterad befruktning som avses i lagen om assisterad befruktning (1237/2006) och som givits under det registrerade partnerskapet.

16 §

Samtyckets form

Samtycke till adoption ska lämnas skriftligen. Samtycket ska dateras och undertecknas av den som lämnar det.

17 §

Återkallelse av samtycke

Samtycke till adoption får återkallas innan adoptionen fastställs.

3 kap.

Adoptionens rättsverkningar

18 §

Överföring av föräldraskapet

När en adoption har fastställts ska adoptivbarnet anses som adoptivföräldrarnas och inte som de tidigare föräldrarnas barn, om inte något annat föreskrivs särskilt eller följer av adoptionens natur.

Om en make under äktenskapet eller efter att äktenskapet upplösts på grund av den andra makens död ensam adopterat den andra makens barn, ska barnet dock anses som makarnas gemensamma barn.

19 §

Befrielse från underhållsskyldighet

När en adoption har fastställts, befrias barnets tidigare föräldrar från skyldigheten att svara för barnets underhåll.

Om en tidigare förälder före adoptionen genom avtal förbundit sig eller genom ett domstolsbeslut ålagts att betala underhållsbidrag till barnet, befrias den tidigare föräldern från skyldigheten att betala de poster av underhållsbidraget som förfaller till betalning efter adoptionen. Om det har fastställts att underhållsbidrag ska betalas en gång för alla, befrias den tidigare föräldern från att betala underhållsbidraget, om detta inte har betalats före adoptionen.

20 §

Adoptivbarns släktnamn och medborgarskap

Bestämmelser om adoptivbarns släktnamn finns i namnlagen (694/1985) och om adoptivbarns medborgarskap i medborgarskapslagen (359/2003).

4 kap.

Adoptionsrådgivning

21 §

Begäran om adoptionsrådgivning

En förälder som tänker lämna sitt minderåriga barn för adoption och den som vill adoptera ett minderårigt barn ska begära adoptionsrådgivning hos hemkommunens socialvårdsorgan eller hos en adoptionsbyrå som har beviljats tillstånd av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården.

22 §

Tillhandahållare av adoptionsrådgivning

Adoptionsrådgivning får tillhandahållas av kommunernas socialvårdsorgan samt av adoptionsbyråer som av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården har beviljats tillstånd att tillhandahålla adoptionsrådgivning (*tillhandahållare av adoptionsrådgivning*).

De tjänsteinnehavare och arbetstagare som lämnar adoptionsrådgivningen ska ha yrkesmässig behörighet som socialarbetare enligt 3 § i lagen om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården (272/2005). De ska dessutom vara förtrogna med adoptionsfrågor.

23 §

Inledande av adoptionsrådgivning

När en förälder som tänker lämna sitt minderåriga barn för adoption har begärt adoptionsrådgivning, ska tillhandahållaren av adoptionsrådgivning för barnet utse en social-

arbetare som ansvarar för adoptionsrådgivningen (*socialarbetare som ansvarar för adoptionsrådgivningen*) samt utan dröjsmål inleda adoptionsrådgivning.

24 §

Adoptionsrådgivningens uppgifter

Tillhandahållaren av adoptionsrådgivning ska i alla frågor som gäller adoption tillgodose barnets bästa samt ge råd, hjälp och stöd till barnet, barnets föräldrar, adoptionssökande samt andra personer av vilka samtycke till adoptionen krävs.

Adoptionsrådgivningen ska särskilt

1) ge de personer som nämns i 1 mom. information om syftet med, förutsättningarna för och rättsverkningarna av adoption,

2) ge barnets föräldrar information om den socialservice och de ekonomiska stödåtgärder som står dem och barnet till buds, samt hjälpa dem att fatta ett noga övervägt beslut i saken,

3) hjälpa sökandena att bedöma sina färdigheter som adoptivföräldrar och förbereda sig för uppgiften som adoptivföräldrar,

4) utreda och bedöma om det finns förutsättningar för adoption,

5) utreda om det finns förutsättningar att komma överens om kontakt mellan barnet och de tidigare föräldrarna, och vid behov bistå för att uppnå en överenskommelse,

6) vid behov hänvisa sökandena att begära internationell adoptionstjänst,

7) vid behov hänvisa sökandena att ansöka om adoptionstillstånd,

8) vid behov sköta placeringen av barnet hos sökandena,

9) utan dröjsmål efter placeringen av barnet vidta åtgärder för att bidra till en lyckad placering och följa hur placeringen utfaller med hänsyn till barnets bästa, samt

10) se till att sökandena utan dröjsmål ansöker om fastställande av adoption, och vid behov bistå med att göra ansökan.

Om adoptionsrådgivningen lämnas av en adoptionsbyrå, ska den hos socialvårdsorganet i barnets och sökandenas hemkommun inhämta ett utlåtande om deras förhållanden.

Närmare bestämmelser om adoptionsrådgivningens innehåll och genomförandet av

den får utfärdas genom förordning av statsrådet.

25 §

Adoptionsrådgivning efter fastställd adoption

Tillhandahållaren av adoptionsrådgivning ska vid behov ge rådgivning, hjälp och stöd enligt 24 § 1 mom. även efter det att adoptionen har fastställts. Adoptivföräldrarna ska dessutom erbjudas möjlighet att i behövlig omfattning få adoptivbarnets och adoptivfamiljens behov av särskild hjälp och särskilt stöd utrett.

Tillhandahållaren av adoptionsrådgivning ska vid behov i ett så tidigt skede som möjligt hänvisa adoptivbarnet och adoptivfamiljen samt barnets tidigare föräldrar att anlita social- eller hälsovårdstjänster eller annan hjälp och annat stöd.

26 §

Utredning av ett minderårigt barns åsikt

Den socialarbetare som ansvarar för adoptionsrådgivningen ska personligen samtala med en minderårig som ska adopteras, om det med beaktande av barnets ålder och utvecklingsnivå är möjligt. Barnet ska på ett sätt som motsvarar dess ålder och utvecklingsnivå ges den information som avses i 24 § 2 mom. 1 punkten samt sådan information om adoptionsärendet som kan antas vara av betydelse för barnet.

Den socialarbetare som ansvarar för adoptionsrådgivningen ska försöka ta reda på hur barnet ställer sig till adoptionen. Vid behov ska socialarbetaren också försöka utreda hur barnet ställer sig till att hålla kontakt med sina tidigare föräldrar efter adoptionen. Barnets åsikt ska utredas finkänsligt samt så att det inte onödigt skadar relationerna mellan barnet och föräldrarna och andra personer som står barnet nära.

Ett barn som fyllt 12 år ska, efter det att barnets åsikt utretts, ges tillfälle att ge sitt samtycke till adoptionen.

27 §

Placering av barn

När ett barn placeras hos adoptionssökande i adoptionssyfte, ska följande principer i möjligaste mån iakttas:

1) barnet ska placeras hos de sökande som bedöms ha de bästa förutsättningarna att sörja för en god vård och uppfostran av barnet,

2) barnet ska placeras i en familj där han eller hon får två adoptivföräldrar, om det inte finns särskilda skäl för placering i en familj med en ensam förälder,

3) syskon ska placeras i samma familj, om inte det med beaktande av förhållandena står i strid med barnets bästa,

4) om det från tidigare finns barn i familjen, ska dessa vara äldre än det barn som adopteras,

5) barnets föräldrars önskemål i fråga om adoptivfamiljens egenskaper och förhållanden ska beaktas, om detta inte står i strid med barnets bästa.

Ett barn får inte i adoptionssyfte placeras hos adoptionssökande som saknar gällande adoptionstillstånd.

Placeringen av ett barn sköts av den socialarbetare som ansvarar för adoptionsrådgivningen i samarbete med en annan socialarbetare eller någon annan arbetstagare som är förtrogen med barnskydd.

28 §

Åtgärder när placeringen av ett barn misslyckas

Om tillhandahållaren av adoptionsrådgivning innan adoptionen fastställs märker att placeringen av barnet hos adoptionssökandena inte är förenlig med barnets bästa, ska tillhandahållaren tillsammans med barnskyddsmyndigheterna ordna ny placering av barnet i adoptionssyfte. Om det inte är möjligt, ska tillhandahållaren och barnskyddsmyndigheterna vidta andra behövliga åtgärder för att ordna sådan vård för barnet som är förenlig med barnets bästa.

Om det barn som ska adopteras har anlät till Finland från en främmande stat, ska tillhandahållaren av adoptionsrådgivning och

barnskyddsmyndigheterna sköta de åtgärder som anges i 1 mom. tillsammans med ett adoptionstjänstorgan enligt 32 §. Om det inte är möjligt att ordna ny placering av barnet eller vård som är förenlig med barnets bästa i Finland, ska tillhandahållaren, barnskyddsmyndigheterna och adoptionstjänstorganet också vidta åtgärder för att återlämna barnet till den stat från vilken det har anlänt, om ett återlämnande är förenligt med barnets bästa.

Den som sköter de åtgärder som avses i 1 och 2 mom. ska personligen samtala med barnet om saken, om det med beaktande av barnets ålder och utvecklingsnivå är möjligt. Barnets åsikt i saken ska utredas och beaktas, om barnet har fyllt 12 år eller är så utvecklat att avseende kan fästas vid dess vilja.

29 §

Avbrytande av adoptionsrådgivning

Tillhandahållaren av adoptionsrådgivning kan avbryta adoptionsrådgivningen till en adoptionssökande, om det utifrån de omständigheter som framkommit vid rådgivningen är uppenbart att det inte finns förutsättningar för adoption.

En adoptionssökande får söka ändring i ett beslut som avses i 1 mom. genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen (586/1996). I förvaltningsdomstolens beslut får adoptionssökanden söka ändring, om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd.

Bestämmelser om temporärt avbrytande av adoptionsrådgivning finns i 49 § 3 mom.

30 §

Utredning om tillhandahållande av adoptionsrådgivning

För ansökan om adoptionstillstånd och ansökan om fastställande av adoption ska tillhandahållaren av adoptionsrådgivning ge en skriftlig utredning om att adoptionsrådgivning har lämnats. Utredningen ska innehålla de behövliga uppgifterna om dem som har del i saken och deras förhållanden.

Om avsikten är att ett minderårigt barn som är bosatt i Finland ska adopteras av en sökande som är bosatt i en främmande stat, ska tillhandahållaren av adoptionsrådgivning göra en skriftlig utredning om barnet. Utredningen ska innehålla de behövliga uppgifterna om barnet och dess förhållanden.

Bestämmelser om det närmare innehållet i utredningarna, om utredningarnas giltighetstid och om hur de ska lämnas får utfärdas genom förordning av statsrådet.

5 kap.

Internationell adoptionstjänst

31 §

Begäran om internationell adoptionstjänst

Om en adoptionssökande som är bosatt i Finland vill adoptera ett barn under 18 år som är bosatt i en främmande stat, ska sökanden begära internationell adoptionstjänst.

En sökande som har beviljats tillstånd enligt 42 § behöver dock inte begära internationell adoptionstjänst.

32 §

Adoptionstjänstorgan

Internationell adoptionstjänst får tillhandahållas av de kommunala socialvårdsorgan och andra sammanslutningar som har beviljats tillstånd för verksamheten av adoptionsnämnden (*adoptionstjänstorgan*).

Ett adoptionstjänstorgan får samarbeta med en sådan myndighet eller organisation eller ett sådant organ av annat slag som sköter motsvarande uppgifter utomlands (*utländskt adoptionstjänstorgan*) endast om organet har tillstånd till samarbetet enligt 90 §.

33 §

Adoptionstjänstorganens uppgifter

Adoptionstjänstorganen ska bistå adoptionssökande vid åtgärder som hänför sig till internationell adoption av minderåriga barn samt övervaka att adoptionerna genomförs i

enlighet med barnets bästa, med respekt för i internationell rätt erkända principer om barnets rättigheter och utan att någon på ett obehörigt sätt får ekonomisk eller annan nytta av adoptionerna.

Adoptionstjänstorganet ska särskilt

1) förmedla en adoptionssökande som är bosatt i Finland för ett barn under 18 år som är bosatt i en främmande stat och som behöver adoptivföräldrar och för vilket lämpliga adoptivföräldrar inte står att finna i den stat där barnet är bosatt,

2) bistå vid åtgärder som gäller fastställande av adoption,

3) bistå adoptivbarnet och dennes vårdnadshavare samt, efter adoptivbarnets död, dennes avkomlingar och deras vårdnadshavare att få uppgifter om adoptivbarnet och hans eller hennes ursprung från den stat från vilken han eller hon anlände, samt

4) då organet lämnar de uppgifter som avses i 3 punkten erbjuda mottagaren det stöd och den handledning som behövs.

Adoptionstjänstorganet kan också förmedla en adoptionssökande som är bosatt i en främmande stat för ett barn under 18 år som är bosatt i Finland och som behöver adoptivföräldrar och för vilket lämpliga adoptivföräldrar inte står att finna i Finland.

Adoptionstjänstorganet sköter som ett sådant auktoriserat organ som avses i III kap. i konventionen om skydd av barn och samarbete vid internationella adoptioner (FördrS 29/1997, *Haagkonventionen*) de uppgifter som konventionen förutsätter och som i lag eller förordning av statsrådet har anförtrotts adoptionstjänstorganet.

Närmare bestämmelser om adoptionstjänstorganets uppgifter utfärdas genom förordning av statsrådet.

34 §

Adoptionstjänstorganets övriga skyldigheter

Adoptionstjänstorganet ska i varje enskilt fall försäkra sig om att sådan ersättning för adoption eller för barnets underhåll som avses i 5 § inte har givits eller betalats och inte heller utlovats eller utfästs.

Om adoptionstjänstorganet innan adoptionen fastställs märker att placeringen av bar-

net hos adoptionssökandena inte är förenlig med barnets bästa, ska organet trots sekretessbestämmelserna ta kontakt med tillhandahållaren av adoptionsrådgivning för vidtagande av de åtgärder som avses i 28 §.

35 §

Avgift och kostnadsersättning

Adoptionstjänstorganet kan ta ut en avgift för internationell adoptionstjänst samt ersättning för kostnader som uppkommit i ärendet. Avgiften får inte bestämmas så att den överstiger adoptionstjänstorganets verkliga kostnader för verksamheten. Närmare bestämmelser om avgiften och om de kostnader som ska ersättas utfärdas genom förordning av statsrådet.

Adoptionstjänstorganet kan fordra att avgiften och ersättningen för kostnaderna betalas i förskott eller att godtagbar säkerhet ställs för betalningen. Adoptionstjänstorganet ska på begäran på förhand skriftligen ge en uppskattning av de avgifter och kostnader som uppkommer i ärendet.

Betalningsskyldighet uppstår inte till den del det i ärendet har uppkommit onödiga avgifter eller kostnader till följd av att adoptionstjänstorganet gjort ett fel eller en försummelse.

Om tillhandahållandet av adoptionstjänst avbryts och avgift eller ersättning har betalats på förhand, ska adoptionstjänstorganet betala tillbaka avgifterna eller ersättningarna till den del de hänför sig till åtgärder som inte vidtas på grund av att tjänsten avbrutits.

36 §

Ändringssökande, dröjningsranta och utsökning

Omprövning av ett beslut om avgift eller kostnadsersättning som har fattats av en tjänsteinnehavare eller arbetstagare hos adoptionstjänstorganet får begäras hos adoptionstjänstorganet. Bestämmelser om omprövningsförfarandet finns i förvaltningslagen (434/2003).

Ändring i ett beslut med anledning av en begäran om omprövning söks genom besvär

hos förvaltningsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen. Den betalningsskyldige eller adoptionstjänstorganet får söka ändring i förvaltningsdomstolens beslut, om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd.

Vid dröjsmål med betalningen av avgiften eller kostnadsersättningen får dröjsmålsränta enligt 4 § 1 mom. i räntelagen (633/1982) tas ut på beloppet. I fråga om dröjsmålsränta tillämpas dessutom 5, 6, 10 och 11 § i räntelagen.

Avgiften och kostnadsersättningen samt dröjsmålsräntan på dem är direkt utsökbara enligt vad som föreskrivs i lagen om verkställighet av skatter och avgifter (706/2007).

37 §

Vägran att tillhandahålla internationell adoptionstjänst

Ett adoptionstjänstorgan kan vägra tillhandahålla en adoptionssökande internationell adoptionstjänst eller avbryta tjänsten, om

1) sökanden inte uppfyller de förutsättningar som ställts av de utländska adoptionstjänstorgan som adoptionstjänstorganet samarbetar med, eller

2) sökanden har försummat sin betalningsskyldighet eller skyldighet att ställa säkerhet enligt 35 § och trots uppmaning inte har fullgjort sin skyldighet inom en angiven skälig tid.

En adoptionssökande får söka ändring i ett beslut som avses i 1 mom. genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen. Adoptionsökanden eller adoptionstjänstorganet får söka ändring i förvaltningsdomstolens beslut, om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd.

Bestämmelser om temporärt avbrytande av en tjänst finns i 49 § 3 mom.

38 §

Bestämmelsernas tvingande natur

Ett avtalsvillkor som avviker från bestämmelserna i 35—37 § till nackdel för den som

anlitar internationell adoptionstjänst är ogiltigt.

6 kap.

Tillståndsförfarande i adoptionsärenden

39 §

Krav på tillstånd

För adoption av ett barn under 18 år fordras adoptionstillstånd, om adoptionssökanden eller barnet eller båda är bosatta i Finland.

Om såväl sökanden som barnet är bosatta i Finland, behövs dock inget adoptionstillstånd, om

1) maken under äktenskapet eller efter att äktenskapet upplösts på grund av den andra makens död ensam vill adoptera den andra makens barn, eller

2) barnet, som har kommit till sökanden i annat syfte än adoptionssyfte, varaktigt har vårdats och uppfostrats av sökanden.

Adoptionstillstånd ska sökas innan sökanden tar barnet till sig i adoptionssyfte.

40 §

Förutsättningar för tillstånd vid adoption inom landet

Om adoptionssökanden är bosatt i Finland och vill adoptera ett barn som är bosatt i Finland, kan adoptionstillstånd beviljas, om de förutsättningar för adoption som anges i 3 och 6—9 § samt i 13 § 1, 2 och 4 mom. uppfylls och sökanden har fått adoptionsrådgivning.

41 §

Förutsättningar för tillstånd vid adoption från en främmande stat till Finland genom ett adoptionstjänstorgans förmedling

Om adoptionssökanden är bosatt i Finland och vill adoptera ett barn som är bosatt i en främmande stat, kan adoptionstillstånd beviljas, om de förutsättningar för adoption som anges i 3 och 6—9 § samt i 13 § 1, 2 och 4 mom. uppfylls, sökanden har fått adop-

tionsrådgivning och sökanden ges internationell adoptionstjänst.

42 §

Förutsättningar för tillstånd vid adoption från en främmande stat till Finland utan adoptionstjänstorgan

Om adoptionssökanden är bosatt i Finland och vill adoptera ett barn som är bosatt i en främmande stat, och adoptionen inte kan ske genom ett adoptionstjänstorgans förmedling, kan adoptionstillstånd beviljas, om de förutsättningar för adoption som anges i 3 och 6—9 § samt i 13 § 1, 2 och 4 mom. uppfylls och sökanden har fått adoptionsrådgivning.

Tillstånd enligt 1 mom. kan beviljas endast till adoption av ett barn som

1) är nära släkting till sökanden eller sökandens make eller tidigare nära släkting till sökandens adoptivbarn, eller

2) har kommit till sökanden i annat syfte än adoptionssyfte och varaktigt har vårdats och uppfostrats av sökanden.

43 §

Förutsättningar för tillstånd vid adoption från Finland till en främmande stat

Om adoptionssökanden är bosatt i en främmande stat och vill adoptera ett barn som är bosatt i Finland, kan adoptionstillstånd beviljas om

1) de förutsättningar för adoption som anges i 2 kap. uppfylls och barnet har fått adoptionsrådgivning,

2) sökanden har lagt fram en utredning, gjord av en behörig myndighet eller något annat behörigt organ i den stat där sökanden är bosatt, om sökanden, dennes förhållanden samt behörighet och lämplighet som adoptivförälder,

3) sökanden har visat att sökanden samt barnets föräldrar och de andra personer vars samtycke till adoptionen krävs har fått den rådgivning som behövs, och

4) sökanden har lagt fram en utredning om att barnet har tillstånd eller kommer att få tillstånd att resa in och varaktigt bosätta sig i den stat där sökanden är bosatt.

44 §

Tillståndsmyndighet

Adoptionstillstånd beviljas av adoptionsnämnden på ansökan av adoptionssökanden.

45 §

Särskilt villkor eller särskild begränsning i tillståndet

När adoptionsnämnden beviljar tillstånd kan den uppställa ett särskilt villkor eller en särskild begränsning för adoptionen.

46 §

Intyg över adoptionstillstånd

Adoptionsnämnden ska utfärda ett intyg över beviljat adoptionstillstånd.

Närmare bestämmelser om innehållet i intyget och hur det lämnas får utfärdas genom förordning av statsrådet.

47 §

Tillståndets giltighet

Ett adoptionstillstånd ska gälla en viss tid, som får vara högst två år.

Adoptionsnämnden kan på ansökan förlänga tillståndets giltighetstid med högst två år i sänder, efter att ha inhämtat utlåtande av tillhandahållaren av adoptionsrådgivning och vid behov av adoptionstjänstorganet.

Om barnet inom den tid som anges i tillståndet har placerats hos adoptionssökanden i adoptionssyfte, fortsätter tillståndet att gälla tills adoptionen har fastställts.

Tillståndet upphör att gälla, om barnet till följd av att placeringen har misslyckats fråntas adoptionssökanden.

48 §

Återkallelse av tillstånd

Adoptionsnämnden kan återkalla ett adoptionstillstånd, om adoptionssökandens förhållanden efter det att tillståndet beviljades har

ändrats väsentligt så, att en adoption i enlighet med tillståndet inte skulle vara förenlig med barnets bästa. Ett tillstånd kan dock inte återkallas efter det att adoptionen har fastställts.

På rättelse av ett fel i adoptionsnämndens beslut tillämpas vad som föreskrivs i 50—53 § i förvaltningslagen.

49 §

Anmälningsskyldighet

Om det sker en väsentlig förändring i adoptionssökandens förhållanden under den tid tillståndet gäller, ska sökanden utan dröjsmål anmäla detta till adoptionsnämnden. Adoptionsnämnden ska trots sekretessbestämmelserna utan dröjsmål underrätta tillhandahållaren av adoptionsrådgivning och, om sökanden får internationell adoptionstjänst, även adoptionstjänstorganet om anmälan samt vid behov be dem om en tilläggsutredning om de förändrade förhållandena.

Tillhandahållaren av adoptionsrådgivning och adoptionstjänstorganet ska trots sekretessbestämmelserna utan dröjsmål underrätta adoptionsnämnden om en sådan förändring i sökandens förhållanden som de har fått kännedom om och som kan förorsaka återkallelse av adoptionstillståndet och om en sådan omständighet som kan förorsaka undanröjande av nämndens beslut med stöd av 50 § i förvaltningslagen. Om anmälan görs av tillhandahållaren av adoptionsrådgivning och sökanden får internationell adoptionstjänst, ska adoptionsnämnden trots sekretessbestämmelserna utan dröjsmål underrätta adoptionstjänstorganet om anmälan.

När en tillhandahållare av adoptionsrådgivning eller ett adoptionstjänstorgan har gjort en anmälan enligt 2 mom. eller har underrättats om en anmälan enligt 1 eller 2 mom. som har gjorts av någon annan, ska de avbryta tillhandahållandet av adoptionsrådgivning eller internationell adoptionstjänst, tills adoptionsnämnden har fattat ett beslut med anledning av anmälan. Ett beslut om avbrytande får inte överklagas.

Nämnden ska behandla de ärenden som avses i denna paragraf skyndsamt.

50 §

Ändringsökande

En adoptionssökande får söka ändring i ett beslut av adoptionsnämnden som gäller ärenden som avses i detta kapitel genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen.

Adoptionssökanden eller adoptionsnämnden får söka ändring i förvaltningsdomstens beslut, om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd.

7 kap.

Fastställande av adoption

51 §

Fastställande av adoption

Adoption fastställs genom beslut av domstol.

Ett ärende som gäller fastställande av adoption inleds vid tingsrätten genom en skriftlig ansökan av adoptionssökanden.

Bestämmelser om behörig domstol i ärenden som gäller fastställande av adoption finns i 10 kap. i rättegångsbalken.

52 §

Utredning som ges in till domstol

En ansökan om fastställande av adoption ska åtföljas av en behövlig utredning om att de i lag angivna förutsättningarna för fastställande av adoption föreligger.

Närmare bestämmelser om den utredning som ska fogas till ansökan får utfärdas genom förordning av statsrådet.

53 §

Inhämtande av utredning

Domstolen ska självant förordna om inhämtande av all den utredning som behövs för att ett ärende som gäller fastställande av adoption ska kunna avgöras.

Domstolen ska vid behov höra alla de personer som kan lämna uppgifter i adoptionsärendet.

54 §

Hörande

En förälder till ett minderårigt barn samt barnets vårdnadshavare och intressebevakare ska ges tillfälle att bli hörda i ett ärende som gäller fastställande av adoption. Om föräldern är omyndig, ska också föräldrarnas vårdnadshavare och intressebevakare ges tillfälle att bli hörda. Om adoptionssökandens handlingsbehörighet har begränsats, ska också sökandens intressebevakare ges tillfälle att bli hörd.

Hörande enligt 1 mom. behövs dock inte, om kallelse inte kan delges den som ska höras eller om dennes åsikt redan tidigare tillförlitligt har utretts eller det annars med tanke på avgörandet av ärendet kan anses onödigt.

Om en förälder i samband med sitt samtycke till adoption har meddelat att han eller hon inte önskar bli hörd i domstol, får föräldern inte ges tillfälle att bli hörd, om det inte finns särskilda skäl för det.

55 §

Förordnande av intressebevakare

Om det barn som ska adopteras är minderårigt och barnets intresse står i strid med eller kan komma att stå i strid med vårdnadshavarens eller intressebevakarens intresse när ett ärende som gäller fastställande av adoption behandlas vid domstol, ska domstolen på tjänstens vägnar förordna en intressebevakare för att bevaka barnets intresse i ärendet.

En intressebevakare som förordnats av domstol med stöd av 1 mom. har rätt att av statsmedel få ett arvode och ersättning för sina kostnader med iakttagande av vad som i 17 och 18 § i rättshjälpslagen (257/2002) föreskrivs om arvode och ersättning till ett biträde. På intressebevakaren tillämpas i övriga delar bestämmelserna i lagen om förmyndarverksamhet (442/1999).

56 §

Rätt att söka ändring

Sökanden, barnet och den som enligt 54 § 1 mom. ska höras har rätt att söka ändring i ett domstolsbeslut i ett ärende som gäller fastställande av adoption.

57 §

Skyndsamt behandling

Ärenden som gäller fastställande av adoption ska i samtliga rättsinstanser behandlas skyndsamt.

8 kap.

Rätt för adoptivbarnet att hålla kontakt med en tidigare förälder

58 §

Fastställande av rätt till kontakt

Domstolen kan i samband med fastställande av adoptionen eller efteråt besluta att ett minderårigt adoptivbarn ska ha rätt att träffa en tidigare förälder eller på annat sätt hålla kontakt med denne. En förutsättning för att rätt till kontakt ska fastställas är att den tidigare föräldern och adoptivföräldrarna har kommit överens om kontakt och att det inte finns anledning att anta att det skulle strida mot barnets bästa att kontakt upprätthålls.

Domstolen kan på begäran när den fattar sitt beslut göra mindre ändringar i de villkor för kontakt som en tidigare förälder och adoptivföräldrarna kommit överens om eller precisera dem, om det främjar möjligheterna att upprätthålla kontakten och är förenligt med barnets bästa.

59 §

Ändring i fastställd rätt till kontakt

Ett beslut om rätt till kontakt kan ändras genom ett nytt domstolsbeslut, om barnets tidigare förälder och adoptivföräldrarna har kommit överens om att ändra den fastställda

rätten till kontakt eller om förhållandena efter det att rätten fastställdes har förändrats, eller om det annars finns skäl till detta.

60 §

Beaktande av barnets åsikt

När ett ärende som gäller kontakt avgörs, ska barnets önskemål och åsikter beaktas enligt barnets ålder och utvecklingsnivå.

61 §

Hur ett ärende inleds

Ett ärende som gäller kontakt inleds genom en skriftlig ansökan hos tingsrätten. Ansökan får göras av barnets tidigare förälder, en adoptivförälder, barnets vårdnadshavare eller kommunens socialvårdsorgan.

Om ett ärende som gäller kontakt förs till domstol utan samband med fastställande av adoption, ska det behandlas av den domstol som enligt 10 kap. i rättegångsbalken är behörig i ett ärende som gäller umgängesrätt.

62 §

Hörande

Barnets tidigare föräldrar, adoptivföräldrar och vårdnadshavare ska ges tillfälle att bli hörda med anledning av ansökan.

Hörande enligt 1 mom. behövs dock inte, om kallelse inte kan delges den som ska höras eller om dennes åsikt redan tidigare tillförlitligt har utretts eller det annars med tanke på avgörandet av ärendet kan anses onödigt.

63 §

Inhämtande av utredning, hörande av barnet och interimistiska förordnanden

I syfte att utreda barnets önskemål och åsikter samt de övriga förhållanden som inverkar på avgörandet av ett ärende som gäller kontakt, ska domstolen vid behov inhämta utredning hos socialvårdsorganet i barnets, den tidigare föräldrarnas och adoptivföräldrarnas

hemkommuner. Om någon av dessa saknar hemkommun i Finland, ska utredning inhämtas hos socialvårdsorganet i den kommun där personen vistas.

På personligt hörande av barn i domstol, röjande av sekretessbelagda uppgifter och meddelande av interimistiska förordnanden tillämpas vad som föreskrivs i 15 § 2 mom., 16 § 3 mom. och 17 § i lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt (361/1983) beträffande handläggningen av ärenden som gäller umgängesrätt.

64 §

Verkställighet av beslut

Ett beslut om rätt till kontakt verkställs med iakttagande av vad som i lagen om verkställighet av beslut beträffande vårdnad om barn och umgängesrätt (619/1996) föreskrivs om verkställighet av beslut om umgängesrätt. Vid verkställigheten av ett beslut om rätt till kontakt får det dock inte bestämmas att barnet ska hämtas.

9 kap.

Internationellt privaträttsliga bestämmelser

65 §

Domstols behörighet

En ansökan om fastställande av adoption ska prövas i Finland, om den som ska adopteras eller adoptionssökanden är bosatt här.

Ansökan om fastställande av adoption kan också prövas i Finland, om

1) den som ska adopteras eller sökanden är finsk medborgare, och

2) ärendet inte kan prövas i den stat där den som ska adopteras eller sökanden är bosatt eller har hemvist, eller det skulle medföra oskäliga svårigheter att inleda ärendet i den staten.

När den som ska adopteras och sökandena är finska, danska, isländska, norska eller svenska medborgare, ska dock ansökan om fastställande av adoption prövas i Finland

endast om någondera sökanden har hemvist i Finland.

66 §

Tillämplig lag

Förfarandet vid fastställande av adoption och förutsättningarna för adoption bestäms enligt finsk lag.

67 §

Lämnande av samtycke till adoption i en främmande stat

Samtycke till adoption kan i en främmande stat ges även med iakttagande av den form och det förfarande som ska följas enligt lagen i den staten.

Saknas samtycke till adoption till följd av att adoption inte reglerats i den stat där samtycket borde ges, kan adoptionen fastställas, om det är tydligt att detta motsvarar den persons vilja vars samtycke till adoptionen krävs.

68 §

Erkännande av utländsk adoption och av hävning av utländsk adoption

En adoption och en hävning av adoption som skett i en främmande stat erkänns i Finland enligt vad som föreskrivs nedan.

Ett beslut som fattats eller någon annan rättslig åtgärd som har vidtagits i en främmande stat kan anses som sådant fastställande av adoption som avses i denna lag, om dess väsentliga syfte är att fastställa förhållandet mellan barn och förälder, även om åtgärdens rättsliga verkningar i den staten inte skulle motsvara rättsverkningarna av adoption enligt finsk lag.

69 §

Erkännande av utländsk adoption utan särskilt fastställande

En adoption som har skett i en främmande stat i enlighet med ett sådant adoptionstill-

stånd som avses i 6 kap. är utan särskilt fastställande giltig i Finland.

En adoption som har skett i en främmande stat är utan särskilt fastställande giltig i Finland också om

1) båda adoptionssökandena vid tidpunkten för adoptionen var bosatta i staten i fråga och de har bott där utan avbrott under minst ett år omedelbart före adoptionen, eller

2) adoptionen är giltig i den stat där sökandena vid tidpunkten för adoptionen var bosatta och de har bott där utan avbrott under minst ett år omedelbart före adoptionen.

Om adoptionstillstånd borde ha sökts för en adoption enligt 2 mom. är adoptionen dock giltig i Finland endast om tillstånd har beviljats.

70 §

Erkännande av hävning av utländsk adoption utan särskilt fastställande

En hävning av adoption som skett i en främmande stat är utan särskilt fastställande giltig i Finland om

1) adoptivbarnet och båda adoptivföräldrarna vid tidpunkten för hävningen var bosatta i staten i fråga och de har bott där utan avbrott under minst ett år omedelbart före hävningen, eller

2) hävningen är giltig i de stater där adoptivbarnet och adoptivföräldrarna vid tidpunkten för hävningen var bosatta och de har bott där utan avbrott under minst ett år omedelbart före hävningen av adoptionen.

71 §

Klarläggande fastställelsebeslut av hovrätten

Även om en adoption eller en hävning av en adoption erkänns med stöd av 69 eller 70 § utan särskilt fastställande, kan Helsingfors hovrätt på ansökan fastställa att adoptionen eller hävningen av adoptionen är giltig i Finland.

72 §

Erkännande av beslut som meddelats i ett annat nordiskt land

En adoption eller en hävning av adoption som har skett i Danmark, Island, Norge eller Sverige enligt den mellan Finland, Danmark, Island, Norge och Sverige ingångna konventionen innehållande internationellt privaträttsliga bestämmelser om äktenskap, adoption och förmynderskap (FördrS 20/1931) är trots 69 och 70 § giltig i Finland utan särskilt fastställande.

73 §

Erkännande av adoption som intygats vara förenlig med Haagkonventionen och rättsverkningarna av adoptionen

En adoption som har fastställts i en främmande stat som är part i Haagkonventionen och som där intygats vara konventionsenlig är trots 69 § giltig i Finland utan särskilt fastställande.

En adoption som avses i 1 mom. har åtminstone de rättsverkningar som anges i artikel 26 stycke 1 i Haagkonventionen.

Om en adoption som avses i 1 mom. inte enligt rättsordningen i staten i fråga har lett till att det rättsliga förhållandet mellan barnet och föräldrarna upphört, kan Helsingfors hovrätt på ansökan av adoptivföräldrarna eller barnet fastställa att adoptionen är en adoption med den verkan att det rättsliga förhållandet mellan barnet och dess tidigare föräldrar upphör. En förutsättning är ytterligare att de samtycken som avses i artikel 4 punkt c och d i Haagkonventionen har lämnats eller lämnas för en sådan adoption.

74 §

Fastställande av utländsk adoption genom beslut av hovrätten

En annan adoption i en främmande stat än en sådan som avses i 69, 72 eller 73 § är giltig i Finland endast om Helsingfors hovrätt har fastställt den.

Helsingfors hovrätt kan på ansökan fastställa att en adoption som avses i 1 mom. är giltig, om den adopterade eller någondera adoptionsökanden vid tidpunkten för adoptionen har haft sådan anknytning till den stat där adoptionen skett, grundad på medborgarskap eller på att denne har varit bosatt eller har haft sitt hemvist där, att myndigheterna i den staten kan anses ha haft tillräcklig anledning att ta upp ärendet till prövning.

Om en adoption har skett på något annat sätt än genom beslut av en myndighet, kan det fastställas att den är giltig endast då den adopterade eller någondera sökanden har haft sådan anknytning till den stat där adoptionen har skett som avses i 2 mom. och åtgärden är giltig enligt lagen i den staten.

Helsingfors hovrätt får inte fastställa att en adoption är giltig enligt denna paragraf, om adoptionstillstånd borde ha sökts för adoptionen.

75 §

Fastställande av hävning av utländsk adoption genom beslut av hovrätten

En annan hävning av adoption i en främmande stat än en sådan som avses i 70 eller 72 § är giltig i Finland endast om Helsingfors hovrätt har fastställt den.

Helsingfors hovrätt kan på ansökan fastställa att en hävning av adoption som avses i 1 mom. är giltig, om adoptivbarnet eller någondera adoptivföräldern vid tidpunkten för hävningen har haft sådan anknytning till den stat där hävningen av adoptionen skett, grundad på medborgarskap eller på att denne har varit bosatt eller har haft sitt hemvist där, att myndigheterna i den staten kan anses ha haft tillräcklig anledning att ta upp ärendet till prövning.

Om en hävning av adoption har skett på något annat sätt än genom beslut av en myndighet, kan det fastställas att hävningen är giltig endast då någon av dem som har del i saken har haft en i 2 mom. avsedd anknytning till den stat där hävningen har skett, och åtgärden är giltig enligt lagen i den staten.

76 §

Resultat som strider mot grunderna för Finlands rättsordning

En adoption som avses i 69 och 73 § och en hävning av adoption som avses i 70 § ska inte anses giltig i Finland, och Helsingfors hovrätt får inte med stöd av 71, 74 eller 75 § fastställa att en adoption eller hävning av adoption är giltig, om detta särskilt med beaktande av barnets bästa skulle leda till ett resultat som strider mot grunderna för Finlands rättsordning.

77 §

Intygande av att en i Finland fastställd adoption är förenlig med Haagkonventionen

Den domstol som har fastställt en adoption kan på ansökan intyga att adoptionen har skett enligt Haagkonventionen.

78 §

Utredning om innehållet i en främmande stats lag

Om lagen i en främmande stat har betydelse för avgörandet av ett ärende som regleras i denna lag, ska domstolen eller någon annan myndighet, om den inte känner till lagen i den främmande staten och den som har del i saken inte lämnar utredning om detta, begära att adoptionsnämnden lämnar en redogörelse för innehållet i den främmande statens lag.

79 §

Utlåtande av adoptionsnämnden

I de fall som nämns i 65 § 2 mom. samt i 74 och 75 § ska adoptionsnämnden ges tillfälle att ge utlåtande om de omständigheter som har betydelse för avgörandet av ärendet, om det inte är uppenbart onödigt.

Domstolen eller någon annan myndighet kan begära ett utlåtande av adoptionsnämnden i de ärenden som avses i 67—73 och 77 §.

80 §

Utlåtande av socialvårdsorganet

Domstolen eller någon annan myndighet kan vid behandlingen av ett ärende enligt 68—75 § som gäller ett barn under 18 år vid behov begära ett utlåtande om förhållandena i fråga om den som har del i saken av socialvårdsorganet i dennes hemkommun.

81 §

Utlåtande av en nordisk barnavårdsmyndighet

Om den som ska adopteras är yngre än 18 år och är medborgare i Danmark, Island, Norge eller Sverige och har hemvist i den stat vars medborgare han eller hon är, ska domstolen innan adoptionen fastställs ge en barnavårdsmyndighet i den staten tillfälle att ge ett utlåtande i ärendet.

82 §

Kontroll av utländska handlingars tillförlitlighet

En utländsk handling som visas upp för Helsingfors hovrätt för behandlingen av ett ärende som avses i 71, 74 eller 75 § ska vara legaliserad eller åtföljas av ett intyg om dess ursprung som utfärdats av en behörig myndighet i staten i fråga, om inte något annat följer av fullgörandet av skyldigheter enligt internationella avtal som är bindande för Finland eller hovrätten av särskilda skäl beviljar undantag från detta. Den som visar upp en utländsk handling ska vid behov se till att handlingen översätts till finska eller svenska och legaliseras.

Hovrätten kan vid behov begära ett utlåtande av utrikesministeriet, Migrationsverket eller en polismyndighet om huruvida en handling som avses i 1 mom. är äkta och tillförlitlig.

83 §

Skyndsam behandling

Ärenden som gäller erkännande av utländsk adoption och av hävning av utländsk adoption ska behandlas skyndsamt.

84 §

Ändringsökande

Bestämmelser om sökande av ändring i ett avgörande av Helsingfors hovrätt finns i 30 kap. i rättegångsbalken.

10 kap.

Förvaltning av adoptionsärenden

85 §

Allmän planering, ledning och tillsyn

Den allmänna planeringen och ledningen av samt tillsynen över adoptionsrådgivningen och den internationella adoptionstjänsten utövas av social- och hälsovårdsministeriet.

86 §

Adoptionsnämnden

Särskild sakkunnig-, tillstånds- och tillsynsmyndighet i adoptionsärenden är adoptionsnämnden, som finns vid Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården.

Adoptionsnämnden är också

1) sådan centralmyndighet som avses i artikel 6 stycke 1 i Haagkonventionen och

2) sådan nationell myndighet som avses i artikel 15 i den i Strasbourg den 27 november 2008 ingångna konventionen om adoption av barn (*Europarådskonventionen*).

Nämnden kan sammanträda i plenum, vars uppgift är att följa utvecklingen i adoptionsärenden samt vid behov ta initiativ i frågor som gäller adoption. De övriga ärenden som ingår i dess behörighet behandlar nämnden uppdelad i sektioner.

Närmare bestämmelser om tillsättning av nämnden, dess sammansättning, sektioner

och uppgifter samt hur verksamheten organiseras i övrigt utfärdas genom förordning av statsrådet.

87 §

Tillstånd att driva adoptionsbyrå och att tillhandahålla internationell adoptionstjänst

Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården kan på ansökan bevilja en sammanslutning, en förening som är registrerad i Finland eller en förening eller annan motsvarande sammanslutning som är registrerad i någon annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet tillstånd att driva en adoptionsbyrå.

Adoptionsnämnden kan på ansökan bevilja en kommuns socialvårdsorgan, en samkommun eller någon annan kommunal sammanslutning, en förening som är registrerad i Finland eller en förening eller annan motsvarande sammanslutning som är registrerad i någon annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet tillstånd att tillhandahålla internationell adoptionstjänst.

Tillstånd att driva adoptionsbyrå eller att tillhandahålla internationell adoptionstjänst kan beviljas sökande som i sin verksamhet inte eftersträvar ekonomisk vinst och som bedöms ha kapacitet att tillhandahålla adoptionsrådgivning eller internationell adoptionstjänst på ett yrkesskickligt, långsiktigt och tillförlitligt sätt. En förutsättning för tillstånd är dessutom att det med tanke på anordnandet av adoptionsrådgivning eller internationell adoptionstjänst kan anses vara ändamålsenligt att sådan verksamhet inleds.

Bestämmelser om utredningar som ska fogas till ansökan och anmälan som ska göras med anledning av ett tillståndsbeslut utfärdas genom förordning av statsrådet.

88 §

Tillståndsvillkor

Tillstånd att driva adoptionsbyrå eller att tillhandahålla internationell adoptionstjänst beviljas för viss tid, högst fem år i sänder.

När tillstånd beviljas kan det samtidigt beslutas om närmare villkor för hur adoptionsrådgivningen eller den internationella adoptionstjänsten ska bedrivas.

89 §

Återkallelse av tillstånd

Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården eller adoptionsnämnden kan återkalla ett tillstånd som verket eller nämnden beviljat med stöd av 87 §, om gällande föreskrifter eller bestämmelser inte följs vid adoptionsrådgivningen eller den internationella adoptionstjänsten, eller om brister eller missförhållanden yppas i verksamheten och de inte har avhjälpts eller undanröjts inom den tid som verket eller nämnden utsatt.

90 §

Tillstånd till internationellt samarbete

Adoptionsnämnden kan på ansökan bevilja ett adoptionstjänstorgan tillstånd till samarbete med ett utländskt adoptionstjänstorgan, om

1) det utländska adoptionstjänstorganet i den stat där det är beläget har behörighet att sköta uppgifter som gäller internationell adoption,

2) det har lämnats tillräcklig utredning om att det utländska adoptionstjänstorganet sköter de uppgifter som avses i 1 punkten på ett yrkesskickligt, långsiktigt och tillförlitligt sätt, i enlighet med barnets bästa och med respekt för i internationell rätt erkända principer om barnets rättigheter och utan att någon får obehörig ekonomisk eller annan nytta av adoptionerna, och

3) ett samarbete kan anses befogat särskilt med beaktande av behovet av internationell adoption i den utländska staten.

Tillstånd beviljas för viss tid, högst fem år i sänder.

Adoptionsnämnden kan återkalla tillståndet, om det utländska adoptionstjänstorganet i den stat där det är beläget har förlorat sin behörighet att sköta uppgifter som hör till internationell adoption eller om det finns an-

ledning att misstänka att organet inte sköter dem på det sätt som avses i 1 mom. 2 punkten.

91 §

Lämnande av uppgifter

Tillhandahållarna av adoptionsrådgivning och adoptionstjänstorganen är trots sekretessbestämmelserna skyldiga att avgiftsfritt lämna social- och hälsovårdsministeriet, Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården och adoptionsnämnden de uppgifter och utredningar som dessa begär och som behövs för tillsynen eller skötseln av de övriga uppgifter som anges i denna lag.

Ett adoptionstjänstorgan är trots sekretessbestämmelserna skyldigt att avgiftsfritt lämna adoptionsnämnden de uppgifter och utredningar om ett utländskt adoptionstjänstorgan som nämnden begär och som behövs för tillsynen. Adoptionstjänstorganet ska utan dröjsmål informera nämnden om sådana omständigheter som det har fått kännedom om och som kan utgöra skäl att återkalla ett tillstånd enligt 90 §.

Social- och hälsovårdsministeriet, Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården och adoptionsnämnden har trots sekretessbestämmelserna rätt att till varandra lämna ut de uppgifter och utredningar som behövs för att fullgöra de uppgifter som avses i 1 mom.

11 kap.

Särskilda bestämmelser

92 §

Bevarande och överlämnande av handlingar

Tillhandahållarna av adoptionsrådgivning och adoptionstjänstorganen ska bevara de handlingar om adoptivbarnet och barnets tidigare föräldrar som upprättats eller mottagits i samband med adoptionsrådgivning eller internationell adoptionstjänst i minst 100 år räknat från det handlingarna upprättades.

Ett adoptionstjänstorgan kan överlämna de handlingar som avses i 1 mom. till en tillhandahållare av adoptionsrådgivning för bevarande, om tillhandahållaren samtycker till det. När handlingar överlämnas ska adoptionstjänstorganet föra förteckning över vart handlingarna har överlämnats.

Om en adoptionsbyrå eller ett adoptionstjänstorgan lägger ner sin verksamhet enligt denna lag, ska de handlingar som avses i 1 mom. överlämnas för bevarande till socialvårdsorganet i den kommun som Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården ger i uppgift att ta emot handlingarna.

93 §

Rätt att få uppgifter

Ett adoptivbarn och barnets vårdnadshavare samt, efter adoptivbarnets död, barnets avkomlingar och deras vårdnadshavare har trots sekretessbestämmelserna rätt att avgiftsfritt få uppgifter ur de handlingar som avses i 92 § av den som bevarar dem. När uppgifterna lämnas ut ska mottagaren erbjudas det stöd och den handledning som behövs.

Den som bevarar handlingarna får vägra lämna ut uppgifter enligt 1 mom., om det finns befogad anledning att anta att adoptivbarnets eller någon annan uppgiftsmottagares hälsa eller utveckling äventyras av att uppgifter lämnas ut eller om det i övrigt klart strider mot dennes bästa eller annat enskilt intresse att uppgifter lämnas ut.

Om en tidigare förälders identitet är känd, ska uppgift om detta trots 2 mom. alltid lämnas ut

1) till ett adoptivbarn som har fyllt 12 år och, efter adoptivbarnets död, till en avkomling som har fyllt 12 år, samt

2) till ett minderårigt adoptivbarns vårdnadshavare och, efter adoptivbarnets död, till en minderårig avkomlings vårdnadshavare.

Ett beslut som gäller rätt att få uppgifter får överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen. Ändring i förvaltningsdomstolens beslut i ärendet får sökas, om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd.

94 §

Behandlingen av en begäran om upplysningar

Om adoptionsnämnden får en sådan begäran om upplysningar som avses i artikel 15 i Europarådskonventionen, ska nämnden begära utredning i ärendet av det kommunala socialvårdsorganet som enligt nämndens bedömning bäst förmår skaffa de begärda upplysningarna.

Närmare bestämmelser om behandlingen av en begäran om upplysningar får utfärdas genom förordning av statsrådet.

95 §

Företrädande av barn som ska adopteras

När en tillhandahållare av adoptionsrådgivning eller ett utländskt adoptionstjänstorgan har placerat ett barn hos en adoptionssökande i adoptionssyfte, har adoptionssökanden under placeringen rätt att i vårdnadshavarens ställe besluta om barnets vistelseort, vård, uppfostran, övervakning och omsorg i övrigt samt om den undervisning och hälsovård som barnet behöver. Adoptionssökanden har dessutom rätt att företräda barnet även i andra brådsökande ärenden som gäller barnets person.

På en adoptionssökande som utövar den rätt som avses i 1 mom. tillämpas vad som i 4 § 2 mom. och 5 § i lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt föreskrivs om vårdnadshavare.

96 §

Tillämpning av lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården

På en klient inom adoptionsrådgivning och internationell adoptionstjänst tillämpas vad som föreskrivs i lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (812/2000), om inte något annat följer av denna lag. Vad som i den nämnda lagen föreskrivs om socialvårdsmyndighet gäller också

adoptionsnämnden när den behandlar ett ärende enligt 6 kap. eller 94 § i denna lag.

97 §

Tjänsteansvar

På den som är anställd hos en adoptionsbyrå eller ett adoptionstjänstorgan tillämpas bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar när han eller hon utför uppgifter som avses i denna lag.

12 kap.

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

98 §

Ikraftträdande och bestämmelser som upphävs

Denna lag träder i kraft den 20 . Lagens 86 § 2 mom. 2 punkt och 94 § träder dock i kraft vid en tidpunkt som bestäms genom förordning av statsrådet.

Genom denna lag upphävs adoptionslagen (153/1985), nedan *den tidigare adoptionslagen*.

99 §

Adoptioner som skett före 1980

Om en domstol före den 1 januari 1980 har givit sitt samtycke till adoption, ska på adoptionen tillämpas de bestämmelser som gällde då, om inte något annat föreskrivs nedan.

En adoption kan inte hävas genom ett domstolsbeslut ens när den har skett före den 1 januari 1980.

Om en domstol före den 1 januari 1980 har givit sitt samtycke till adoption, ska domstolen på ansökan av adoptivbarnet fastställa att bestämmelserna i denna lag ska tillämpas på adoptionen. Ärendet prövas vid den tingsrätt som enligt bestämmelserna i 10 kap. i rättegångsbalken är behörig i ett ärende som gäller fastställande av adoption.

100 §

Arvsrätt vid adoptioner som skett före 1980

Om en domstol före den 1 januari 1980 har givit sitt samtycke till adoption, ska på adoptivbarnets och dennes avkomlingars arvsrätt och på rätten att ärva adoptivbarnet och dennes avkomlingar tillämpas de bestämmelser som gällde när samtycket gavs.

Vad som föreskrivs i 1 mom. tillämpas dock inte om en domstol med stöd av 56 § 3 mom. i den tidigare adoptionslagen har fastställt att bestämmelserna i den lagen ska tillämpas på adoptivförhållandet, eller med stöd av 99 § 3 mom. i denna lag har fastställt att bestämmelserna i denna lag ska tillämpas på adoptionen. Om arvlåtaren dock har avlidit innan domstolens beslut meddelades, bestäms rätten till arvlåtarens kvarlåtenskap enligt de bestämmelser som gällde när det i 1 mom. avsedda samtycket gavs, om inte något annat följer av 3 mom.

Om arvlåtaren har avlidit efter ikraftträdandet av denna lag, tillämpas, med avvikelse från 1 mom., bestämmelserna i denna lag i stället för de bestämmelser som gällde när samtycket gavs, även om domstolen har givit sitt samtycke till adoptionen före den 1 januari 1980

1) vid avgörande av vem som har rätt till arv efter adoptivbarnet eller dennes avkomling, samt

2) på ett adoptivbarns och dennes avkomlingars rätt till arv efter adoptivföräldrarna och deras släktingar.

101 §

Övergångsbestämmelser

1. På en adoption tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet av denna lag, om barnet före ikraftträdandet av denna lag har placerats hos adoptanten i adoptions syfte eller om adoptionsärendet före ikraftträdandet har inletts vid nämnden för internationella adoptionsärenden i Finland (*nämnden för adoptionsärenden*) eller vid domstol.

2. Om en adoptant när denna lag träder i kraft har ett gällande tillstånd till internationell adoption enligt 25 § i den tidigare adop-

tionslagen, kan tillståndets giltighet på ansökan förlängas en gång efter ikraftträdandet av denna lag. På en sådan ansökan och på en adoption som sker enligt ett tillstånd som beviljats med anledning av den tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

3. På en adoption på vilken den tidigare lagen ska tillämpas enligt 1 eller 2 mom. tillämpas dock 33 § 2 mom. 3 och 4 punkten samt 93 § i denna lag. På adoptionen tillämpas också 25 § i denna lag, om adoptionen fastställs efter ikraftträdandet av denna lag.

4. Bestämmelserna i 27 § 2 mom. och 39 § tillämpas inte på adoption inom landet, om adoptionssökanden har börjat få adoptionsrådgivning före ikraftträdandet av denna lag. I ett ärende som avses i detta moment tillämpas i stället för 30 § de bestämmelser om inlyt över adoptionsrådgivning som gällde före ikraftträdandet.

5. Ärenden som är anhängiga vid nämnden för adoptionsärenden när denna lag träder i kraft överförs efter ikraftträdandet till adoptionsnämnden för behandling. När adoptionsnämnden meddelar ett beslut om tillstånd efter ikraftträdandet, tillämpas trots bestämmelserna i 1 och 2 mom. lagens 48—50 §.

6. På erkännande av adoption och av hävning av adoption som har skett i en främmande stat före ikraftträdandet av denna lag tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet. Detsamma gäller erkännande av adoption på vilken den tidigare lagen ska tillämpas enligt 1 eller 2 mom. I ett avgörande av Helsingfors hovrätt i ett ärende som gäller erkännande får ändring dock sökas på det sätt som föreskrivs i 84 §, om avgörandet meddelas efter ikraftträdandet av denna lag.

7. Behandlingen av ett tillståndsärende eller annat ärende som gäller ordnande av adoptionsrådgivning eller internationell adoptionstjänst och som har inletts vid social- och hälsovårdsministeriet före ikraftträdandet av

denna lag, slutförs med iakttagande av de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

8. Om social- och hälsovårdsministeriet med stöd av den tidigare adoptionslagen har beviljat tillstånd att hålla adoptionsbyrå eller tillhandahålla internationell adoptionstjänst, får tillståndshavaren med stöd av detta driva adoptionsbyrå enligt denna lag eller tillhandahålla internationell adoptionstjänst under den tid som angivits när tillståndet beviljades, om inte tillståndet återkallas i enlighet med 89 §.

9. Om nämnden för adoptionsärenden med stöd av den tidigare adoptionslagen har godkänt ett utländskt adoptionstjänstorgan, anses det finländska adoptionstjänstorganet som ansökt om godkännande ha ett i denna lag avsett tillstånd till samarbete med det aktuella utländska adoptionstjänstorganet under den tid som angivits i beslutet om godkännande, om inte tillståndet återkallas i enlighet med 90 § 3 mom.

102 §

Hänvisningar till tidigare lag

Om det i en lag eller i en förordning hänvisas till en bestämmelse som har ersatts av en bestämmelse i denna lag, iakttas efter ikraftträdandet av denna lag motsvarande bestämmelse i denna lag.

En bestämmelse i en lag eller i en förordning som gäller nämnden för adoptionsärenden, gäller efter ikraftträdandet av denna lag adoptionsnämnden.

103 §

Bemyndigande att vidta verkställighetsåtgärder

Åtgärder som krävs för verkställigheten av denna lag får vidtas innan lagen träder i kraft.

3.

Lag**om ändring av äktenskapslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i äktenskapslagen (234/1929) 8 §, sådan den lyder i lag 411/1987, och
fogas till lagen en ny 9 a § som följer:

2 kap.

Hinder mot äktenskap

9 a §

Vad som föreskrivs i 7 och 9 § tillämpas också när släktskapsförhållandet har uppstått till följd av adoption.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Om vigsel till äktenskap förrättas på basis av ett intyg över hindersprövning som har utfärdats före ikraftträdandet av denna lag, tillämpas på hinder mot äktenskap de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

4.

Lag**om ändring av 2 § i lagen om registrerat partnerskap**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om registrerat partnerskap (950/2001) 2 § som följer:

2 §

Ett partnerskap får inte registreras, om
1) den ena parten i parförhållandet redan är registrerad partner eller är gift, eller
2) parterna i parförhållandet är släkt med varandra på ett sådant sätt att släktskapet enligt 7, 9 eller 9 a § i äktenskapslagen (234/1929) är ett hinder mot äktenskap.

Med motsvarande tillämpning av vad som föreskrivs i 9 § i äktenskapslagen, kan justitieministeriet trots ett på släktskap grundat

hinder mot registrering av ett partnerskap ge tillstånd till registreringen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Om registrering av ett partnerskap förrättas på basis av ett intyg över hindersprövning som har utfärdats före ikraftträdandet av denna lag, tillämpas på hinder mot registrering de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

5.

Lag**om ändring av 2 och 3 § i lagen om Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården (669/2008) 2 §
 1 mom. 2 punkten, sådan den lyder i lag 1263/2010, och
fogas till 3 §, sådan den lyder i lag 1068/2009, ett nytt 2 mom. som följer:

2 §

3 §

*Uppgifter**Nämnder*

Verket ska sköta följande:

-----
 2) de uppgifter som ankommer på verket
 enligt bestämmelser i lagstiftningen om ab-
 ort, sterilisering, assisterad befruktning, ad-
 option, användning av mänskliga organ, väv-
 nader och celler för medicinska ändamål och
 medicinsk forskning, samt

 I adoptionslagen (/) föreskrivs om den
 adoptionsnämnd som finns vid verket.

 Denna lag träder i kraft den
 20 .

Åtgärder som krävs för verkställigheten av
 denna lag får vidtas innan lagen träder i kraft.

6.

Lag**om ändring av 7 och 8 § i lagen om förvaltningsdomstolarna**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om förvaltningsdomstolarna (430/1999) 8 § 2 mom. 1 punkten, och
fogas till 7 § 1 mom., sådant det lyder delvis ändrat i lagarna 699/2005 och 422/2007, en ny
1 a-punkt, som följer:

7 §

Sakkunnigledamöter

I förvaltningsdomstolen deltar en sakkunnigledamot i behandlingen och avgörandet av

1 a) ärenden enligt adoptionslagen (/) som gäller avbrytande av adoptionsrådgivning, vägran att tillhandahålla internationell adoptionstjänst eller avbrytande av tjänsten, adoptionstillstånd eller rätt att få uppgifter ur adoptionshandlingar,

1) vid behandlingen av ärenden som nämns i 7 § 1 mom. 1 och 1 a-punkten ha avlagt för uppgiften lämplig högre högskoleexamen samt vara förtrogen med barnskydd,

8 §

Behörighetsvillkor för och utnämning av sakkunnigledamöter

En sakkunnigledamot och en suppleant skall,

Denna lag träder i kraft den 20 .

På ärenden som har anhängiggjorts innan denna lag har trätt i kraft tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

Sakkunnigledamöter som har förordnats att behandla de ärenden som avses i 7 § 1 mom. 1 punkten deltar när denna lag har trätt i kraft utan något särskilt förordnande också i behandlingen av de ärenden som avses i momentets 1 a-punkt.

7.

Lag

om ändring av 4 a och 6 § i straffregisterlagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i straffregisterlagen (770/1993) 4 a § 1 mom. 5 punkten och 6 § 1 mom., sådana de lyder, 4 a § 1 mom. 5 punkten i lag 1093/1999 och 6 § 1 mom. i lag 955/2011, samt fogas till 4 a §, sådan den lyder i lag 1093/1999, ett nytt 4 mom. som följer:

4 a §

Utöver vad som bestäms i 4 §, lämnas ur straffregistret uppgifter om personer ut till finska myndigheter i ärenden som gäller

5) omhändertagande eller adoption av barn.

Vad som i denna paragraf föreskrivs om myndigheter gäller också sådana adoptionsbyråer som avses i adoptionslagen (/).

6 §

En enskild person har rätt att få ett straffregisterutdrag beträffande sig själv för visum,

arbetstillstånd, uppehållstillstånd eller något annat motsvarande ändamål. Dessutom har en enskild person rätt att få ett straffregisterutdrag beträffande sig själv för att visa upp det för en myndighet eller något annat organ i en främmande stat med tanke på adoption.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Åtgärder som krävs för verkställigheten av denna lag får vidtas innan lagen träder i kraft.

8.

Lag**om ändring av strafflagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i strafflagen (39/1889) 22 kap. 6 §, sådan den lyder i lag 373/2009, och
fogas till 25 kap. nya 3 b och 3 c § som följer:

<p style="text-align: center;">22 kap.</p> <p>Om kränkning av foster, embryo och genom</p> <p style="text-align: center;">6 §</p> <p style="text-align: center;"><i>Kränkning av ett barns identitet</i></p> <p>Den som underlåter att iaktta</p> <p>1) det som i 12 § 2 eller 3 mom. eller 14 § i lagen om assisterad befruktning föreskrivs om användning av, innehållet i, anteckning av eller underrättelse om donatorskoden,</p> <p>2) det som i 18 § i lagen om assisterad befruktning föreskrivs om anmälan till donationsregistret,</p> <p>3) det som i 10 § 2 mom., 28 eller 30 § i lagen om assisterad befruktning föreskrivs om utlämnande, överföring, deponering eller förvaring av uppgifter och handlingar, eller</p> <p>4) det som i 92 eller 93 § i adoptionslagen (/) föreskrivs om bevarande eller överlämnande av handlingar eller utlämnande av uppgifter,</p> <p>på ett sådant sätt att gärningen är ägnad att äventyra barnets rätt att få reda på sitt ursprung, ska för <i>kränkning av ett barns identi-</i></p>	<p><i>tet</i> dömas till böter eller fängelse i högst ett år.</p> <p style="text-align: center;">25 kap.</p> <p>Om brott mot friheten</p> <p style="text-align: center;">3 b §</p> <p><i>Olagligt framkallande av samtycke till adoption</i></p> <p>Den som genom att</p> <p>1) utlova eller ge ersättning eller</p> <p>2) vilseleda eller utnyttja misstag får någon annan att lämna sitt samtycke till adoption, ska för <i>olagligt framkallande av samtycke till adoption</i> dömas till böter eller fängelse i högst två år.</p> <p>Försök är straffbart.</p> <p style="text-align: center;">3 c §</p> <p style="text-align: center;"><i>Olaglig adoptionsförmedling</i></p> <p>Om någon annan än barnets vårdnadshavare olovligen i adoptionssyfte placerar barnet i ett privathem för att uppfostras där eller på</p>
---	---

något annat sätt ger någon annan en möjlighet att adoptera barnet, ska han eller hon för *olaglig adoptionsförmedling* dömas till böter eller fängelse i högst ett år.

För olaglig adoptionsförmedling döms också den som offentligt eller annars bland all-

mänheten bjuder ut ett barn för adoption eller erbjuder sig att ta ett barn till sig i adoptions-syfte.

Denna lag träder i kraft den 20 .

9.

Lag

om ändring av 13 § och 38 § i lagen om befolkningsdatasystemet och Befolkningsregistercentralens certifikattjänster

I enlighet med riksdagens beslut *ändras* i lagen om befolkningsdatasystemet och Befolkningsregistercentralens certifikattjänster (661/2009) 13 § 1 mom. 10 punkten och 38 § som följer:

13 §

Personuppgifter som registreras i systemet

Följande uppgifter om personer som är föremål för registrering ska registreras i befolkningsdatasystemet:

10) uppgifter om fastställd adoption,

38 §

Begränsningar som gäller utlämnande av uppgifter om adoption

Uppgifter i befolkningsdatasystemet som gäller en adoption och vem som är ett adoptivbarns tidigare förälder får lämnas ut endast

1) till ett adoptivbarn som har fyllt 15 år och, efter adoptivbarnets död, till en avkomling som har fyllt 15 år,

2) till ett minderårigt adoptivbarns vårdnadshavare och, efter adoptivbarnets död, till en minderårig avkomlings vårdnadshavare,

3) till en myndighet vars rätt att behandla uppgifterna grundar sig på att den ska utföra en arbetsuppgift, en åtgärd eller ett uppdrag som föreskrivs i lag eller föreskrivs eller bestäms med stöd av lag, och som gäller ovan nämnda personers rättigheter eller skyldigheter,

4) för sammanställning av officiell statistik,

5) för historisk eller vetenskaplig forskning, och

6) till andra personer, företag eller organisationer som begär uppgifterna för ett specifikt syfte och som nödvändigt behöver uppgifterna för att identifiera adoptivbarnet eller för att klarlägga dess person- och familjerättsliga ställning eller handlingsbehörighet.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Åtgärder som krävs för verkställigheten av   denna lag får vidtas innan lagen träder i kraft.

Helsingfors den 5 oktober 2011

Republikens President

TARJA HALONEN

Justitieminister *Anna-Maja Henriksson*

*Bilaga
Parallelltext*

3.

Lag

om ändring av äktenskapslagen

I enlighet med riksdagens beslut upphävs i äktenskapslagen (234/1929) 8 §, sådan den lyder i lag 411/1987, och fogas till lagen en ny 9 a § som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

2 kap.

Hinder mot äktenskap

Hinder mot äktenskap

8 §

Adoptivförälder och adoptivbarn får inte ingå äktenskap med varandra. Justitieministeriet kan likväl på synnerligen vägande skäl ge tillstånd till sådant äktenskap.

(upphävs)

9 a §

Vad som föreskrivs i 7 och 9 § tillämpas också när släktskapsförhållandet har uppstått till följd av adoption.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Om vigsel till äktenskap förrättas på basis av ett intyg över hindersprövning som har utfärdats före ikraftträdandet av denna lag, tillämpas på hinder mot äktenskap de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

4.

Lag**om ändring av 2 § i lagen om registrerat partnerskap**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om registrerat partnerskap (950/2001) 2 § som följer:

Gällande lydelse

2 §

Ett partnerskap får inte registreras, om

- 1) den ena parten i parförhållandet redan är registrerad partner eller är gift, eller
- 2) parterna i parförhållandet är släkt med varandra på ett sådant sätt att släktskapet enligt 7—9 § äktenskapslagen (234/1929) är ett hinder mot äktenskap.

Med motsvarande tillämpning av vad som föreskrivs i 8 och 9 § äktenskapslagen, kan justitieministeriet trots ett på släktskap grundat hinder mot registrering av ett partnerskap ge tillstånd till registreringen.

Föreslagen lydelse

2 §

Ett partnerskap får inte registreras, om

- 1) den ena parten i parförhållandet redan är registrerad partner eller är gift, eller
- 2) parterna i parförhållandet är släkt med varandra på ett sådant sätt att släktskapet enligt 7, 9 eller 9 a § i äktenskapslagen (234/1929) är ett hinder mot äktenskap.

Med motsvarande tillämpning av vad som föreskrivs i 9 § i äktenskapslagen, kan justitieministeriet trots ett på släktskap grundat hinder mot registrering av ett partnerskap ge tillstånd till registreringen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Om registrering av ett partnerskap förrättas på basis av ett intyg över hindersprövning som har utfärdats före ikraftträdandet av denna lag, tillämpas på hinder mot registrering de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

5.

Lag**om ändring av 2 och 3 § i lagen om Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården (669/2008) 2 §
 1 mom. 2 punkten, sådan den lyder i lag 1263/2010, och
fogas till 3 §, sådan den lyder i lag 1068/2009, ett nytt 2 mom. som följer:

Gällande lydelse

2 §

Uppgifter

Verket ska sköta följande:

2) de uppgifter som ankommer på verket enligt bestämmelser i lagstiftningen om abort, sterilisering, assisterad befruktning, användning av mänskliga organ, vävnader och celler för medicinska ändamål och medicinsk forskning, samt

Föreslagen lydelse

2 §

Uppgifter

Verket ska sköta följande:

2) de uppgifter som ankommer på verket enligt bestämmelser i lagstiftningen om abort, sterilisering, assisterad befruktning, *adoption*, användning av mänskliga organ, vävnader och celler för medicinska ändamål och medicinsk forskning, samt

3 §

Nämnder

I adoptionslagen (/) föreskrivs om den adoptionsnämnd som finns vid verket.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Åtgärder som krävs för verkställigheten av denna lag får vidtas innan lagen träder i kraft.

6.

Lag**om ändring av 7 och 8 § i lagen om förvaltningsdomstolarna**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om förvaltningsdomstolarna (430/1999) 8 § 2 mom. 1 punkten, och
fogas till 7 § 1 mom., sådant det lyder delvis ändrat i lagarna 699/2005 och 422/2007, en ny
1 a-punkt, som följer:

Gällande lydelse

7 §

Sakkunnigledamöter

I förvaltningsdomstolen deltar en sakkun-
nigledamot i behandlingen och avgörandet av

---

8 §

*Behörighetsvillkor för och utnämning av sak-
kunnigledamöter*

En sakkunnigledamot och en suppleant
skall,

1) vid behandlingen av ärenden som nämns
i 7 § 1 mom. 1 punkten ha avlagt för uppgif-
ten lämplig högre högskoleexamen samt vara
förtrogen med barnskydd,

Föreslagen lydelse

7 §

Sakkunnigledamöter

I förvaltningsdomstolen deltar en sakkun-
nigledamot i behandlingen och avgörandet av

---

*1 a) ärenden enligt adoptionslagen (/)
som gäller avbrytande av adoptionsrådgiv-
ning, vägran att tillhandahålla internationell
adoptionstjänst eller avbrytande av tjänsten,
adoptionstillstånd eller rätt att få uppgifter
ur adoptionshandlingar,*

---

8 §

*Behörighetsvillkor för och utnämning av sak-
kunnigledamöter*

En sakkunnigledamot och en suppleant
skall,

1) vid behandlingen av ärenden som nämns
i 7 § 1 mom. 1 och 1 a-punkten ha avlagt för
uppgiften lämplig högre högskoleexamen
samt vara förtrogen med barnskydd,

---

*Denna lag träder i kraft den
20 .*

*På ärenden som har anhängiggjorts innan
denna lag har trätt i kraft tillämpas de be-
stämmelser som gällde vid ikraftträdandet.*

Sakkunnigledamöter som har förordnats att behandla de ärenden som avses i 7 § 1 mom. I punkten deltar när denna lag har trätt i kraft utan något särskilt förordnande också i behandlingen av de ärenden som avses i momentets 1 a-punkt.

7.

Lag

om ändring av 4 a och 6 § i straffregisterlagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i straffregisterlagen (770/1993) 4 a § 1 mom. 5 punkten och 6 § 1 mom., sådana de lyder, 4 a § 1 mom. 5 punkten i lag 1093/1999 och 6 § 1 mom. i lag 955/2011, samt fogas till 4 a §, sådan den lyder i lag 1093/1999, ett nytt 4 mom. som följer:

Gällande lydelse

4 a §

Utöver vad som bestäms i 4 §, lämnas ur straffregistret uppgifter om personer ut till finska myndigheter i ärenden som gäller

5) omhändertagande av barn.

Föreslagen lydelse

4 a §

Utöver vad som bestäms i 4 §, lämnas ur straffregistret uppgifter om personer ut till finska myndigheter i ärenden som gäller

5) omhändertagande *eller adoption* av barn.

Vad som i denna paragraf föreskrivs om myndigheter gäller också sådana adoptionsbyråer som avses i adoptionslagen (/).

6 §

En enskild person har rätt att få ett straffregisterutdrag beträffande sig själv för visum, arbetstillstånd, uppehållstillstånd eller något annat motsvarande ändamål.

6 §

En enskild person har rätt att få ett straffregisterutdrag beträffande sig själv för visum, arbetstillstånd, uppehållstillstånd eller något annat motsvarande ändamål. *Dessutom har en enskild person rätt att få ett straffregisterutdrag beträffande sig själv för att visa upp det för en myndighet eller något annat organ i en främmande stat med tanke på adoption.*

Denna lag träder i kraft den 20 .

Åtgärder som krävs för verkställigheten av denna lag får vidtas innan lagen träder i kraft.

8.

Lag**om ändring av strafflagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i strafflagen (39/1889) 22 kap. 6 §, sådan den lyder i lag 373/2009, och
fogas till 25 kap. nya 3 b och 3 c § som följer:

Gällande lydelse

22 kap.

Om kränkning av foster, embryo och genom

6 §

Kränkning av ett barns identitet

Den som underlåter att iaktta

1) det som i 12 § 2 eller 3 mom. eller 14 § i lagen om assisterad befruktning föreskrivs om användning, innehållet i, anteckning av eller underrättelse om donatorskoden,

2) det som i 18 § i lagen om assisterad befruktning föreskrivs om anmälan till donationsregistret, *eller*

3) det som i 10 § 2 mom., 28 eller 30 § i lagen om assisterad befruktning föreskrivs om utlämnande, överföring, deponering eller förvaring av uppgifter och handlingar,

på ett sådant sätt att gärningen är ägnad att äventyra barnets rätt att få reda på sitt ursprung, ska för *kränkning av ett barns identitet* dömas till böter eller fängelse i högst ett år.

Föreslagen lydelse

22 kap.

Om kränkning av foster, embryo och genom

6 §

Kränkning av ett barns identitet

Den som underlåter att iaktta

1) det som i 12 § 2 eller 3 mom. eller 14 § i lagen om assisterad befruktning föreskrivs om användning *av*, innehållet i, anteckning av eller underrättelse om donatorskoden,

2) det som i 18 § i lagen om assisterad befruktning föreskrivs om anmälan till donationsregistret,

3) det som i 10 § 2 mom., 28 eller 30 § i lagen om assisterad befruktning föreskrivs om utlämnande, överföring, deponering eller förvaring av uppgifter och handlingar, *eller*

4) *det som i 92 eller 93 § i adoptionslagen (/) föreskrivs om bevarande eller överlämnande av handlingar eller utlämnande av uppgifter,*

på ett sådant sätt att gärningen är ägnad att äventyra barnets rätt att få reda på sitt ursprung, ska för *kränkning av ett barns identitet* dömas till böter eller fängelse i högst ett år.

25 kap.

Om brott mot friheten

3 b §

Olagligt framkallande av samtycke till adoption

Den som genom att
1) utlova eller ge ersättning eller
2) vilseleda eller utnyttja misstag
får någon annan att lämna sitt samtycke till
adoption, ska för olagligt framkallande av
samtycke till adoption dömas till böter eller
fängelse i högst två år.
Försök är straffbart.

3 c §

Olaglig adoptionsförmedling

Om någon annan än barnets vårdnadshavare olovligen i adoptionssyfte placerar barnet i ett privathem för att uppfostras där eller på något annat sätt ger någon annan en möjlighet att adoptera barnet, ska han eller hon för olaglig adoptionsförmedling dömas till böter eller fängelse i högst ett år.

För olaglig adoptionsförmedling döms också den som offentligt eller annars bland allmänheten bjuder ut ett barn för adoption eller erbjuder sig att ta ett barn till sig i adoptionssyfte.

Denna lag träder i kraft den
20 .

9.

Lag**om ändring av 13 § och 38 § i lagen om befolkningsdatasystemet och Befolkningsregistercentralens certifikattjänster**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om befolkningsdatasystemet och Befolkningsregistercentralens certifikattjänster (661/2009) 13 § 1 mom. 10 punkten och 38 § som följer:

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

13 §

13 §

*Personuppgifter som registreras i systemet**Personuppgifter som registreras i systemet*

Följande uppgifter om personer som är föremål för registrering ska registreras i befolkningsdatasystemet:

Följande uppgifter om personer som är föremål för registrering ska registreras i befolkningsdatasystemet:

10) uppgifter om fastställt adoptionsförhållande,

10) uppgifter om *fastställd adoption*,

38 §

38 §

*Begränsningar som gäller utlämnande av uppgifter om adoptivförhållanden**Begränsningar som gäller utlämnande av uppgifter om **adoption***

Uppgifter i befolkningsdatasystemet som gäller ett adoptivförhållande och vem som är ett adoptivbarns biologiska förälder får lämnas ut endast

Uppgifter i befolkningsdatasystemet som gäller *en adoption* och vem som är ett adoptivbarns *tidigare* förälder får lämnas ut endast

1) till adoptivbarnet, om han eller hon är myndig,

1) till *ett adoptivbarn som har fyllt 15 år och, efter adoptivbarnets död, till en avkomling som har fyllt 15 år,*

2) till adoptivbarnet och adoptivföräldrarna tillsammans, om adoptivbarnet har fyllt 15 år,

2) till *ett minderårigt adoptivbarns vårdnadshavare och, efter adoptivbarnets död, till en minderårig avkomlings vårdnadshavare,*

3) till adoptivföräldrarna, om adoptivbarnet är under 15 år, och den information som behövs har ett direkt samband med adoptivbarnets hälsa eller säkerhet,

3) till en myndighet vars rätt att behandla uppgifterna grundar sig på att den ska utföra en arbetsuppgift, en åtgärd eller ett uppdrag

4) till en myndighet vars rätt att behandla uppgifterna grundar sig på att den ska utföra en arbetsuppgift, en åtgärd eller ett uppdrag

som föreskrivs i eller med stöd av lag och som gäller ovan nämnda personers rättigheter eller skyldigheter,

- 5) för sammanställning av officiell statistik,
- 6) för historisk eller vetenskaplig forskning, och
- 7) till andra personer, företag eller organisationer som begär uppgifterna för ett specifikt syfte och som nödvändigt behöver uppgifterna för att identifiera adoptivbarnet eller för att klarlägga dess person- och familjerättsliga ställning eller handlingsbehörighet.

som föreskrivs i lag eller föreskrivs eller bestäms med stöd av lag och som gäller ovan nämnda personers rättigheter eller skyldigheter,

- 4) för sammanställning av officiell statistik,
- 5) för historisk eller vetenskaplig forskning, och
- 6) till andra personer, företag eller organisationer som begär uppgifterna för ett specifikt syfte och som nödvändigt behöver uppgifterna för att identifiera adoptivbarnet eller för att klarlägga dess person- och familjerättsliga ställning eller handlingsbehörighet.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Åtgärder som krävs för verkställigheten av denna lag får vidtas innan lagen träder i kraft.

*Fördragstext***EUROPEISK KONVENTION OM
ADOPTION AV BARN**

(REVIDERAD)

Strasbourg, 27.11.2008

Inledning

Europarådets medlemsstater och övriga stater som undertecknat denna konvention,

som beaktar att Europarådets syfte är att uppnå en större enhet mellan sina medlemmar för att skydda och förverkliga de ideal och principer som utgör deras gemensamma arv,

som, trots att adoption av barn förekommer som rättslig institution i samtliga stater som hör till Europarådet, beaktar att det fortfarande i dessa stater förekommer skilda uppfattningar om vilka principer som bör gälla för adoption samt olikheter i fråga om förfarandet vid och de rättsliga verkningarna av adoption,

som fäster uppmärksamhet vid den av Förenta Nationerna den 20 november 1989 ingångna konventionen om barnets rättigheter och särskilt artikel 21 i den,

som fäster uppmärksamhet vid den i Haag den 29 maj 1993 ingångna konventionen om skydd av barn och samarbete vid internationella adoptioner,

som uppmärksammar rekommendation 1443 (2000) av Europarådets parlamentariska församling gällande "Internationella adoptioner: Respekt för barnens rättigheter" samt Europarådets vitbok om principer för fastställande av och rättsverkningarna av föräldraskap,

som erkänner att vissa bestämmelser i den 1967 ingångna europeiska konventionen om adoption av barn (ETS 58) är föråldrade och står i strid med rättspraxis i Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna,

**CONVENTION EUROPÉENNE EN
MATIÈRE D'ADOPTION DES
ENFANTS**

(RÉVISÉE)

Strasbourg, 27.XI.2008

Préambule

Les Etats membres du Conseil de l'Europe et les autres signataires de la présente Convention,

Considérant que le but du Conseil de l'Europe est de réaliser une union plus étroite entre ses membres afin de sauvegarder et de promouvoir les idéaux et les principes qui sont leur patrimoine commun ;

Considérant que, bien que l'institution de l'adoption des enfants existe dans la législation de tous les Etats membres du Conseil de l'Europe, il y a encore dans ces pays des vues divergentes sur les principes qui devraient régir l'adoption, ainsi que des différences quant à la procédure d'adoption et aux effets juridiques de l'adoption ;

Tenant compte de la Convention des Nations Unies relative aux droits de l'enfant du 20 novembre 1989 et, en particulier, de son article 21 ;

Tenant compte de la Convention de La Haye du 29 mai 1993 sur la protection des enfants et la coopération en matière d'adoption internationale ;

Prenant note de la Recommandation 1443 (2000) de l'Assemblée parlementaire du Conseil de l'Europe intitulée «Pour un respect des droits de l'enfant dans l'adoption internationale» et du Livre blanc du Conseil de l'Europe sur les principes relatifs à l'établissement et aux conséquences juridiques du lien de filiation ;

Reconnaissant que certaines dispositions de la Convention européenne en matière d'adoption des enfants de 1967 (STE no 58) sont dépassées et incompatibles avec la jurisprudence de la Cour européenne des

som erkänner att barns möjligheter att delta i familjerättsliga processer som berör dem har förbättrats i och med den europeiska konventionen angående utövandet av barns rättigheter av den 25 januari 1996 (ETS 160) och rättspraxis i Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna,

som anser att antagandet av gemensamma reviderade principer för och ett gemensamt förfarande vid adoption av barn, med beaktande av den utveckling som ägt rum på detta område under de senaste decennierna, skulle bidra till att minska de svårigheter som olikheterna i nationell lagstiftning medför och samtidigt vara till gagn för de barn som adopteras,

som är övertygade om nödvändigheten av ett av Europarådet utfärdat reviderat internationellt instrument för adoption som på effektivt sätt kompletterar i synnerhet 1993 års Haagkonvention,

som erkänner att barnets bästa måste komma i främsta rummet,

har kommit överens om följande:

AVDELNING I

Tillämpningsområde och tillämpning av principer

Artikel 1

Tillämpningsområde

1 Denna konvention tillämpas på adoption av barn, som när adoptanten ansöker om adoption inte har uppnått 18 års ålder, inte är eller har varit gift, inte är eller har varit registrerad partner och inte har uppnått myndighetsåldern.

2 Denna konvention gäller endast sådana rättsliga institutioner för adoption som leder till ett varaktigt förälder—barn-förhållande.

Droits de l'Homme ;

Reconnaissant que la Convention européenne du 25 janvier 1996 sur l'exercice des droits des enfants (STE no 160) et la jurisprudence de la Cour européenne des Droits de l'Homme ont apporté des améliorations relatives à la participation de l'enfant aux procédures familiales qui le concernent ;

Considérant que l'acceptation de principes et pratiques révisés communs en ce qui concerne l'adoption des enfants, qui prendraient en compte les évolutions intervenues dans ce domaine au cours des dernières décennies, contribuerait à aplanir les difficultés causées par les différences entre leurs droits internes et, en même temps, à promouvoir l'intérêt des enfants qui sont adoptés ;

Convaincus de la nécessité d'un instrument international révisé sur l'adoption des enfants du Conseil de l'Europe qui viendrait notamment utilement compléter la Convention de La Haye de 1993 ;

Reconnaissant que l'intérêt supérieur de l'enfant doit toujours primer sur toute autre considération,

Sont convenus de ce qui suit :

TITRE I

Champ d'application de la Convention et mise en œuvre de ses principes

Article 1

Champ d'application de la Convention

1 La présente Convention concerne l'adoption d'un enfant qui, au moment où l'adoptant demande à l'adopter, n'a pas atteint l'âge de 18 ans, n'est pas ou n'a pas été marié, n'a pas ou n'avait pas contracté un partenariat enregistré et n'a pas atteint la majorité.

2 La présente Convention ne vise que les institutions juridiques de l'adoption qui établissent un lien de filiation.

Artikel 2

Tillämpning av principer

Varje konventionsstat ska vidta de lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder som behövs för att se till att dess lagstiftning stämmer överens med bestämmelserna i denna konvention samt underrätta Europarådets generalsekretärer om de åtgärder som vidtagits i detta syfte.

Article 2

Mise en œuvre des principes

Chaque Etat Partie adopte les mesures législatives ou autres qui se révèlent nécessaires pour assurer la conformité de sa législation aux dispositions de la présente Convention et notifie au Secrétaire Général du Conseil de l'Europe les mesures prises à cette fin.

AVDELNING II

Allmänna principer

Artikel 3

Adoptioners giltighet

En adoption är giltig endast om den beviljas av en domstol eller av en administrativ myndighet (nedan "den behöriga myndigheten").

TITRE II

Principes généraux

Article 3

Validité de l'adoption

L'adoption n'est valable que si elle est prononcée par un tribunal ou une autorité administrative (ci-après l'« autorité compétente »).

Artikel 4

Beviljande av adoption

1 Den behöriga myndigheten får inte bevilja en adoption, om den inte är övertygad om att adoptionen kommer att vara till barnets bästa.

2 I varje enskilt fall ska den behöriga myndigheten fästa särskild vikt vid att barnet genom adoptionen får ett stabilt och harmoniskt hem.

Article 4

Prononcé de l'adoption

1 L'autorité compétente ne prononce l'adoption que si elle a acquis la conviction que l'adoption est conforme à l'intérêt supérieur de l'enfant.

2 Dans chaque cas, l'autorité compétente attache une importance particulière à ce que l'adoption apporte à l'enfant un foyer stable et harmonieux.

Artikel 5

Samtycke till adoption

1 Om inte något annat bestäms i styckena 2—5 i denna artikel får en adoption inte beviljas om inte åtminstone följande samtycken till adoptionen lämnats och inte återkallats:

a samtycke av modern och fadern eller, om varken fader eller moder finns som kan samtycka, av den person eller det organ som har

Article 5

Consentements à l'adoption

1 Sous réserve des paragraphes 2 à 5 du présent article, l'adoption n'est prononcée que si au moins les consentements suivants ont été donnés et n'ont pas été retirés :

a le consentement de la mère et du père; ou, s'il n'y a ni père ni mère qui puisse consentir, le consentement de toute personne

befogenhet att ge samtycke i deras ställe,

b samtycke av ett barn som enligt lag anses ha uppnått tillräcklig mognad för att förstå vad saken gäller; ett barn ska anses ha uppnått tillräcklig mognad för att förstå vad saken gäller när han eller hon uppnår en i lag föreskriven ålder, som inte får vara högre än 14 år,

c samtycke av adoptantens make eller registrerade partner.

2 De personer vars samtycke till adoption behövs ska ges den rådgivning de behöver samt adekvat information om verkningarna av samtycket och särskilt om huruvida en adoption leder till att det rättsliga förhållandet mellan barnet och dess ursprungliga släktingar upphör. Samtycket ska ges frivilligt, uppfylla lagliga formföreskrifter och vara skriftligt eller bestyrkt i skrift.

3 Den behöriga myndigheten får inte underlåta att inhämta samtycke eller bortse från att en person eller ett organ som avses i stycke 1 vägrar lämna samtycke, om inte synnerliga i lag angivna skäl föreligger. Avvikelse från kravet på samtycke får dock göras i fråga om ett barn som på grund av fruktionsnedsättning inte kan lämna samtycke på ett giltigt sätt.

4 Om fadern eller modern inte har föräldraansvar för barnet eller saknar rätt att samtycka till adoptionen, får det i lag föreskrivas att hans eller hennes samtycke inte behövs.

5 Moderns samtycke till adoption av hennes barn är giltigt, om det har lämnats så lång tid, inte mindre än sex veckor, efter barnets födelse som kan vara föreskriven i lag eller, om någon sådan tid inte föreskrivits, vid en tidpunkt då hon enligt den behöriga myndighetens uppfattning kunnat återhämta sig tillräckligt efter nedkomsten.

6 I denna konvention avses med ”fader” och ”moder” de som enligt lag är barnets föräldrar.

ou de tout organisme qui est habilité à consentir à la place des parents ;

b le consentement de l'enfant considéré par la législation comme ayant un discernement suffisant; un enfant est considéré comme ayant un discernement suffisant lorsqu'il a atteint l'âge prévu par la loi, qui ne doit pas dépasser 14 ans ;

c le consentement du conjoint ou du partenaire enregistré de l'adoptant.

2 Les personnes dont le consentement est requis pour l'adoption doivent être entourées des conseils nécessaires et dûment informées sur les conséquences de leur consentement, en particulier sur le maintien ou la rupture, en raison d'une adoption, des liens de droit entre l'enfant et sa famille d'origine. Ce consentement doit être donné librement dans la forme légale requise, et doit être donné ou constaté par écrit.

3 L'autorité compétente ne peut se dispenser du consentement ou passer outre le refus de consentement de l'une des personnes ou de l'un des organismes visés au paragraphe 1, sinon pour des motifs exceptionnels déterminés par la législation. Toutefois, il est permis de se dispenser du consentement d'un enfant atteint d'un handicap qui l'empêche d'exprimer un consentement valable.

4 Si le père ou la mère n'est pas titulaire de la responsabilité parentale envers l'enfant, ou en tout cas du droit de consentir à l'adoption, la législation peut prévoir que son consentement ne sera pas requis.

5 Le consentement de la mère à l'adoption de son enfant n'est valable que lorsqu'il est donné après la naissance, à l'expiration du délai prescrit par la législation, qui ne doit pas être inférieur à six semaines ou, s'il n'est pas spécifié de délai, au moment où, de l'avis de l'autorité compétente, la mère aura pu se remettre suffisamment des suites de l'accouchement.

6 Dans la présente Convention, on entend par «père» et «mère» les personnes qui, au sens de la législation, sont les parents de l'enfant.

Artikel 6

Hörande av barnet

Om samtycke av barnet inte behövs enligt artikel 5 stycke 1 och 3, ska barnet dock i möjligaste mån höras och barnets åsikt och önskemål beaktas utifrån hans eller hennes mognad. Barnet behöver inte höras, om detta uppenbart skulle strida mot barnets bästa.

Article 6

Consultation de l'enfant

Si, en vertu de l'article 5, paragraphes 1 et 3, il n'est pas nécessaire de recueillir le consentement de l'enfant, celui-ci est consulté dans la mesure du possible et son avis et ses souhaits sont pris en considération eu égard à son degré de maturité. Il est possible de se dispenser de cette consultation si elle apparaît manifestement contraire à l'intérêt supérieur de l'enfant.

Artikel 7

Förutsättningar för adoption

1 I lag ska föreskrivas att barn får adopteras av

- a två personer av olika kön
- i som är gifta med varandra eller
- ii som har registrerat sitt partnerskap, om rättsordningen medger en sådan möjlighet,
- b en person.

2 Staterna får utsträcka tillämpningsområdet för denna konvention till att också gälla par av samma kön som är gifta med varandra eller som är registrerade partner. Staterna får utsträcka tillämpningsområdet för denna konvention till att också gälla par av olika kön och par av samma kön som lever tillsammans i en stabil relation.

Article 7

Conditions de l'adoption

1 La législation permet l'adoption d'un enfant:

- a par deux personnes de sexe différent
- i qui sont mariées ensemble ou,
- ii lorsqu'une telle institution existe, qui ont contracté un partenariat enregistré;
- b par une seule personne.

2 Les Etats ont la possibilité d'étendre la portée de la présente Convention aux couples homosexuels mariés ou qui ont contracté un partenariat enregistré ensemble. Ils ont également la possibilité d'étendre la portée de la présente Convention aux couples hétérosexuels et homosexuels qui vivent ensemble dans le cadre d'une relation stable.

Artikel 8

Möjlighet till ny adoption

Ett adopterat barn får enligt lag adopteras på nytt endast i ett eller flera av följande fall:

- a när barnet adopteras av adoptantens make eller registrerade partner,
- b när den förre adoptanten har avlidit,
- c när den förra adoptionen har ogiltigförklarats,
- d när den förra adoptionen har upphört eller upphört i och med den nya adoptionen,
- e när en ny adoption av vägande skäl är mo-

Article 8

Possibilité d'une nouvelle adoption

La législation ne permet une nouvelle adoption d'un enfant déjà adopté que dans l'un ou plusieurs des cas suivants:

- a lorsqu'il s'agit d'un enfant adoptif du conjoint ou du partenaire enregistré de l'adoptant ;
- b lorsque le précédent adoptant est décédé ;
- c lorsque la précédente adoption est annulée ;
- d lorsque la précédente adoption a pris fin ou prend ainsi fin ;
- e lorsque la nouvelle adoption est justifiée

tiverad och den förra adoptionen enligt lag inte kan avslutas.

par des motifs graves et que la législation ne permet pas de faire cesser la précédente adoption.

Artikel 9

Lägsta ålder för att få adoptera

1 Barn får adopteras endast av den som uppnått en i lag föreskriven minimiålder. Denna ålder får inte vara lägre än 18 eller högre än 30 år. Med beaktande av barnets bästa ska åldersskillnaden mellan adoptanten och barnet vara lämplig, helst minst 16 år.

2 Det kan dock i lag medges undantag från kravet på minimiålder eller åldersskillnad, om det är till barnets bästa:

a om adoptanten är gift eller registrerad partner med barnets fader eller moder, eller

b om synnerliga skäl föreligger.

Article 9

Age minimum de l'adoptant

1 Un enfant ne peut être adopté que si l'adoptant a atteint l'âge minimum prescrit par la législation à cette fin, cet âge minimum n'étant ni inférieur à 18 ans ni supérieur à 30 ans. Il doit exister une différence d'âge appropriée entre l'adoptant et l'enfant, eu égard à l'intérêt supérieur de l'enfant, cette différence devant de préférence être d'au moins 16 ans.

2 Toutefois, la législation peut prévoir la possibilité de déroger à la condition de l'âge minimum ou de la différence d'âge eu égard à l'intérêt supérieur de l'enfant :

a si l'adoptant est le conjoint ou le partenaire enregistré du père ou de la mère de l'enfant ; ou

b en raison de circonstances exceptionnelles.

Artikel 10

Undersökningar före adoption

1 Den behöriga myndigheten får inte bevilja en adoption förrän det har gjorts behövliga undersökningar om adoptanten, barnet och hans eller hennes familj. Under och efter sådana undersökningar får uppgifter samlas in, hanteras och förmedlas endast i enlighet med de bestämmelser och föreskrifter som gäller för yrkessekretess och skydd för personuppgifter.

2 Undersökningen ska, i den utsträckning som påkallas i varje särskilt fall och så långt som möjligt, avse bl.a. följande:

a adoptantens personlighet, hälsa och sociala miljö, detaljerade uppgifter om hans eller hennes hem och hushåll samt hans eller hennes förmåga att uppfostra barnet,

b anledningen till att adoptanten önskar adoptera barnet,

c om endast en av två makar eller den ena

Article 10

Enquêtes préalables

1 L'autorité compétente ne prononce une adoption qu'après la réalisation des enquêtes appropriées concernant l'adoptant, l'enfant et sa famille. Au cours de ces enquêtes et par la suite, les données ne peuvent être collectées, traitées et communiquées que dans le respect des règles relatives au secret professionnel et à la protection des données à caractère personnel.

2 Les enquêtes, dans la mesure appropriée à chaque cas, portent autant que possible et entre autres sur les éléments suivants:

a la personnalité, la santé et l'environnement social de l'adoptant, sa vie de famille et l'installation de son foyer, son aptitude à élever l'enfant ;

b les motifs pour lesquels l'adoptant souhaite adopter l'enfant ;

c les motifs pour lesquels, lorsque

partnern i ett registrerat partnerskap ansöker om adoption av barnet, anledningen till att den andre inte är medsökande,

d barnets och adoptantens förutsättningar att passa för varandra samt längden av den tid barnet varit i adoptantens vård,

e barnets personlighet, hälsa och sociala miljö och, i den mån lagen medger det, barnets bakgrund och civiltillstånd,

f adoptantens och barnets etniska, religiösa och kulturella bakgrund.

3 Undersökningarna ska anförtros en person eller ett organ som för detta ändamål angetts i lag eller utsetts av den behöriga myndigheten. De ska om möjligt utföras av socialarbetare som har kompetens på området genom utbildning eller erfarenhet.

4 Bestämmelserna i denna artikel inverkar inte på den behöriga myndighetens befogenhet eller skyldighet att skaffa upplysningar eller bevis — vare sig dessa faller inom eller utom ramen för undersökningarna — som anses kunna vara till nytta.

5 En undersökning om adoptantens lämplighet för att adoptera och hans eller hennes kvalifikationer, förhållandena hos de personer som berörs och deras motiv samt huruvida placeringen av barnet är lämplig ska göras innan barnet placeras hos adoptionssökanden i adoptionssyfte.

Artikel 11

Verkning av adoption

1 Vid adoption blir barnet fullvärdig medlem av adoptantens familj. Barnet får samma rättigheter och skyldigheter i förhållande till adoptanten och dennes släktingar som adoptantens eget barn vars föräldraskap är lagligt fastställt. Adoptanten ska ha föräldraansvar för barnet. Genom adoptionen upphör det rättsliga förhållandet mellan barnet och barnets ursprungliga fader, moder och släktingar.

2 Adoptantens make eller partner, registrerad eller inte registrerad, bibehåller dock sina

seulement l'un des deux époux ou partenaires enregistré(e)s demande à adopter l'enfant, l'autre ne s'associe pas à la demande ;

d l'adaptation réciproque de l'enfant et de l'adoptant, et la période pendant laquelle l'enfant a été confié à ses soins ;

e la personnalité, la santé et l'environnement social, ainsi que, sous réserve de restrictions légales, le milieu familial et l'état civil de l'enfant ;

f les origines ethnique, religieuse et culturelle de l'adoptant et de l'enfant.

3 Ces enquêtes sont confiées à une personne ou à un organisme reconnu ou agréé à cet effet par la législation ou par une autorité compétente. Elles sont, autant que possible, effectuées par des travailleurs sociaux qualifiés en ce domaine, de par leur formation ou leur expérience.

4 Les dispositions du présent article n'affectent en rien le pouvoir ou l'obligation qu'a l'autorité compétente de se procurer tous renseignements ou preuves, entrant ou non dans le champ de ces enquêtes, et qu'elle considère comme pouvant être utiles.

5 L'enquête relative à la capacité légale et à l'aptitude à adopter, à la situation et aux motivations des personnes concernées et au bien fondé du placement de l'enfant est effectuée avant que ce dernier soit confié en vue de l'adoption aux soins du futur adoptant.

Article 11

Effets de l'adoption

1 Lors de l'adoption, l'enfant devient membre à part entière de la famille de l'adoptant ou des adoptants et a, à l'égard de l'adoptant ou des adoptants et à l'égard de sa ou de leur famille, les mêmes droits et obligations que ceux d'un enfant de l'adoptant ou des adoptants dont la filiation est légalement établie. L'adoptant ou les adoptants assument la responsabilité parentale vis-à-vis de l'enfant. L'adoption met fin au lien juridique existant entre l'enfant et ses père, mère et famille d'origine.

2 Néanmoins, le conjoint, le partenaire enregistré ou le concubin de l'adoptant

rättigheter och skyldigheter i förhållande till det adopterade barnet, om barnet är hans eller hennes barn, om inte något annat föreskrivs i lag.

3 Konventionsstaterna får göra undantag när det gäller att avsluta det rättsliga förhållandet mellan barnet och barnets ursprungliga släktingar i frågor som gäller t.ex. barnets släktnamn eller hinder för äktenskap eller registrerat partnerskap.

4 Konventionsstaterna får föreskriva om en möjlighet till andra former av adoption vars rättsverkningar är mer begränsade än vad som föreskrivs ovan i denna artikel.

conserve ses droits et obligations envers l'enfant adopté si celui ci est son enfant, à moins que la législation n'y déroge.

3 En ce qui concerne la rupture du lien juridique existant entre l'enfant et sa famille d'origine, les Etats Parties peuvent prévoir des exceptions pour des questions telles que le nom de famille de l'enfant, les empêchements au mariage ou à la conclusion d'un partenariat enregistré.

4 Les Etats Parties peuvent prévoir des dispositions relatives à d'autres formes d'adoption ayant des effets plus limités que ceux mentionnés aux paragraphes précédents du présent article.

Artikel 12

Adoptivbarns medborgarskap

1 Konventionsstaten ska underlätta för ett barn som har adopterats av dess medborgare att förvärva medborgarskap i staten.

2 Ingen får förlora sitt medborgarskap till följd av adoption, om han eller hon inte har eller förvärvar annat medborgarskap.

Article 12

Nationalité de l'enfant adopté

1 Les Etats Parties facilitent l'acquisition de leur nationalité par un enfant adopté par l'un de leurs ressortissants.

2 La perte de nationalité qui pourrait résulter de l'adoption est subordonnée à la possession ou à l'acquisition d'une autre nationalité.

Artikel 13

Förbud mot begränsningar

1 Det antal barn som kan adopteras av samma adoptant får inte begränsas i lag.

2 Den som har eller skulle kunna få ett barn får inte av denna anledning i lag förbjudas att adoptera barn.

Article 13

Prohibition de restrictions

1 Le nombre d'enfants que peut adopter un même adoptant n'est pas limité par la législation.

2 La législation ne peut interdire à une personne d'adopter un enfant au motif qu'elle a ou pourrait avoir un enfant.

Artikel 14

Hävning och ogiltigförklaring av ett adoptivförhållande

1 Ett adoptivförhållande får inte hävas eller ogiltigförklaras annat än genom beslut av den behöriga myndigheten. Barnets bästa måste alltid komma i främsta rummet.

Article 14

Révocation et annulation d'une adoption

1 L'adoption ne peut être révoquée ou annulée que par décision de l'autorité compétente. L'intérêt supérieur de l'enfant doit toujours primer sur toute autre

2 Hävning av ett adoptivförhållande får ske endast av i lag angivna vägande skäl och endast så länge barnet inte har uppnått myndighetsåldern.

3 Ogiltigförklaring av ett adoptivförhållande ska sökas inom en i lag föreskriven tid.

Artikel 15

Begäran om upplysningar från en annan konventionsstat

Hänför sig undersökningar enligt artiklarna 4 och 10 i denna konvention till en person som bor eller har bott på en annan konventionsstats territorium, ska denna konventionsstat, om begäran om upplysningar framställs, utan dröjsmål försöka se till att upplysningarna tillhandahålls. Varje konventionsstat ska utse en nationell myndighet till vilken begäran om upplysningar riktas.

Artikel 16

Rättegång för fastställande av föräldraskapet

Om det pågår en rättegång för att fastställa faderskapet eller, om ett sådant förfarande existerar, för fastställande av moderskapet, och barnets förmodade biologiska fader eller moder har anhängiggjort ärendet, ska adoptionsförfarandet, om det anses ändamålsenligt, avbrytas för att invänta utgången i ärendet om fastställande av föräldraskapet. De behöriga myndigheterna ska handla utan dröjsmål vid handläggning av sådana ärenden.

Artikel 17

Förbud mot otillbörlig vinning

Ingen får dra otillbörlig ekonomisk vinning eller annan nytta från adoptionsverksamhet.

considération.

2 Avant que l'enfant ait atteint la majorité, la révocation de l'adoption ne peut intervenir que pour des motifs graves prévus par la législation.

3 La demande en annulation doit être déposée dans un délai fixé par la législation.

Article 15

Demande d'informations d'un autre Etat Partie

Lorsque l'enquête effectuée en application des articles 4 et 10 de la présente Convention se rapporte à une personne qui réside ou a résidé sur le territoire d'un autre Etat Partie, cet Etat Partie s'efforce de faire en sorte que les informations qui lui ont été demandées soient fournies sans délai. Chaque Etat désigne une autorité nationale auprès de laquelle une demande d'informations est adressée.

Article 16

Procédures d'établissement de la filiation

Dans le cas où une procédure d'établissement de la paternité ou, lorsqu'elle existe, une procédure d'établissement de la maternité a été engagée par le père ou la mère biologiques présumés, la procédure d'adoption est, lorsque cela est justifié, suspendue en attendant l'issue de la procédure d'établissement de la filiation. Les autorités compétentes agissent avec célérité dans le cadre de la procédure d'établissement de la filiation.

Article 17

Prohibition d'un gain matériel indu

Nul ne peut tirer indûment un gain financier ou autre d'une activité en relation avec l'adoption d'un enfant.

Artikel 18

Ytterligare skydd

Varje konventionsstat har rätt att anta bestämmelser som är gynnsammare för adoptivbarnet.

Article 18

Dispositions plus favorables

Les Etats Parties conservent la faculté d'adopter des dispositions plus favorables à l'enfant adopté.

Artikel 19

Prövotid

Konventionsstaterna får kräva att barnet innan adoptionen beviljas har varit i adoptantens vård under så lång tid att den behöriga myndigheten kan bilda sig en rimlig uppfattning om det framtida förhållandet mellan barnet och adoptanten om adoption beviljas. I detta sammanhang ska barnets bästa komma i främsta rummet.

Article 19

Période probatoire

Les Etats Parties ont toute latitude pour exiger que l'enfant soit confié aux soins de l'adoptant pendant une période suffisamment longue avant le prononcé de l'adoption afin que l'autorité compétente puisse raisonnablement apprécier les relations qui s'établiraient entre eux si l'adoption était prononcée. A cet égard, l'intérêt supérieur de l'enfant doit primer sur toute autre considération.

Artikel 20

Rådgivning samt tjänster efter adoptionen

Myndigheterna ska se till att adoptionsrådgivning samt tjänster efter adoptionen främjas och tillhandahålls för att adoptionssökande, adoptanter och adoptivbarn ska få råd och stöd.

Article 20

Services de conseils et de suivi en matière d'adoption

Les pouvoirs publics veillent à la promotion et au bon fonctionnement de services de conseils et de suivi en matière d'adoption, chargés d'aider et de guider les futurs adoptants, les adoptants et les enfants adoptés.

Artikel 21

Utbildning

Konventionsstaterna ska se till att de socialarbetare som behandlar adoptionsärenden har den utbildning som behövs i fråga om sociala och rättsliga synpunkter på adoption.

Article 21

Formation

Les Etats Parties veillent à ce que les travailleurs sociaux qui traitent de l'adoption reçoivent une formation appropriée concernant les aspects sociaux et juridiques de l'adoption.

Artikel 22

Tillgång till och utlämnande av uppgifter

1 I lag får föreskrivas att en adoption kan slutföras utan att adoptantens identitet avslöjas för barnets ursprungliga släktingar.

2 I lag ska föreskrivas att ett adoptionsförfarande måste eller får äga rum inom stängda dörrar.

3 Ett adoptivbarn har rätt att av de behöriga myndigheterna få sådana uppgifter om sitt ursprung som de har kännedom om. Om barnets ursprungliga föräldrar har laglig rätt att vägra avslöja sin identitet, ska den behöriga myndigheten inom ramen för sin i lag angivna behörighet pröva om denna rätt ska åsidosättas och deras identitet avslöjas, med beaktande av de rådande förhållandena samt barnets och de ursprungliga föräldrarnas rättigheter. Lämplig rådgivning kan ges ett adoptivbarn som inte har uppnått myndighetsåldern.

4 En adoptant och ett adoptivbarn ska ur allmänna register kunna få utdrag med uppgift om tid och plats för adoptivbarnets födelse, men utan angivande av adoptivförhållandet eller de ursprungliga föräldrarnas identitet. Konventionsstaten kan välja att inte tillämpa denna bestämmelse på de former av adoption som avses i artikel 11 stycke 4 i konventionen.

5 Med beaktande av en persons rätt att få upplysningar om sin identitet och sitt ursprung ska relevanta uppgifter som gäller adoptionen samlas in och förvaras i minst 50 år efter det att adoptionen genomförts.

6 Allmänna handlingar ska förvaras och deras innehåll i vart fall återges så, att den som inte har ett berättigat intresse av det inte får veta om en person är adopterad eller inte och, om denna information ges, de ursprungliga föräldrarnas identitet.

Article 22

Accès aux informations et modalités de leur communication

1 Des dispositions peuvent être prises pour qu'une adoption puisse, le cas échéant, avoir lieu sans que soit révélée à la famille d'origine de l'enfant l'identité de l'adoptant.

2 Des dispositions sont prises pour exiger ou autoriser que la procédure d'adoption se déroule à huis clos.

3 L'enfant adopté a accès aux informations détenues par les autorités compétentes concernant ses origines. Lorsque ses parents d'origine ont le droit de ne pas divulguer leur identité, une autorité compétente doit avoir la possibilité, dans la mesure où la loi le permet, de déterminer s'il convient d'écarter ce droit et de communiquer des informations sur l'identité, au regard des circonstances et des droits respectifs de l'enfant et de ses parents d'origine. Un enfant adopté n'ayant pas encore atteint l'âge de la majorité peut recevoir des conseils appropriés.

4 L'adoptant et l'enfant adopté peuvent obtenir des documents contenant des extraits de registres publics attestant la date et le lieu de naissance de l'enfant adopté, mais qui ne révèlent pas expressément l'adoption, ni l'identité de ses parents d'origine. Les Etats Parties peuvent choisir de ne pas appliquer cette disposition aux autres formes d'adoption mentionnées au paragraphe 4 de l'article 11 de la présente Convention.

5 Eu égard au droit d'une personne de connaître son identité et ses origines, les informations pertinentes relatives à une adoption sont recueillies et conservées pendant au moins cinquante ans après que celle-ci est devenue définitive.

6 Les registres publics sont tenus ou, à tout le moins, leurs contenus reproduits, de telle manière que les personnes qui n'y ont pas un intérêt légitime ne puissent apprendre l'adoption d'une personne ou, si celle-ci est connue, l'identité de ses parents d'origine.

AVDELNING III

Slutbestämmelser

Artikel 23

Konventionens verkningar

1 För konventionsstaternas del ersätter denna konvention den europeiska konventionen om adoption av barn, som var öppen för undertecknande den 24 april 1967.

2 Mellan en stat som är part i denna konvention och en stat som är part i 1967 års konvention och inte har ratificerat denna konvention tillämpas fortfarande artikel 14 i 1967 års konvention.

Artikel 24

Undertecknande, ratificering och ikraftträdande

1 Denna konvention ska stå öppen för undertecknande av Europarådets medlemsstater och de icke-medlemsstater som har deltagit i utarbetandet av konventionen.

2 Denna konvention ska ratificeras, godtas eller godkännas. Ratifikations-, godtagande- eller godkännandeinstrument ska deponeras hos Europarådets generalsekreterare.

3 Konventionen träder i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om tre månader efter den dag då tre signatärstater har uttryckt sitt samtycke till att vara bundna av konventionen i enlighet med bestämmelserna i stycke 2 i denna artikel.

4 För de stater som nämns i stycke 1 och som senare uttrycker sitt samtycke till att vara bundna av konventionen träder denna i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om tre månader efter den dag då signatärstaten i fråga har deponerat ratifikations-, godtagande- eller godkännandeinstrumentet.

TITRE III

Clauses finales

Article 23

Effets de la Convention

1 La présente Convention remplace, pour les Etats qui y sont Parties, la Convention européenne en matière d'adoption des enfants, ouverte à la signature le 24 avril 1967.

2 Dans les relations entre une Partie à la présente Convention et une Partie à la Convention de 1967 qui n'a pas ratifié la présente Convention, l'article 14 de la Convention de 1967 continue de s'appliquer.

Article 24

Signature, ratification et entrée en vigueur

1 La présente Convention est ouverte à la signature des Etats membres du Conseil de l'Europe et des Etats non membres qui ont participé à son élaboration.

2 La Convention est soumise à ratification, acceptation ou approbation. Les instruments de ratification, d'acceptation ou d'approbation seront déposés près le Secrétaire Général du Conseil de l'Europe.

3 La présente Convention entrera en vigueur le premier jour du mois suivant l'expiration d'une période de trois mois après la date à laquelle trois signataires auront expressément accepté d'être liés par la Convention, conformément aux dispositions du paragraphe 2 du présent article.

4 Pour tout Etat visé au paragraphe 1, qui, par la suite, acceptera expressément d'être lié par la Convention, celle-ci entrera en vigueur le premier jour du mois qui suit l'expiration d'une période de trois mois après la date du dépôt de l'instrument de ratification, d'acceptation ou d'approbation.

Artikel 25

Anslutning till konventionen

1 Efter det att denna konvention har trätt i kraft kan Europarådets ministerkommitté efter samråd med konventionsstaterna inbjuda en stat som inte är medlem av Europarådet och som inte har deltagit i utarbetandet av konventionen att ansluta sig till konventionen. Beslutet ska fattas med den majoritet som anges i artikel 20 stycke d i Europarådets stadga och i enhällighet av ombuden för de konventionsstater som är berättigade att delta i ministerkommittén.

2 För en stat som ansluter sig till konventionen träder denna i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om tre månader efter dagen för deponeringen av anslutningsinstrumentet hos Europarådets generalsekreterare.

Artikel 26

Territoriell tillämpning

1 Varje stat kan när den undertecknar konventionen eller deponerar sitt ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument ange för vilket eller vilka territorier konventionen ska gälla.

2 Varje konventionsstat kan vid en senare tidpunkt genom en förklaring ställd till Europarådets generalsekreterare utsträcka tillämpningen av konventionen till ett annat territorium som anges i förklaringen och för vars internationella förbindelser konventionsstaten svarar eller som den är behörig att företräda. I förhållande till ett sådant territorium träder konventionen i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om tre månader efter den dag då generalsekreteraren mottog förklaringen.

3 En förklaring som avgetts enligt de båda föregående styckena kan, med avseende på ett territorium som har angivits i förklaringen, återtas genom ett meddelande ställt till Europarådets generalsekreterare. Återtagandet börjar gälla den första dagen i den månad

Article 25

Adhésion

1 Après l'entrée en vigueur de la présente Convention, le Comité des Ministres du Conseil de l'Europe peut, après consultation des Parties, inviter tout Etat non membre du Conseil de l'Europe n'ayant pas participé à son élaboration à y adhérer, par une décision prise à la majorité prévue à l'article 20.d du Statut du Conseil de l'Europe, et à l'unanimité des représentants des Etats Parties ayant le droit de siéger au Comité des Ministres.

2 Pour tout Etat adhérent, la Convention entrera en vigueur le premier jour du mois qui suit l'expiration d'une période de trois mois après la date du dépôt de l'instrument d'adhésion près le Secrétaire Général du Conseil de l'Europe.

Article 26

Application territoriale

1 Tout Etat peut, au moment de la signature ou au moment du dépôt de son instrument de ratification, d'acceptation, d'approbation ou d'adhésion, désigner le ou les territoires auxquels s'appliquera la présente Convention.

2 Tout Etat Partie peut ultérieurement, à tout moment, par une déclaration adressée au Secrétaire Général du Conseil de l'Europe, étendre l'application de la présente Convention à tout autre territoire désigné dans la déclaration et dont il assure les relations internationales ou au nom duquel il est autorisé à prendre des engagements. La Convention entrera en vigueur à l'égard de ce territoire le premier jour du mois qui suit l'expiration d'une période de trois mois après la date de réception de la déclaration par le Secrétaire Général.

3 Toute déclaration faite en vertu des deux paragraphes précédents peut être retirée, en ce qui concerne tout territoire désigné dans cette déclaration, par notification adressée au Secrétaire Général du Conseil de l'Europe. Le retrait prendra effet le premier jour du

som följer efter utgången av en period om tre månader efter den dag då generalsekreteraren mottog meddelandet.

mois qui suit l'expiration d'une période de trois mois après la date de réception de cette notification par le Secrétaire Général.

Artikel 27

Reservations

1 Ingen reservation får göras med avseende på denna konvention, med undantag för artikel 5 stycke 1.b, artikel 7 styckena 1.a.ii och 1.b samt artikel 22 stycke 3.

2 En reservation som en stat gör med stöd av stycke 1 ska anges i samband med under-tecknandet eller deponeringen av ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller avslutningsinstrumentet.

3 Varje konventionsstat kan helt eller delvis återta en reservation, som gjorts enligt stycke 1, genom en till Europarådets generalsekreterare ställd förklaring. Återtagandet träder i kraft den dag då förklaringen mottogs.

Artikel 28

Anmälan av behöriga myndigheter

Varje konventionsstat ska meddela Europarådets generalsekreterare namnet på och adressen till den myndighet till vilka begäran om uppgifter enligt artikel 15 kan riktas.

Artikel 29

Uppsägning

1 Varje konventionsstat får när som helst säga upp konventionen genom ett meddelande ställt till Europarådets generalsekreterare.

2 Uppsägningen börjar gälla den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om tre månader efter den dag då generalsekreteraren mottog meddelandet.

Article 27

Réserves

1 Aucune réserve n'est admise à l'égard de la présente Convention sauf en ce qui concerne les dispositions de l'article 5, paragraphe 1, alinéa b, de l'article 7, paragraphe 1, alinéas a.ii et b, et de l'article 22, paragraphe 3.

2 Toute réserve faite par un Etat en vertu du paragraphe 1 sera formulée au moment de la signature ou du dépôt de son instrument de ratification, d'acceptation, d'approbation ou d'adhésion.

3 Tout Etat peut retirer en tout ou en partie une réserve formulée par lui conformément au paragraphe 1 au moyen d'une déclaration adressée au Secrétaire Général du Conseil de l'Europe qui prendra effet à la date de sa réception.

Article 28

Notification des autorités compétentes

Chaque Etat Partie notifie au Secrétaire Général du Conseil de l'Europe les nom et adresse de l'autorité à laquelle peuvent être transmises les demandes formulées en vertu de l'article 15.

Article 29

Dénonciation

1 Tout Etat Partie peut, à tout moment, dénoncer la présente Convention en adressant une notification au Secrétaire Général du Conseil de l'Europe.

2 Cette dénonciation prendra effet le premier jour du mois qui suit l'expiration d'une période de trois mois après la date de réception de la notification par le Secrétaire Général.

Artikel 30

Meddelanden

Europarådets generalsekreterare ska underätta Europarådets medlemsstater, de icke-medlemsstater som har deltagit i utarbetandet av konventionen, konventionsstaterna och andra stater som har inbjudits att ansluta sig till denna konvention om

a undertecknande av konventionen,
b deponering av ratifikations-, godtagande-, godkännande- och anslutningsinstrument,
c tidpunkter för konventionens ikraftträdande enligt artikel 24,

d meddelanden enligt artikel 2,

e förklaringar enligt artikel 7 stycke 2 och artikel 26 stycke 2 och 3,

f reservationer och återtaganden av reservationer enligt artikel 27,

g anmälningar enligt artikel 28,

h meddelanden enligt artikel 29 och datum då uppsägningen träder i kraft.

i andra åtgärder, meddelanden eller underrättelser som rör konventionen.

Till bekräftelse härav har undertecknade, därtill vederbörligen bemyndigade, undertecknat denna konvention.

Upprättad i Strasbourg den 27 november 2008 på engelska och franska, vilka båda texter är lika giltiga, i ett enda exemplar som ska deponeras i Europarådets arkiv. Europarådets generalsekreterare ska översända bestyrkta kopior till varje medlemsstat i Europarådet, de icke-medlemsstater som har deltagit i utarbetandet av konventionen och till de stater som har inbjudits att ansluta sig till den.

Article 30

Notifications

Le Secrétaire Général du Conseil de l'Europe notifiera aux Etats membres du Conseil de l'Europe, aux Etats non membres qui ont participé à l'élaboration de la présente Convention, à tout Etat Partie et à tout Etat invité à adhérer à la présente Convention:

a toute signature ;
b tout dépôt d'instrument de ratification, d'acceptation, d'approbation ou d'adhésion ;
c toute date d'entrée en vigueur de la présente Convention conformément à son article 24 ;

d toute notification reçue en application des dispositions de l'article 2 ;

e toute déclaration reçue en application des dispositions du paragraphe 2 de l'article 7 et des paragraphes 2 et 3 de l'article 26;

f toute réserve et tout retrait de réserve faits en application des dispositions de l'article 27 ;

g toute notification reçue en application des dispositions de l'article 28 ;

h toute notification reçue en application des dispositions de l'article 29 ainsi que la date à laquelle la dénonciation prend effet;

i tout autre acte, notification ou communication ayant trait à la présente Convention.

En foi de quoi, les soussignés, dûment autorisés à cet effet, ont signé la présente Convention.

Fait à Strasbourg, le 27 novembre 2008, en français et en anglais, les deux textes faisant également foi, en un seul exemplaire qui sera déposé dans les archives du Conseil de l'Europe. Le Secrétaire Général du Conseil de l'Europe en communiquera copie certifiée conforme à chacun des Etats membres du Conseil de l'Europe, aux Etats non membres qui ont participé à l'élaboration de la

présente Convention et à tout autre Etat
invité à adhérer à la présente Convention.